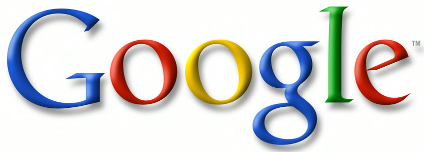

KŜG 1004

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

XVIII.

POLITICKÝ OKRES PELHŘIMOVSKÝ.

NAPSAL

PROF. JOSEF SOUKUP.

V PRAZE 1903.
NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

PELHŘIMOVSKÉM.

NAPSAL

PROF. JOSEF SOUKUP.

(SE 417 VYOBRAZENÍMI V TEXTU A PĚTI PŘÍLOHAMI.)

V PRAZE 1903.

NAKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

PŘEDMLUVA.

Politický okres Pelhřimovský skládá se ze čtyř soudních okresů, jichž sídlem jsou Kamenice nad Lipou, Pacov, Pelhřimov a Počátky.

Okres tento, jenž náleží mezi největší politické okresy, není a nemůže býti po stránce umělecké jednotný. Byltě v různých dobách kolonisován. Nejdříve kolonisován byl okres Pacovský, Kamenický a s části Počátecký. Nejpozději Pelhřimovský. Tento okres do Újezda Želivského náležející, patřil biskupům pražským a tito počali stoletím XIII. káceti pralesy a zakládati osady, osadivše je obyvatelstvem německým. V Pelhřimovsku dovršena kolonisace teprve stoletím XIV. a XV. Proto také zračí se kolonisační postup tento i na stavbách kostelních. Čím blíže k Jindřichovu Hradci a k Táboru, tím spíše shledáváme se se stavbami z konce XII. a z počátku XIII. století. Čím blíže k Újezdu Želivskému postupujeme — tu najdeme vesměs stavby století XIV.

Jednotnost staveb kostelních shledáváme u kostelů stojících pod patronátem biskupů Pražských. Jednotnost tuto konstatujeme ve svedení všech žeber presbytáře v jeden bod. Všude jinde jsou disposice odchylné. Jihočeský spůsob stavitelství dvoulodního shledáváme pouze v Pacově. Všechny ostatní stavby se různě odchylují.

Při všech těchto pracích v tvrdé žule zpracovaných možno sledovati domácí práci. Ze skulptur zachováno velmi málo. Nebylo také divu! Žula, tak tvrdý material, a pak tak značná vzdálenost od duševního centra, od Prahy, toť překážky, proč nemohlo toto odvětví se rozvinovati. Nicméně však zanechali nám předkové naši slušnou sbírku skulptur v hlavicích sloupových, v konsolách a v náhrobních kamenech. Doba příznivější nastala po Bělohorské bitvě. Zde a onde najdeme sochy v kameně tesané slušné koncepce a dobrého provedení.

Podobně mělo se to i s řezbou ve dřevě. Do naší doby se dochovalo z periody gotické velmi málo, slušné však práce. Doba XVII. a XVIII. století vykazuje řadu slušných a uměleckých prací.

Práce v kovu ať již lité, či tepané, a zejména v kovech ušlechtilých, ze starší doby jsou vzácností.

Nejvýznačnější práce jest hlava lví, v bronzu litá v Ústrašíně. Náleží periodě románské. Některé práce XV. a XVI. století jsou uměleckého rázu.

Převážná většina skvostného kostelního náčiní putovala do mincovny do Vídně, začež v náhradu dostalo se kostelům tuctového zboží v mosazi zhotoveného a zlaceného.

V oboru malby jest politický okres velmi chudý. Skorem o každém městě dočetl jsem se, že byl neb jest na hl. oltáři obraz *Škrétův*, nebo *Brandlův* — avšak po nich dnes ani stopy není. Jediný *Kramolín* ostal netknut v Kamenici nad Lipou. Větší část obrazů byla přemalována neb zhotovena v XVIII. století a ani u nich nebylo možno mistra konstatovati.

Z nástěnných maleb zachovala se nejstarší v kapli Žirovnické z r. 1490. Ostatní náleží XVII. a XVIII. století. Snad přemnohé kryje dosud omítka.

Skrovné práce textilního a vyšívačského umění dlužno řaditi do XVII. a XVIII. století.

Zvonařství dosti vyspělé lze stopovati od počátku XV. století až na naši dobu.

Konvářství rozvinulo se plnou silou na Pelhřimovsku stoletím XVI.

Soupis tohoto politického okresu byl původně svěřen kollegovi *Jaroslavovi Janouškovi,* professoru při vyšší realce v Telči. Týž projezdil soudní okres Pelhřimovský a s části Pacovský a brzy na to nelítostná Morana sklátila nadějný jeho život.

Po jeho smrti uvázali jsme se v soupis dva a sice: pan *V. Petrů,* c. k. gymn. ředitel v Pelhřimově, a já, jenž jsem tou dobou na gymnasii v Pelhřimově působil.

Pan ředitel V. Petrů pro nával zaměstnání, jednak úředního, jednak literárního, prací soupisných se nesúčastnil a proto provedl jsem celý soupis sám. Po prof. J. Janouškovi zbyly zápisky a kresby, jichž jsem však pro stručnost a neznalost míst a objektů, použiti nemohl, a proto nucen jsem byl znovu oba soudní okresy projeti, znovu půdorysy a detaily sejmouti, fotografovati a soupis provésti. K těmto dvěma okresům přidružily se ještě Kamenický a Počátecký a proto není divu, že potřeboval jsem tří let ke spracování látky v tak rozlehlém hejtmanství. Nebyl bych se ani tak brzy dodělal této práce, kdyby mne nebyli v díle tomto podporovali tak mnozí, jimž jsem velikými díky povinnován, a jimž zde své díky upřímně tlumočím.

Zvláště pak přispěli mně: Slavná archaeologická kommisse při České Akademii císaře Františka Josefa zřízená, která ochotně povolila náklad na seškrabání maleb v hradní kapli v Žirovnici, Jeho Jasnost kníže *Alois Alex. ze Schönburga*, který laskavě dovolil prohlídku zámku Červené Lhoty i ofotografování uměleckých předmětů tam uložených, hrabě *Leopold ze Šternberga*, s jehož svolením malby v hradní kapli Žirovnické odhaleny býti mohly, ředitel téhož velkostatku p. *J. Masner*, který při odhalování maleb a při soupisu ve všem nám byl nápomocen, ředitel velkostatku Kamenice nad Lipou p. *A. Protivenský*, za jehož ochoty byla mně usnadněna prohlídka zámku, p. *V. Černý*, vrchnostenský inženýr tamže, který vypracoval půdorys zámku a hřbitovní kaple i nárys portálu farního kostela, zvěčnělý ředitel velkostatku Pacovského p. *J. Steinbach* i jeho nástupce, jenž přispěl zapůjčením půdorysů zámku, jakož i ředitel arcibiskupských statků pan *Jos. Novák*, zapůjčením fotografie zámku v Červené Řečici.

Za laskavé zapůjčení některých půdorysů děkuji p. *Gustavu Boučkovi*, vrchnímu okres. kommissaři.

Při městě Pelhřimově hlavním pramenem historickým mně byly spisy p. gymn. ředitele *V. Petrů*, po různu uveřejněné.

Při soupisu Žirovnice za nejeden pokyn děkuji d. p. P. *Ed. Šittlerovi*, faráři v Žižkově, a d. p. P. *J. Huňáčkovi*, faráři v Žirovnici, jenž laskavě mi zapůjčil zápisky své.

Rovněž nemohu opomenouti i ochoty, jíž se mně dostalo od purkmistrů měst v polit. okresu, zejména ochoty p. *A. Nováka*, purkmistra v Pacově, který se zájmem veškeré práce v Pacově sledoval. Velmi mnoho doplňků na Pacovsku s odbornou znalostí snesl výborný archaeolog pan *Em. Klusáček*, c. k. berní v Pacově. Za mnoho pokynů a dobrozdání děkuji rektorovi čes. vys. škol technických p. prof. *J. Koulovi* a docentovi čes. university p. Dr. *Boh. Matějkovi*.

Přístup k veškerým památkám kostelním zjednán byl všade s největší ochotou od v. d. duchovenstva, které s porozuměním mne v práci mé podporovalo, zejména známý v okresu malíř a spisovatel d. p. děkan P. *Bedřich Kamaryt* v Deštné, který s obětavostí nevšední dílu tomuto platné služby prokázal. Totéž platí i o d. p. P. *A. Bednáři*, faráři v Cetorazi. Ctěnému učitelstvu celého pol. okresu jsem za mnohou a vzácnou pomoc díky povinnován. Panu říd. učiteli *Janu Kotalovi* ve Veselé děkuji za stať o vykopávkách praehistorických a historických na Pacovsku a Počátecku, p. říd. učiteli *K. Vrdlovcovi* v Lukavci děkuji za zapůjčení fotografií zámku a kostela.

Nezbytně musím poděkovati pp. Dr. *Karlu Chytilovi* a Dr. P. *Ant. Podlahovi* za laskavé prohlédnutí rukopisu po stránce odborné a i za mnohý cenný pokyn.

Za laskavé vedení korrektur díky vzdávám pp. koll. prof. *V. Kurcovi*, Dr. *Vl. Pechovi*, *Vojt. Prachovi* a *Fr. Vojtíškovi*.

Panu *Jos. Kořánovi,* řediteli kanceláře České Akademie císaře Františka Josefa, zvláštní budiž dík za všechnu pomoc, již mně při této prvé mojí práci prokázal.

Velmi účinni při mé práci byli moji bývalí žáci z gymnasia Pelhřimovského: pp. *Jaroslav Povolný*, který mne na všech cestách provázel a nasbíraný material rovnal, bratři *Karel* a *Bohumil Fišerové, Hanuš Fried* a *Václav Fišer*.

Půdorysy a detaily, pokud jsem tyto sám a za přispění Karla a Bohumila Fišera nepracoval, sdělali: p. *Ed. Veselý,* rodák Pelhřimovský a absolvent vyšší průmyslové školy, který půdorys a řezy děkanského kostela v Pelhřimově vykreslil, pp. *J. Martínek* a *Ot. Brychta,* kteří některé větší objekty a detaily kreslili. Kolorované obrazy nástěnných maleb z Žirovnice maloval pan *A. Masák*, který seškrabání těchto maleb obstaral.

Většinu fotografií na okresu provedl jsem buď za pomoci p. prof. *Jos. Buňáta*, neb sám. V městě Pelhřimově fotografoval p. *Jos. Kopřiva* ml., knihkupec v Pelhřimově. Na Pacovsku provedl fotografování pan *Josef Šohaj*, obchodník s papírem, a na Kamenicku a v Žirovnici p. *B. V. Liška,* fotograf v Jindřichově Hradci. Malby nástěnné v Žirovnici fotografovány z Unie.

Na Smíchově v den sv. Josefa dne 19. března 1903.

Josef Soukup.

Boztěchov.

Sedláček, IV. 187.

Ve vsi při čísle 1. lze dosud spatřiti náspy a příkopy bývalé tvrze. Jiných známek po tvrzi není. Nejstarší známý držitel tvrze této byl r. 1395 Sudík z Boztěchova.

Božejov.

Jar. Schaller, XXV. 692. — Sedláček, IV. 180. — Trajer, XXV. 692. — Method. roč. VII. pagina 76.

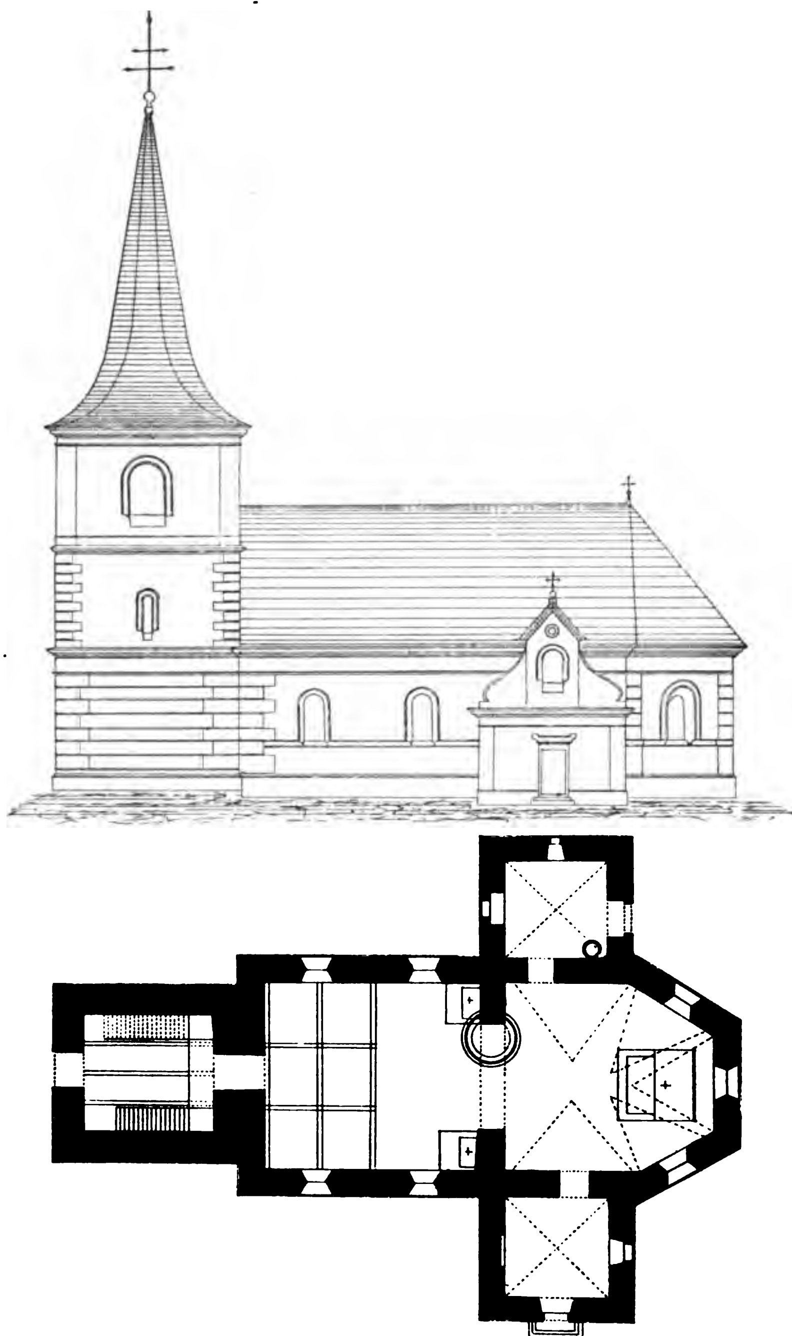
Plebánie se připomíná r. 1359, kdy sem byl dosazen plebán Jan z Landštejna. Později za podobojí kostel zpustl. R. 1634 počato s opravami, věž vystavěna r. 1642 a boční kaple r. 1657.

KOSTEL, zasvěcený sv. Jiří mučedníku, jest orientovaný. Ze staré stavby zbyla pouze presbytář, která bývala kaplí, v jejíž ose vystavěna věž opodál. V XVII. st. dostavěna loď, sakristie a Boží hrob. Věž v západním průčelí jest mohutný hranol, do něhož jsou od východu i západu prolomena úzká, půlkruhovitá okénka a to v prvém patře, v II. pak patře 4 půlkruhovitě sklenutá. Věž kryta jest vysokým jehlanem na rozích seříznutým. Nad vchodem v západním průčelí jest spojený znak Leskovců a Říčanských s nápisem:

Kristof z Leskovce
Marketa Eva Leskovcova
1642.

Boky lodi bez ozdob mají po 2 oknech segmentem sklenutých. K jihu přiléhá sakristie vystavěná ke konci XVII. st. Presbytář jest ukončena 3 stranami osmiúhelníka. K severní straně přistavěna kaple r. 1657, nyní Boží hrob. Nade dveřmi do kaple zvenčí nápis: (Viz půdorys, obr. 1.)

Joannes Christofor
B · De · LESKOVETCZ
KATHARINA
LESKOWEZIANA
De RRICZAN 1657

Obr. 1. Božejov. Nárys a půdorys kostela.

Vnitřek jest jednoduchá stavba. Kobka podvěžní 3·4 *m* dl., 3·1 *m* šir. sklenuta na traversách z poslední opravy. Loď prostý obdélník, ploše krytý, 5·7 *m* dl. a 4·95 *m* šir., oblouk triumfální 2·8 *m* v rozpjetí a 0·62 *m* silný, jest půlkruhovitý. Presbytář má kopulovité klenutí s lunetami při oknech.

Do presbytáře, která jest 5·4 *m* dl. a 4·95 *m* šir., prolomena 2 okna. Sakristie a Boží hrob jsou křížově sklenuty (obr. 1.). Celý kostel byl vymalován freskami v XVII. st., byl však zabílen a jen tu a tam prorážejí obrysy svatých.

Křtitelnice, 8-boký cínový jehlan dolů obrácený, s víkem na kuličkách spočívající, má na jedné desce nápis: ECLESIAE S · GEORGYY M IN BOZEGOW A · D · 1677 · DIE 17 APRILIS. Při kraji ornamentální listová ozdoba.

I. U hlavního oltáře náhrobní kámen s nápisem:

ANNO DOMINI MDCLXII
VIII IUNII
OBIIT ILLUSTRIS ·
ET MAGNIFICA D · D ·
CATHARINA MAR
GARETHA LESKO
WECZIANA DE RZI
ZCAN HOC LOCO
REGWIESCIT
ORATE PRO ANIMA EIUS

II. V kobce podvěžní náhrobní kámen: Řeznický pes se sekyrou v tlapách, s nápisem:

LETA PANIE 1703 DNE 27 UNO
USNUL W PANU GIRZIK DUBSKY
IEHOZ TIELO LEZI V TOMTO MISSTIE
OCZEKAWA SLAWNEHO A VESELEHO
Z MRTWYCH VSTANI · NA DEN LIDMILI
MDCCIII.

Zvony. I. Tento zvon byl přelit, a legenda jeho jest níže uvedena; š. 75 *cm*, v. 52 *cm*; kolem koruny, jakož i dole na plášti akantová pásová ozdoba, uprostřed znak a pod ním nápis:

VIVOS VOCO MORTUOS PLANGO FULGURA FRANGO
IN ADVERSIS CONSTANS
ANNO DOMINI 1882 LIBERO BARONE RUDOLPHO
GEYMÜLLER PATRONO ECCLESIAE BOŽENOVIENSIS
FUSA A ME IOSEPHO DIEPOLT PRAGAE

relief P. Ježíše na kříži.

IESUS · MARIA · DEFENDE NOS ✱ A MALIGNIS TEMPESTATIBUS ✱ AMEN A D · 1665 ✱ FUSA · A ME BARTHOLOMEO ✱ NACHISTAL IGLAVIAE ✱ DEO MAXIMA ✱ S · S · MART · BU ✱ GEORGIO ET FLORIANO DVCATA ✱ AB ILLO ET MAGNIFICO DD · IOANNE CHRISTOPHORO ✱ BARONE DE LASKOWETZ ✱ ET · ACOR · IV · CE · DD CATHARINA ✱ BARBARA DE WAITMILE ALVS ✱ A · VE · FIDELI B · A · ✱

II. š. 86 *cm*, v. 65 *cm*, úplně hladký, kol koruny nápis minusculí gotickou ve třech řádkách: 1. leta bozyho m°cccc°xxxiii tento zvon lyt gest ke czty a chwale bozy a swatemu 2. wawrzyncy a k poczstywosty panu Janovy a vsy obczy myesteczka bozyew 3. wa

III. š. 86 *cm*, v. 65 *cm*, relief sv. Václava, kolem koruny nápis minuskulí: 1. hoc opus confiatum est per magistrum Thomam anno domini milesimo ccccc nonagesimo septimo

IV. š. 20 *cm*, v. 15 *cm*, kolem koruny pásová ozdoba složená z kulatých znaků a pod ní nápis:

S · GREGORI : O : P : N
VINCENZ STAFFEL MAYR
GOSS MICH IN IGLAV ·
1823.

V. š. 30 *cm*, v. 22 *cm*, u koruny nápis minuskulí: mylost pane bozye nass.

Na hlavním oltáři obraz sv. Jiří, malovaný jindřichohradeckým malířem *Fr. Holečkem* r. 1856.

HŘBITOVNÍ KAPLE.

Zasvěcena sv. Anně a vystavěna r. 1686. Jest to budova čtyřboká čtverečná, rozdělená 4 lesenami na 3 pole, které končí v římse. V bocích totéž rozčlenění a 2 segmentová okna. Kryt jest šindelový a jest to čtyřboký jehlan se zděnou lucernou a cibulovitou bání. Vchod rustikovaný, v půlkruh sklenutý s rustikovanými lesenami, na nichž oblamované kladí s římsou, nad níž znak Voračických a legenda:

UROZENÝ
PAN PAN
KAREL WORA
CZICKY Z PABIE
NICZ NA STAREM HRADE
BOZECOW A CHVATIERUBECH 1686

UROZENA
PANI PANI
ANNA MAR
GARETHA VO
RACZICKA
W RZESO
WICZ A NA
MITROVICICH
1686

Vnitřek prostý, v rozích leseny nesoucí římsu. Strop rákosovaný do jehlanu. V kapli visí obraz sv. Josefa, již valně sešlý, ale dobré práce ze sklonku XVII. stol. ve výborně řezaném rámu z přebohatých rozvilin. Dříve byl ve farním kostele. U dveří stojí hranol dřevěný, železem kovaný a na křížení pětilistými růžicemi zdobený, se značkou M · Z · 1724; jest to pokladna kaple.

U zámecké zahrady BOŽÍ MUKA. Čtyřboký podval a na něm 3 *m* vysoký hranol čtyřboký s kapličkou. Dole na podvalu nápis:

A · M · D · C
L · 1662
20 OCTOB
POSTAWENÝ
TYTO BOZY
MAVKI NAKLA
DEM WACLA
WA STAROPRA
SKEhO.

Druhá BOŽÍ MUKA za Božejovem na cestě do Kamenice, podobná předešlým, hranol však má římsu, na níž jest Pietà hrubé práce ze žuly. Na podvalu nápis švabachem na všech 4 stranách:

I. (strana východní)
Smrt Prze
těžkau Z mrt
wych wstani
pak dogdeš
S.ilowaní.

II. (strana severní)
Rozwaž ge
ho Bizcowani
Tez Trním Koru-
n.:wani Do
rotou Spolu
S manželkau
Swau z Nákladu
Gegiho

III. (strana jižní)
Kto w tom mi
stie poklecknau
ce kłaney
se mu mysly
z srdce

IV. (strana západní)
Stůg pocestny byl tě Pán Twůg
ktery dal za tě žiwot swůg.
Pawel Blecha s Dorotou spolu
manželkau Swou 1670.

V poli u Božejova kámen řečený »Adámek« na památku selského vzbouření, kdy správce Adámek byl lidem vidlemi a cepy utlučen a paní jeho vidouc, jak lid na muže se řítí, s okna křičela: »Adámku, utíkej!« Na kameni nápis gotickou minuskulí psaný:
Letha 15(79?) ten den przed hromnicemi zahynul gest tuto Gakub Mikolin z Bozejowa od zradnych sedlaku pā buch ec...

Zámek Božejov.

Kde stojí nynější ZÁMEK býval hrad, ne však v tom rozsahu, jako zámek nynější. Nebyloť křídla severního a jižního. Nasvědčuje tomu rustika sgrafitovaná v obou zbývajících křídlech, kdežto u druhých dvou jí není. Tato křídla byla na počátku XVII. stol. vystavěna, takže nyní vykazuje zámek v půdorysu obdélník se všech stran uzavřený. Na

zahradě jsou slabě patrny příkopy, které kolem celého hradu běžely a z rybníku nad hradem vodou nadýmati se mohly.

Nejstaršími držiteli byli Tluskové z Vokova a drželi hrad tento, střídavě v různých liniích až do r. 1505. Kol r. 1550 koupili zboží božejovské Leskovci. Ti ihned dali se do stavby a skoro celý hrad přestavěli tak jak to jinde činili. Přízemní místnosti, sklenuté křížově, mají mohutné zdivo. Sklepy jsou valeně sklenuty ze štětovaného kamene. Byla zde též velká tabulnice v traktu severním. Celý zámek opatřili Leskovci sgrafitovanou rustikou. V rodě tomto ostal zámek do r. 1630, kdy poslední Leskovec

Obr. 2. a 3. Božejov. Železné desky.

erb svůj praemonstrátům želivským odkázal. Po Leskovcích nastoupili v držení Voračičtí z Paběnic. Od nich pochází úprava zámku a dostavění druhých dvou traktů.

Zámek jest jednopatrová budova bez výzdoby. Nad vraty v průčelí jest trojhranný štít. V traktu severním jest v prvém patře sýpka dřívější tabulnice. Empirová malba zdobí tento sešlý sál a zbytky pěkně komponovaných empirových kamen válí se v koutě. V průjezdu zazděny jsou, železné lité desky, snad z kamen pocházející. Na jedné z nich znak Voračických, držený dvěma andílky a s letopočtem dole umístěným 1710. (Obr. 2.) Vedle ní jsou úzké desky, jež představují Adama a Evu. Na čtvrté desce zobrazen zápas dvou žoldnéřů, z nichž jeden kopí a meč v ruce drží a druhý krátký meč a štít.

Na páté lité desce jest zápas tří žoldnéřů, z nichž jeden na zemi leží a druhý jej kopím a mečem dobíjí (obr. 3.). Třetí pak šavlí na oba útočí·

Proti těmto deskám zasazen jest náhrobek Leskovců v pískovci tesaný. Má nejvýš veliký znak Leskovců s fanfrňochy a pod ním nápis minuskulí gotickou:

Jan Leskowetz z Leskowce na Czerekwy (Obr. 4.)
czy a Leskowie Jeho' 'rzim̄° czysarze Uher
skē° sli Krale rada äi letha 1·5·6·7.

Obr. 4. Božejov. Náhrobek Leskovců.

Březina.

Sedláček, IV. 345.

Dnešní ZÁMEK, o dvou frontách do pravého úhlu stavěný a v nedávno minulých letech celý přestavěný, byl na starých základech tvrze založen. Tvrz tato byla r. 1574 Václavem Houskou ze Zahrádky postavena.

V zámku v traktu jižním jest kaple domácí, zasvěcená čtrnácti sv. pomocníkům.

Buková.

Sommer, X. 97. — Sedláček, IV. 317. — Trajer, XXV. 702.

Bývalá tvrz přestavěna na hospodářská stavení. Náležela Leskovcům a r. 1679 koupil ji hrabě Ferd. Leop. Martinic.

(Dolní Cerekvice.) Dolní Cerekev. (Teuto-Cerekvicium.)

(Německá Cerekvice.)

Trajer XXV. 713. — Sommer, X. 159. — Schaller, XIV. 83. — Matrika z r. 1639.

Kostel byl dle pověsti pražským biskupem Peregrinem 1224 založen a osada byla německými kolonisty osazena. Jako farní připomíná se r. 1384. R. 1642 residenční farář. Na konci 30leté války kommendátní Nového Rychnova, r. 1709 fara restaurována; kostel vyhořel r. 1763 a 1765. R. 1723 byl od základu vystavěn a r. 1794 celý zrestaurován. — Kolem kostela byl hřbitov.

Obr. 5. Cerekev Dolní. Věž kostelní.

KOSTEL zasvěcený sv. Máří Majdaleně jest orientován. Ze staré stavby nezbylo nic, než věž ze století XVI. (Obr. 5.)

Zevně jest kostel bez ozdob. Věž o 4 patrech s původním portálem z druhé polovice XVI. st., v polokruh zaklenutým (obr. 5.). V patrech věže okénka střílnovitá a v podřímsí velké okno (obr. 5.), goticky sklenuté. Na západ, na sever okno obdélníkové, pruty křížem položenými zdobené; ke straně jižní obdélníkové okno segmentem sklenuté s přiostřenými rohy, na straně východní goticky sklenuté okno s dvojnosem. Věž má trnož. Kobkou podvěžní, která má tvar obdélníka 3·15 *m* dlouhého, 3·05 *m* širokého a tloušku zdi 1·8 *m* a jest valeně sklenuta, vchází se do lodi vchodem pravoúhlým. Loď jest ploše kryta s příční lodí. Prostá loď jen lesenami ozdobena, presbytář pak pravoúhlá souměrně 5 lesenami okrášlena. V lodi hlavní po 3 oknech segmentem sklenutých a v transeptu po dvou. Presbytář rovněž osvětlena 2 okny v zadní straně. Příční loď oddělena od hlavní půlkruhovým obloukem. Vnitřek příční lodi jest vyzdoben lesenami, končícími ve hlavní římse dosti vyložené, na nichž půlkruhové pásy spočívají (obr. 6.). V levo od presbytáře sakristie s oratoří a v pravo Boží hrob s oratoří.

Do sakristie i do Božího hrobu vedou elliptická okna. Délka celého kostela i s presbytáří 23·2 *m*, šířka 7·1 *m*. Délka příční lodi 13·6 *m* a 6·7 *m* šířka.

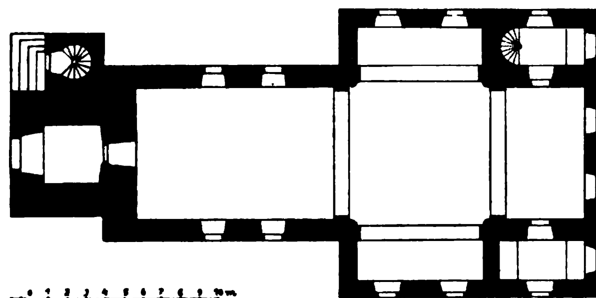
1. Oltáře 3 nové. 2 v transeptu z XVIII. st., nevynikají ani architekturou, ani řezbou soch.

2. 4 páry barokních svícnů cínových prosté formy.

3. Kropenka v předsíni z XVI. st. Prostý osmiboký hranol na osmibokém komolém jehlanci, výšky 90 *cm*, šířky 40 *cm*, z původní stavby zachovaná.

4. Hlavní oltář sv. Maří Majdaleny dle náčrtků *B. Vachsmanna* od řezbáře *Mráze* v Praze. Obraz přenesen z arcibiskupské kaple v Březanech. Původní oltář byl barokní, jeho obraz chová architekt Rokos na Kladně.

5. Křtitelnice barokní postavená na železných nohách na kamenném podstavci. Nohy nepochybně jsou ze starého železného svícníku. Přední noha má uprostřed malou okrasu, které odpovídá na křtitelnici malá hlava

Obr. 6. Cerekev Dolní. Půdorys kostela.

s dvoukřídlým andílkem, jichž bylo 6 kolem. Na víku a na spodní části 3 lví hlavy s kruhy v tlamě; hořejšek jest nový, dřevěný. Na spodní části víka mezi předními 2 lvy jest větší hlava andělíčka s křídly (obr. 7.).

Na víku jest tento nápis:

: TATO KRZTITELNICE : BILA : LITA : OD : FRANCE :
·: HANTSH : KONWARZE : IGLAWSKEHO : PRZI : CZASV :·
·: PANA PATERA : FRANCE : STRZIBSKŸ : FARARZE : DOLNO :·
·: CEREKWICKEHO : ROKV : 1740 : DNE : 3 : JVNy

V podlaze kostelní jest uloženo několik epitafů s nápisy:

I. SIStITE
HIC REGVIEsCIt IN SVAVI
.... RE DEMPTORIS IPSA
BONITAS
..... PERILLVSTRIS GENE
ROSA AC PIA DOMINA ANNA
... A TALACZKIAŇA NATA

....BIACZKIANA DE .....
...IKA IN MIRESSHOV OBIIT
16 NOVEMBRIS ANNO
1731 ÆTATIS SUAe 30

Obr. 7. Cerekev Dolní. Křtitelnice.

II. VIX ORBI ATA... OBIIT
IN DEO..... PRIMISI
VIDELICET
MAXIMILIANA NEPO
MUC NATA TALACZKIANA DE
JIESTIETTICZ ÆTATIS SVÆ
XXI DIERUM

III. SISTE
QVI TRANSIS
EN
HOC SVB LAPIDE SEPVLC
HRALI..... LATVS QVIESC
IT PERILLVS·T·RIS AC SE
..DOMINVS......
LASNSE....... JIE
STIETICZ..........
....
...T DIE 7. JANUAR 1712.
REQVIESCAT IN PACE

Zvony.

I. š. 65 *cm*, v. 52 *cm*, kolem koruny nápis:

FUDIT - ME - IOANN - GEORG. KÜHNER - PRAGAE 1775.

Pod tímto nápisem hlavičky andílků v oblacích se vznášející jsou složeny v pásovou ozdobu; uprostřed relief sv. Floriana a na druhé straně zvonu uprostřed relief dvou svatých v oděvu římských rytířů, již drží v pravé ruce meč, v levé ruce palmu.

II. š. 28 *cm*, v. 22 *cm*, u koruny: GOSS MICH IOANN SHEISEL ZNAIM 1780. Relief P. Marie, P. Ježíše a sv. Josefa.

III. š. 48 *cm*, v. 38 *cm*, u koruny: ULIT-OD-JOS.-HILZERA V JIHLAVĚ,

na plášti dole: TISICILETEHO JUBILEA KŘESTANSTVI V ČECHÁCH CYRILL: 1863; relief P. Ježíše a sv. Václava; u koruny a dole na plášti jest ve dvou pasech akantová ozdoba.

IV. š. 60 *cm*, v. 48 *cm*, kolem koruny: ULITI-OD-JOS.-HILZERA-V-JIHLAVĚ;

dole na plášti: TISICILETEHO JUBILEA KŘESTANSTVI V ČECHÁCH METHODĚJ R: 1863 relief P. Ježíše a sv. Floriana.

SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO, v žule tesaná, stojící na sloupu s podstavcem a hlavicí, jest práce dovedná. (Obr. 8.)

Na přední straně čte se nápis:

AND
REAS
PROCH
ASKA

Na zadní straně:

K W
IECI CTI
A SLAVIE
BOZI A : S :
IANV NE
POMVC
KÉMV

Obr. 8. Cerekev Dolní. Socha sv. Jana Nep.

Na straně západní, na obvodě města stojí dosud městská brána se dvěma fortnami, stavba to ze XVII. st. Brána tato též sluje Solná, protože se tudy sůl ze Solné komory do Čech vozívala a zde se z ní clo vybíralo. Zajímava jsou stavení od brány k městu, která schodovitě do náměstí ustupují tak, aby jedním oknem do náměstí bylo viděti (obr. 9.).

Bývala zde též tvrz, však nemožno zjistiti, kde stávala. Ve XIV. st. držel ji Rynart z Cerekvice a r. 1379 seděl zde nápravník Heřman.

Cerekev Horní, též Dobešova i Leskovcova.

Sommer, X. 1626. — Trajer, XXV. 701. — Schaller, XIV. 89 — Sedláček IV. 314.

Kostel se připomíná již r. 1384, jakožto farní. R. 1567 byl od Leskovců opravován a přestavován. Další přestavby r. 1631, 1763, 1786, 1814 a 1821 po ohni.

KOSTEL zasvěcený Zvěstování P. Marie jest orientovaný, z lomového kamene stavěný, prostičký, bez ozdob vnějších.

Obr. 9. Cerekev Dolní. Solná brána.

Loď jest obdélná a má v západním průčelí předsíňku. Čtyřboká věž přiléhá k západnímu průčelí a jest v podřímsí osvětlena čtyřmi obdélnými a půlkruhovitě sklenutými okny. Kryta helmicí kopulovitou (obr. 10.). Se

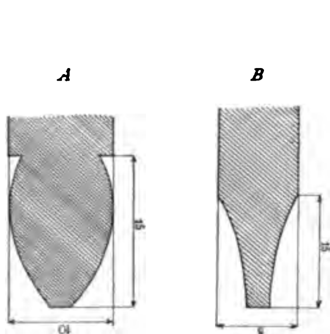
Obr. 10. Cerekev Horní. Kostel.

strany severní vchod do lodi s pozdně gotickým ostěním v žule tesaným. Podobné ostění je i při vchodu se strany jižní.

Presbytář opřena jest čtyřmi opěracími pilíři bez ústupku, jen v půli římsou přepásanými. Jsou kryty šikmou kamennou deskou se žlábkem

vespod. S jižní strany přiléhá kostel k zámku, odkud se chodilo na oratoř, která nad sakristií za Leskovců byla vystavěna.

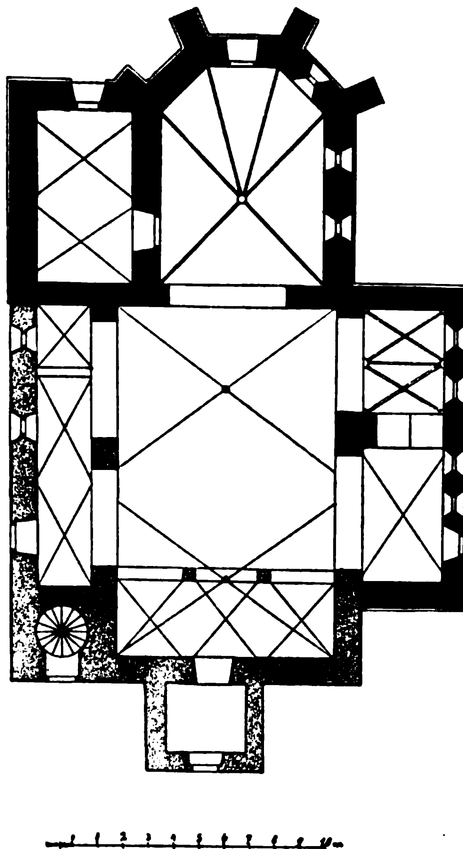
Vnitřek kostela jest trojlodní. Z původní stavby (za Tobiáše z Bechyně) zachovalo se pole klenbové v lodi jižní a presbytář. Jest šestidílné, 4·08 *m* dl., 3·15 *m* šir. Žebroví protáhlého profilu (obr. 11.) usazeno jest na konsolích a to v koutech ve spůsobě hlav lidských, kdežto v bocích mají tvar štítkův, na nichž jsou zvířata v reliefu vysekána (obr. 12.). Žebra sbíhají

Obr. 11. Cerekev Horní. Profil žeber. *A* v presbytáři; *B* v jižní lodi.

Obr. 12. Cerekev Horní. Konsoly.

Obr. 13. Cerekev Horní. Půdorys kostela.

se ve hladkém svorníku (obr. 13., obraz půdorysu). Severní loď a druhá část lodi jižní jsou křížově sklenuty bez žeber kamenných, pouze maltovaných. Tato žebra sbíhají se v malých, hladkých svornících. Do boční lodi severní prolomena 3 a do jižní 4 okna. Loď hlavní, 13·7 *m* dl. a 9·7 *m* šir., jest podobně sklenuta, jako boční, oddělena jest od presbytáře půlkruhovým vítězným obloukem, 4·6 *m* v rozpjetí a 0·85 *m* silným. V jižní lodi gotické pole odděleno od druhého lomeným pasem na čtyřbokém pilíři spočívajícím.

Presbytář, 8·42 *m* dl. a 6·43 *m* š. ukončena jest třemi stranami osmiúhelníka, která k obdélnému klenbovému poli přiléhají. Šestero žeber,

podobného profilu jako v lodi jižní, sbíhá se ve hladkém svorníku. Po evangelijní straně jest do sakristie pravoúhlý vchod, který byl za Leskovců pořízen. Jest renaissanční ze žuly tesaný s vodorovným nadpražím, na němž sdružené znaky Leskovců a Ronoviců vysekány (obr. 14.).

Sakristie jest křížem sklenuta. Nad vchodem do sakristie nalézá se okno do oratoře, které má nad- i podokenní římsu i celé ostění renaissančních profilů.

Obr. 14. Cerekev Horní. Vchod do sakristie.

Hlavní oltář jest barokní se spirálovitými sloupy a pilastry, které nesou kladí a bohatě vyloženou římsu, na níž sedí nástavek štítovitý se soškou Boha Otce. V levo socha sv. Josefa a v pravo sv. Jáchyma. Figurální řezby, vesměs dobré práce.

Na oltáři šest párů v mosazi kroužených svícnů z konce XVI. st.

Monstrance, nohy ovální anthemií zdobené, má nodus vásovitý, kroužený, nad nímž se nalézá rozvilina. Melchisedech sedí v kartušovém rámci, jejž drží andělé. Za tímto svatozář. Nad Melchisedechem Bůh Otec a holubice na vrcholu kříže s křídly rozpjatými. Počátek XIX. stol. (obr. 15.).

Kalich, 16 *cm* vys., rokokový, stříbrný, pěkných tvarů, z XVIII. stol.

Pacifikál ze stříbra, tepaná a křišťály vyložená práce. Má nohu čtverečnou se seříznutými hranami, lupenovým ornamentem zdobenou. Na kříži Kristus ve stříbře litý, dovedné modellace z konce XVIII. stol.

Ornát, ruční vyšívání pestrobarevným hedvábím. Květy jsou naturalisticky podány. XVIII. stol. (obr. 15.).

Obr. 15. Cerekev Horní. Ornát a monstrance.

Kazatelna z r. 1756 má na poprsí relief rozsévače, pak relief Dobrého pastýře a na krytu znaky sv. evangelistů.

Postranní oltáře sv. Anny a sv. Trojice jsou sloupové architektury s oblamovaným kladím; římsoví mají vyložené a architektura jest hojně rozvilinami zdobena a páskovým ornamentem propletena; XVIII. stol.

V jižní lodi oltář sv. Jana Nepomuckého má uprostřed obraz téhož světce, velmi slušného provedení z r. 1783.

Dva páry barokních svícnů.

Dva páry svícnů empirových.

V podlaze chrámové leží náhrobní kameny, vesměs v žule tesané z nichž mnohé jsou nečitelny a mnohé nedostupné.

I.

Letha Bozyho m v x i w
e cztwrtek poswathym
Girzy Usnula geſt ur
ozena pani Anna zweſt . . .
e manzielka pana Krystofa
Leskowce a tuto pochowana geſt.

II.

Anno dom · m° cccc terti° obiit dn̄o
maria uxor
dm̄ arnesti de leskowcz
et hic sepulta est.

III. Jest skoro nečitelný až na slova:

Anna elizabetha.

IV.

ANNO DOMINI 1633 DIE 2.
OKTOBRIS OBIIT . GENEROSUS
AC NOBILIS ADOLESCENS
JOHANNES JAKOBUS GVACZINI
CUJUS AMIMA REQUIESCAT IN
PACE.

V.

...... MIESICE
.... V PANV SLOVUTNI A OPATRNI PAN
MATIEG RVNA MIESTIS HORNI
CEREQUE DOBRZE ZASLAUZILI
PRIMAS 18 TÉHOZ MIESICE
ZDE POCHOWAN BUCH RACZ
GEMU DAT LEHKE ODPOCZINUTI
A STIASNE Z MRTWICH
WSTANIE K ZIWOTU
WIECZNEMU AMEN.

Zvony.

1. Krištof, 85 *cm* šir., 69 *cm* vys.

Nejvýš znak zvonaře a pod ním nápis: Johann Albert Perner in Budweis.

Na plášti jest nápis: OHEŇ mne zmořil dne 6ho to mage 1821. Oheň mne zvelebil 1824.

Na obrubě akantové ozdoby pásové.

II. Karel, šir. 68 *cm*, vys. 52 *cm*.

Kol koruny dva akantové pásy a nápis: LITÝ OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ R. 1859.

Uprostřed relief sv. Karla a Krista na kříži a nápis: ZWELEBEN SEM BYL L. P. 1859 ZA ČASU PANOVÁNÍ JEHO VÝSOSTI KARLA KNÍŽETE Z HOHENZOLLERNU SIGMARINGEN.

Při obrubě jest akantová ozdoba lemová.

III. Antonín, š. 55 *cm*, vys. 40 *cm*.

Kol koruny listová ozdoba a nápis: LITÝ OD JOS. HILZERA W JIHLAVĚ R. 1859.

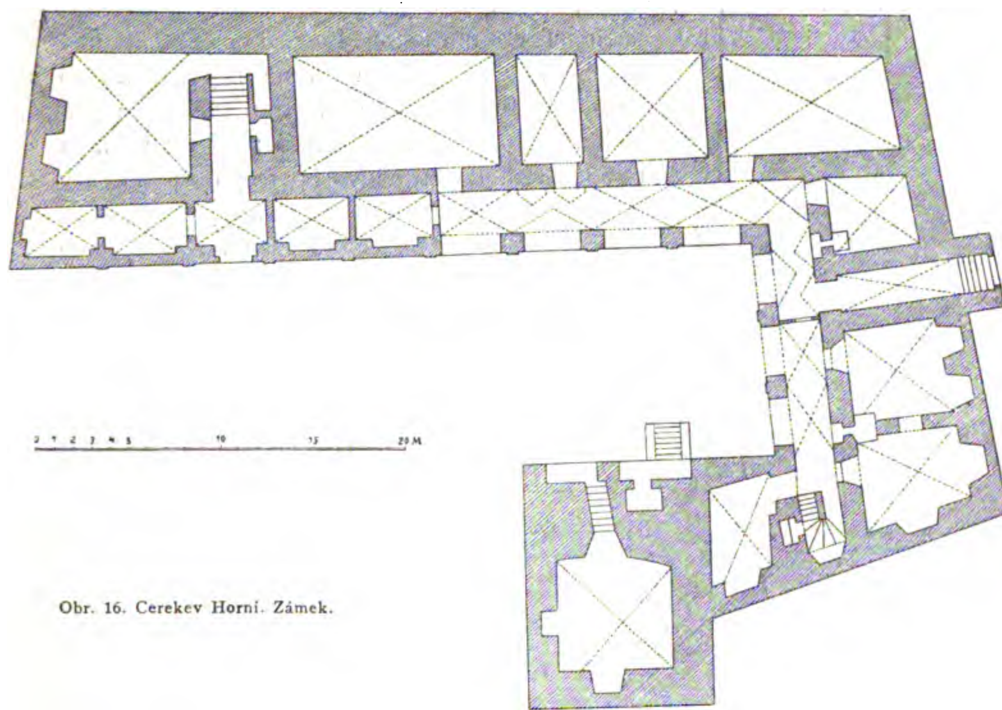
Na plášti relief sv. Antonína Paduanského a Krista na kříži; pak nápis:

OBNOVEN SEM BYL L. P. 1859,
ZA CASV SPRAWOWÁNI OSADY
FARAZEM ANTONÍEM.

HŘBITOVNÍ KOSTEL SV. JANA KŘTITELE.

Kostel tento, jak se dle stavby zdá, vznikl na sklonku XV. století za Leskovců. Během let spustl a byl obnoven arcibiskupem Františkem Küenburgem. R. 1821 shořel a byl s ponecháním starého zdiva znovu dostavěn.

Jest prostý s osou na severovýchod. Od jihu vchod pravoúhlý, profilace pozdně gotické. Má dva přeložené pruty a dva žlábky a jest v žule tesaný.

Obr. 16. Cerekev Horní. Zámek.

Hlavní vchod od severozápadu nese nad pravoúhlým ostěním znak arcibiskupa Küenburga v žule tesaný, správně koncipovaný a jemně provedený. Pod ním vytesána jsou násl. písmena Fe. C. DA. K. A. F. P. S. R. P.

Vnitřek jest ploše krytý.

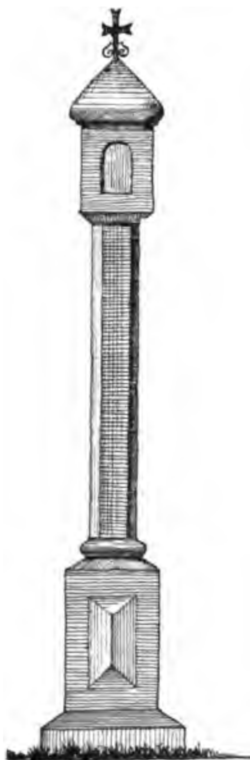
Na hlavním oltáři obraz sv. Jana Křtitele, dobré práce a provedení z r. 1814.

ZÁMEK nynější býval tvrzí, která patřívala Dobšovi z Bechyně, po němž se Cerekev též Dobšova zvala. Tvrz tato byla důmyslně položena při kraji rybníka, by příkopy její se mohly vodou napouštěti. Ve XIV. století náležela Cerekev Vlastislavicům. V té době založen i kostel kamenný.

Na počátku XV. století drželi tvrz Leskovcové. Prvý držitel z tohoto rodu byl Jan Leskovec r. 1411. Na konci XV. století obnovil Albrecht z Leskovce kostel. V tu dobu došla tvrz rozsáhlého rozšíření, kdy znovu upravena a za Šebestiana z Leskovce v XVII. stol. zcela přestavěna

a arkadami opatřena. Za pozdějšího majitele Frant. Ferdinanda hr. Küenburga, arcibiskupa pražského, zámek zcela obnoven a v nynější stav uveden.

Dnešní zámek má tvar podkovovitý (obr. 16.) o jižním kratším křídle. Jest o dvou patrech, lesenami zdobený, vnějšku prostého, jen při straně východní ze středu fronty výstupek na spůsob věže. Jeho hlavní vchod jest půlkruhovitě sklenutý a kamennou rustikou obložený. Kolem běží pravoúhlý kamenný rám, v němž dosud otvory i kladky pro zdvihací most lze spatřiti. Tento most sloužil pouze pro pěší. Druhý v naší době stržený byl na straně západní a pro jízdné sloužil. Bylať tvrz se tří stran obehnána příkopem hlubokým a tento se mohl přímo z rybníka vodou napouštěti. Uvnitř nádvoří patrny dosud arkády v přízemku i v patrech. V přízemku jsou některé dosud otevřeny — ostatní jsou zazděny. Arkády tyto spočívají na čtyřbokých pilířích, dosti mocných, které mají patku plintem a torrem opatřenou a římsu, z níž vybíhají půlkruhovité oblouky na hranách sříznuté. Klenutí v těchto arkádách jest křížové. Uvnitř veškera ostění dveří jsou kamenná a profilovaná. Na kvádru v rohu východního průčelí vytesán letopočet 1734, kdy zámek celý byl přestavován.

Obr. 17. Cerekev Horní. Boží muka u Bukové.

Na západ ke kostelu bylo předhradí, které budovami svými s kostelem souviselo. Tvořiloť prostý obdélník, hradbami se zámkem spojený, kudy se do oratoře kostelní ze zámku chodívalo.

Klenby v přízemí této budovy jsou vesměs křížově sklenuty; vrata půlkruhovitě sklenutá mají gotisující profilaci, ostění jest ze žuly tesané.

Na náměstí stojí SOCHA SV. JANA NEP. na čtyřbokém podstavci akantem vyzdobeném, v hranol prostý přecházejícím. Jest v žule tesaná, slabá práce. Do podstavce zatknuta lucerna, v podobě šesticípé hvězdy. Mezi cípy výborně v železe tepaný listový ornament. Na straně ke kostelu jest na podstavci násl. nápis:

VIVO
IOANNI SACRÆ
IGNORANTIAE · MAGISTRO
SACRAVIT
PECATOR MAXIMUS

Na straně druhé LETA PANIE 1717.

Na konci města, při silnici do Pelhřimova, stojí BOŽÍ MUKA na čtyřbokém podstavci. Jest to menší čtyřboký hranol, na němž umístěn štíhlý, 2 *m* vysoký pilíř čtyřboký na hranách seříznutý. Tento nese římsu, na níž Nejsvětější Trojice umístěna. Jest slabé práce, v žule tesána a představuje Boha Otce sedícího a v rukou Krista na kříži rozpjatého; pod nimi holubice. XVII. stol.

As deset minut od města týmže směrem jsou podobná BOŽÍ MUKA jako předešlá, avšak nemají sousoší, jen kapličku čtyřbokou se stříškou a křížkem na vrcholu.

Tento Mleijn za Urozeneho a Sta
-teczneho Rytirze pana Jana :-
Leſkowcze z Leſkowcze Na Cze:-
rekwiczij a Leſkowie-Czýſarze Rzým
ſkeho geho mi° ie raddy Wy:
ſtawen geſt letha od Naroze:
nij Kryſta Syna Božiho-
1-5-5-8-

Obr. 18. Cerekev Horní. Nápis na mlýně.

U Bukové směrem k Pelhřimovu opět taková MUKA, avšak tu nasazena kaplička na vyduté římse. Oboje z konce XVII. stol. (obr. 17.).

Pod zámkem na mlýně zazděna žulová deska, v níž tesán majuskulí a minuskulí gotickou následující nápis:

Tento Mleijn za Urozeneho a Sta
-teczneho Rytirze pana Jana:-
Leſkowcze z Leſkowcze Na Cze:-
rekwiczij a Leſkowie-Czýſarze Rzým
ſkeho geho mi° ié raddy Wy:
ſtawen geſt letha od Naroze:
nij Kryſta Syna Božiho-
1-5-5-8- (Obr. 18.)

Cerekev Nová.

Trajer, V. 696. — Schaller, XVI. 63. — Sommer, X. 178. — Lib. Memor. z XVIII. st.

Fara se připomíná již r. 1384.

Ze stavby starého kostela zbyla pouze věž, která dnes stojí za presbytáří na západ.

Obr. 19. Cerekev Nová. Farní kostel.

Kostel byl v nynějším slohu vystavěn r. 1750—1760 hrabětem Voračickým z Paběnic a po jeho úmrtí od dcery Antonie Terezie dostavěn.

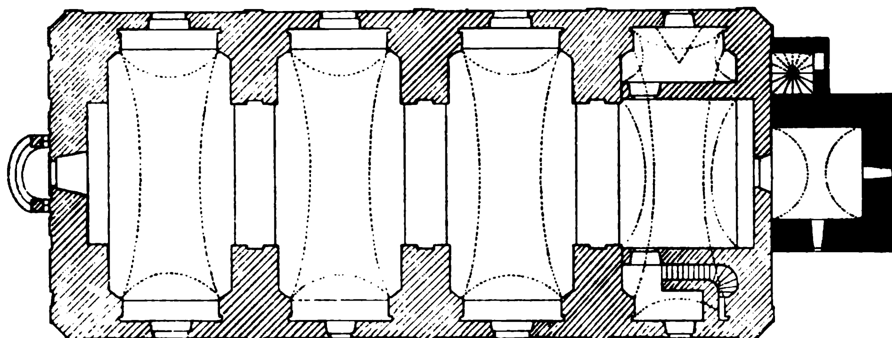
Jest neorientován, mohutný, značné výšky, dominující širému okolí a zasvěcen sv. Tomáši z Kantuarie.

Složitý portál, rozčleněný čtyřmi pilastry s pseudokorinthickými hlavicemi, rozděluje průčelí na 3 pole.

Hlavní vchod vyzdoben jest pilastry s jonickými hlavicemi, které nesou balkon se dvěma žulovými sloupy o neforemných hlavicích.

Tyto sloupy spočívají na vydutých podstavcích. V postranních polích slepé vchody bohatě orámované z oblamovaného kladí a nad těmito ve 2 patrech slepá okna. Do balkonu ústí velké okno, přes 2 patra jdoucí (obr. 19).

. Po stranách mušlovité výklenky se sochami dvou svatých ze žuly tesaných, dobré práce. Pilastry jsou prodlouženy až ke štítu a nesou vyložené kladí, které po stranách eliptickými římsami jest vyzdobeno. Střed ozdoben jest štítem rozčleněným 3 sdruženými pilastry s oblamovaným kladím. Uprostřed výklenek se sochou sv. Tomáše z Kantuarie ze žuly tesanou, práce dovedné. Po stranách štítu sochy Ježíše Krista a P. Marie. Boky lodi jsou oživeny 5 lesénami, které mají podstavec a hlavici ploše naznačenou a nesou dobře rozčleněnou římsu. V bocích lodi jsou 4 okna segmentová a nad nimi okénka kruhová na způsob gotického čtyřlistu.

Obr. 20. Cerekev Nová. Půdorys kostela.

Věž má 3 patra různé velikosti. Orámována jest římsou nad hodinami segmentovitě vypjatou. Věž kryta jest měděným plechem; tvar má čtyřbokého jehlanu v dolejších částech vydutého a v $^1/_3$ římsou přerušeného. Se strany levé přiléhá ke kostelu sakristie. Na východ při hlavním průčelí stojí 2 žulové sloupy 4 *m* od rohů vzdálené a přes 6 *m* vysoké na podstavci, z nichž jeden nese sochu nějakého svatého, druhý jest na způsob Božích muk upraven a má následující nápis dole na podstavci:

QVI PASSVS
ES PRO NOBIS
JESV CHRISTE
MISERERE
NOBIS
HANS JACOB OTA
V.... TROMPEER.

Na římse kapličky letopočet 1662 se štítkem.

Vnitřek. Hlavní loď jest obdélník 26·35 *m* dlouhý, 15·7 *m* šir., o třech klenbových polích na mocných pilastrech sdružených s korinthickými hlavicemi s pásy, do nichž česká klenba zaklenuta. Tyto sdružené pilastry byly pro nepoměrnou výšku a silné rozpjetí klenbové sesíleny pilíři a pásy podklenuty plochým lomeným obloukem. Toto sesílení lodi pilíři vytvořilo jakýsi druh kaplí. Hudební kůr při hlavním vchodu postaven později a spočívá na čtyřech oblých sloupech, do nichž jsou pásy a česká klenba zapuštěny.

Presbytář, 7·1 *m* dl., 8 *m* šir., pravoúhlá, má po stranách oratoře. Za hlavním oltářem kobka podvěžní. Věž přiléhá za oltářem ku presbytáři. Má valenou klenbu se střílnovitými okénky a jest nejstarší částí stavby a dle mohutnosti zdi soudě, snad ze XIII. stol. Kobka podvěžní jest 4·9 *m* šir., 4·8 *m* dl. Ve zdi jest 1·75 *m* silná. (Obr. půdorysu 20.)

Obr. 21. Cerekev Nová. Pacifikál a kříž.

Obr. 22. Cerekev Nová. P. Maria.

V presbytáři na čelní zdi za hlavním oltářem namalována vysoká, správně koncipovaná, oltářní architektura, kdež visí obraz Nanebevstoupení Páně, slušné práce z XVIII. st. Malíř neznám.

Klenba nad lodí i presbytáři jest vyzdobena freskami dovedné práce, jasného koloritu a dobré komposice. Nad hudebním chorem klenba freskami ozdobena není. Na klenbě presbytáře namalováno otevřené nebe; v rozích klenby na pravé straně klečí patronové čeští a na levé straně jednotliví učitelové církevní. Na klenbě I. pole lodi jest znázorněna obět starozákonní, v II. poli obět novozákonní a v rozích znak Voračických z Paběnic.

1. Na oltáři 6 svícnů, 95 *cm* vys. ušlechtilého tvaru z XVIII. st.

Po straně evangelijní oltář velice pěkné řezby, přesného slohů rokokového. Vyložená římsa nesena jest pilastry a obraz sv. Antonína Paduanského v kartušovém rámci s baldachýnem (XVIII. st.).

Krucifix z XVIII. st., vykládaná práce ve stříbrném plechu, modrým emailem uměle zdobená, na němž jest litý stříbrný Kristus, dovedně modelovaný. V podstavci ze stříbrného plechu ve štítcích zatknut azurit a ve středu karneol. (Obr. 21.)

Obr. 23. Cerekev Nová. Křtitelnice.

Obr. 24. Cerekev Nová. Ciborium.

Socha P. Marie Pomocné umístěna mezi dvěma pilastry, barokní, klidného postoje, v pravici žezlo a v levici Ježíška držíc poutá milým výrazem a pěkným uložením řasnatého roucha (obr. 22).

Křtitelnice na 6bokém korpusu, jednotlivá pole plastickým ornamentem vyzdobena; noha jest volutami v listy končícími okrášlena (XVIII. st.) (obr. 23).

Kazatelna z téže doby, velmi slušné řezby. Na poprsí andílkové a nad kazatelnou baldachýn se čtyřmi evangelisty, nejvýš pak Kristus kázající. XVIII. st.

Ciborium, výšky 14 *cm* a šířky kupy 9 *cm*, má 6laločnou nohu, nodus vyzdoben 3 kartušemi. Na spodku nohy nápis:

P. Karoly : Fran : Jg : Honig Paro — chvs : Neocerequicensis 1698 (Obr. 24.)

M o n s t r a n c e, 48 *cm* vys., má nohu ovální, vyzdobenou festony a mušlovým ornamentem, nodus vásovitý, melchisedech vyzdobený listovcem, kol obláčky a drahokamy, a svatozář. Nad melchisedechem Bůh Otec pod baldachýnem. Práce tepaná, slabá (obr. 25).

Obr. 25. Cerekev Nová. Monstrance.

V podlaze několik náhrobních kamenů s nápisy:

I. LETHA 1663· DNE 30. JANUAR
UROZENA PANI EWA LAPACZKO
WA ROZENA LETENSKA Z LETNIE
A NA MALYCH OUTIECHOWICZ
KACH WLASTNI MANZIELKA
UROZ: A STAT: RYTI: PANA
ZYGMVNDA WACZ° LAPACZKA
Z ZERZAWYHO; ZIWOT SWŮG
W PANU DOKONALA LETH MA
GIEZE 58. A W TOMTO CHRAMU
ODPOCZYWA GEGYZTO MILE
DUSSY PAN BUG MILOSTIW
BITI A RADOSTNE S MRTWYCH
WSTANI DATI RACZ AMEN

II. CONDITORIUM
JLLMAE ANTIGVISSIMAE COMITUM ET
BARONUM PABIENITZ FAMILIA QVOD AN.
1585 ALOISIVS WORACZICKI DE PABIE
NITZ IN PROSECZ ANNO WERO 1704 EIUSDEM
ADNEPOS · JLLMS DŪNS FRANCISCUS
HELFRIDUS WORAZICZKI SACRI ROMANI JMPE.
COMES ET DŌM. DE PABIENITZ IN PROSECZ ET
MISLOW SACRE CAESARE REGILAWE MAIES
TATIS CONSILIARIUS ET JUDICIORUM CAMERA
TICI ET FAWDATIS ASSESSOR PIAE MEMORI
AE CAUSA RENOWIAWIT

III. HIC IACET ÆTERNAE FELICITATIS
HERES LEOPOLDVS JGNATIUS AB HERBERSTEIN
CVI WIX NATUS ANIMAM CREATORI SUO
REDDENS INTER ANGELLOS EST ASSUMPTUS
XV FEBRUARII 1694 AETATIS SUAE
MENSIUM TRIUM DJERUM TRIUM

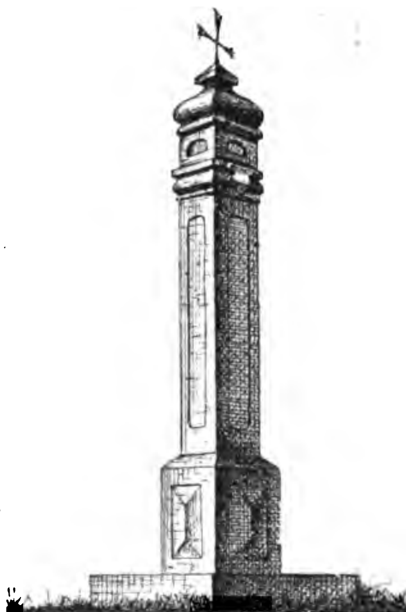
IV. Majuscule s minusculí:
Krasný kvítek kratky czas 3 Leta
44 Nedielc jsem kvietla Theresie
Renata Sleczna Wieznikowa z Wieznik
Leta 1657 dne 22 iuli ukrutna
Smrt mnie kosou svou podtiala
Zde v hrobie tomto vadnu ale v Ragy
nebeskem wiecznie kvetu

V. náhrobek jest nečitelný.

Zvony.

I. š. 105 *cm*, v. 88 *cm*, u koruny 2 pásové ozdoby. Relief sv. Tomáše, jejž nad polovypuklou z listu složenou ozdobou drží s každé strany dva andělíčkové.

Uprostřed zvonu na plášti znak zvonaře: polovypuklý zvon a kolem něho: IOHAN · ADALBERT PERNER IN BVDWEIS, nad znakem ANNO 1873.

Obr. 26. Cerekev Nová. Boží muka.

II. š. 82 *cm*, v. 65 *cm*. Relief Sv. křtu P. Ježíše a u koruny dvojřádková akantová ozdoba; uprostřed zvonu znak zvonaře s písmem jako u zvonu prvního.

Třetí zvonek nedostupný, jest rovněž z XIX. st.

Za kostelem v kameni tesaná BOŽÍ MUKA. (Obr. 26.)

V městě u cesty z Pelhřimova stojí zděná BOŽÍ MUKA: na podvalu pilíř čtyřboký, římsou přerušený. Pod římsou výklenky se čtyř stran a nad římsou nástavek čtyřboký s výklenky, ukončený římsou a jehlancovitou prejzovou stříškou (obr. 27).

Cetoraz.

Trajer, XXIV. 669. — Sommer, X. 193. — Sedláček, IV. 83, 202, 209, 211. — J. Schaller, XIV. 57.

KOSTEL, zasvěcený sv. Václavu, uvádí se jako farní již r. 1384. Jest orientovaný z lomového kamene, bez ozdob. Západní průčelí hladké, se vchodem segmentovitě klenutým, opřeno jest dvěma opěráky o jednom

ústupku do výše $^1/_3$ zdiva sahajícími. Opěráky přistavěny v době pozdější, když loď pukala. K jižní straně lodi přiléhá věž, o jednu třetinu loď přesahující, se vchodem pravoúhlým od jihu; v I. a v II. patře 3 okna půlkruhovitě sklenutá, v III. podvojná okna. Věž kryta plechem v osmiboký jehlan. Loď obdélná, bez ozdob, má po dvou oknech se stran segmentovitě sklenutých. Presbytář ustupuje o 1·5 *m*, jest pravoúhlá s okny segmentovitě sklenutými. S každé strany jest po jednom. Ve východní líci opřena jest pilíři ku střeše se zúžujícími, přístavky to pozdějšími za příčinou značného rozpjetí klenby pořízenými. Sakristie za presbytáři, přístavek doby pozdější, se vchodem od jihu, má 2 okna segmentovitá. Kryt jest taškový a nad presbytáří sanktusová věžička s lucernou osmibokou a jehlanem (obr. 28).

Obr. 27. Cerekev Nová. Boží muka.

V n i t ř e k. Loď obdélná jest ploše krytá a 19·4 *m* dl. a 11·36 *m* šir. k jihu vchod kobkou podvěžní, česky klenutou. Loď oddělena od presbytáře mocným triumfálním obloukem, 1·3 *m* širokým a 6·1 *m* v rozpjetí ellipsovitě sklenutým, bezpochyby po shoření kostela za lomený nahraženým. Presbytář čtverečná, 7·8 *m* strana dlouhá, jest goticky sklenuta s mocnými žebry s obou stran prohloubenými, kteréž se sbíhají ve svorníku vyzdobeném růžicí šestilistou s věncem desíti pětilistých růžic (obr. 28).

Žebra usazena jsou na konsolách v poloviční výši presbytáře. Tři konsoly mají tvar jehlanovitý se žlábkem a páskem přerušený a čtvrtý při oblouku triumfálním se strany jižní má tvar kulovitý. Žebra nad konsolami mají štítky. Jest to nejstarší část kostela z doby přechodní z poč. XIII. století. (Viz půdorys obr. 28.)

H l a v n í o l t á ř jest sloupová architektura přesné práce a bez predelly. Byl bezpochyby ze zrušeného klášterního kostela karmelitského z Pacova sem přenesen. XVIII. stol.

O b r a z y jsou nové, *Bedřichem Kamarytem* malované.

K ř t i t e l n i c e z r. 1679 jest cínový válec plochý, vyzdobený 4 hlavičkami andílků a má v ornamentu rytém, s kruhy v tlamě, 2 lví hlavy. Kryta jest víkem mísovitým, na němž kříž též cínový a v ramenech má hlavičky andílkův. Buben leží na třech kovaných nohách. Má následující legendu v cín rytou:

TATO KRZTITELNICE GEST WIZDWI
ZENA ROZLICZNIM OBDAROWANIM ZA PANOWANI G. M. P. P. HRABIENKI Z MILESIMO
UROZENE ZE ZDIARU PANI NA PACOWIE NA CZESTICZICH A KRZIWSOUDOWIE ZA KNIEZE DWO

GICZTIHODNEHO IANA FR • IOS • WISSKA Z MIESTIS TYNICZE NAD LABEM ŻA
SPRAWCE A RZIZENIE PANA IANA BRATRZICZKÉHO HEGTMANA TEHDAZ PACOWSKEHO KU
POCZTIWOSTI S. WACZLAWA W CZETORAZICH DNE 31 MARZI

Na levo: ABLUE PECCATUM DE PRIMO PLASMATE NATUM LAC MI CHRISTI
UNDA PARWORUM CRIMINA MUNDA.

Na pravo: KDOZ WIERZI A POKRZESTIEN BUDE
SPASEN BUDE : MARCU 16 CA : VA 16

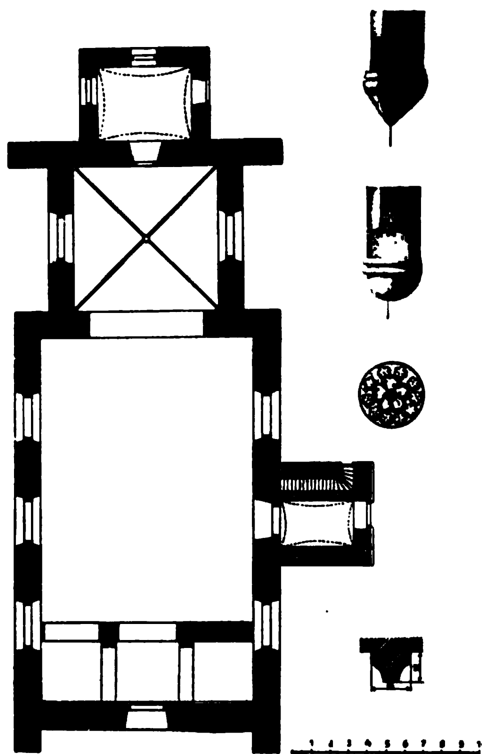
Na protější straně sv. Václav na koni a s obou stran andělé.

Kazatelna má pod baldachýnem relief Dobrého pastýře a na korpusu relief Ježíše v chrámě kázajícího a Sáry, vodu čerpající. Pěkná to umělá práce z XVIII. století.

Svícník ze železa kovaný, podobný jako v Pacově.

2 velké obrazy visí na stěnách lodi. Levý Umývání nohou a pravý Rodina Kristova (XVII. st.) Oba pěkné, urovnané komposice a intensivního rozvržení světla, bravurní v barevné náladě a přesné kresby. Obraz Rodiny Kristovy jest již sešlý. Malíř neznám. Pro chatrnost nebylo lze obrazů sundati ani fotografovati.

Kropenka mramorová při jižním vchodu s letopočtem 1778, kdy kostel opravován.

Obr. 28. Cetoraz. Půdorys kostela, svorník, konsoly, profil žeber.

Náhrobky.

I. A : 1717. 30 OCTOB
OBIIT PRAENOBILIS D
LEOPOLDUS IGNAT NOWAK P : L : LIBERTI :
NORVM SVORVM
CUM SUIS FILIOLIS EODEM NOMINE BABTISATIS REGWIESCIT

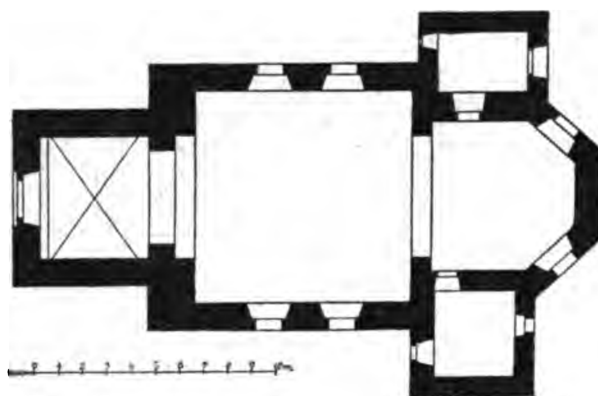
II. ANNO 1722 DNE 2 DUBNA POCHOWANO DITĚ
FRANC KAREL MA

TEG STARI X: NEDIEL P. GIRZIHO
GIAZINSKEHO S.
PRAWAN WODIAKEHO
TATO ODPOAZIWA

III. ROZALIA APOLONIA
BARBARA GRÄFIN DEVM
WON STRITEZ DEN 31 DECEMB.
BEGRABEN WORDEN

Ve znaku husa a pod ní:

IV·I:S:C·C·
AD·S: 1717
DI GOTT

Obr. 29. Čístrov. Půdorys kostela.

Zvony.

I. š. 1 *m*, v. 70 *cm*, kolem koruny minusculí s maiusculí nápis:

Tento zvon udielan jest proto aby lidé
wiedieli kdyz gse zwoni na slowo bozie
magi schazety leta Panie 1Dm

II. š. 70 *cm*, v. 60 *cm*. Kolem koruny minusculí gotickou:

magister bartholommo nomen habet in
nova civitate pragensis ex hoc laus dei ano MCCCCCLII.

III. š. 60 *cm*, v. 50 *cm*. Při koruně 8 *cm* široká pásová ozdoba s reliefy andělů a s polnicemi. Relief sv. Václava a sv. Eliáše.

Ctiboř.

Nynější KAPLE vystavěna na základě starém. Jest pravoúhlá s pětibokým závěrem, který ustupuje o 1 *m* od lodi. Na střeše věžička.

Za obcí směrem k Počátkám BOŽÍ MUKA. Na čtyřbokém podstavci válec s římsou čtyřbokou, na níž sedí kaplička Na podstavci nápis:

TATO BOZI MUKA
KE CZTI NEGSWETIEGSSI TROGICE GSOU POSTAVENA
LETA PANE
1718

Částrov.

Schaller, XIV. 88 — Knihy farní od r. 1761. — Trajer, XIV. 380.

Kostel zasvěcený sv. Mikuláši, připomíná se již r. 1384 jako farní. Později patřil jako filiální ke Kamenici až do roku 1761. Byl založen Tobiášem z Bechyně r. 1350. Plebánie r. 1362.

Jest to jednoduchá, orientovaná stavba, r. 1761 od *Fr. Karla Adlera* restaurovaná, s mohutnou věží v západním průčelí o jednopatro loď přečnívající, se vchodem od západu. Loď obdélná s goticky lomeným vchodem s jižní strany. Hrana sešikmena se žlábkem Do lodi prolomena 2 okna, segmentem sklenutá. K travée presbytářnímu přistavěna s jedné strany sakristie, s druhé strany Boží hrob. Presbytář má 3 strany nepravidelného osmiúhelníka. (Viz půdorys obr. 29).

Obr. 30. Částrov. Věčná lampa.

Vnitřek. Podvěžní kobka čtverečná, křížem klenutá, 5 *m* ve straně, loď 8·32 *m* dl., 8·7 *m* šir., ploše krytá, oblouk triumfální, půlkruhovitý, 5 *m* široký a 80 *cm* silný. Presbytář ploše krytá, má travée a závěr o třech stranách osmiúhelníka a jest 5·9 *m* dl., 6·2 *m* šir. V levo vchod do sakristie, která jest valeně klenutá, v pravo vchod na oratoř.

Hlavní oltář bezcenný, z XVIII. st., zřízen od Morice Frant. Körndlmayera z Ehrenfeldů.

Obraz sv. Mikuláše na hlavním oltáři maloval r. 1835 *Holeček* z Jindřichova Hradce, obnovil jej *Bedřich Kamaryt*, děkan v Deštné.

Pacifikál měděný, kdysi zlacený, s ovální čtyřlaločnou nohou, která jest akantovým listem a čtyřmi nepravými drahokamy vyzdobena. Nodus hruškovitý a kříž se svatozáří kolem, s drahokamy na koncích.

Při oltáři P. Marie lampa pěkné prolamované práce s páskovým ornamentem, zlacená a stříbřená, se třemi uchy, nesoucími podoby andílčích hlaviček (XVIII. st.) (obr. 30).

Tři kalichy, z nichž jeden jest z XVIII. stol., ostatní dva nové.

Ornát na červené hedvábné půdě, kladenými zlatými nitkami vyšívaný, ornament z XVIII. století (obr. 31).

Druhý pacifikál, s obrazem Krista v mušlovém rámci se svatozáří, noha ovální, nodus spleskIý, válcovitý (XVIII. st.).

Obr. 31. Částrov. Ornát.

Ve faře obraz P. Marie z konce XVI. st. P. Maria drží nahého Ježíška na rukou, prsty u rukou má prodloužené. Kolorit svěží, draperie dobře uložená. Italská škola zde prozírá.

Zvony.

I. š. 82 *cm*, v. 63 *cm*. Sv. Mikuláš.

Relief P. Ježíše a vedle něho sv. Jana a P. Marie; pod tímto reliefem nápis:

VoX MEA VITÆ SONVS VOS VOCO AD
SACRA PIE VENITE
ANNO QVO GENEROSVS LEO BAVAROS
EXTIRPAVIT ET GALLOS DEPLVMAVIT

Relief sv. Mikuláše a pod ním nápis v 3 řádcích:

1. EXPENSIS ECCLESIÆ CASTROVIENSIS REFVSA
2. ET HONORI SANCTI NICOLAI ANTISTITIS
3. VOTIVE DEDICATA.

Dole na plášti se vine nápis:

ME WOSTROVSKIANA LARGITAS
PARAVIT ET EBELINIANA PIETAS REFVNDI CVRAVIT

Obr. 32. Částrov. Zámek.

II. š. 55 *cm*, v. 45 *cm*. Pán Ježíš.

Relief Pána Ježíše.

Kolem koruny nápis maiuskulí s minuskulí gotickou:

Per Anno domyny mylesimo CCCC nonagesimo quarto perfectum est opus ystud.

III. š. 62 *cm*, v. 45 *cm*. Sv. Jan.

Kolem koruny mezi dvěma pásovými ozdobami se vine tento nápis:
✱ ISTA CAMPANA TRANSFVSA FVIT 1736 SED ERRORE TARTIFICIS NOVITER RVINATA ITERATIS EXPENSIS TRANSFVSA IN ANNO PATENTE ✱

Relief sv. Jana, s jedné strany vedle něho malovaná barvami Boží Trojice a vedle této relief P. Ježíše s P. Marií a Janem. Na plášti:

DOMINANTE ET HOC BONUM POSSIDENTE
PERILLUSTRI DOMINO FRANCISCO CAROLO
DE EBELIN ET FRIEDBERG SACRÆ
CÆSARÆ REGIÆ q² MAGESTATIS CONSILIARIO
AC DOTALIUM CIVITATVM ANGLIGO IUDICE

Na sanktusové věžičce jest malý zvonek s nápisem mezi dvěma pásovými ozdobami kolem koruny: LITY OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ 1873, š. 32 *cm*, v. 23 *cm*.

Ve farní zahradě v besídce na stěně namalován zámek barokních tvarů, který byl v r. 1866 rozbořen. Bývala to tvrz, po které již stopy není, vyjma zeď ohradní, nyní zeď zahradní tvořící (obr. 32).

Na cestě od Pelhřimova do Částrova při vchodu do osady, jsou BOŽÍ MUKA z doby vladislavské gotiky, ze žuly tesaná; na podstavci dřík šroubovitě stočený, s nástavcem ve způsobě hlavice ve válec do krycí desky prohnuté a kapličkou končící, s kružbou tvaru oslího hřbetu (obr. 33).

Obr. 33. Částrov. Boží muka.

Černovice.

Schaller, XIV. 91. — Trajer, XIV. 301. — Matrika a zápisky od r. 1447 shořely.

Dle privilegia Petra Voka z Rožmberka z roku 1484 stál již tehdy v Černovicích kostel a byl až do r. 1490 filiálním kostelem chrámu Dobešovského.

R. 1730 shořel a byl v nynější podobě hrabětem Šternberkem postaven. R. 1796 shořel i s věží po druhé a opraven. Děkanským se stal r. 1824. Plebanie se připomíná r. 1365.

KOSTEL, zasvěcený Pozdvižení sv. Kříže, jest orientovaný. Loď obdélná bez ozdob, opřena v bocích opěrnými pilíři (obr. 34).

Severní strana má tři segmentová okna. Presbytář pravoúhlá má na severní straně velké segmentové okno.

Strana jižní má též tři okna segmentová a přístavek.

Západní průčelí v rozích sesíleno opěrákem k římse se súžujícím.

Vchod v průčelí západním jest obdélný, s oblamovanou římsou, v nadpraží v segment sklenutou.

Pod římsou znak hrabat Šternberků. Vysoký štít spočívá na sdružených pilířích volutami zakončených. Po stranách štítů renaissanční jehlance.

Vnitřek jest v lodi rozčleněn sdruženými pilastry s jonskou hlavicí a s nástavcem, který nese hluboce vyloženou římsu, na pilastrech spočívá klenba valená s lunetami při oknech. Poněvadž výška lodi obnáší přes 20 *m* a klenutí velký tlak na zdi činilo, bylo nutno zdi pilíři zvenčí sesíliti. Loď jest 23·5 *m* dl. a 9·78 *m* šir.

Presbytář oddělena jest od lodi obloukem triumfalním segmentem stlačeným, sklenutým a na římsovaných pilastrech spočívajícím. Oblouk má 5·5 *m* v rozpjetí a 0·9 *m* síly (obr. 35.)

Presbytář jest pravoúhlá, krytá českou klenbou, která spočívá na sdružených pilastrech. Má 7·6 *m* délky a 6·3 *m* šířky.

Obr. 34. Černovice. Kostel.

Hudební kůr nesen jest mocným segmentovým obloukem, do něhož jest česká klenba zapuštěna.

Hlavní oltář jest dvoupatrová sloupová architektura. Tento oltář zhotovil r. 1823 *Jan Bednář*, truhlář z Nechyby. Na oltáři jest obraz snímání Krista s kříže, práce dovedné, přesné kresby a šťavnatého koloritu. Byl svob. pánem Cessnerem ze Špicenberku pořízen.

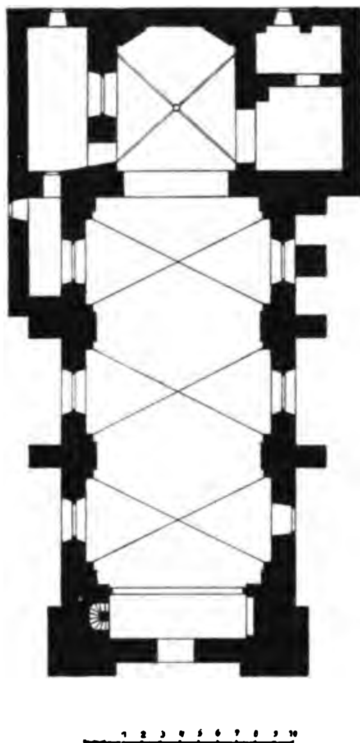
Postranní oltáře mají obrazy z XVIII. století, z nichž obraz sv. Anny a sv. Barbory živou koncepcí a ladným souzvukem barev vynikají.

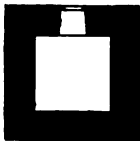
Monstrance, 56 *cm* vys., jest stříbrná. Má nohu ovální, na čtyři díly rozčleněnou a mušlovým ornamentem zdobenou. Nodus trojboký, vásovitý. Nad nodem kartuš zlacená, tvaru mušlového; za ní paprsky, proplétané vinnou révou. Stonek na spodku ovinut listem akantovým. (Konec XVIII. st.)

Kalich, 24 *cm* vys., má šestilaločnou nohu, nodus trojboký, vásovitý a spodek kupy palmetou zdobený. (Počátek XIX. st.)

Na faře polštáře na oltář, velmi pěkná práce, plným vyšíváním hedvábím barevným provedené, na černém sametě dovedně komponovaný ornament jakožto výplň čtverce.

V kostele v žule tesaný náhrobní kámen s nápisem, velkou latinkou provedeným:

Obr. 35. Půdorys kostela.

1. DNE LEDNA.
1721.
W TOMTO HROBU ODPOCZIWA
CTNA PANNA ANNA CERA
WACZLAWA TIAPALA SAUSE
DA CZERNOWIC OCZEKAWA TADY
SLAWNEHO Z MRTWYCH
WSTANIE.

Opodál kostela směrem západním stojí hranolová věž o čtyřech patrech, zbytek původní stavby. Vnitřní světlost čtverečného prostoru jest 4 *m* a síla zdi 1·5 *m*.

Zvony.

I. šíř. 105 *cm*, v. 75 *cm*. Uprostřed legenda (velká lat.):

ROKU 1796 TITO TRZY ZWONY
SKRZE ZDE WZNIKLY
OHEN ROZLYTY ROKU 1804 ZA
PANOWANI TIT
SWOBODNEHO PANA PANA A CZI-
SARSKO
KRALOWSKEHO KOMORNIKA
PANA WINCENZA
CEZNERA PRZELYTY SAU BYLY
W PRAZE
ANNA KÜHNER 1804.

Na druhé straně relief sv. Antonína Paduan. a Krista na kříži se sv. Janem a P. Marií.

II. šir. 82 *cm*, výš. 60 *cm*. Uprostřed nápis (velká lat.):

SPRZYCZYNIENIM PANA PLNOMOCENIKA JOSEFA
STRAKY PRZELYTY TIECHTO ZWONU WOSADNIKY
SAU DOSAHLY

ANNA KÜHNER 1804.

Na druhé straně reliefy sv. Jana Nepom. a sv. Vojtěcha.
III. šíř. 65 *cm*, výš. 48 *cm*. Uprostřed nápis:
ANNA KÜHNER 1804.
Na druhé straně reliefy sv. Floriana a sv. Václava.

Obr. 36. Pohled na presbytář kostela v Deštné.

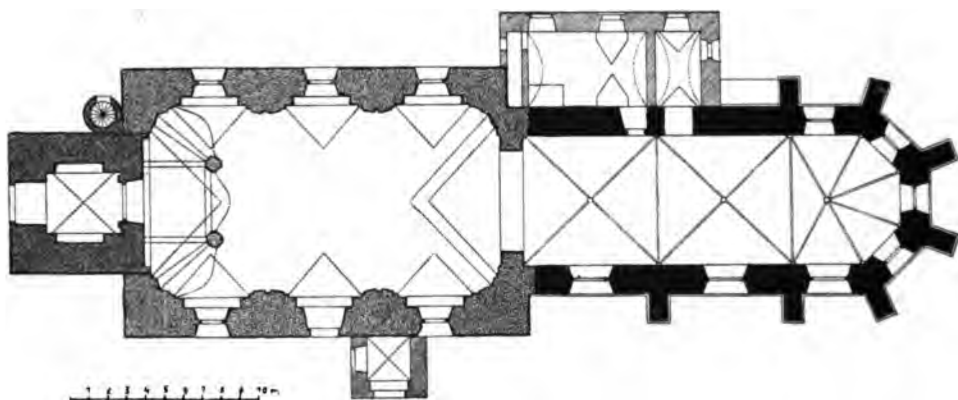
Deštná.

Sommer, X. 261. — Trajer, XIV. 303. — L. L. Erect. Vol., XIV. c. IV. — Method XVIII., 6. — Balbín M., l. c. XXV. — Z Pamětí města Deštné. — Filip Šubert, Tábor.

Nejstarší zmínky o Deštné dějí se v listinách od Pánů Hradeckých, Oldřicha I. a II. vydaných.

Kostel zasvěcený sv. Ottovi, byl od řádu Německých rytířů záhy po roce 1255 vystavěn. Tomu nasvědčuje románský portal s gotisujícími hlavicemi. Biskup Otto byl roku 1189 za svatého prohlášen a proto kostel nemohl býti před tímto časem stavěn, jak tomu mnozí chtějí.

KOSTEL jest neorientovaný, z lomového kamene stavěný, s mohutnou věží, čtverečného základu v jižním průčelí. Věž má čtyři patra s omítkovou rustikou při hranách. Ve dvou dolejších patrech jsou střílnovitá okénka a v druhých dvou po čtyřech oknech půlkruhovitě sklenutých. Věž jest

Obr. 37. Půdorys kostela v Deštné.

kryta plechovou osmibokou pyramidou z doby nejnovější. V knize farní se dovídáme, že věž tato byla r. 1687 přistavěna stavitelem *Saulem Urbanem* z Oldříše.

Nad vchodem nalézá se pětilistá růže. Od západu vede vchod na věž a na kůr.

Kobkou podvěžní přijde se k hlavnímu, jižnímu vchodu, který jest zbytkem původní stavby kostela bezpochyby románského. Byl do stavby kostela v XIII. stol. pojat. Jest složen ze sloupů na podvalu a talířovité patce s dvěma růžky a končí v náběhu dvěma hlavicemi, z nichž levá vyzdobena jest pupenovým ornamentem a druhá javorovými listy, přesně stilisovanými (obr. 38. a obr. 39.).

Obr. 38. Deštná. Hlavice sloupová.

Hlavice spojeny obloukem téměř elliptickým, válcového profilu. Portál má dva pravoúhlé ústupky, v nichž pouze jeden sloupek uložen, kdežto druhý jest vylámán. Ústupky tyto provázejí i oblouk stlačený (obr. 40. a obr. 41.). Zvenčí jest loď bez architektonických ozdob s okny segmentem sklenutými. Ku pravé straně lodi přiléhá předsíň. Původní loď byla stejně široká s presbytáří a r. 1733 byla přestavěna a rozšířena.

Presbytář složena jest z obdélníku a pěti stran osmiúhelného závěru a má původní gotickou trnož. Při straně západní přiléhá ku presbytáři

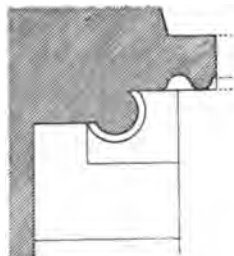

Obr. 39. Deštná. Sloupová hlavice.

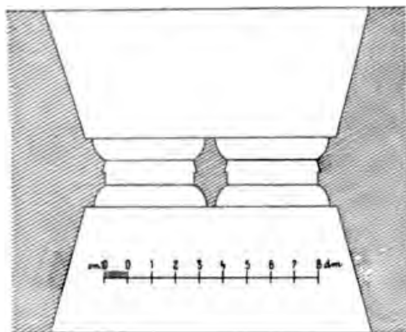

Obr. 40. Portrét kostela v Deštné.

sakristie. Presbytář opřena jest sedmi opěráky o jednom ústupku s profilovanou krycí deskou (obr. 36.). Původní okna gotická zachovala se v presby-

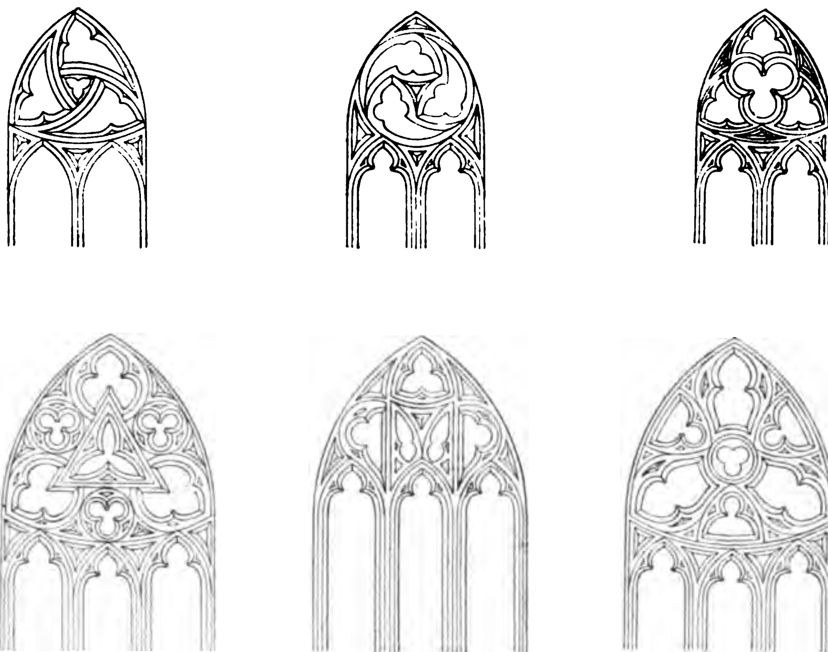

Obr. 41. Profil portalu kostela v Deštné.

Obr. 42. Deštná. Profil okna v presbytáři.

táři. Se strany západní jsou okna dvoudílná se skružím plaménkovitým a ostatní jsou trojdílná se skružím dobré komposice a bohaté invence (obr. 43.). Loď převyšuje presbytář, dříve byla s touto stejné výše.

Obr. 43. Deštná. Skruží oken děkan. kostela v Deštné.

Vnitřek.

Loď má tvar obdélníka. Jest valeným klenutím s kápěmi kryta. Tato klenba spočívá na čtvermo sdružených pilastrech s hlavicí toskánskou Na hlavici spočívá kladí s nástavcem a silně vyloženou římsou. Hudební kůr, barokně zprohýbaný spočívá na dvou pilířích, do nichž jsou pasy

a česká klenba zaklenuty. Loď oddělena jest od presbytáře triumfálním obloukem půlkruhovitě sklenutým, majícím 9·3 *m* v rozpjetí a 1·22 *m* silné zdivo (viz půdorys obr. 47.). Za obloukem v ústupku při straně východní přizděn jest na kruhovitém válcovitém podstavci s ustupující kruhovou deskou sloup do výše 3 *m*, bezpochyby zbytek sloupu z původního daleko rozčleněnějšího portálu románského.

P r e s b y t á ř složena jest ze dvou travée a z pěti stran osmiúhelníka. Žebra v choru, která nesou gotickou křížovou klenbu a ve hladkém svor-

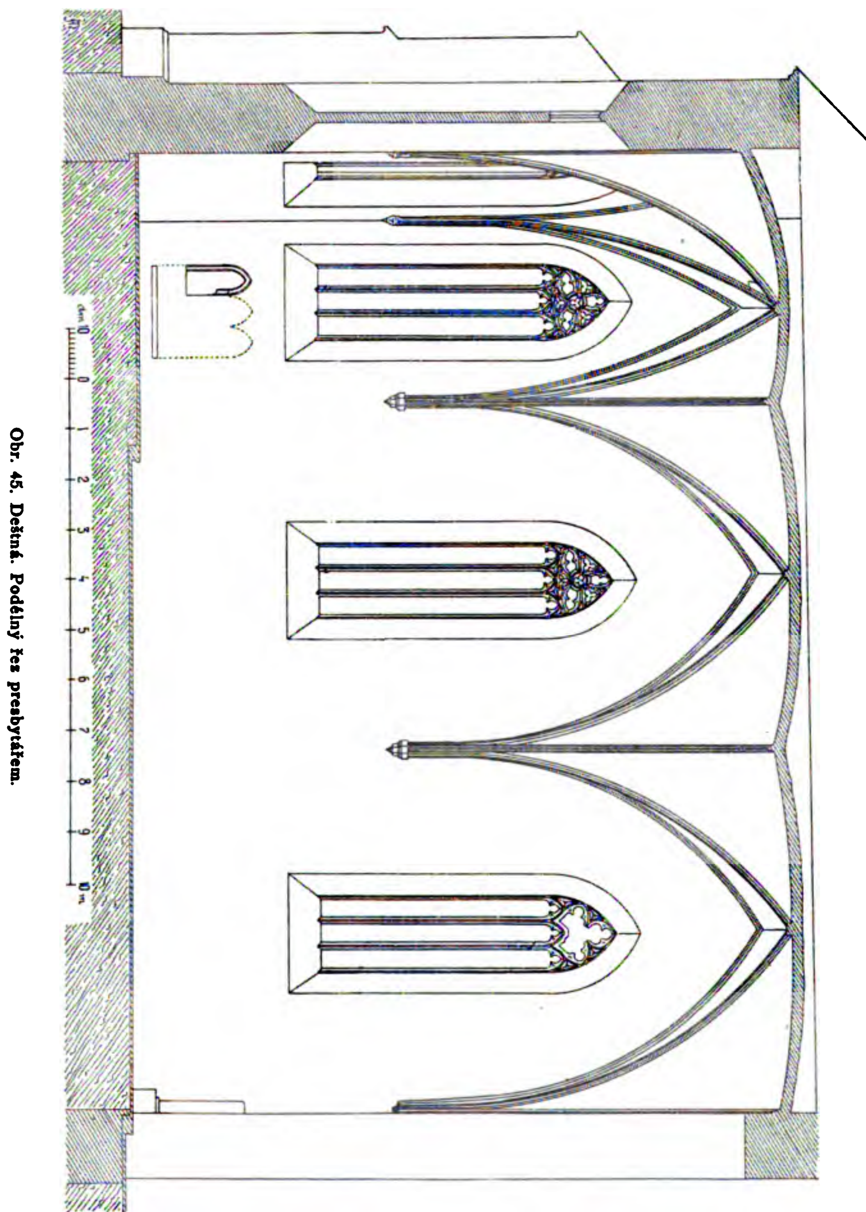
Obr. 44. Vnitřek kostela v Deštné.

níku se sbíhají, usazena jsou v poloviční výši presbytáře na konsolách, které na rozběhu štítky nesou. (Řez presbytáře obr. 44. a obr. 45.) Žebra jsou tvaru hruškovitého (obr. 46.). V závěru představují konsoly po levé straně hlavu vousatého muže s čepicí, na straně pravé hlavu jakoby mouřenína a za oltářem dvě hlavy ženské (obr. 47.).

Presbytář jest 21 *m* dlouhá, 7 *m* široká a 15 *m* vys. Délka celého kostela jest 48·5 *m*. Šířka lodi 9·5 *m*. Výška 16 *m*. Výška věže ke střeše

26 *m*, ke křížku 52 *m*. V presbytáři jest počátek klenby v líci zdi orámován goticky profilovanou lištou v lomený oblouk.

Při straně evangelijní nalézá se dosud zachované sanktuarium s kamen-

Obr. 45. Deštná. Podélný řez presbytářem.

ným, goticky profilovaným obložením s dvířky plechem pobitými rovněž tvarů gotických.

Na straně druhé nachází se zazděné trojdílné sedile, z něhož upraveno sanktuarium. Jest lomeným obloukem sklenuté s podpěrami dovnitř. Sedadlo jest rovněž kamenné, goticky profilované (obr. 49.). Do sakristie

vede pravoúhlý vchod s podpěrami v rozích s kamenným goticky profilovaným ostěním (obr. 48.). Nad vchodem do oratoře okno, které má renaissanční kamenné ostění, nyní jest zazděno. Sakristie bývala větší a vyšší, jak dosud stopy toho na venkovní líci zdi jsou patrny; byla goticky křížem sklenuta. V XVII. stol. byla na oratoř přestavěna.

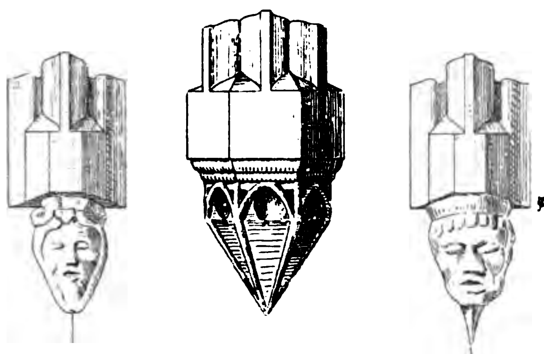

Obr. 46. Deštná. Profil žeber.

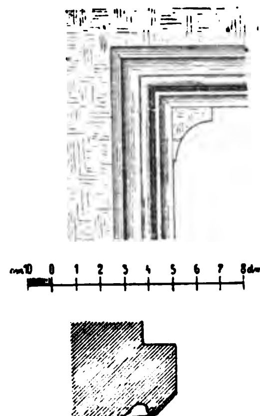
Hlavní oltář zasvěcený sv. Ottonovi, jest velká sloupová architektura s párem korinthických sloupů a dvou pilastrů, které nesou vyduté kladí s mocně vyloženou římsou a končí nástavkem s volutovými konsolami.

Po stranách oltáře stojí sochy svatých apoštolů, dobré řezby. Na hlavním oltáři býval obraz, sv. Ottona představující klečícího před P. Marií.

Naproti sv. Ottonovi vyobrazen dárce s rodinou. Tento obraz daroval kostelu hrabě František Gudenus r. 1774. Nyní jest tam kopie téhož zašlého obrazu, zhotovená *Bedřichem Kamarytem,* děkanem v Deštné. Oltář je z konce XVII. st.

Obr. 47. Deštná. Konsole v presbytáři.

Obr. 48. Deštná. Profil hl. portálu. Profil portálu v sakristii.

Kazatelna zhotovena r. 1675, má na čtyřech stranách poprsí kartuše, v jichž výplni malováni jsou na místě starých zašlých čtyři evangelisté od *B. Kamaryta.* Nad baldachýnem sedí sv. Otto a mezi čtyřmi volutovými konsolami andělé. Jednotlivá pole jsou rozvilinami a páskovým ornamentem vyplněna (obr. 50.).

Postranní oltáře sv. Jana Křitele a Nanebevzetí P. Marie mají sloupy spirálovitě stočené s korinthskými hlavicemi, v pozadí pilastry. Sloupy nesou oblamované kladí s mohutně vyloženou římsou s baldachýnem uprostřed. Na oltáři sv. Jana Křtitele jsou sochy sv. Petra a Pavla, dovedně řezané, na velmi vkusném a akantem zdobeném podstavci.

Křtitelnice, 95 *cm* vysoká, 73 *cm* široká, má na žulovém podstavci balustr s korpusem vásovitým a palmetou vyzdobeným. Uvnitř

cínová mísa s poklopem se značkou S. O., pod tím letopočet 1700. Po stranách dvě andílčí hlavičky s obrubou ornamentální.

V sakristii skříň na paramenty se sloupovou architekturou na konsolách s vlysem a vyloženou římsou. Výplň rozvilinová, prolamovaná. Konec XVII. stol.

Nádoby kostelní jsou po většině nových vzorů. Náhrobní kameny vyšlapané. Na jednom z nich znáti nad štítem helmu s dvěma rohy. V lodi pod oltářem P. Marie jest nápis velkou latinkou:

Obr. 49. Deštná. Sedille.

LETA 1711 DNE 16 MAGE FERDINANDUS JOSEPHUS
WRAZDA Z KUNWALDU
DOKONAW WIEKV SWEHO 6 DNI.

Kámen s pětilistou růží a se slovy Jobovými; minusculí gotickou:

Wim, że mûg wykupitel ziw gest a że w den posledni wzkrziessi mne letha panie 1564.

Zvony.

V pamětní knize farní čte se: Za paměti faráře Františka Aloise Fortini byl na věži zvon s nápisem: Tento zwon slit gest ke czti a chwale

boži a sw. Wttonu rozkazem Waczlava Rzeznyczka dobre pamieti neb gest k tomu dal 200 kop. Bud mu Pan Bug milostiw. Leta Panie 1553. (Nápis tento byl psán minusculí s majusculí gotickou.)

I. 101 *cm* výška, 122 *cm* šířka. Má nápis:

Nákladem občanů města Deštné září r. 1860 a zůstane navždy občanů vlastnictvím.

Druhý řádek: Velebujte se mnou jméno Hospodinovo a vyvyšujmež jméno Jeho společně. Ž. 33. Přelil K. Bellmann, c. k. dvorní zvonař v Praze.

II. 81 *cm* výš., 94 *cm* šíř.

III. 65 *cm* výš., 75 *cm* šíř.

Oba tyto zvony mají stejný nápis

Munificentia · celsissimi · Domini Eduardi Henrici principis de Schönburg Hartenstein Dedicavit huic ecclesiae hanc campanam anno 1860.

KAPLE SV. JANA KŘTITELE.

Vystavěna byla 3 léta po objevení léčivého pramene, který r. 1599 byl objeven od Kateřiny Urbánkové z Deštné a jemuž se zázračná moc připisovala, tedy r. 1602. Stalo se to za Viléma Růta z Dirného a nikoliv za Antonína de Bruccio, jak se dříve za to mělo. Spíše se zdá, že týž Bruccio založil kapli sv. Antonína, která v předešlém století pro chatrnost snesena a domek z ní postaven, kde až dosud »U Kaplických« říkají.

Obr. 50. Kazatelna v Deštné.

Jest to prosté, orientované stavení bez ozdob, skládající se z obdélníku a tříosminového závěru se dvěma okny, goticky lomenými bez profilu v lodi a se dvěma ve stranách závěru. Sgrafitovaná rustika dosud z líce zdi prokukuje. Okna ve stranách lodi jsou dvoudílná se žulovým ostěním a žlábkem.

Na vysoké, gotické střeše sedí věžička s cibulovitou báňkou. Vchod při západním průčelí jest půlkruhovitě sklenutý a nad ním nápis majusculí latinskou psaný a vyzlacený:

„BENEDICITE FONTES DOMINI“ MDC.

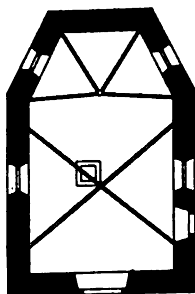
Nad nápisem kruhové okno a s jižní strany pravoúhlý vchod.

Vnitřek jest ladný obdélník se závěrem nepravidelným. 10·16 *m* délky a 5·98 *m* šířky. Loď jest křížem klenuta i v závěru, žebra jsou ostrá, maltová, astragalem vyzdobená, sbíhající se v malou rosetu. Pole klenbová

jsou vyzdobena (obr. 51.) elipsami, které astragalem orámovány uvnitř malbami *B. Kamarytem* malovanými opatřeny. Okna jsou goticky špaletována. Uprostřed kostelíka částečně mimo osu studánka čtverečného průměru, z níž prýští zázračná voda.

Padesát kroků na východ od kostela prostírá se budova lázeňská, v přízemí sklenutá křížově, v patře I. stropem rákosovým opatřená a mansardskou střechou krytá. V XVII. st. měly lázně tyto pověst světovou.

V kapli nalézala se Madonna — nyní v obrazárně vlasteneckých přátel umění v Rudolfinu umístěná. Byla sem r. 1811 od nějaké paní z Hradce Jindřichova na poděkování za rychlé uzdravení v této lázni kostelíku sv. Jana darována. Jméno dárkyně se nezachovalo.

Obr. 51. Deštná. Půdorys sv. Jana Křtitele.

Madonna stojí na půlměsíci a drží nahého Ježíška v ruce. Oděna jest v modrý háv s červenou podšívkou a hlavu světlým vlasem vroubenou kryje bílá rouška. Tuniku má vzoru granátového jablka a na hlavě korunku, již dva andělé s blanami gotickou minuskulí popsanými v rukou drží. Dole pak tři klečící postavy donátorů a nad těmito popsané blanky gotickou minuskulí. Střed XV. stol. (obr. 52.).

Na městském hřbitově nalézá se kovaný kříž jednoduchých tvarů na podstavci, do něhož zapuštěn uměle tepaný štít s erbem a letopočet 1797. Štít má ve znaku ptáka jakéhosi — snad labuť. Jest to náhrobní kříž Karla z Dittersdorfu, hudebního skladatele.

Dívčí Kopy, též Díčkop.

Sedláček, IV. 238. — Trajer, XXV. 395.

Na pahorku stávala kaple, zasvěcená sv. Janu Křtiteli. Zde se nalézaly žulové náhrobky bývalých majitelů tvrze Dívčích Kop. Nyní jsou uloženy v podlaze a úplně setřeny.

Dobešov.

R. 1395 měl vlastního faráře a r. 1821 fara zrušena.

Z bývalého farního kostela, k němuž černovický byl filiálním, zbyla pouze zbarokisovaná, gotická, pravoúhlá presbytář, která poukazuje na konec XIII. stol. Z lodi udělána sýpka a stáje. Jen presbytář ostala kaplí, do níž prolomena 2 okna (obr. půdorysu 53.).

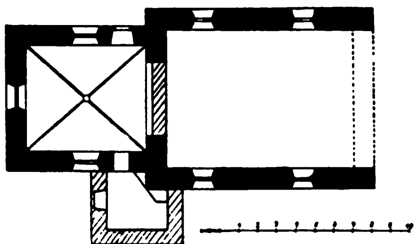
Vnitřek. Presbytář jest 6·4 *m* dl. a 5·6 *m* šir., goticky sklenutá, se žebry jednoduchého tvaru, ve stranách slabě prohloubenými, která se sbíhají ve hladkém svorníku a zapadají do zdi bez konsol.

Obr. 52. Deštná. Madonna.

V bývalé lodi, nyní stáji, patrný jest dosud vítězný lomený oblouk, později pak v půlkruhový podezděný, 3·9 *m* v rozpjetí a 1·1 *m* silný. Loď byla 11 *m* dl. a 7·2 *m* šir.

K severu přiléhá sakristie, přístavba to XVI. st., v níž zazděn náhrobek tohoto znění:

Obr. 53. Půdorys kostela v Dobešově.

LETHA 1636 DNE 21 MIESY
CZE OKTOBRU UROZENA PANI
ANNA GIEZOWSKA ROZENA WO
RACZICZKA Z PABIENITZA
NA HOIOWICZYCH MANZIELKA
UROZENEHO A STATECZNEHO
RYTIRZE PANA BRZENKA GEZO
WSKYHO Z LUBU NA HOIOWICYCH
SWVG ZIWOT DOKONA
GICZ Z TOHOTO SWIETA
GEST WYKROCILA GEGYZTO
WIEKU ZYWOBYTY BYLO 50
LETH ZUSTAWAGICZ
SPOLU W MANZYELSTWY
21 LETH 30 NEDIEL A TUTO
WEDLE SWYHO MILEHO
SYNA WACZLAWA
GIEZOWSKYHO Z LUB
KTERYZTO LETHA 1632
DNE 26 FEBRUARIY WE 2 HO
DINU NOCZ W PANU USS
NUL POHRZBEN GEST OCZE
KAWAGICZ SPOLECZNEHO
WESELEHO Z MRTWYCH WSTANI.

Obr. 54. Důl Sudkův. Tvrz.

Dol Sudkův.

Trajer, XXIV. 680.

Bývalá tvrz, nyní špýchar, jest obdélné stavení o dvou patrech s dřevěnými podpěrami pro střechu a podsebití. Západní průčelí má v I. patře střílnovité okénko s tesaným obložením, v II. patře okno obdélné.

Průčelí jižní má v přízemí 2 okénka střílnovitá, v I. patře jedno a v II. patře okénka obdélná, segmentem sklenutá. Na východ jsou 2 okna obdélná segmentem, sklenutá. V jižní straně vchod goticky lomený ze štětovaného kamene a nad ním okno střílnovité a jedno segmentem sklenuté. Sklep jest valeně sklenutý ze štětovaného kamene. Vnitřek jest bez klenby na trámcích spočívající. Kol tvrze byl příkop, který napouštěn býval vodou z rybníka, na jehož úpatí se vypíná. Nynější majitel jest Jan Dvořák (obr. 54.).

Jest to tvrz, která se v původní formě z XV. st. zachovala. Nejstarší známý držitel této byl Maršík Kosten z Dolu. Nástupcem je ho byl Jan Sudek z Dolu † 1475, po němž tvrz tato nazvána.

Dvory Nové.

Trajer, XXIV. 682.

Býval to statek sloučený se zbožím Prosečským. R 1815 učinil z Nových Dvorů tehdejší majitel Proseče-Pošné, Ferdinand Scherer z Neuhofsthálu samostatný statek.

Obr. 55. Nové Dvory. Oltářní obraz.

ZÁMEK jest jednopatrová budova o jedné frontě, prostá ozdob ve façadě, se štítem trojhranným uprostřed. Pochází z doby nové.

Nynější majitel pan Rožánek chová ve sbírkách svých četné obrazy cizích mistrů a jiné předměty starožitné. Jmenovitě dlužno uvésti:

Tabulový obraz na dřevě malovaný, sv. Petra představující. Sv. Petr jest v životní velikosti a drží v levé ruce velký nebeklíč. Roucho má řasnaté, lomeně sprohýbané, svěžího koloritu. Pochází z některého pražského kostela. Počátek XVI. stol. (Obr. 55.)

Renaissanční skříň, která na dveřích ve výplních má výborně řezané reliefy představující: Zvěstování P. Marie a sv. Vojtěcha. Uvnitř na dvířkách jsou malované obrazy dvou světic. Zásuvky jsou na lícní straně vyzdobeny ornamentem lidového rázu. XVII. stol. (Obr. 56 a 57.)

Obr. 56. Nové Dvory. Vnějšek skříně.

Dvě úplná rytířská brnění, z nichž jedno z Křivoklátu pochází a množství zbraní středověkých i novověkých.

Porculánové nádobí staršího původu a vzácných tvarů; rovněž i skleněné nádoby ze XVI., XVII. a XVIII. stol.

Obr. 57. Nové Dvory. Vnitřek skříně.

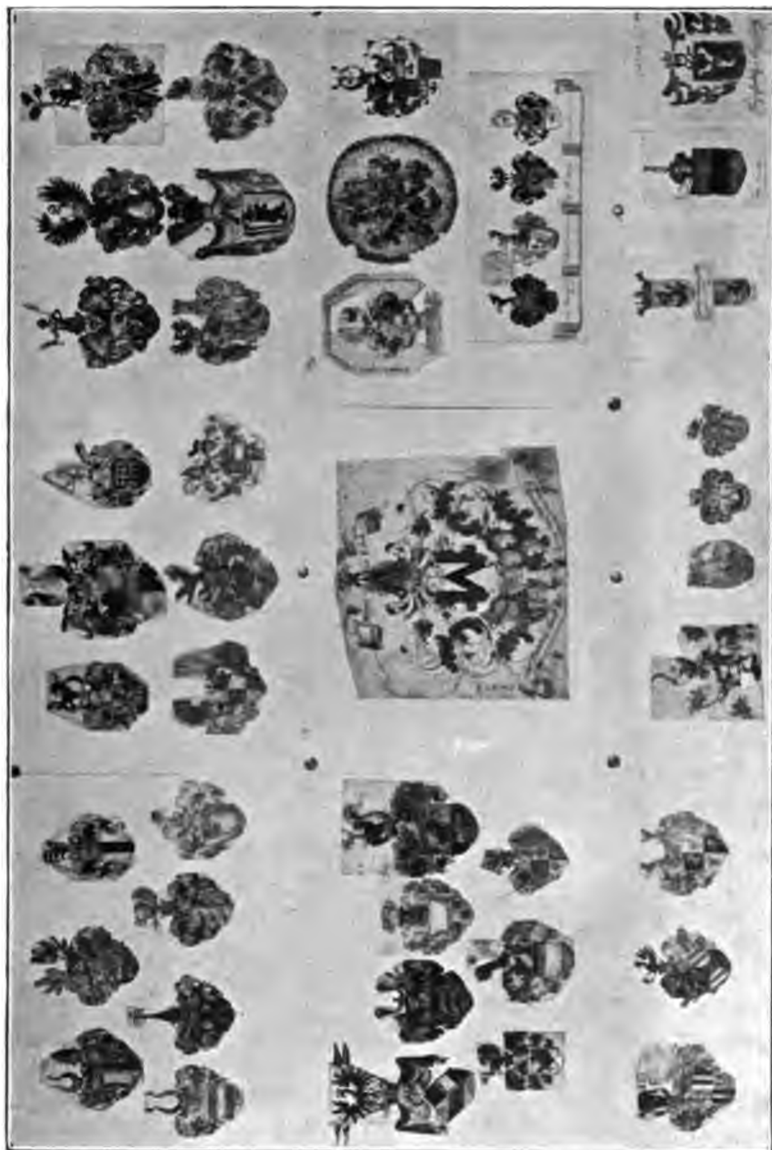
Cínových nádob, jichž zde na výběr ze stol. XVII. a XVIII., fotografováno šest. (Obr. 58.)

Znaky různých pánů českých na pergameně malované, jich pečeti a podpisy. (Obr. 59.)

Hartlíkov, též Hertvíkov a Hartvíkov.

Trajer, XXIV. 672. — Schaller, XIV. 48. — Sedláček, IV. 331.

Jako farní připomíná se již ve XIV. stol. Později byl utrakvistický. Po bělohorské bitvě osiřel a stal se filialním Cetorazského kostela. R. 1785

Obr. 58. Nové Dvory. Znaky pánů českých.

zřízena zde lokalie. R. 1786 postavil farní budovu hrabě Leopold Kolovrat-Krakovský, pán na Hrobech a Radeníně. R. 1821 byla loď rozšířena. R. 1858 byl chrám na farní povýšen. R. 1887 byl celý kostel zbourán a jen náčrtek tohoto sbouraného kostela nalézá se ve farní knize pamětní. (Obr. 60.)

Byl dle pravoúhlé presbytáře založen v době nejrannější gotiky, tedy as v počát. XIII. stol.

Okna byla segmentová a při severní straně trčela věž, jehlancem krytá. V presbytáři snad původní okénko románské.

Ze starých památek kostela nezbylo ničeho.

Obr. 59. Nové Dvory. Cínové nádoby.

Mešní roucha, pokud jsou staršího původu, většinou tkané brokáty sahají do XVIII. stol.

Pacifikál, 2·5 *cm* vys., má nohu ovální, mušlovým, dobře tepaným ornamentem vyzdobenou, nodus vásovitý a nad ním kartuš s ostatky svatých. Za kartuší svatozář.

Obr. 60. Hartlíkov. Pohled na bývalý kostel.

Nynější KOSTEL vystavěn r. 1887 ve slohu románském.

Zvony má rovněž nové, z týchž let.

Tvrz, která v bouřích husitských se zemí srovnána, stávala pod panským rybníkem v lukách, kde se r. 1826 při dělání drenáží přišlo na mohutné do čtyřúhelníka stavěné zdivo, velice pevné a na 2 *m* široké. Při tom se nalezlo mnoho nářadí železného. Prvním známým držitelem tvrze byl Kuneš z Hartvíkova.

Holákov.

Sedláček, IV. 188.

R. 1398 bývala zde tvrz a patřila ke zboží božejovskému. Přestavěna v poplužní dvůr.

Hojovice.

Trajer, XIV. 393. — Schaller, XVI. 122. — Sedláček, IV. 272.

Kostel zasvěcený sv. Václavu, postaven r. 1713 Václavem rytířem Vraždou z Kunvaldu.

KOSTEL orientovaný, prostý, bez architektonických výzdob. Loď obdélná, vyšší presbytáře, jež jest půlkruhovitě zakončena. V západním průčelí na střeše věžička hranolová, jehlancem krytá. Kryt jest taškový. Do lodi s obou stran prolomeno po 2 oknech a presbytář osvětluje jedno okno. Pravoúhlý vchod se strany západní a severní.

K severu přiléhá sakristie se vchodem pravoúhlým. (Obr. 61 a 62.)

Obr. 61. Hojovice. Kostel.

Vnitřek. Loď prostý obdélník, 15 *m* dl. a 8 *m* šir., ploše krytý, vyzdobený s obou stran třemi sdruženými pilastry. Vítězný oblouk jest elliptický, 4·38 *m* v rozpjetí a 1·9 *m* silný. Presbytář má obdélné travée a půlkruhovou apsidu. 4 pilastry s hlavicemi toskánskými zdobí presbytář ploše krytou. Tato jest 6 *m* dl. a 5·38 *m* šir. Sakristie při evangelní straně jest rovněž ploše krytá s elliptickým okénkem. Oltáře vesměs nové.

Zvony.

I. š. 58 *cm*, v. 46 *cm*.

Relief sv. Václava a znak pánů Vraždů z Kunvaldu.

Kolem koruny:

1. DER-WOHLEDL GEBOHRENER UND GESTRENGE RITTER HERR IOHANN WENTZL WRAZDA

2. UON KONWALDT HERR AUF HOGOWITZ MICH HAT GE-GOSSEN

3. IOSEPHUS HAC IN BUDWEIS ANNO 1712.

Pod tímto nápisem jest pásová ozdoba, skládající se z mužů, kteří zdvihají ruce, na nichž drží misky s ovocem, a končetiny jejich přecházejí v bohaté rozviliny.

II. š. 50 *cm*, v. 40 *cm*.

Kolem koruny: GOSS MICH IN BUDWEIS IOSEPH HAAC 1712.

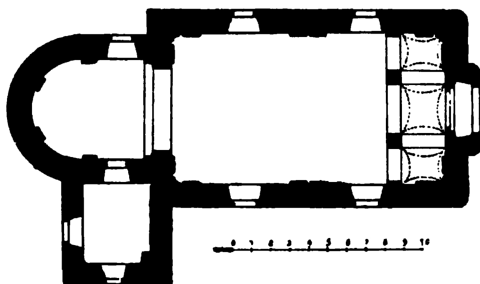
Pod tímto nápisem pásová ozdoba složená z andílčích hlaviček, velmi pěkná; relief P. Ježíše na kříži.

Na plášti uprostřed:

WOHL GEBORNE FRAU HEDWI:
CIS GEBOHRNE FVNCKV FRAU
ZV HOIOWITZ

Pod tímto znak Vraždů z Kunvaldu.

HOJOVICE TVRZ. Tato byla r. 1530 Václavem Robmhápem ze Suché postavena. R. 1611 byly Hojovice prodány Anně Voračické z Paběnic, která zboží toto prodala Ježovskému z Lub, načež přešlo na Vraždu z Kunvaldu.

Obr. 62. Hojovice. Půdorys kostela.

Hořepník.

Trajer, XXIV. 673. — Schaller, XIV. 66. — Sommer X. 139.

Fara se připomíná ve XIV. st. Důkladné přestavby dostalo se kostelu za hraběte Maximiliana Martinice r. 1672, kterýžto letopočet vyznačen jest na jižní vnější straně lodi. Při opravě r. 1837 proražena západní strana věže a tak vchod do kostela upraven. R. 1854 bylo nízké klenutí kostelní sneseno a zvýšením nově zaklenuto. Téhož roku snesen dřevěný kůr a postaven zděný. R. 1884 upraveno schodiště k jižnímu vchodu. R. 1891 zvýšena věž a opatřena novou střechou.

Vnějšek. Kostel jest orientovaný s věží v západním průčelí, jest prostý bez ozdob. Věž má ve třech patrech střílnovitá okénka s ostěním a překlady, ve čtvrtém patře podvojná okénka slohu románského, pocházející z opravy z poslední doby. Kryta jest plechem ve čtyřboký jehlan v osmiboký přecházející. Loď má po 3 oknech v jižním průčelí, půlkruhovitě sklenutých. Mezi 2. a 3. oknem kartuš barokní, v níž letopočet 1672. Vchody jsou vesměs pravoúhlé. Ku věži přiléhá přístavek se strany severní, co schodiště na kůr a věž. Presbytář ustupuje o 1·9 *m* od lodi a má jedno okno a jest uzavřena apsidou opět o 1 *m* ustupující s oknem v čele.

K severní straně přiléhá sakristie s oknem segmentovým a vchodem pravoúhlým, nad ní oratoř. (Obr. 63.)

V n i t ř e k. Západním průčelím se vejde do podvěžní kobky, která jest čtverečná o straně 3·5 *m* a valeně klenutá. Loď obdélná osvětlena třemi páry oken. Klenba lunetová spočívá na čtyřech pilastrech s pěkně profilovanou římsou. Hudební chor nesou dva oblé sloupy, do nichž za-

Obr. 63. Hořepník. Kostel.

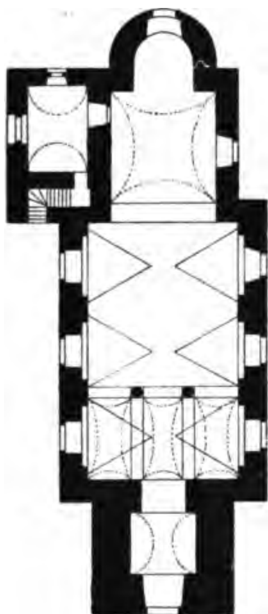
klenuto české klenutí. Loď jest 13·6 *m* dl. a 7·9 *m* šir. Triumfální oblouk půlkruhovitý, 4 *m* v rozpětí a 1·1 *m* silný. (Viz půdorys obr. 64.)

Presbytář obdélná uzavřena apsidou půlkruhovitou, končící konchou. Má ráz staveb románských. Jest 9·1 *m* dl. a 5·57 *m* šir. Apsida má 3·1 *m* hloubky.

H l a v n í o l t á ř spracován dle návrhu architekta *Josefa Niklasa* r. 1860. Obraz na tomto oltáři sv. Trojice, jakož i obrazy na postranních oltářích maloval *Josef Scheivl* v Praze r. 1884.

Velká monstrance, 68 *cm* vysoká, mosazná, zlacená, paprsková z r. 1793, má nohu ovální, listovcem vyzdobenou, melchisedech jest elliptický, umístěný ve slavobráně o dvou pilastrech a tympanónu. Kol něho vine se zlatá réva a za branou svatozář, menší zlacená, a větší stříbrná. Andělé, Bůh Otec, holubice, jsou lity ze stříbra. Práce slabší. Nodus vásovitý a nad ním stonek akantem ovinutý. (Obr. 65.)

Menší monstrance z XVIII. st., 38 *cm* vysoká; noha ovální, spiralovitě stočená, na níž se střídá stříbrný ornament se zlatým. Nodus vásovitý, mušlovitý, kol melchisedechu rámec mušlového ornamentu a nad ním rámec stříbrný z klasů a vinné révy. V zadu svatozář, posázená nepravými drahokamy. Dobře tepaná práce v mosazi a zlacená.

Obr. 64. Hořepník. Půdorys kostela.

Stříbrný kříž z XVIII. st. má nohu ovální, hladkou, nodus vásovitý, mušlovitě orámovaný, Kristus litý ve stříbře, velmi dobré modelace, a ramena kříže drahokamy vyzdobená.

Stříbrný pacifikál jest z massivního stříbra, podobný prvému, však s tyrkysy a na ramenech kříže vyzdoben trojlisty okřídlenými hlavičkami andílků, za křížem svatozář. Velmi pěkná práce tepaná, litá i ciselovaná.

Reliquiář sv. Anny jest ze zlacené mosazi, z konce XVII. st. Kol elliptické schránky jest baldachýn, z něhož se rozvinuje ornament z rozvilin a pásků na způsob kartuše, v zadu svatozář. Dobře tepaná práce.

Kalich, 19 *cm* vysoký, má nohu kruhovitou, na níž čtyři ellipsy obtočené bujnými akantovými rozvilinami, má nodus hruškovitý a kupa umístěna v koši z prolamovaného ornamentu tvaru rozvilinového. Práce velmi úhledná a výborně tepaná. (Konec XVII. st.)

Druhý kalich má nohu nepěkných tvarů, později přidělanou. Za to kol kupy koš z prolamovaného ornamentu stříbrného, řadícího se kol čtyř kartuší. (XVIII. st. zač.)

Věčná lampa mosazná z XVIII. st., prolamovaná práce, řaděním mnohoúhelníků geometrických vzniklá.

Cínová křtitelnice jest 78 *cm* vysoká, noha 34 *cm*, kotlík 44 *cm*, průměr nahoře 60 *cm*. Kotlík jest obrácený kužel, na němž nápis gotickou minuskulí: Leta bozijho tisiciho pietisteho osmnácztehо horzepniczka obecz nakladagi ke czti bohu vssemohoucimu. Na víku též nápis minuskulí: Swau — swatau — mi — pane — boze — racz — nam — daty. Mezi slovy hlava Krista, sedící dítko, srdce obrácené, pták a jiné. Tři držadla mají tvar hlav vousáčů, na kotli pak přiletovány čtyři reliefy svatých, z nichž dva

odpadly. Nohu tvoří na kotli hlava vousatého a nosatého muže, vévodskou čepicí krytá a končí ptačím drápem, kouli držícím. (Obr. 66.)

Čtyři páry svícnů cínových, 65 *cm* vysokých, ladných forem z XVIII. st.

Barokní svícník, přes dva *m* vysoký (obr. 67).

Na faře v sále obraz sv. Ludvíka, který v královském úboru pod pláštěm, na němž francouzské lilie jsou rozsety, drží v levé ruce žezlo a po pravé má na polštáři korunu francouzskou se žezlem, pod nímž nápis

LUDOWICUS REX XXIII
1622
1768

Nad hlavou sv. Ludvíka se vznášejí andělé, držíce francouzskou korunu nad jeho již korunovanou hlavou. V pozadí hlavičky andílků na nebi se vznášející. Dobrá malba. Malíř neznám.

Druhý obraz sv. Karla Boromejského, který klečí před Pannou Marií. Tato drží Ježíška na levé ruce a pravou má položenou na ramenou sv. Karla. Kolem okřídlené hlavy andílkův. Konec XVII. st.

Obr. 65. Hořepník. Monstrance v kostele.

Náhrobky.

I. minuskulí gotickou s majuskulí: V pondieli welikonocżni dokonal dobry ziwot swug urozeny pan Sstepan Sspanowský z Lisowa pan na Loutkowie a Chysseze ...... v tomto chrámie tielo geho leżÿ tuto pochowano odpoczÿva a veselehouzkrzÿssey oczekava anno 1588.

II. Kámen tento jest zakryt oltářem a patří Kekulovi ze Stradonic.

III. Jest uprostřed kostela se znakem Španovských. Jest nečitelný. (Obr. 68.)

IV. Na tomto, jakož i na pátém nelze více přečísti než „Wojslawicz". Na severní straně kostela zvenčí zazděn jest náhrobek s polovypouklou figurou se znakem Kekulů ze Stradonic (kol r. 1560).

Zvony.

I. š. 95 *cm*, v. 85 *cm*. Sv. Matěj.

Kolem koruny akantová ozdoba ve dvou řádcích a pod ní nápis:

LETA PANIE 1626 TENTO ZWON GEST SLYWANI
KE CZTI A CHWALE BOHU A KOSTELA HLAVNÍHO BLAH
OSLAVENÉ PANNY MARYA NANEBEWZETY W HORZ
EPNIEKU ZA PANOWANI UROZENEHO PANA PANA

IOACHYMA NEYSTARSSYHO SSPANOWSKEHO SLYSOWA
A NA LAUTKOWIE A GEST SLYWAN W MIESTIE GIHLAVIE
OD KYSTOWA KLEINA RODTSSMIDA

Obr. 66. Hořepník. Křtitelnice

Pod nápisem tímto je znak Španovských. Relief P. Ježíše, sv. Jana Nepomuckého a P. Marie.

II. š. 45 *cm*, v. 32 *cm*. Klekáník.

Zvon úplně hladký.

III. š. 48 *cm*, v. 36 *cm*.

Kolem koruny nápis minuskulí gotickou: Viz (faksimile). (Obr. 69.) IV. š. 112, v. 92.

Kolem koruny minuskulí gotickou s majuskulí: (Obr. 70.)

1. Anno Domini MCCCCLXXIII in mense Julio hoc opus factum est per manus magistri Geronimi de Praga ad laudem et honorem omni potentis dei et glorissime Mariae Virginis.

2. In politionis hujus ecclesiae in civitate Horzepnik generoso Prokopio Woyslawsky tunc dominante. Viz faksimile.

Pod nápisem relief P. Marie a pod ní »Sancta Maria«. (Obr. 70.)

Obr. 67. Hořepník. Svícník.

V. šířka 110 *cm*, výška 86 *cm*.

Kolem koruny se vine nápis minuskulí s gotickou majuskulí.

1. Cuncta regis hoc opus supylatum perfice benedicendo melis in honorem Nicolai sancti praesulis anno domini MCCCC nonagesimo septimo in mente julii

2. Joannes cantarista fecit hoc opus. Viz faksimile (obr. 71 a 72).

Obr. 68. Hořepník. Náhrobní kámen Španovského z Lisova.

Na náměstí sousoší svaté Trojice, které spočívá na podstavci volutami a akantem vyzdobeném a na tomto vytesán zdvojený znak v kartuši. Práce obstojná v žule tesaná XVIII. st. (Obr. 73.)

+ [illegible] + wcy meno + boze + tento + zwon + etle +

Obr. 69. Hořepník. Nápis zvonu č. III.

Na náměstí dům č. 90. má ostění ze žuly tesané s vodorovným nadpražím a skříženými pruty kolem vyzdobené. Nápis min. got. Bartolomey Segel 1569.

Velká městská pečeť 55 *mm* v průměru má kol znaku městského nápis: SIGILVM MAIVS CIVITATIS HORZEPNICENSIS.

Ve znaku jest uprostřed věž a po stranách lilie nahoru a dolů obrácená, nad nimi čtyrlistá růžice. XVII. st. (Obr. 74.)

Menší pečeť, téže legendy a téhož znaku 38 *mm* v průměru z téhož století. (Obr. 75.)

✠ iohannes cantarista fecit hoc opus ✠

Obr. 72. Hořepník. Nápis zvonu číslo V.

Pečeť soudní obce Hořepnické 32 *mm* v průměru s nápisem: SIGILVM IVDICIS CI-VITATIS HORZEPNICENSIS. (XVII. st.)

Pečeť cechovní má legendu: PECET CECHV TOHOTO W MESTE HORZEPNICE a letopočet 1691. Uvnitř zámek, sud, hoblík, kolo.

Obr. 73. Hořepník. Sv. Trojice.

Obr. 70. Hořepník. Větší zvon, číslo IV.

Obr. 71. Hořepník. Menší zvon (2. řádek), číslo V.

Hrádek.

Sedláček IV. 214. Schaller XIV. 57.

Na bývalé tvrzi stojí panský dvůr. Pouze zbytky valů a příkopů pode dvorem svědčí, že tu bývala tvrz.

Připomíná se již ve XIV. století a patřila Karlu IV.

Hrad Horní.

Sedláček, str. 316.

U Horní vsi, za Cerekví, zbyl z bývalé tvrze, postavené v XV. nebo na počátku XVI. století a náležející Bohuchvalovi Leskovcovi z Leskovce, pouze pahorek. Bylať již v XVI. století v sutinách.

Obr. 74. Hořepník.

Obr. 75. Hořepník.

Chýška Velká.

Schaller XIV. 50. Sommer X. 125. Trajer XXIV. 670. Pam. arch. II. (1857) 73, 75—88.

V XII. st. patřila Velká Chýška Strahovskému klášteru, pak vystřídali se rozliční držitelé až r. 1614 opat Questenberg zboží vyplatil Joachymu Španovskému. Po 4 letech zboží klášteru odňato a po bělohorské bitvě opět klášteru navráceno, kde až odsud v držení jest. Ze starého kostela zachoval se pouze akvarel (obr. 76.). R. 1699 shořel. Nyní vypíná se zcela nový ve pseudorománském slohu a dominuje celému širému okolí. Byl roku 1898 postaven nákladem Strahovského kláštera. Kostel jest zasvěcen svatému Janu Křtiteli a jest orientovaný.

Kalich má nohu šestilaloční se třemi kartušemi a v nich reliefy sv. Vavřince, sv. Kateřiny a sv. Barbory, nodus vásovitý s 3 kartušemi. Kupa obroubena astragalím a vyzdobena 3 kartušemi s tepanými reliefy P. Marie, sv. Norberta a sv. Augustina. Práce přesné a dobře tepané. Konec XVIII. st.

Na vnější straně presbytáře zazděn náhrobek ze starého kostela sem přenesený. Jest v žule tesaný, nese uprostřed znak Černčických z Kraselova a má kolem legendu s minuskulí gotickou:

Leta Panie 1578 v auterý svatodujsni umrzela urozena a stateczna pani Katerzina Czernczicka z Kraselova a tuto pochovana gest, dussi gegi racz Buh vsemohouci milostiw býti.

Obr. 76. Velká Chýška. Pohled na starý kostel.

Zvony: I. š. 80 *cm*, v. 64 *cm*. Kol koruny: ULIT L. P. 1755. PŘELIT L. P. 1898 OD ARNOŠTA DIEPOLDA V PRAZE.

Pod nápisem akantová ozdoba pásová. Na plášti uprostřed znak kláštera Strahovského a relief P. Marie s Ježíškem a pod ní nápis: POTĚŠENÍ ZARMOUCENÝCH, ORODUJ ZA NÁS.

II. Š. 66 *cm*, v. 52 *cm*. Kolem koruny: FRANCISCUS ANTONIUS FRANCK ME FUDIT PRAGAE 1777. Pod nápisem pásová ozdoba. Relief sv. Norberta s monstrancí v pravici a s křížem v levici, pak relief sv. Marka na hadu nohou stojící.

III. Š. 45 *cm*, v. 33 *cm*. Kol koruny ozdoba listová. Relief sv. Vojtěcha, při jehož levé straně sedí pohan, pod tím nápis: ITERUM REFUSA A OSEPHO DIEPOLD PRAGUAE 1873. Na druhé straně: AVE MARIA.

IV. Umíráček š. 25 *cm*, v. 20 *cm*. Kolem koruny ornament, rovněž i při obrubě dole. V prostřed relief sv. Jana a na druhé straně: S. JOANNES ORA PRO NOBIS 1728.

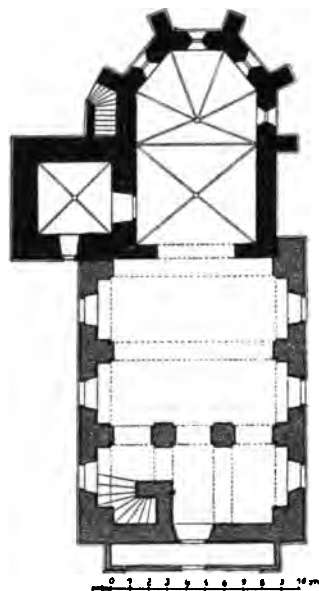
V. Sanktusový zvonek má nápis kolem koruny: GOSS MICH CHRISTIAN JOACHYM IN JGLAU 1703. Š. 20 *cm*, v. 15 *cm*.

Na faře troje empírová kamna. Obraz mědirytinou na hedvábí tištěný, architekturu fantastickou představující. Klekátko empirové, různými dřevy vykládané; zejména intarsie dobré komposice.

Chvojnov.

Trajer XV. 685, Sommer X. 153, Sedláček IV. 276, Schaller XIV. 80. Pamětní kniha farní z 18. st. Památky V. 678–680.

KOSTEL, zasvěcený Nanebevzetí P. Marie, vystavěn r. 1296 od pražského biskupa Tobiáše z Bechyně. Byl pod patronátem biskupův a arcibiskupů pražských a r. 1471 zastaven i se vsí Trčkovi z Lípy; později pak přešel na pány z Říčan, kteří zde usazovali kněze podobojí. Poslední z nich zemřel r. 1626. Potom byla fara 40 let administrována z Červené Řečice, až r. 1666 za Leopolda I. přešel patronát trvale na magistrát v Pelhřimově. R. 1644 obnovil kostel děkan řečický Jakub Blažejovský. R. 1764 kostel znovu opraven a strop v presbytáři freskami vyzdoben. R 1791 za faráře Vojtěcha Kořínka celá loď obnovena.

Obr. 77. Chvojnov. Půdorys kostela.

Ze staré stavby zbyla pouze presbytář s věží. Kostel jest orientován, z lámaného kamene a cihel stavěn a omítnut. Loď obdélná, prosta všech ozdob. Západní průčelí má předsíň chrámovou se štítem zprohýbaným. Hlavní vchod od západu do lodi jest gotický s pěkně profilovaným ostěním ze žuly tesaným (obr. 79.). Má 2 oblouny a žlábek. Nad vchodem prolomeno do kůru segmentové okno. Boční stěny z obou stran vykazují 2 obdélná okna s oblamovaným omítkovým orámováním z XVIII. stol. Z jižní strany vede vchod goticky sklenutý, téhož profilu, jako v průčelí západním. Věž přiléhá při straně severní ku presbytáři (obr. 78.). Presbytář jest uzavřena 5 stranami pravidelného osmiúhelníka a opřena v rozích 5 pilíři, které jsou kryty kosinou ze žuly tesanou a ve spodu žlábkem opatřenou. Ve výši oken přerušen směr vertikální na opěrácích římsou ze žuly tesanou a žlábkem vespod opatřenou. Okna mají sice tvar původní, však se špaletou v temenu do půlkruhu sklenutou. Jsou čtyři a to dvojdílná, z nichž 2 mají čtyřlist a 2 trojlist v kruhu. Kol presbytáře a věže táhne se původní trnož ze žulových kvádrů tesaný. Loď kryta šindelem, presbytář a věž prejzy. Věž o 3 patrech, má tvar čtyřbokého hranolu a jest jehlancovitě kryta, v podřímsí jsou ve všech stranách gotická okna s dvojnosem (obr. 80.).

Vnitřek kostela vykazuje v lodi jednoduchý obdélník 14·1 *m* dlouhý o třech klenbových polích o tři pásy se opírajících, které nesou českou klenbu, spočívající na třech párech sdružených pilastrů se silně vyloženou římsou. Hudební kůr spočívá na dvou pilířích sdružených o dvou pasech s českou klenbou. Triumfální (viz půdorys obr. 77.) oblouk oddělující loď od presbytáře, jest lomený a při hranách šikmo sříznut, výšky 4·10 *m* rozpětí 5·75 *m*. Má v náběhu původní římsu ze žuly tesanou.

Presbytář o jednom travée a o pětiosminovém závěru. Žebra ze žuly tesaná profilu jednoduchého (obr. 81.) jak v travée, tak i v závěru se sbíhají ve hladkém svorníku a opírají se ve výši 3·6 *m* od podlahy o jedno-

Obr. 78. Chvojnov. Kostel.

duché konsoly tvaru obráceného jehlance. Šířka travée 6·28 *m*, hloubka 5·3 *m*. Hloubka závěru 5 *m*; tedy hloubka celé presbytáře 10·3 *m*.

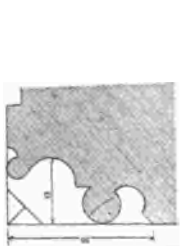
K evangelijní straně přiléhá kobka podvěžní, nyní sakristie, která jest goticky klenuta se žebry a konsolemi téhož tvaru jako v presbytáři, šířka 3·90 *m*, hloubka 3·75 *m*. Presbytář v klenbovém poli i v závěru jest vyzdobena freskami dosud dobře zachovanými, dobré koncepce i koloritu, jež představují Glorifikaci P. Marie.

Ve výsečích závěru jsou andělé, z nichž jeden roh Štěstěny drží a druhý roucho šarlatové, žezlo a měsíc. Kol nich se vinou pásky s citáty z písma svatého. V jednotlivých polích travée zobrazeni církevní otcové. Na středním poli chronogram:

GVAE EST ISTA GVÆ ASCENDIT DELICIIS
AFFLVENS PVLCHRA VT LVNA. ELECTA SOL.

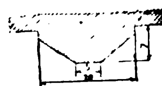
Hlavní oltář jest snesen a obraz Nanebevzetí Panny Marie, správné koncepce, však slabého provedení z XVIII. století, nalézá se na hudebním kůru. Nyní nahrazen jest novým oltářem ve slohu gotickém zhotoveným od *Steflessera* v Grödenu v Tyrolsku r. 1895.

Dva oltáře v lodi z r. 1869, v levo sv. Anny a v pravo sv. Václava. Po stranách bočních stěn pod okny visí dva obrazy na dřevě malované z polovice XVIII. st. (Poslední Pomazání a Večeře Páně, sytých barev, však slabého provedení.)

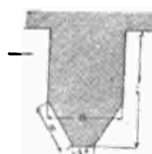

Obr. 79. Chvojnov. Profil portálu.

Obr. 80. Chvojnov. Okno ve věži a profil jeho.

Obr. 81. Chvojnov. Profil žeber v presbytáři.

Barokní křtitelnice z r. 1679. Balustr jehlancovitý spočívá na dvojité osmiboké desce, mající nahoře objímku s víkem. Vše ze dřeva a uvnitř cínová nádoba s letopočtem a nápisem:

IHS
DER KURCHEN
CHVOJNOV
1679

Nejvýše sv. Jan Křtitel, ve dřevě řezaný.

Nádoba na sv. oleje, cínová, tvaru jednoduchého s letopočtem 1732 bez značky. V sakristii původní gotické sepulchrum tvaru jednoduchého, v žule tesané. Při jižním vchodu původní křtitelnice gotická ze žuly tesaná, osmiboká, končící osmibokým jehlancem; 70 *cm* průměr, výška 63 *cm* (obr. 82.).

Pacifikál 35 *cm* vysoký z XVIII. století. Noha jednoduchá, na níž tepaný ornament s přiletovanými stříbrnými hlavičkami andílků. Kolem ostatků svatých, ověnčených ornamentem mušlovým, svatozáře, nejvýš pak křížek. Dobrá práce v mědi tepaná a zlacená, bez značky.

Ciborium vysoké 30 *cm* a široké 14 *cm*, má šestilaločnou nohu, bez ozdob, nodus hruškovitý, kupa ve spodu prolamovaným ornamentem stříbrným ozdobena. Práce tepaná, velmi ladná; začátek XVIII. stol

Kalich 24 *cm* vysoký, ze zlacené mědi. Noha kruhovitá, průměru 14 *cm*, nodus hruškovitý, kupa ornamentem ze stříbra tepaným na spodku

obemknuta, v kartuších víno a klasy a ornament mušlovitý. Práce pěkná a jemné ciselury (konec XVIII. st.).

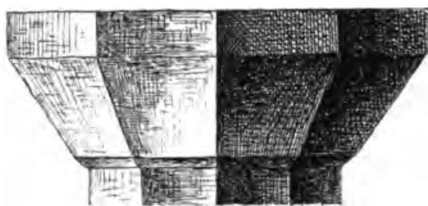
Monstrance 45 *cm* vysoká, z tepané, zlacené mědi, z téhož století, jako předešlé. Noha ovální ozdobena tepaným ornamentem mušlovým s dvojitou svatozáří. Melchisedech v kartuši. Nad tím Bůh Otec, při stranách 2 andělé drží kartuši a vespod holubička, tu a tam nepravé drahokamy. Kolem melchisedechu věnec z křišťálů broušených; figurální část stříbrná. Provedení slabé.

Na hlavním oltáři 6 párů svícnů barokních, nevalného provedení.

Ornát, malba jehlou, barevným hedvábím, pěkného provedení na bílé, hedvábné půdě (XVIII. st.).

Ornát brokátový, pěkného vzoru barokního.

Zbytky ornátu; střední část vyšívaná na mulu hedvábím a stříbrnými i zlatými nitěmi; pěkný vzor renaissanční po stranách lemová ozdoba rázu lidového, do baroku zapadající.

Obr. 82. Chvojnov. Kamenná křtitelnice.

Část antipendia, lidová práce předešlého století. (Nyní v zems. museu.)

Náhrobky.

I.

WACLAW
CHWOGKA
Z NEPOMUKU
1780

Nad tímto nápisem jest kalich s hostií a pod ním umrlčí hlava.

II.

AD:H:D:P:I:I:
NIGRINUS RU.
CHVOG:OBIIT
7. OBRIS
1697

Pod nápisem kalich s hostií.

Zvony.

I. Š. 1·05 *m*, v. 0·81 *m*. Kolem koruny nápis ve dvou řádcích:

1. LETHA PANIE MDXLIIII SLIT GEST ZWON TENTO OD MISTRA MATIEGE SSPICZE W RAVDNICI KE CTI A CHVVALE

2. PANV BVOHV I PANNIE MARIGI I WSSY RZISSI NEBESKY Z WVLE WSSIECH STARSSICH V WSI OSADY

Relief starce, jenž má na hlavě korunu, v jedné ruce žezlo, v druhé říšské jablko.

II. Š. 84 *cm*, v. 74 *cm*. Kolem koruny minuskulí gotickou:

hec campana fusa est ad laudem dei omnipotentis et beatae mairiae anno domini MCCCCC:VII

III. Š. 59 *cm*, v. 42 *cm*. Na srdci letopočet 1774. Kolem koruny minuskulí: anno domini mille° quadrin° quadra° tertio iohannes, lucas, marcus, matheus

Kamen.

Schaller XIV. 57. Trajer XXIV. 685. Heber VI. 221. Sedláček IV. 190—200.

Obr. 83. Kamen. Půdorys hradu.

HRAD KAMEN rozkládá se na obrovském žulovém balvanu, který co ostrůvek z moře rulového vyvírá a dominuje širému okolí. Býval kdysi župním hradem župy Chejnovské. Již r. 1222 byl zde purkrabím župním

Oldřich. R. 1592 koupil Kamen Petr Malovec z Malovic a přes 200 let udržel se v majetku rodu tohoto. V r. 1673 dal jej Jan Krištof Malovec zcela přestavěti a sice přední trakt na východ. Po Malovcích přecházel v držení různých osob, mezi nimiž Václav svobodný pán Enis dal předhradí probourati a novou bránu pseudogoticky vystavěti. Rovněž opatřil starou, původní, nepohodlnou bránu patrem a střechou i hodinami. Týž přistavěl pseudogotickou předsíň do hradu.

Obr. 84. Kamen. Brána zámecká.

Z původního založení hradu ostaly pouze sklepy a základy a starý palác, který však v XVI. stol. přestavěn. Veškery sklepy jsou valeně ze štětovaného kamene sklenuty. Vchody z jednoho sklepa do druhého jsou půlkruhovitě ze štětu zaklenuty. Všude mohutné zdivo přímo do skály založené prozrazuje prastarý původ. Do sklepů vedou střílnovitá okénka s kamenným obložením. Západní část jest z periody gotické z XIII. stol. a východní v XVII. stol. přestavěna (obr. půdorysu 83.). Kolem hradu táhly se hradby, které na straně jižní uzavřeny a hájeny byly věží čtyřbokou s branou a mostem svoditým. Brána má kamenné ostění z červeného pískovce, na hranách sříznuté, světlosti 1·85 *m*. Věž jest v rozích z kvádrů stavěna až

do výše druhého patra, kde o metr ustupuje do třetího patra; tady umístěny hodiny.

Věž kryta jehlancovitou střechou (obr. 84.). Okna do výše prvého patra jsou střílnovitá s ostěním z červeného pískovce. Brána nyní na venek zazděna a z vnitřku udělána kaplička P. Marie Lourdské. Horní část věže, to jest třetí patro vystavěno za barona Enisc. Od brány na východ stojí bývalý pivovar. Od něho směrem severním táhne se ozubená hradba s fortničkou lomeným obloukem ze štětu sklenutou. Na rohu, kde hradby se lomí směrem západním, jest čtyřboká bašta, třemi pilíři opřená. Bývala kdysi branou »Petranka« zvanou a nalézala se mezi dvěma opěracími

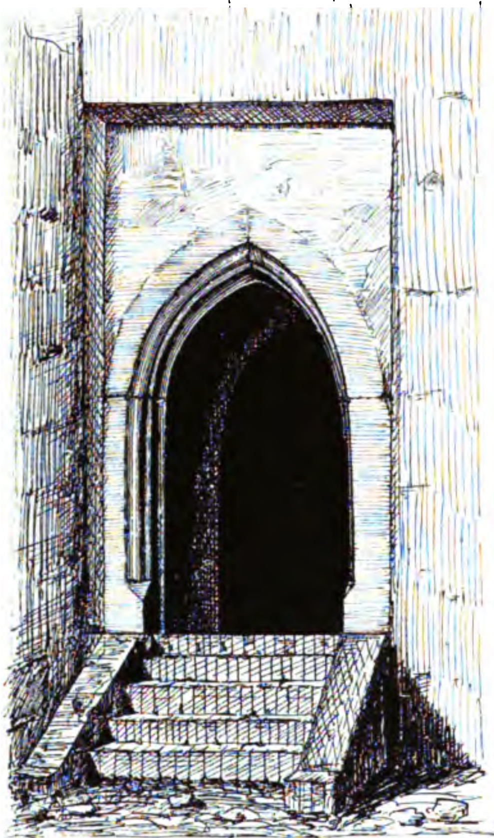

Obr. 85. Kamen. Pohled na hrad.

pilíři. Nyní jest zazděna a z místností věžních sklepy nadělány. Ve frontě západní stojí zbytek ozubené hradby s baštou nepravidelného tvaru. Vlastní hrad jest čtyřúhelník nepravidelný s výstupkem na spůsob věže, který byl Petrem Malovcem k vůli schodišti založen a vystavěn, jak tomu svědčí sdružené znaky nad vchodem. Jsou to znaky Veroniky Švihovské z Risenburka a Barbory Kokořovské z Kokořova. Po stranách letopočet 1673. Okna fronty východní mají žulové ostění v přízemku. U schodiště v prvém patře okno gotické, lomené. Strana tato i jižní úplně zmodernisována. Druhá část, původní, gotická má v celém přízemku střílnovitá okénka se sešikmeným žulovým ostěním. Na stranu jižní v prvém patře jsou do paláce prolomena tři prostorná gotická okna. Na západním průčelí rovněž prolomeno okno gotické a pod ním střílnovité (obr. 85.). Na severní stranu prolomena malá čtyřhranná, segmentem sklenutá okna. V rohu trčí záchodové krákorce.

Uvnitř křídla východního v přízemí jsou veškeré místnosti křížově sklenuté ze XVI. stol. a v patře prvém ploše kryté. V jídelně na jih jest tajný otvor do hladomorny. Tato jest as 12 *m* hluboká a omezena částečně skalou a na jih mocnou zdí. Tato část ostala ze starého hradu a zdá se, že byla zde věž umístěna.

V prvém dvorku vede do černé kuchyně vchod, goticky sklenutý se sešikmeným ostěním v lomený oblouk. Jest 98 *cm* zšíří a 178 *cm* vysoký. Černá kuchyně i nynější prádelna jsou valeně sklenuty štětovaným kamenem. Dřevník a schodiště mají křížovou gotickou klenbu a střílnovité okénko.

Obr. 86. Kamen. Vchod do paláce.

V druhém dvoře přiléhajícím ku vlastnímu paláci starému jest dřevník, rovněž goticky křížově sklenutý. V přízemí dole ve dvoře v líci východní starého paláce střílnovité okénko s kruhem jest ze žuly tesané. Vchod do paláce gotický, ze žuly tesaný s profilem již do renaissance zapadajícím a 1·5 *m* šir., 1·94 *m* vysoký (obr. 86.) Vlastní palác, nyní skladiště, má na jih 3 střílnovitá okénka se žulovým obložením, na západ jedno zazděné a na sever též jedno se žulovým obložením končící lomeným obloukem. Nikde stopy po klenbě. V I. patře vlastní hodovní síň má, jak dříve řečeno, 3 okna gotická 78 *cm* š., 1·85 v. Ve špaletě okenní sedadla s kamennými plotnami, jichž spodní hrana jest sešikmena. V západním průčelí podvojné gotické okno, práce novější. Na severní straně 2 okna obdélná se žulovým ostěním, při svislých hranách šikmo sříznutá. U rohu pravoúhlý vchod žulový do záchodu. Ostatní budovy tohoto paláce spojoval vchod goticky sklenutý, ze žuly tesaný, se sešikmenými hranami. V. 1·82 *m*, š. 1·02 *m* (obr. 87). Ve věži v podhradí jsou zvony, kterých se užívá zároveň jako cimbálů, s následující legendou.

I. Š. 54 *cm*, v. 43 *cm*. Kolem koruny akantová ozdoba: O GOTT LAS DIR BEFOLEN SEIN DIE GLOCKE UND DIE KIRCHE DEIN.

Na plášti: MARIA VERONIKA MALOVECZIANA NATA RIZNBERK ET SVIJHOW JOANNES CHRISTOFORUS GEORG MALOVETZ DE MA-

LOVITZ DNVS IN KAMEN ET ZWIESTOW SAC.: CAES. REG. COMITIS CONSILIARIUS SUPREMI IUDICIJ PROVINCIALIS ASSESOR MICRO PRAGAE REG. CAPITANEUS NEC NON IN REG:BOH:DUPR. QUAESTOR A. D. 1674.

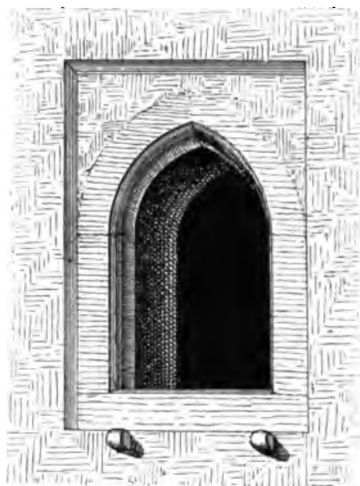
Znak Malovců.

II. Š. 42 *cm*, v. 34 *cm*. Na plášti: GOSS MICH NICOLAUS LÖW IN PRAG RUDOLF DOMBROWCZI RITTER VON PAPROSCH UND KRUSCHWICE HERR AUF KAMEN UND ESCHE DER ORTSGEMEINDE KAMEN 1876.

Znak ryt. Dombrovského.

KOSTEL, zasvěcený Bolestné P. Marii, r. 1673 byl Janem Krištofem Malovcem ze základu vyzdvižen. Jest orientovaný prostý obdélník, jen západní průčelí rozčleněno 4 pilastry nesoucími římsu, nad níž štít dvěma pilastry na 3 pole rozdělený. Krajní pole jsou volutovitě a střední trojúhelníkovitě zakončena.

Vnitřek činí velice milý a prostý dojem. Loď obdélná 13·5 *m* dlouhá a 6·8 *m* široká, rozdělena na 2 klenbová pole s 3 pásy. Klenba jest valená s lunetami při oknech. Klenba zdobena dobře rozvrženými geometrickými vzory, které jsou lístovcem a astragalím orámovány. Stěny lodní oživeny pilastry s toskánskou hlavicí a nesou vlys a římsoví bohatě listovcem, zubořezem a astragalím vyzdobené. V pozadí hudební kůr, zděný, na valeném oblouku spočívající. Pod ním vchod pravoúhlý. Do lodi prolomeno po 2 oknech pravoúhlých a menších nad římsou rovněž takových. Triumfální oblouk okrouhlý spočívá na pilastrech podobných pilastrům v lodi.

Obr. 87. Gotický vchod v I. patře.

Presbytář, pravoúhlá 4·4 *m* dl. a 4·2 *m* šir., nese dekoraci téhož rázu jako loď, a jest rovněž valeně sklenutá. K evangelijní straně okno obdélné, na druhé straně vchod do sakristie a nad tím okno do oratoře. V závěru segmentovém okno eliptické.

H l a v n í o l t á ř má sloupovou architekturu se sloupy spirálovitě stočenými, které nesou vlys a římsu mocně vyloženou, nad ní oblamovaný štít segmentový.

V prostřed socha Bolestné P. Marie se sepiatýma rukama. Po stranách andělé nesoucí kopí, houbu, žebřík, kříž a sloup. Celková komposice jest dobrá, ale provedení slabé. Oltář pochází rovněž z doby založení kostela.

Oltáře vedlejší ze stejné doby, v levo Kristus na kříži rozpiatý, slabé práce. Na pravé straně P i e t à podobná Těchobuzské, výborné řezby, dobře podané muskulace a vhodně uloženého roucha (obr. 88.).

K a z a t e l n a z téže doby má na schodišti namalované znaky Malovce a jeho manželek. Na poprsí kazatelny malovaní 4 evangelisté ve výplních na dřevě, práce slabé. Uprostřed lodi leží kámen náhrobní se znakem Malovců a legendou:

O CTENARZI CO GSEM GA PRACH A POPEL CO GSEM BYL UROZENY A STATECZNY RYTIRZ JAN KRYSSTOFF MALOVECZ Z MALOVICZ PAN NA KAMENIE ZWIESTOWIE A LIBANV A HLE NYNI MÉ DIEDICTWY GSOU CZERWY. BYL GSEM G. M. C. RADDA NEZ PROTI SMRTI RADU GSEM NENASSEL BYL GSEM SOUDCE ZEMSKY SAM PAK SOUDU BOZYMU GSEM NEUSSEL BYL GSEM MALOSTRANSKY HEGTMAŇ O GAK MALOU STRANKU GSEM SI ZYSKAL, BYL GSEM NEGWYSSÝ ZEMIE BERNIK, NYNI V BERNI SMRTI SE NACHAZYM CO MIE DNES, ZEGTRA TOBIE. WZDECHNI ASPON A RZEKNI: ODPOCZINUTIE WIECZNE DEY MU PANE A. D. 1677.

Obr. 88. Kamen. Pieta.

V e v ý k l e n k u pod kruchtou málo podařená kopie Piety na oltáři.

S v í c n í k barokní 2 *m* vys. jako v Pacově.

V o t i v n í o b r á z e k na plechu, na němž namalováni dva muži na okově hocha ze studně vytahující. Na roubení studny napsáno: EX VOTO HLAVNIČKA SOUSED KEMENSKY.

Tisíckrát pozdravena buď negsvetegssy Panno matko bozy bolestná Maria za tvau milostivau ochranu nassemu ditěti prokázanau genž Roku 1799 do teto kamenské studnie schozeny sstastnie zas v okove zdrawy sepatyma rukama okolo retězem vytaženy.

Nad vchodem do kostela zazděny tři kovové desky se znaky Malovce, Kokořů a Švihovských a pod nimi jsou legendy: (obr. 89).

I. MARIA VERONIKA
MALOVECZIANA DERI
ZNBERK ET SSWIHOV

II. FOES CHRISTOFOR
KOSORZ MALO
WETZ DE MA
LOWITZ DNUS
IN KAMEN
S.° C° R° MTIS CONSILI. RE
GNI IUDEX M : PRAGAE REGIOCA
PITENEUS NEC IN SUPREM IN
REGNO BOEMIAE QUAESTOR

III. ANNA BARBARA
MALOVECIANA
DE KOKORZOWA

Nad tím letopočet 1667.

Před hradem jest socha sv. Jana Nepom. v žule tesaná, práce řemeslné. Stojí na podstavci čtyřbokém a na tomto násl. nápis:

BVD ODEW
EWŠEH POZDR
AVEN S. GENE
N. P. PŘISPIEG
ŽADAGICIM
TWE POMOCI
A ORODVG Z
A NAS HŘISS
NE SPMZP
L . 1703.

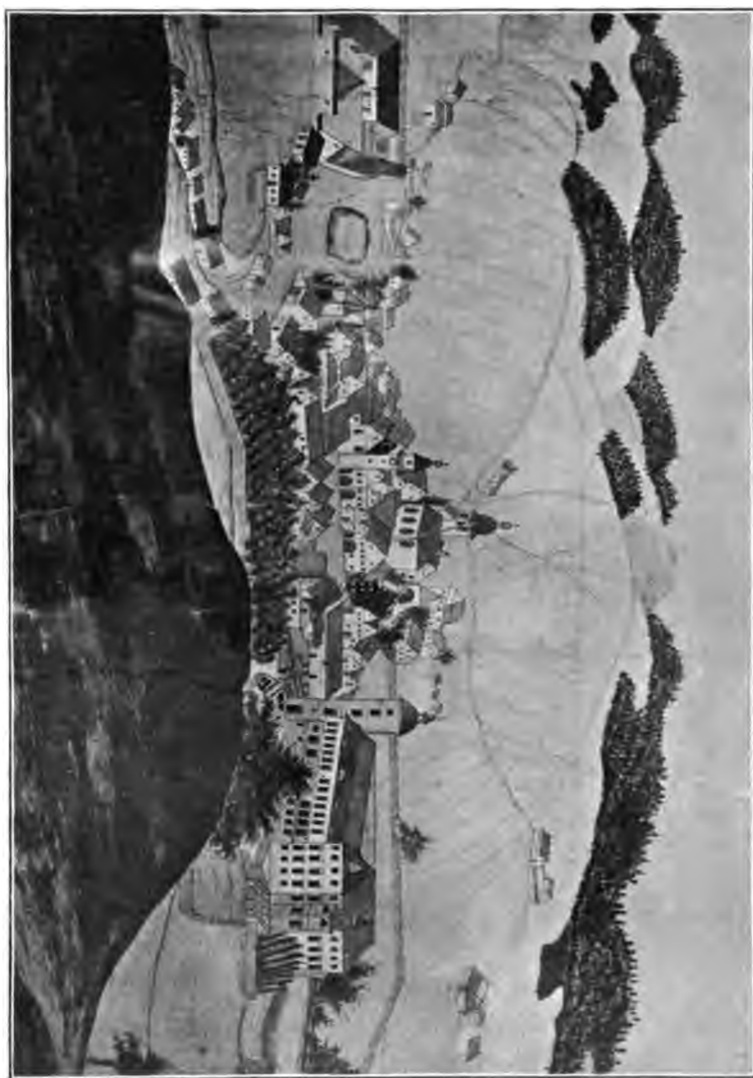
Obr. 89. Portál kostela v Kameně.

Kamenice nad Lipou.

Schaller XIV. 88, Trajer XIV. 386, Sedláček IV. 165—178.

Město původem svým sahá do počátku XIII. stol. Z počátku bylo hrazeno dvojitým plotem z hrubých klad zhotoveným. Později as koncem XIV. století byla ohrada tato zděná se čtyřmi silnými baštami v rozích a s dvěma branami dosti pevnými a svoditým mostem opatřenými. Branou horní nazývali onu, která stávala mezi děkanstvím a domem čís. 108. a spojovala hradby městské směrem severním a západním. Tato brána stála až do r. 1821. Když se císařská silnice stavěla, byla k vůli komunikaci sbo-

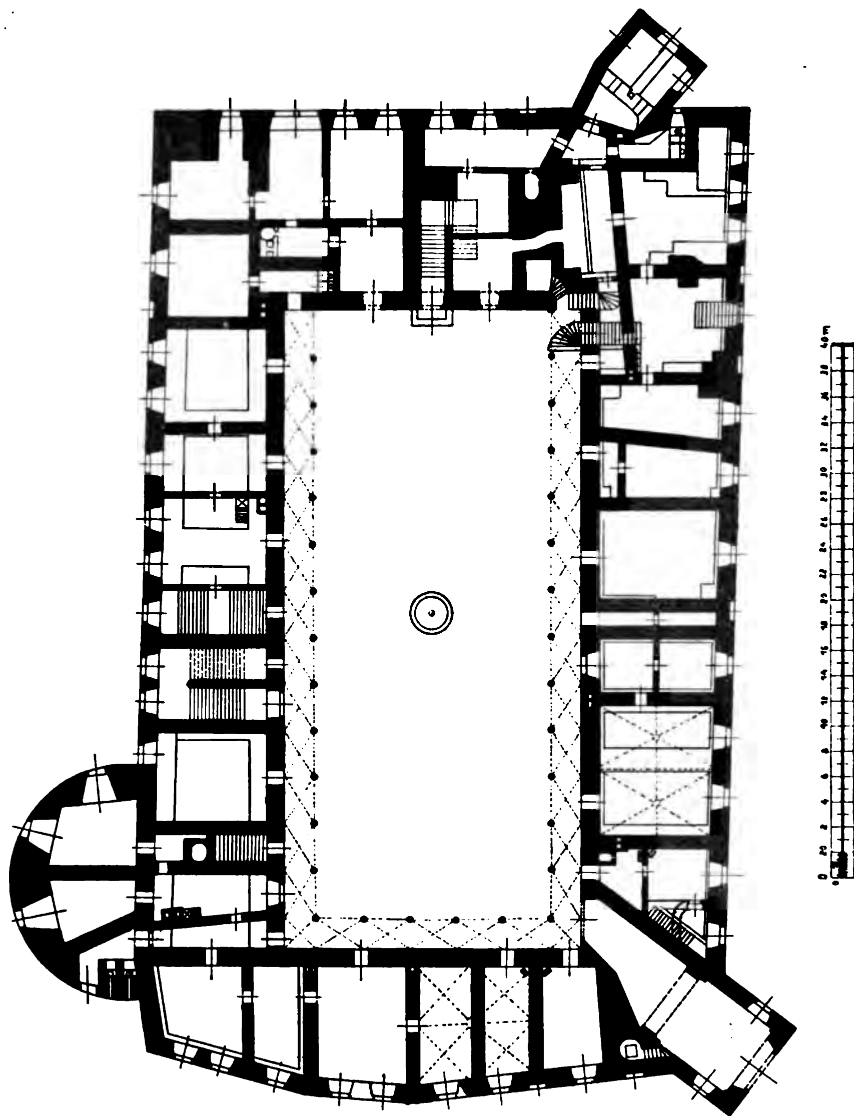
řena. Severní hrazení městské souviselo úzce s hradem samotným. Na temeni hradeb stála krytá chodba až ke kostelu. Touto chodbou ubíralo se panstvo zámecké do kostela, který s hradbami spojen mocným obloukem. Oblouk tento měl rovněž krytou chodbu a ústil tam, kde se nachází nynější schodiště do oratoře nad sakristií. Byl rovněž sbořen. Od brány

Obr. 90. Kamenice n. L. Pohled na město dle obrazu z XVIII. stol.

horní směrem západním byly hradby obehnány příkopem, který se mohl vodou napouštěti. Stopy příkopu patrny jsou v korytě potůčku. Domy od rybníka č. 30, 95—99—107 a 108 jsou z městských zdí vystavěny. Čís. 171 stojí v bývalém rybníčku a dům č. 164 přestavěn z bašty čtyřboké. Druhá brána na cestě k Jindřichovu Hradci slula dolní a stála rovněž do r. 1822 mezi domy č. 197—198. V obou branách vybíralo se clo od roku 1490

z milosti Jana Jettenberga, pána na Kamenici. Na obraze v zámku chovaném a z XVIII. století pocházejícím viděti bránu pražskou či horní a radnici, která měla čtyřpatrovou věž a v přízemí podloubí. Podlehla — jako i kostel — zhoubným požárům (obr. 90.).

Obr. 91. Kamenice n. L. Půdorys zámku.

HRAD vzal původ svůj na počátku XIII. stol. Ve XIV. stol. náležel Tobiáši z Bechyně, který se synem Jindřichem v Kamenici špitál založil. Na počátku XV. věku drželi zboží kamenické páni Sezimové. Na konci XV. stol. měli v držení Kamenici Leskovcové a po nich Malovci. Od Malovců koupili Kamenici Venclíkové z Vrchovišť r. 1569. Po bitvě na Bílé Hoře a po provedené konfiskaci takřka darována Kamenice Paradisovi de Lasaga. R. 1693 koupil zboží toto Isaiáš z Hartigů;

1742 pak hraběnka Golzová. Koncem XVIII. věku drželi Kamenici Vratislavové, od kterých koupena byla r. 1840 baronem Gaymüllerem.

Že hradu původ možno do XIII. století klásti, pro to mluví stěny severního a východního traktu, kde vlastní palác stál.

V základech nalezáme zdi až do 4 metrů silné a velice pevně sdělané. Od hradu vedly na jih a západ hradby velmi mohutné, které v rozích

Obr. 92. Kamenice n. L. Bašta.

zpevněny byly baštami velkých rozměrů. Bašta na severní straně bývala věží kulatou — jak ze základu možno souditi. (Viz půdorys obr. 91.)

Bašta na straně západní ustoupila moderní věži.

Z bývalých bašt, pozůstatku to starého opevnění hradu, zachovaly se pouze dvě a sice první na straně východní v jižním rohu. Tato jest v přízemí kulatá a ve výši prvého patra hranatá (obr. 92.).

Druhá na straně severní při západním rohu jest, jak dříve zmíněno, pozůstatek bývalé okrouhlice a proto ona mohutnost v základech. V přízemí súžuje se bašta tato konicky do výše. Obě mají střílnovitá okénka s kamenným obložením, v žule tesaným. Prostor vnitřní valeně sklenut ze štětovaného kamene. Klenba profilu parabolického. Na straně severní podpírají zeď mohutné opěrací pilíře. Hrad Kamenický doznal hlavní přestavby za Leskovců a za Venclíků.

V bouřích husitských vydán byl hrad i město velkým nájezdům a chatrné hrazení městské i hradní a rovněž i nedostatečné místnosti, nevyhovovaly požadavkům té doby a proto byl celý hrad od přízemku přestavěn a rozšířen. Tak se uchoval s malými změnami na naši dobu. Ná-

Obr. 93. Kamenice n. L. Nádvoří zámku.

dvoří a starý palác ponechán v původní rozloze — jen ku hradbám na venek přistavěny prostranné místnosti. Staré hradby ve sklepích možno na straně jižní a západní pozorovati. Poněvadž místnosti byly rozsáhlé, musily se i zdi vnější náležitě silné založiti. Sklepy se křížově sklenuly štětovaným kamenem. Vyhnáno přízemí a prvé patro a dvůr se tří stran obklopen arkádami. Arkády spočívají na štíhlých žulových sloupcích, oblých s patkou a toskánskou hlavicí a nesou zajímavou křížovou, goticky lomenou klenbu. (Viz obr. 93.) Sloupky i klenba nalézá se i v prvém patře. Za Gaymüllerů arkády v I. patře zazděny a v krytou chodbu proměněny. Uvnitř polovina sloupku vystupuje a velmi milý pohled po délce arkády poskytuje. Hlavní brána s věží vyzdvižena za hraběte z Golzů r. 1744. Dle obrazu z r. 1717 visícího ve hřbitovním kostele na Bradle byl zámek v rozích čtyřmi věžemi téhož rázu, jaký dnešní věž ukazuje,

vyzdoben. Věž nynější, která tu zbyla, jest prosta, bez architektonických ozdob, o třech patrech a kryta cibulovitou bání a lucernou (obr. 94.).

Ve věži jest cymbál hodinový, který má nápis:

GOSS MICH ANTON
PERGL IN BUDWEIS
ANNO 1769.

Ještě na počátku minul. století byli pamětníci, že v průjezdu zámecké

Obr. 94. Kamenice n. L. Zámek.

brány umístěno bylo šestero rytířů, po třech s každé strany, v plné zbroji kovové, muž i kůň.

V pokojích visí Kristus na kříži v slonovině řezaný (obr. 95.). Má na pravo skloněnou hlavu a v bedrech ověšen jest lehkou látkou přes provaz přehozenou. Tělo jest mistrně řezáno, výborné muskulace a jemného provedení. Kristus jest 50 *cm* vysoký. Jest to staré inventární číslo po Vratislavech z XVIII. stol. Mezi jinými v příkopech zámeckých vykopanými věcmi nalézá se podkova obrácená.

Na chodbě visí obraz města Kamenice z XVIII. století. V předsíni umístěny jsou židle gotisujících tvarů, ze starého inventáře zbylé.

V kredenci postaveno mnoho cenného porculánu míšeňského a vídeňského, pěkných vzorů.

DĚKANSKÝ KOSTEL zasvěcen Všem Svatým. Fara připomíná se již r. 1384. Do r. 1620 sub utraque. Že kostel založen byl na počátku XIII. stol., svědčí zazděný portál v západním průčelí. Prodělal mnoho stavebních změn a to zejména ve stol. XV. a XVI. Popelem lehl r. 1560, 1771, 1794, 1819. Věž v západním průčelí přistavěna v XVII. stol.

Kostel jest orientovaný a z lomového kamene stavěný. V západním průčelí přistavěna věž čtverečného základu o pěti patrech s úzkými střílnovitými okénky a v podřímsí ve všech stranách se sdruženými, v půlkruh zaklenutými okny, kryta jest mědí. Věžní helmice přechází v osmibokou báň, na níž sedí úhledná lucerna. Loď jest obdélná a s jižní strany prolomena čtyři okna goticky v lomený oblouk sklenutá se šikmými špaletami. Skruží bezpochyby vylámáno, neboť okna trojdílnost ukazují. S této strany vede vchod do kostela, který vyzdoben pilastry kladí a trojhranný štít nesoucí. Presbytář uzavřena jest pouze třemi stranami nepravidelného osmiúhelníka a opřena v rozích opěráky o jednom ústupku. Do strany severní prolomeno sedm oken v půlkruh sklenutých. Vchod do sakristie a hlavní vchod proti severu ležící mají předsíňku. Na severní straně v přízemí okna segmentová. (Obr. 96.)

Obr. 95. Kamenice n. L. Ukřižovaný. (Řezba ze slonoviny.)

Loď stejné výše s presbytáří kryta taškami.

Vnitřek kostela má tvar dvoulodní. (Viz půdorys obr. 97.) Z gotické periody stavební zbyla část lodi při straně jižní a část presbytáře a fronta západní.

Severní část lodi a kus presbytáře přestavěna později a sloužila řádu Františkánskému za habitákula. Při jižní straně opírá se křížové klenutí, pozdní gotiky, bez žeber, o čtyři pilastry na hranách seříznuté, mohutného trnože. Pilastry ukončeny echinem a krycí deskou. Žebra maltovaná sbí-

hají se ve třech hladkých svornících. Délka lodi jest 25·8 *m* a 9·25 *m* šir. Při straně severní opírá se klenba o pilíře téže konstrukce, které však zazděny jsou, by tímto sesílením mohly nésti literácký kůr. Hudební kůr r. 1823 postavený, spočívá na čtyřech sloupech s hlavicí toskánskou. Ve středním poli kryt jest českou klenbou a v druhých dvou křížovým klenutím. V západním průčelí, kde věž se nalézá, jest na polo zazděný portál

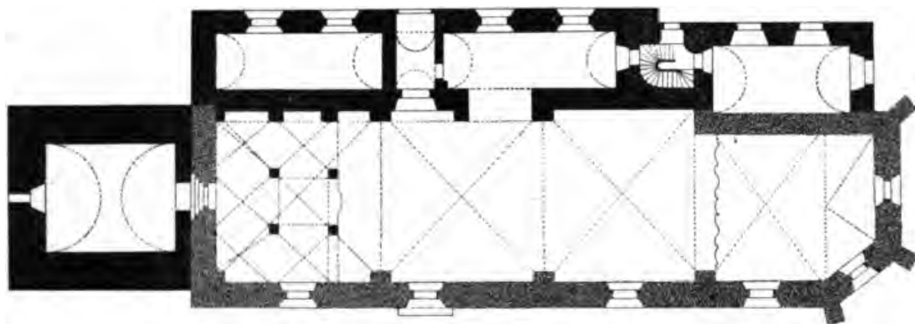

Obr. 96. Kamenice n. L. Kostel.

(obr. 98.) z doby přechodní v lomený oblouk sklenutý. Má dva velké oblouny, které v náběhu přerušeny jsou talířovitými hlavicemi, dále tři oblouny menšího průměru, které bez přerušení do archivolty přecházejí Všechny oblouny sbíhají se v lomeném oblounu. Trnož ustupuje pravoúhle. Portál jest uvnitř 1·22 *m* ve světlosti a 2·26 *m* vysoký.

Presbytář skládá se z obdélníkového travée a z nepravidelného závěru o třech stranách a jest 8·55 *m* dl. a 7·95 *m* šir., z nichž jedna co líc zdi hlavní kolmo na východní stojí. (Viz půdorys obr. 97.) Presbytář křížově sklenutá bez žeber má dva hladké svorníky (obr. 99.). Ke straně se-

vernı přiléhá sakristie valeně sklenutá. Do této vede vchod pravoúhlý. Vchod tento má zachovalé dvéře pocházející ze XVI. stol., plochými, kosmo položenými pásy pobité a na křížení probity jsou nýty, jichž hlavy mají tvar růže pětilisté. Při straně evangelijní jest sanktuarium do zdi zapuštěné s kamenným obložením, jehož spodní římsa jest šikmá. Pod touto jest větvoví gotické a při koncích andílčí hlavičky. Z tohoto větvoví vyrůstají po stranách sloupky (obr. 100.) se soklem a přecházejí varchivoltu tvaru oslího hřbetu. Ostění má profil oblounu a plochého pásku se dvěma žlábky. Zakončeno jest fialou — nyní uraženou. Pod touto jest pětilistá růže, znak to pánů z Hradce. Sanktuarium uzavřeno dvířkami r. 1733 zámečnickým mistrem *Václavem Vorlem* zhotovenými. Nad sakristií oratoř, křížovou klenbou sklenutá. Za sakristií v boční lodi jest tak zvaná umrlčí kaple a komora na requisity. Bývaly to obytné místnosti řádu Františkánského. Dle pamětní knihy téhož řádu činí se zmínka o hospici kamenické

Obr. 97. Kamenice. Půdorys děkanského kostela.

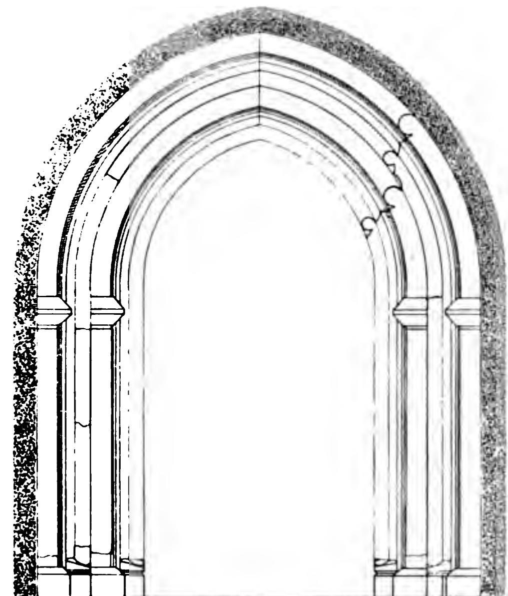
těmito slovy: Conventus Camenycensis S. E. Trinitatis in Diecösy Pragensy a Joanne Nitzenberg regni Bohemiae san. Mariae fundatus est anno 1496 a v knize Nucleus Minoriticus z r. 1746 v Praze vydané uvádí se, že bratří řehole sv. Františka r. 1494 místo v Kamenici obdrželi, odkud je r. 1538 luteránská vzteklost vyštvala.

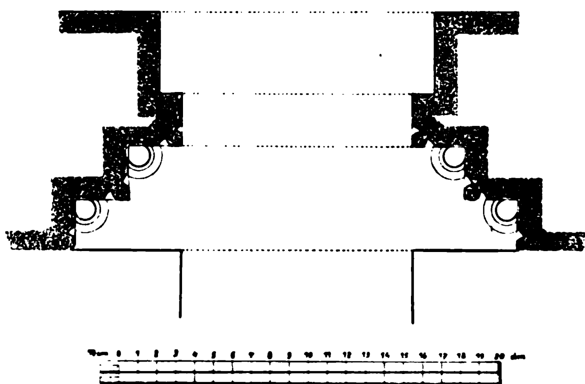
Refektář a jednotlivá habitakula byla zdobena malovaným ornamentem s pásky, na nichž nápisy minuskulí, ku př.: Mors Christi, tua mors, Dei laus et gloria coeli; jiný: Quatuor haec semper sint meditanda tibi. Třetí: Cum facis ingressum studens sic esto modestus. V habitaculum: Ubi pudor, ibi timor, ubi disciplina, ibi scientia, a podobných více. Nad těmito prostorami jest kůr a oratoř. Kamenná mříž, která dělí presbytář od lodi a jest z mramoru tesaná, barokně zakřivená, byla r. 1757 od *Martina Brože*, kameníka v Jindř. Hradci, zhotovena.

H l a v n í o l t á ř z roku 1758, zhotovili truhlář *Ondřej Kaplunger* z Deštné a řezbář *Vít* z Pelhřimova, jinak také »*Voit*« zvaný, a *Josef Šedivý*, rovněž z Pelhřimova jej štafíroval. Ze starého oltáře, jenž byl r. 1840 znovu předělán, málo zbylo. Nese obraz Všech Svatých; podařená to kopie originálu od *Kramolína*, kterou zhotovil *Bedř. Kamaryt.* Kramolínův obraz

visí na levé straně hlavní lodi a představuje svaté a světice, zejména pak české patrony; sv. Ludmila nese tvář hraběnky Marie Terezie z Golzů, rozené z Hartigů, kteráž týž obraz r. 1760 dala zhotoviti.

Kazatelna rovněž od *Víta* z Pelhřimova řezaná, má tři lasturové kartuše, v nichž reliefy, v pravo rozsévač, uprostřed Jan Křtitel a v levo Obrácení sv. Pavla, an s koně spadá. Darovala ji hraběnka Anna Vratislavová, rozená z Golzů.

Obr. 98. Kamenice. Zazděný portál děkanského kostela.

Pod presbytáří v levo novější oltář růžencové Panny Marie, obklopený sdruženými pilastry, na nichž kladí do půlkruhu vypnuté spočívá. Nad ním pak Boží oko v paprscích. Byl roku 1748 táborským truhlářem zhotoven. Na oltáři sv. Josef v levo, sv. Jáchym v pravo, pěkné práce a naturalistického podání.

Na druhé straně oltář sv. Anny, téže architektury a na něm nový obraz téže světice a po stranách oltáře sochy sv. Vavřince a sv. Floriána. Jest od téhož mistra jako předešlý.

Následující oltář při straně pravé zasvěcen sv. Janu Nepomuckému. Jest sloupové architektury, sloupy s korinthickou hlavicí a se dvěma sdruženými pilastry; nese kladí široce rozložené, echinem a hojnými rozvilinami vyzdobené. V levo socha sv. Jana Evangelisty, v pravo sv. Jana Křtitele, uprostřed pak mezi sloupy sv. Jan Nepomucký, dokonalé řezby v přebujné výplni akantových rozvilin. Sochu tuto sem zaslala manželka pana Isaiáše z Hartigů r. 1760 z Vídně. Pod mensou tumba sv. Panny Rosy z Limánu, která byla r. 1765 sem dána a téhož roku zhotovena. Jest mistrně zpracována.

Nad kladím v oválním rámci, akantovým listím vyzdobeném, který dva andělé drží, obraz sv. Trojice, dobré práce. Oltář tento zhotoven od dačického řezbáře *G. Strachovského.* Na tomto oltáři 4 páry mosazných svícnů, dobře kroužených z konce XVI. stol.

Proti tomuto oltáři na levé straně lodi stojí oltář sv. Antonínu Paduánskému zasvěcený, který má na praedelle v levo rybáře, v pravo pastýře v reliefu zobrazeny. Kol těchto lasturový ornament bez ladu a skladu (XVIII. st.). Na oltáři obraz sv. Antonína Paduánského, jemuž se zjevuje Jesule v zástupu andílčích hlaviček. Obraz velmi dovedně malovaný z téhož století.

Obr. 99. Kamenice n. L. Vnitřek kostela.

Pod kruchtou visí obraz sv. Augustina, v pravém rohu Charitas, obnažená postava ženská, štít paprskový držící. Práce tato má ráz maleb Kramolínových.

Na třetím oltáři s levé strany Pietà v dřevě řezaná, barokní to práce, slušné řezby.

Stříbrná, věčná lampa, jednoduchých, barokních tvarů.

Na hlavním oltáři dva svícny mosazné, kroužené, 45 *cm* vysoké, z počátku XVI. století.

Loďka na kadidlo má čtyřlaločnou nohu trojdílnou, nodus čtyřdílný tvarů sploštělé koule. Loďka sama tepaným ornamentem vyzdobena. Jest mosazná a postříbřená (XVIII. st.).

Svícník, 2 *m* vysoký se dříkem spirálovitě stočeným, ve výši 80 *cm* plechovým kruhem vyzdobený, který nesou vzpory ve voluty vybíhající (XVIII. st.). Při severním vchodu kropenka ze žuly tvaru mušlovitého (XVIII. st.).

Křtitelnice též při severním vchodu, stojí na čtvercové desce. Hranol, v desky krycí přecházející, na nichž shora seříznutý komolý dvojitý osmiboký jehlanec. Jest zděná; uvnitř pak kruhovitá cínová nádoba s nápisem na víku, jenž psán jest gotickou minuskulí s maiuskulí:

Obr. 100. Kamenice. n. L. Sancturium.

Nechte maliczkych a nechtiegte braniti gim giti ke mnie nebot takowych gest kralowstwí nebeské. Mat. XIX kap.

Krztete ge w gmeno Otce y Syna y Ducha swateho Amen Letha 1546.

Pacifikál stříbrný, zlacený, noha čtyřlaločná, s bohatě tepaným ornamentem. Kol ostatků svatých mušlový ornament s nepravými drahokamy se svatozáří. Nodus jest vásovitý, nese authentiku:

Ant. iam Wencesl. Vokaun a
Jacobus Corvinus 1747.

Kaditelnice, korpus mušlový, prolamované, tepané práce. Pozdní barok. (XVIII. st.)

Věčná lampa z I. polovice XVIII. st., z mosazi tepaná, na báňce se čtyřmi kartušovými štítky, pěkného tvaru.

Tři páry barokních cínových svícnů, pěkné práce.

Ornát, ruční práce hedvábím vyšívaná na hedvábném podkladu řetízkovým stehem pracovaná. Květy stilisované, symmetricky rozložené, uprostřed květy růží, zvonků a pomněnek, naturalisticky pojatých.

Dva ornáty rokokové; na zelené půdě stříbro, dobré komposice.

Pokrývka na kalich; malba jehlou barevným hedvábím, růžice různých tvarů s listovím rázu renaissančního.

Ornát s ornamentem barokním. Na půdě červené, střed půdy bílý, s ornamentem propletávaným zeleným hedvábím a stříbrným dracounem vyšívaným.

Náhrobky.

Ve vnější zdi presbytáře jest zasazeno několik náhrobníků s nápisy:

I. (gotická minuskule s maiuskulí):

Letha Panie 1535. Tuto lezi
Urozenij a Statecznij Pa Arnossť LieSkovecz z Lieskovcze
P. na cerekvicij kterij Umrzel druhij cztortek v postie.

Náhrobek tento jest proti »Úzké ulici«. Na něm jest polovypuklý relief rytíře v ruce korouhev držícího. (Obr. 101.)

II. Na pilíři ku polední straně náhrobek s osobou rytíře, nad nímž nápis: 1598 Jan Malovecz. (Obr. 102.)

III. Proti obchodníku Metzlovi:

Letha Panie 1551 v patek przed narozenim Marie Panny umrzel Pan Albrecht Heyda z Porzicze a na Divczich Kopach. Wssemohauci Buh racz byti milostiw té dussi. (Obr. 103.)

IV. Letha Panie 1597 na den sv. Wavrzince v Panu umrzela Urozena Pani Maria Anna Magdalena Malovce z Lysova na Kamenici a Cheynowie gegizto tielo tuto uctiwie v Krystu Panu gest pochowano. (Obr. 104.)

Obr. 101 Kamenice n. L. Náhrobek Leskovců.

V. LETHA PANIE 1609 V PONDIELI PO NEDIELI CANTATE UROZENY A STATECZNY RYTIRZ PAN VILÉM HEYDA Z PORZICZE A NA KRALOVICZICH ZIWOT SVŮG DOKONAL GEHOZTO DUSSI PAN BUH MILOSTIW BEYTI RACZ.

VI. VITA MIHI CHRISTVS . . LUCRUM.

LETHA 1615 VE STRZEDU PO SV. MATĚJI BLAHOSLAVENEM V PANU BO^{V}: UMRZELA ANNA MAGDALENA WENCZELYKOWA Z MALOVIC A KAMENICI A CHEYNOWIE GEGIZTO TIELO TUTO ODPOCZIWA OCZEKAVAGIE VESELEHO VZKRZISSENI Z MRTWYCH A PRZISSTIJ SPASITELOVA KRYSTA JEZISSE. (Obr. 105.)

VII. Pod kůrem ležel až do r. 1737 náhrobek se znakem Leskovců a s nápisem:

LETHA PANIE 1545 VE CTVRTEK PO SV. BARTOLOMIEGI UMRZEL GEST UROZENY A STATECZNY RYTIRZ PAN JAN STARSSI LESKOVECZ Z LESKOWCZE A NA KAMENICY A TUTO GEST S DVIEMA VNUCZ-

KAMI SVÝMI ANNOU A MAGDALENAU PANA LADISLAVA VOSTROVCE Z KRALOVIC POCHOVÁN. (Obr. 106.)

VIII. Pod stolicí u sakristie byl do r. 1757 epitaf s nápisem:

Obr. 102. Kamenice n. L. Náhrobek Malovců.

LETHA PANIE 1564 WE CZTVRTEK NA DEN SVAT. PANKRÁCE UMRZELA GEST UROZENA PANI ANNA ZE LHOTY MANZIELKA PANA JANA STARSSIHO Z LESKOVCZE A NA KAMENICIJ A TUTO GEST S DVEMA VŇUCZKAMI ANNOU A MAGDALENAU DCERAMI PANA LADISLAVA VOSTROVCZE Z KRALOVIC POCHOWANA.

IX. U oltáře sv. Františka de Paula byl náhrobek s nápisem:

Letha Panie 1536 na den sw. Lydmili umrzel gest Urozený Wladyka Pan Bernard z Dobrczowic a tuto gest pochowan.

X. Dříve u křtitelnice, nyní pak u dveří ke škole pod kropenkou leží náhrobní kámen, jehož nápis zní:

Letha Panie 1595 w Sobotu przed sw. Wawrzincem umrzela Urozena Panna Alzbieta Spanowská z Lysowa gegizto tielo tuto lezi budauciho wzkrzisseni oczekawagie.

Obr. 103. Kamenice n. L. Náhrobek. Hejdy z Poříče.

Obr. 104. Kamenice n. L. Náhrobek Malovců.

XI. U kobky podvěžní, u bývalého vchodu, náhrobek:

1615 TUTO LEZI STATECZNY PAN VLADYKA VOŇDRZEG Z CHMELNYHO . . . .

XII. **U velkého oltáře po straně evangelijní epitaf s latinským nápisem:**

ANNA APOLLONIA COMTESA PARADISI ANANAE DE OPPERSDORF, OBIIT DIE 23 DECBRIS 1687.

XIII. **U sakristie byl epitaf s legendou velkou lat. psanou:**

LETHA 1675 DNE 22 SETBRIS USNUL V PANU FRANCISCUS ANTONIUS FRIDERICUS IGNATIUS SWATE RZIMSKE RZISSE HRABIE Z LASSAGA PARADISU VIEKU SWEHO MAGE 9 NEDIEL.

XIV. **U zpovědnice byl epitaf s nápisem:**

LETHA P. 1676 DNE 26 OCTOBRIS UMRZEL W PANU VELEBNY PAN ADAM OTT Z OTTENFELDU RZADU CISTERCIENTSKEHO V PLATKYCH PROBESSUS TOHO CZASU KAPLAN KAMENICKY.

Obr. 105. Kamenice n. L. Náhrobek Vencelíkové z Malovic.

Obr. 106. Kamenice n. L. Náhrobek Leskovců.

XV.—XVI. **K rozšíření dlažby kostela byly ze hřbitovní kaple přineseny dva náhrobníky s legendami:**

1. LETA PANIE 1632 DNE 3 MIESICZE RZIGNA VSSEMOHAUCIJ PAN BUH Z TOHOTO SWIETA POWOLATI GEST RACZIL SLOWUTNEHO PANA SEWERINA TOMASSE TOMAURA MIESTIENINA MIESTA CZESKÉ KAMENICE MEZY HODINAU 21 NA CELEM OROLOGI GEHOZTO MILEG DUSSY PAN BUH VSSEMOHAUCÍ RACZIZ MILOSTIW BEYTI A V POCZET VYWOLENYCH SVYCH PRZIGMAUTI.

2. LETHA PANIE 1637 DNE 21 MIES. BRZEZNA VSSEMOHAUCI PAN BUH Z TOHOTO SWIETA POCTIWOU A SSLECHETNAU MATRONU PANI ZUZANU TOMAUROVOU MEZY HODINAU 6 PO RANNI NA PUL OROLOGII POWOLATI GEST RACZIL GEGIZTO MILEG DUSSI PAN BUH RACZ MILOSTIW BEYTI A V POCZET VYVOLENYCH PRZIJMAUTI.

Zvony.

I. Š. 40 *cm*, v. 35 *cm*. Kolem koruny dvě pásové akantové ozdoby a mezi nimi:

LITY OD BEDR'ICH HAMPLA V JIHLAVE

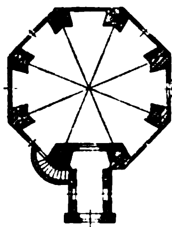
Obr. 107. Kamenice n. L. Hřbitovní kaple na Brádle.

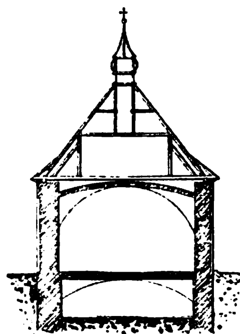
Na plášti: NAKLADEM OBCE KAMENICE NAD LIPOV 1884

II. Š. 108 *cm*, v. 86 *cm*. Kolem koruny dvě pásové akantové ozdoby. Relief sv. Jana Nepomuckého.

Na plášti:

ROKU 821 ZA ČASU MNESTA PREDSTAWENEHO PANA IANA INDŘIY BŸL TENTO ZWON Z NAKLADEM PÁNUM MNESSTIONUM KAMENICKEYCH ZRIDEN.

Obr. 108. Kamenice n. L. Půdorys a řez kaple na Brádle.

III. Šířka 134 *cm*, výška 102 *cm*. Relief sv. Vojtěcha, v levici palmu a v pravici berlu držícího a pod ním: ADALBERTUS.

Relief sv. Václava a pod ním: WENCESLAV.

Kolem koruny:

TENTO ZWON BIL LITEG OD FRANCL KARLA WANKA GIHLAWSKEHO ZWONAŘE.

Na plášti dole:

TITO TRY ZWONY Z OBECNIHO NAKLADV TOHO CZASU VSTA-NOWENEHO PANA RICHTARZE MARTINA DANKA KARLA DANKA A IOZEPHA LENDERA STARSSICH OBECNICH GSAV ZHOTOWENY.

IV. Š. 80 *cm*, v. 68 *cm*. Relief sv. Floriána a znak zvonaře, v němž nápis. IOHANN ADALBERT PERNER IN BVDWEIS.

Na plášti:

TENTO ZWON - Z NAKLADEM - PANUM - MNESSTIONUM KAME-

Obr. 109. Kamenice n. L. Oltářní obraz.

NICKEYCH ZRIDEN ROKU 1821 ZA CASU MNESTA PREDSTAWENEHO PANA JANA INDRY.

Kol koruny akantová ozdoba.

Na náměstí socha.

HŘBITOVNÍ KAPLE, zasvěcená sv. Maří Magdaleně, leží na nedalekém kopci za Kamenicí. Od paty vrchu Brádla vede cesta stinnou lesní alejí vzhůru do vrchu a tato vyzdobena jest křížovou cestou s obou stran, která sem byla z kopce Kalvarie nad městem přenesena a nákladem hraběnky Marie Terezie z Golzů rozené z Hartigů r. 1765

postavena. Jsou to pilíře s trnožem, na pilíři attika s vyloženou římsou pěkně profilovanou R. 1840 zašlé obrazy na těchto pilířích vyměněny jinými na plechu malovanými a ve Vídni objednanými. Dojdouce vrcholu, přijdeme ke kapli samotné. Postavena byla r. 1348 Dobšem z Bechyně, by vyplnil přání své matky. Poněvadž původně byla otevřena se všech osmi stran, domníváno se, že byla husitskou modlitebnou. Že kaple v XV. st. stála, toho jest důkaz privilegium krále Jiřího z Poděbrad a Jiřího ze Stráže, kdy se Kamenickým dovoluje odbývati trh na den sv. Maří Magdaleny za městem, což se r. 1465 potvrzuje.

Obr. 110. Kamenice n. L. Svícník.

R. 1554 za Jana Malovce z Malovic byly pilíře zazděny a kaple ozdobnou kuplí okrouhlou opatřena, jak tomu svědčí zabílený rok 1554 na zdi.

R. 1595 za těchže Malovců byla klenba kaple shozena a znovu zaklenuta, jak dosud patrno. Kaple tato jest osmiúhelná o úhlopříčně 10·1 *m*, ve stranách hladké líce s dvěma okny obdélnými půlkruhovitě sklenutými a dvěma na způsob čtyřlístku vykrojenými. Má přístavek, za sakristii sloužící. Vchod pravoúhlý. Kryta jest šindelem v osmiboký jehlan, v širokou dřevěnou lucernu s baňkou přecházející (obr. 107.).

Vnitřek jest pravidelný osmiúhelník. Na prostých pilířích v úhlu lomených spočívá goticky lomená křížová klenba bez žeber. Uprostřed jest svorník se znakem Malovecko-Španovským s letopočtem 1595 (viz půdorys obr. 108.). Prostory mezi jednotlivými pilíři jsou lomeným obloukem sklenuty a sesíleny za nimi obloukem elliptickým; opravy to z XVIII. stol.

Hlavní oltář vyzdoben obrazem sv. Maří Magdaleny před otevřenou knihou klečící. Vedle lebka. Nad světicí záře s andílčími hlavičkami. Na pravo otevřená krajina. Světice poloobnažená, plavovlasá a v červeném rouše. Mistrného provedení a jemného koloritu.

Na otevřené knize se čte:

ITE Pro CVL VESTES PROCVL	ChRISTUM HINC PRO COMPTA CALITE ANIMO LAPILLI	CORPORE NVDA SEQVAR

Umělec neznámý. Konec XVII. stol.

Na straně visí obraz »Pietà«. Býval kdysi na hoře Kalvarii, kde bývala kaple — nyní zrušená a se zemí srovnaná. Obraz jest tím zajímavý, že v pozadí vyobrazen zámek, jak vypadal r. 1717, jak tomu nasvědčuje letopočet v hodinách zámeckých umístěný. Obraz sám nevyniká cenou uměleckou (obr. 109.).

Dva dřevěné řezané svícny, ladné formy, z XVIII. st. Stojí na trojboké nožce mušlovým ornamentem vyzdobené, nad ní pěkně profilovaný nodus a stvol, lístem akantovým ovinutý, v misku přecházející.

Svícník barokní, 2 *m* vysoký, stojí na třech nohách prohnutých. Kruhovitý plech vzepřen podporami spirálovitě stočenými, jakož i kruh hořejší (obr. 110.).

U hlavního oltáře náhrobek v mramoru tesaný s geniem vzhůru se vznášejícím a nadpisem

MALWINA
MDCCCXL.

Na zdejším hřbitově odpočívají hrabata Vratislavové od r. 1785.

V kostele jsou dále náhrobníky:

LETA PANIE 1789 DNE 16 PROSINCE USNULA V PANU VYSOCE UROZENÁ PANÍ PANÍ ANNA MARIA ŘIMSKÉ ŘÍŠE HRABĚNKA WRATISLAWKA ROZENÁ HRABĚNKA Z GOLZZ, PANÍ PANSTVÍ KAMENICE ROKU VIEKU SVÉHO 19. A TUTO V NADIEGI BŮDAUCÍHO VZKRZISSENÍ ODPOCZIVÁ.

Konipas hrad.

Sedláček IV. 344.

Dnes z bývalého hradu nezbylo nic. Vše jest přestavěno a v hospodářská stavení přeměněno. Pouze půdorys se dá sledovati.

Hrad byl přirozeně zpevněn na jihovýchod a to strání ku potoku se klonící a na severozápad a severovýchod byl příkopem hlubokým a dosti širokým obehnán.

Za stara byl zván hrad tento Hořepníkem. Za Přemysla Otakara II. držel jej Sezema z Hořepníka.

Krupčiny.

Sedláček IV. 124.

Stopy tvrziště lze stopovati na lesním návrší mezi Štítným a Žďárem. Nalezeny sklepy a studně kamenem roubená. Před léty nalezen velký klíč a odevzdán zemskému museu.

Křeč.

Sommer X. 284. — Trajer XIV. 676. — Matrika 1786. — Pamětní kniha farní 1786. — Method XVIII. roč. 52.

KOSTEL zasvěcený sv. Jakubu Většímu, apoštolu.

Nejstarší částí kostela jest románská apsida, která z původní stavby románské zbyla. R. 1439 kostel Husity z části pobořen a kněze zbaven.

Obr. 111. Křeč. Pohled na kostel farní.

V témže století opraven, a presbytář gotickou klenbou opatřena; celý pak důkladně opraven na sklonku 16. st. V 18. st. přestavbami a přístavbou rozšířen. Byl do roku 1630 filiálním kostelem choustnického. R. 1758 stal se farním. (Obr. 111.)

Kostel jest orientovaný. Loď obdélná s vysokým štítem v západním průčelí, kdež předsíň chrámová r. 1783 přistavěna. Nad přístavbou touto prolomeno kruhové okno s ostěním vnitřním i vnějším silně sešikmeným. V boku lodi při jižní straně podobná okna téhož profilu. (Obr. 112.)

Se strany severní předsíň chrámová, rovněž r. 1783 postavená.

Při jižní straně mezi dvěma kruhovými dvě okna goticky sklenutá bez profilu. Při severní straně u věže jediné okno, goticky sklenuté.

Věž jest hranol čtyřboký, ku presbytáři přiléhající se schodištěm, jehož stěny střílnami jsou opatřeny. Do věže v přízemí jsou prolomena dvě okna goticky lomená. (Obr. 113.) V I. patře malá obdélná okna a v podřímsí 4 velká půlkruhovitě zaklenutá. Obdélná presbytář s apsidou při východní straně jest sesílena opěracím pilířem (přístavbou pozdější) ve věž zazděným o třech ústupcích. Ve středu apsidy okno románské s malým okénkem žulového ostění v lomený oblouk sklenutým. (Obr. 114.)

Presbytář osvětlena jest 2 goticky lomenými okny bez profilu.

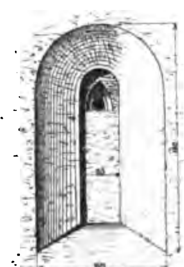
Vnitřek. Vchody při západním i severním průčelí do lodi jsou lomeným obloukem sklenuty. Loď 9·32 *m* dl., 8·16 *m* šir., jest ploše kryta

Obr. 112. Křeč. Profil okna v záp. průčelí.

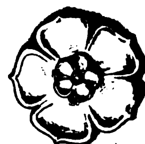

Obr. 113. Křeč. Okno v přízemí věže.

Obr. 114. Křeč. Okno do apsidy.

a vyšší presbytáře. Vítězný oblouk lomený a goticky profilovaný. V rozpětí měří 2·86 *m* a jest 1·12 *m* silný. Pravoúhlá presbytář 4 *m* dl., 5 *m* šir. goticky sklenuta se 4 žebry, které se sbíhají ve svorníku na němž jest dvojitá pětilistá růže vytesána a jsou bez konsol. (Obr. 115.) Apsida 1·85 *m* hluboká končí stlačenou konchou. Vchod do sakristie rovněž lomený se seříznutými hranami na ostění v žule tesaném. (Viz půdorys obr. 116.) Sakristie jest podvěžní kobka 4·9 *m* dl. a 2·9 *m* šir., v přízemí i v prvém patře křížem sklenutá. Pochází stavba tato ze 16. st. R. 1763 bylo II. a III. patro věže postaveno. Loď oddělena od presbytáře přečnívajícím štítem. Loď i presbytář jsou kryty šindelem a střecha věže, mající tvar čtyřbokého jehlanu, taškami.

Obr. 115. Křeč. Svorník.

Obraz na hlavním oltáři, představující sv. Jakuba Většího, maloval r. 1874 malíř *Kuntcek* v Českých Budějovicích.

Postranní oltář sv. Jana Nepomuckého má obraz téhož světce, jejž sem daroval r. 1782 Jan Salatsch, čestný kanovník královéhradecký.

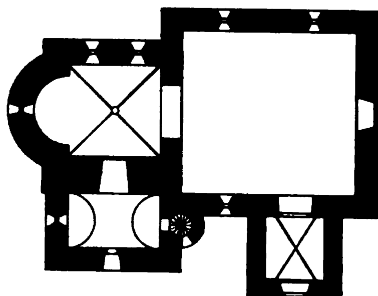
Kalich 21 *cm* vysoký, se šestilaločnou nohou, s nodem šestibokým, vásovitým bez okras, stříbrný (poč. 19. st.).

Ostatní náčiní a mešní roucha z téhož století.

V lodi se nalézají vyšlapané náhrobky s erby pánů ze Rzavého.

I. LETA PANIE 1599 W SOBOTV PO SWATE WORSSILE VROZENA PANI MARIA WYTHOWA ROZENA DRAZIOWSKA Z DRAZIOWA A NA WLCZEWSI ZIWOT SWVG W PANV DOKO NALA A W TOMTO CHRAMV DLE MANZIELA SVEHO A DCEREK SWYCH POCHOWANA OCZEKAWA RADOSTNEHO Z MRTWYCH WSTANIE AMEN

II. LETA PANIE 1599 W PONDIELY PO SWATYM LYNHARTV ZIWOT SWVG DOKONAL UROZENY A STATECZNY RYTIRZ PAN WACZLAW STARSSI WYTHA ZE RZAWEHO A NA WLCZEWSY A W TOMTO CHRAMV DLE MANZIELKY A DCEREK SWYCH OCZEKAWA WESELEHO Z MRTWYCH WZKRZISSENI AMEN

Obr. 116. Křeč. Půdorys kostela.

Zvony.

I. š. 43 *cm*, v. 33 *cm*.

Kolem koruny pásová ozdoba složená z vinných listů a hroznů. Na plášti relief sv. Antonína Paduánského a legenda:

KE CTI A CHVÁLE SV. ANTONÍNA
JSEM SLIT LETA PÁNĚ
1888
A. PERNER A SYN
V BUDĚJOVICÍCH.

II. š. 105 *cm*, v. 90 *cm*.

Kol koruny akanthová ozdoba, pod ní nápis: TENTO ZWON KE CTI A CHVALE PANU BOHU W MIESTIE BENESSOVIE
LETA PANIE MDLIIII SLIT GEST.

Na plášti: relief starce s korunou na hlavě, sedícího na trůně, v ruce jedné žezlo a v druhé říšské jablko držícího. Podobný jako v Chvojnově.

III. š. 91 *cm*, v. 71 *cm*. Legenda psána minuskulí got.:

tento zwon gest ke cti a chwale
duchu swatemu leta Panie Mcccccxiii°.

Lhota Červená.

Trajer XIV. 384. — Sommer X. 261. — Schaller XIV. 120. — Gruber II. 12. — Sedláček, IV. 262—270. — Z pamětí města Deštné a okolí, Filip Šubert.

KOSTELÍK zasvěcený NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICI jest orientovaný.

Rytíř Kaba z Rybňan starou zříceninu obnovil a kostelík na rodinnou kryptu upravil. R. 1888 obnovil spustlý a popraskaný kostel kníže Alexandr Schönburg.

Kostelík prostinký stavěn jest z lomového kamene a ozdoben starou sgrafitovanou rustikou. Skládá se z obdélné lodi a z presbytáře třemi stranami osmiúhelníka uzavřené. (Obr. 117.)

Do presbytáře prolomena tři úzká malá gotická okénka. Vchody od

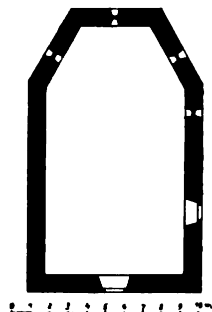
Obr. 117. Lhota Červená. Pohled na kostelík.

západu a jihu jsou pravoúhlé. Při jižním vchodu nalézá se zděná kazatelna, prostá, pravoúhlá.

Vnitřek jest úplně prostý, beze stropu, délky 10·6 *m.* (Obr. 118.) Na oltáři nalézají se dva páry stříbrných svícnů, ladné formy z rozvilin a mušlového ornamentu složené. Na nodu tři andílčí hlavičky (18. stol.).

Do zdi při straně severní zapuštěn náhrobník v pískovci tesaný. Uprostřed pní na kříži Kristus a s jedné strany kříže klečí otec a syn Burian, Kabové z Rybňan, na druhé straně čtyři postavy ženské, dcery to Kabovy. Všechny klečí a ruce mají k modlitbě spjaté. Pod tím nápis majuskulí a minuskulí gotickou (obr. 119.):

Leta 1564. ve cztvrtek na den sv. Fabiana a Sssebe-
sstiana umrzel
urozeny pan Jan Kaba z Rybnian a na
Nové Lhotie geho milossti cisarze a krale
Maximiliana vybierczi nad posudim
v kragi bechynskem a tuto odporziwa.

Obr. 118. Lhota Červená. Půdorys kostelíka.

Druhý epitaf jest dřevěný a malovaný. Opět Kristus na kříži a s jedné strany sv. Jan s P. Marií. Na druhé straně čtyři klečící postavy ženské ve

středověkém úboru, naproti Jan Kaba v plné zbroji, maje syna po straně; oba klečí. Uprostřed znak Kabů z Rybňan a pak nápis. Psán jest latinkou:

Leta 1568 v autery dne sw. Matausse umrzel gest
urozeny pan Zikmund mladssi Kaba
z Rybnian a leta 57 mezi czasem sw. Hawla
a wssiech swatych umrzely urozené
panie Kristina Marie Mandelina Alzbieta
vlastní sestry Kabovy z Rybnian a tez
Burian Kaba bratr gegich. (Obr. 120.)

Obr. 119. Lhota Červ. Náhrobek Kábů z Rybňan.

Na zámku v salonu přechovává se zborcená a z části setřená tabule, na níž vedle malby dosud čísti lze:

Leta 1580 usnul gest v Panu
urozena pany Ana z pern
storfu manzielka
urozeneho Pana Bohu
chwala Kaby z R-
ybnian 1580.

Psáno jest minuskulí s majuskulí.

Ještě tři tabule se nalézaly v kapli, avšak při opravě r. 1888 byly zničeny a zachovaly se pouze legendy v přepisech:

1. Leta 1570 w nediely po sw. Trogici
   usnula gest
   v Panu pani urozena Anna z
   Chwaltirzowa manzielka uroz.
   pana Gana Kaby z Rybnian.

2. Leta 1582 v auterey po sw. Mataussi
   usnul gest v Panu urozeny Pan
   Waclaw z Pernstorfu a pochowan
   gest v starem Miestie prazskem
   u sw. Mikulasse.

3. Letha 1583 w sobotu po trzech
   kralich usnula gest w Panu
   urozena panna Elisska cera
   urozeného pana Gana Dworzeckeho
   z Olbramowicz.

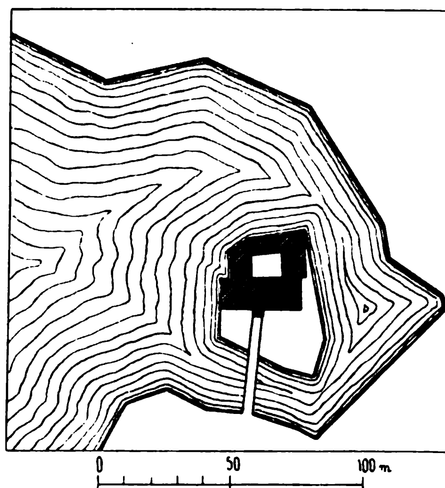
ZÁMEK Červená Lhota, též Nová Lhota, patřil v husitských válkách Ctiborovi ze Zásmuk, jinak z Vlčetína. To byl nejstarší známý držitel; kol r. 1530 koupil zboží toto Jan Kaba z Rybňan. V tu dobu byla Lhota

Obr. 120. Lhota Červená. Epitaf Kabů z Rybňan.

upravena a rozšířena, a proto jí Nová Lhota říkali. R. 1597 prodejí přešlo zboží toto na Viléma Rúta z Dírného; po konfiskaci prodáno r. 1630 Antonínovi Brucciovi, a po smrti jeho byl zámek Vilémem Slavatou roku 1641 koupen a opět zcela zrenovován.

Zámek leží půvabně na skále z rybníka vyčnívající a obklopen jest vkusným parkem. (Obr. 121.) Tvoří obdélník, se všech stran zastavěný. Býval zde most zvoditý — jak dosud kladky a otvory v bráně dosvědčují — a tím zvláštnější, že dochoval se do 17. století, kdy výstupek na způsob věže za doby Slavatů celý byl přestavěn a brána rovněž barokně vyzdobena. Asi za Antonína Bruccia pořízen most kamenný, zámek s okolím spojující.

Obr. 121. Lhota Červená. Situace zámku.

Obr. 122. Lhota Červená. Pohled na zámek s mostu.

Portál zámecký upraven jest jako vítězná brána. Po stranách vrat nesou leseny vyloženou římsu, a to v páru, a jsou na třech bodech přerušeny římsou. Uprostřed mezi lesenami jsou výklenky pro sochy. Nad římsovím po stranách segmentové římsy, uprostřed nástavec, pod ním pod římsou znak Slavatů. Nad vraty sgotisované okno. Nad oknem vedle hodin po pětilisté růžici. Zakončení štítu jest z 19. stol. a jest zgotisováno. (Obr. 122.)

Zajímavé jsou klíční štítky na vratech. Představují rytíře v plné zbroji ze 17. století a klepadlo lité představuje hlavu vousatého muže, na jehož holé hlavě sedí medvídek. Medvědi byli součástkou (obr. 123.) znaků Slavatovských. Byla tedy i tato výzdoba vrat Slavatou pořízena. Závěsy vrat jsou rovněž barokní.

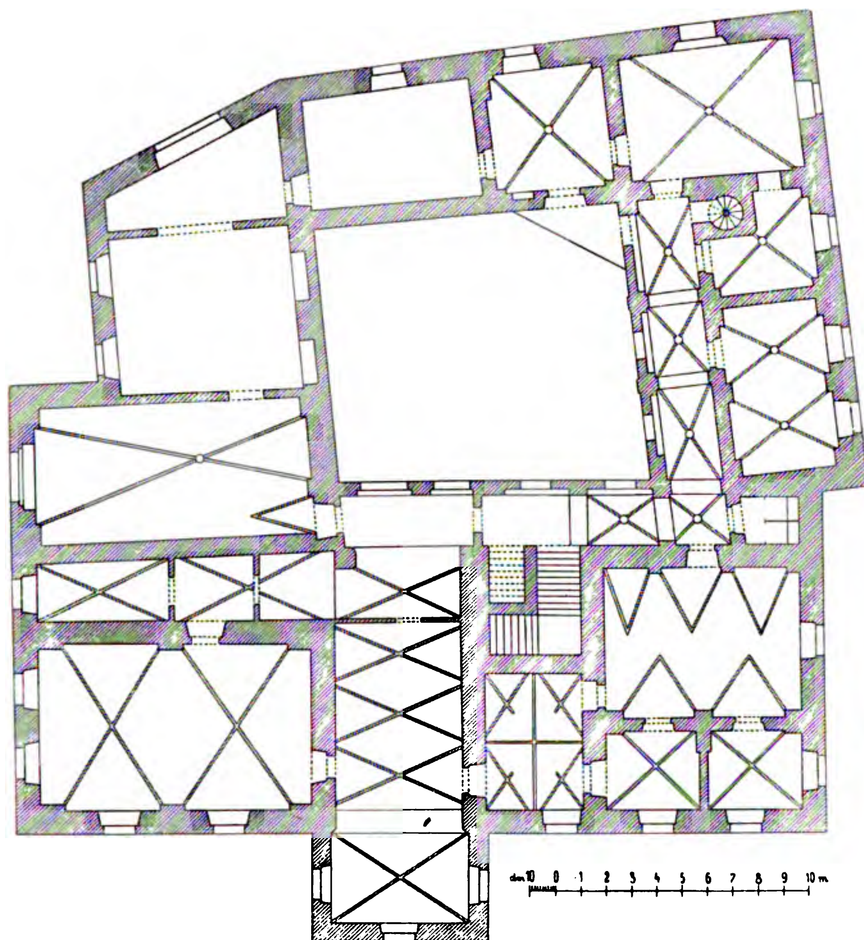
Obr. 123. Lhota Červená. Klepadlo a štítek.

Průčelí jižní i severní má štíty v 19. století zgotisované; mají goticky lomená okna bez profilu.

V podřimsí jsou dosud lunety dřevěné, z nichž omítka opadala. V přízemí veškeré

místnosti jsou goticky křížově sklenuty, až na trakt jižní, který má valené klenby s lunetami (Obr. 124.)

V prvém patře jest pozoruhodný sál, nynější jídelna, a to při straně severozápadní. Býval zde asi za Kabů vlastní palác a byl prostrannější. Dnes jest ve dvé rozdělen. Jest sklenut křížově do žeber, která jsou štukovou prací na způsob věnců zalepena. Kouty jsou vyplněny dětskými

Obr. 124. Lhota Červená. Půdorys zámku.

figurkami v reliefu a ornamentem z 18. století. Nyní pak jest klenba po celé ploše vyzdobena tlačeným ornamentem na způsob maurských ornamentů; tlačen jest do čerstvé sádry a pochází z let čtyřicátých předešlého věku. (Obr. 125.)

Zde se nalézá kredenc bohatě v dřevě řezaná a výplněmi (obrazy na plátně) vyzdobená (konec 17. st.).

Ostatní pokoje jsou architektonicky nezajímavy. Nalézají se tu však nádoby, obrazy, řezby, archaeologicky důležité a zajímavé.

Mezi mnohými na chodbě a v předpokoji postavenými židlemi jsou některé pěkné řezby, jak na lenochu, tak i na nohou. Jsou původu tyrolského a pozdní renaissance do barokka zapadající. Jsou to po většině

Obr. 125. Lhota Červená. Vnitřek jídelny.

hlavy a torsa, z nichž rozviliny v různé směry vybíhají. Jinak jsou některé ladné formy. (Obr. 126.)

V pokoji v jižním křídle jest postel, na obou pelestech i postranicích řezbami z 18. století bohatě vyzdobená. (Obr. 127.)

V komoře v přízemí stojí skříň řezbami ze 17. století vyplněná. V předsíni vykládaný stůl s intarsiemi a letop. 1636.

V předsíni umístěny cínové nádoby, z nichž konvice z r. 1617 má na víčku štítek, jejž drží dva rytíři. Na plášti listový ornament. Konvice tato spočívá na třech nohách, majících tvar sedících lvů, jest 37 *cm* vys. (Obr. 128.)

Druhá cínová konvice má na víku T. B. a letopočet 1726. Na plášti rytý ornament ve věnci. Spočívá rovněž na třech lvíčcích. (Obr. 128.)

Čtyři cínové mísy z doby empiru s alegorií v reliefu. (Obr. 129.)

Velká polévková mísa z 18. století. (Obr. 128.)

Šest menších cínových talířů s reliefem sv. Jana Křtitele a 12 apoštoly.

Čtyřboká nádobka cínová, 18 *cm* vysoká, na všech čtyřech stranách bohatě rozvilinami vyzdobená (18. st.). (Obr. 130.)

Obr. 126. Lhota Červená. Vyřezávané barokní židle.

Obr. 127. Lhota Červená. Postel z 18. stol.

Mísa mosazná, uprostřed renaissanční znak, v něm zajíc. Kolem rytý gotisující ornament, pak nápis minuskulí a na obrubě ornament (16. st.). (Obr. 129.)

Druhá mísa, mistrně tepaná, má uprostřed ve vysokém tepaném reliefu Zvěstování Panny Marie, pak pětkrát slovo »recordare« minuskulí gotickou ryté, ale obráceně, a na obrubě latinkou pětkrát totéž slovo. (16. st.) (Obr. 131.)

Třetí mísa má na dně tepaný znak s fafrnochy s labutí a dvě šesticípé hvězdy. Obruba ornamentem zdobená. (Konec 16. st.) Obě poslední jsou rovněž mosazné. (Obr. 131.)

Tři kožené židle ze 17. st.

Na krbu sklenice různě ornamentem zdobené, s nápisy německými. Dvě mísy porcelánové mají letopočet 1697 a 1699. (Obr. 130.)

I obrazy vyzdoben jest salon, mezi nimiž vynikají násl.: obraz rodinný Jáchyma a Zachariáše z Hradce, malovaný na dřevě sy-

Obr. 128. Lhota Červená. Cínové nádobí.

tými barvami. Starší Jáchym vymalován obkročmo na koníku s holí, mladší Zachariáš sedí na polštáři na vykládané podlaze nějaké verandy. V pozadí

Obr. 129. Lhota Červená. Cínová a mosazná mísa.

krajina s hradem. Na zábradlí jest napsáno velkým latinským písmem: ZACHARIAS. II JAR SLAWATA. Na zemi na pravo obrazu: IACHYM III

JAR. Obraz malován as r. 1529 a byl nepochybně sem ze zámku Jindřichohradeckého přenesen. (Obr. 132.)

Obr. 130. Lhota Červená. Cínové a skleněné nádobí.

Dále mistrně malovaný portrét Viléma Slavaty, pána Hradeckého, s bílým límcem přehnutým přes talár. Byl sem z Hradce přenesen. (Obr. 133.)

Obr. 131. Lhota Červená. Mosazné, tepané mísy.

Dále domnělá podobizna Markéty Hubaté, Tyrolské, s níž rod Schönburgů jest spříznĕn. Způsob malby poukazuje na školu vlašskou. Jest to kopie kresby *Leonarda da Vinci-ho.* (Počátek 16. stol.)

Pak mistrně malovaná podobizna Kaplíře. (Obr. 134.)

Dále nalézá se zde svícník ze železa kovaný, barokních tvarů. (Obr. 135.)

Obr. 132. Lhota Červená. Podobizna p. z Hradce.

Lhotka u Častkovic.

Sedláček IV. 281.

Ve 14. století zde bývala TVRZ a držel ji Jan ze Skopitu. Nyní jest z ní panský dvůr přestavěn.

Obr. 133. Lhota Červená. Podobizna Viléma Slavaty.

Obr. 134. Lhota Červená. Podobizna Kaplíře.

Lhotka, tvrz.

Sedláček IV. 203.

Nedaleko Pelhřimova směrem jižním jest dvůr poplužní, městu náležící, z bývalé TVRZE přeměněný. Obytné stavení jednopatrové, má v bocích západních opěráky v zeď přecházející. Uvnitř klenby křížové.

Obr. 135. Lhota Červená. Svícník v železe kovaný, z XVIII. stol.

Lhotka. (Na Kamenicku.)

Sedláček IV. 203.

Stávala zde TVRZ, po níž dnes památky není. Nejstarším známým držitelem byl Bedřich ze Lhotky.

Lidmaň.

Trajer XIV. 390. — Sommer X. 201. — Schaller XIV. 93. — Sedláček IV. 111—119. — Kostelní účty z r. 1674 až 1764. — Pamětní kniha od r. 1855.

Stará fara od r. 1125 do r. 1253 patřila k dekanátu řečickému. Po husitských válkách nebylo tam faráře, a byl filiálním kostela Černovického až do r. 1855, kdy povýšen na farní. R. 1843 shořel s věží, zvony se rozlily a znovu byly přelity.

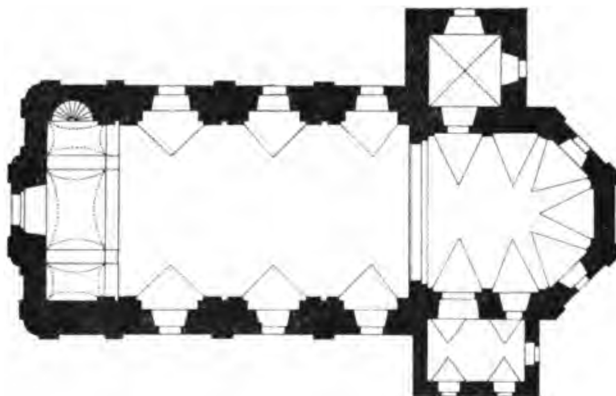
KOSTEL, zasvěcený Narození P. Marie, byl v 18. stol. nákladem hraběte Kinského vystavěn. Západní průčelí jest rozčleněno dvěma pilastry s římsovanými hlavicemi, okapní římsu ve třech dílech podpírajícími, a s nástavkem. Ve středu prolomen vchod orámovaný omítkou a segmentovitě lomenou římsou přizdobený. Pod ním se nalézá plastický znak Kinských a nad ním Schönburgů. Nad vchodem prostranné obdélné okno segmentem zaklenuté. Po stranách konchovité výklenky s konchou, mušlí vyzdobenou. Štít trojhranný vyzdoben uprostřed výklenkem a po stranách volutovitě zakončen, na krajích jehlanci oživen. Loď jest rozčleněna lesenami v římse končícími. Při severní straně stojí věž čtvercového základu o 1 patro vyšší lodi. V podstřeší okna půlkruhovitě zaklenutá, pod nimi eliptická. Presbytář uzavřena třemi stranami osmiúhelníka; jest rovněž lesenami ozdobena.

(Obr. 136.) Vnitřek lodi kryt valenou klenbou s okenními lunetami a s pasem nad hudebním kůrem. (Obr. půdorysu 137.) Chor spočívá na dvou čtyřbokých

Obr. 136. Lidmaň. Farní kostel.

pilířích pasem spojených a českou klenbou krytých. Loď jest 19·6 *m* dl., 10·8 *m* široká. Lunetová klenba v lodi opírá se o sdružené pilastry, které

Obr. 137. Lidmaň. Půdorys kostela.

nesou mocně vyloženou římsu. Oblouk triumphální půlkruhový. Do lodi prolomena s obou stran 4 segmentovitě sklenutá okna. S jižní strany pravoúhlý vchod. Presbytář 3·95 *m* dl., 8·56 *m* šir., má 1 travée a pětiosminový závěr

a jest čtyřmi okny segmentovitě sklenutými osvětlena. Klenba lunetová. Pod věží k severu přiléhající jest sakristie křížem klenutá s obdélným oknem. Má čtverečný půdorys o straně 3·9 *m*.

Hlavní oltář, r. 1760 postavený, jest jednoduchá sloupová architektura s vyloženou římsou a nástavcem volutovitě zakončeným.

Obraz Nanebevzetí P. Marie nový.

Při stranách oltáře dva pěkně řezaní andělé.

Obr. 138. Lidmaň. Socha P. Marie.

Za oltářem na prkně nápis:

S: Povolenij
Velebneho Pana Fararze
P. Pavla Prazzaka
Gest stafirován tento
Oltarz od Janna Linharda
Devatij Stafira ze Včelnice
z nákladu Lidmanskij obce
toho czasu Richtarze Jann
Guna Consele Vit Richetski
Girzik Crzist An: D: 1760

Monstrance paprsková, 68 *cm* vysoká, dovedně tepaná z mědi, zlacená. (18. st.)

Na postranním oltáři na levé straně socha P. Marie, 90 *cm* vys., s Ježíškem na rukou, výborné řezby, klidného postoje a přemilého výrazu v obličeji. (17. st.) (Obr. 138.)

Zvony.

I. š. 60 *cm*, v. 43 *cm*.

Relief sv. Jana Nepom. Kolem koruny akantová ozdoba a uprostřed znak Schönburgů a pod ním:

TENTO ZWON JEST LITÝ W PRAZE
W ROKU 1846
OD KARLA BELLMANA C. K. DVORNY
ZWONAŘE.

II. š. 92 *cm*, v. 74 *cm*.

Kolem koruny a dole na plášti akantová ozdoba. Relief P. Marie.

Na plášti:

DNE 10 ČERWENCE 1843 BYLA VĚŽ S KOSTELEM LIDMAŇSKÝM
BLESKEM ZPALENA A ZWONY ROZLITI ROKU ALE 1846 ZA PANO-
WANJ
GICH OSWJCENOSTI KNJŽETE PANA EDWARDA SHÖEN BURGU PANA
NA ČERNOVICICH ATD. BYLI TITO ZWONY W PRAZE OD KARLA
BELLMANA C. K. DWORNY ZWONAŘE LITJ KE CTI A CHWALE BOZI
ZASE ZAVĚSENI

III. š. 73 *cm*, v. 57 *cm*.
Relief sv. Václava: u koruny a na plášti dole akantová ozdoba.
Na plášti:

TENTO ZWON JEST LITJ W PRAZE W ROKU
1846 OD KARLA BELLMANA
C. K. DWORNY ZWONAŘE.

Loutkov.

Sedláček IV. 347.

TVRZ stála ještě r. 1669, vyhořela pak r. 1790. Byly zde tou dobou příkopy s mostem zvoditým. Dnes stojí tu vinopalna.

Obr. 139. Lukavec. Farní kostel.

Nejstarším držitelem byl Jeník z Mezimostí, který se r. 1316 připomíná.

Lukavec.

KOSTEL zasvěcený sv. Václavu jest orientovaný. Z původní stavby ničeho nezbylo, než věž. Vnějšek prostý s věží při straně severní. Věž o čtyřech patrech jest osmibokým jehlancem kryta. (Obr. 139.)

Vnitřek rovněž prostý. Loď 16·63 *m* dlouhá, 8·14 *m* šir. Triumfální oblouk půlkruhovitý. Presbytář 5·12 *m* dlouhá, jest elliptická a konchovitě sklenuta.

Na hlavním oltáři obraz sv. Václava z nové doby, dovedně malovaný od *Jana Richtra* z Kutné Hory r. 1843.

Cínová křtitelnice má kotlík 29 *cm* vysoký. Měla původně tři nohy, které odříznuty a zbyly jen hlavy vousáčů. Kotlík vyzdoben dvěma lvími hlavami. Přidržovadla víka mají tvar tří hlaviček andílkův. Na víku nasazen Kristus na kříži, dobré modelace.

Na kotlíku jest nápis:

FONS SACER ECCLESIÆ LUKAVECEN
SIS IN HONOREM SS. TRINITATIS FVSVS. ANNO D. 1637.

Obr. 140. Lukavec. Křtitelnice.

Na druhé straně:

QVI CREDIDERIT ET BABTI
SATVS FVERIT SALVVS ERIT

Vše ryto. Na spodku víka vyryto 54. (Obr. 140.)

Zvony r. 1866 přelil *Josef Diepold* v Praze.

ZÁMEK má tři fronty do pravého úhlu s hrazenými příkopy, kde se dnes zahrada nalézá. Západní průčelí jest jednoduché o věži v rohu na severní stranu.

Čtverečná věž kryta jest osmibokým jehlancem v lucernu přecházejícím.

Uvnitř ve dvoře v přízemku arkády v prvním patře zazděné. Na čtyřbokých pilířích, které mají podstavce s plinthem a torrem, spočívá křížové klenutí. Klenby přízemku jsou vesměs křížové.

Na dvoře leží v žule tesaný sdružený znak: v levo lev šíp držící a v pravo korunovaný dvouhlavý orel. Na něm jest následující legenda:

DES WOHLGEBORENES HERR THUS
BALD FRANK FREIHERR VON
DOWALD A. H. LUKAWETZ KRZESSIN
MEZILES UND BURZENICZ RÖMISCHE
KAY. MAY. OBERSTEN-WACHTMEISTER
GESTORBEN 27. DECEMB. A. 16—

Mezilesí.

KOSTEL zasvěcený sv. Jakubu Většímu připomíná se r. 1384 jako farní v dekanatu Řečickém. Nyní jest filiálním ku faře Lukavecké. Byl v druhé polovině 16. stol. přestavěn. Poslední úprava vnitřní z naší doby.

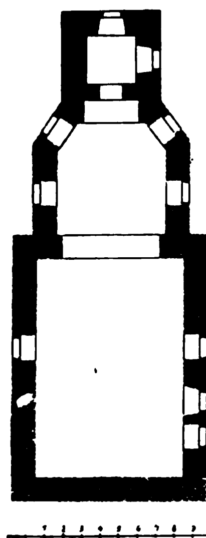
Kostelík tento jest orientovaný, prostá stavba. Loď jest obdélná, k severu okna segmentem klenutá, k jihu dvě okna, rovněž i pravoúhlý vchod. Presbytář uzavřena třemi stranami osmiúhelníka a osvětlena od jihu

dvěma okny. Loď značně vyšší presbytáře jest šindelem kryta. Presbytář má mansardskou střechu. Ku presbytáři přiléhá na východ věž čtyřboká, krytá osmibokým jehlancem. Má dva vchody: od východu a jihu. V prvním patře v podřímsí čtyři půlkruhovitá okna. (Obr. 141.)

Obr. 141. Mezilesí. Filialní kostel.

Vnitřek. Loď prostý obdélník, 11·95 *m* dl. a 8·08 *m* šir., ploše krytý, bez ozdob. Presbytář oddělena lomeným, triumfálním obloukem, jehož rozpětí činí 5·45 *m* a tlouštka 1 *m*. Presbytář jest 6·05 *m* dl., 5·9 *m* šir., a klenuta goticky bez žeber; má jedno travée a tři strany osmiúhelníka. Vzadu spočívá klenba na třech sdružených pilastrech s římsovanou hlavicí. Kobka podvěžní, nyní sakristie, křížem klenutá, má ve straně 3·6 *m*. (Obr. půdorysu 142.)

Obr. 142. Mezilesí. Půdorys kostela.

Hlavní oltář z r. 1748, bez umělecké ceny.

Při jižní straně oltář sv. Jana znázorňuje tohoto světce ve vězení dlícího. Řezba ve vysokém reliefu jest pěkné práce (z 18. st.).

Svícník téhož vzoru jako v Pacově a Hořepníku.

V presbytáři náhrobek v žule tesaný, s touto legendou:

A
MORTALIBVS
AD
IMORTALITA TRAN
SIWIT PERILL. DNU.
AMADEUS
D

SCHWARZENWOLF
DIE XXVI. AUG ÆT. LXIII
QVO LECTORIE DICITO
REGVIES SIT EI
SEMPITERNA

Zvony.

I. š. 82 *cm*, v. 70 *cm*.

Relief Ježíše Krista na kříži, pod nímž Jan a P. Maria.

Kolem koruny nápis:

TENTO ZWON ZŘÍZEN GEST ZE ZADVŠNIHO JMĚNI
ZA ČASU JANA VRBICKEHO FARAŘE ROKU 1856.

Na dolní části zvonu a u koruny akantová ozdoba a uprostřed nápis:

LITÝ W PRAZE OD KARLA BELLMANA
C. K. DVORNIHO ZWONAŘE

II. š. 40 *cm*, v. 30 *cm*.

Kolem koruny se vine nápis psaný písmem gotickým a sice minuskulí:

leta bozieho tiesijczjho osmdesateho zwrteho udielan tento zwon k swatemu yakubu.

Miličov.

Trajer XXV. 700. — Sommer X. 169.

Obr. 143 Miličov. Boží muka.

Na návsi stojí KAPLE půdorysu obdélného s předsíňkou. Uvnitř jest ploše kryta. Na střeše sedí věžička.

Na cestě k Rychnovu, hned za vsí, stojí BOŽÍ MUKA, která mají na podstavci následující švabachem psanou legendu: Letha 1718 o vssech swatych tyto bozie muky gsou postaveny. (Obr. 143.)

Mirošov.

Sommer X. 162. — Schaller XIV. 86, 87. — Sedláček IV. 276.

ZÁMEK.

Do válek husitských náležel Mirošov biskupům pražským a připojen byl ku panství pelhřimovskému a konečně r. 1788 dostal se v držení Josefa Richlého, kterýžto rod až dosud jej drží.

Že zde bývala v XVI. stol. tvrz, patrno na východní části ovčína, který má sgrafitovanou rustiku. Též vedlejší stavení má v přízemí i v prvém patře sgrafitované sloupořadí o čtyřech polích. Uvnitř polí sgrafitovaná okna.

Nynější zámek stojí na místě staré tvrze s hlavním průčelím k severu. V bocích jest po risalitu a uprostřed trčí věž o čtyřech patrech, rovněž zbytek staré tvrze. Věž v přízemí křížově sklenutá, s okénkem pro vrátného, které jest segmentovitě sklenuto. Od severního průčelí vybíhá na východ křídlo, v němž se v přízemí zachovaly původní křížové klenby na mohutném čtyřbokém pilíři spočívající. Pilíř ve spíži má hrany seříznuté a spočívá na soklu s římsou goticky profilovanou.

Celý zámek v prvém patře a zvenčí přestavěn na počátku XVIII. stol., jak tomu úprava vnitřní svědčí. Z této doby se zachovala domácí kaple českou klenbou krytá a z obdélného pokoje pořízená. Na oltáříku obraz mouřenínské Panny Marie z XVIII. stol.

Na severní straně visí obraz, představující smrt sv. Xavera, s nápisem v levém rohu: IOA · HOGNI · PINX · 1744. Jest správné komposice, karnace i rozvržení světla — roucha tvarů banálních.

Nynější majetník p. Vilém Richlý má v přízemí bohatou sbírku různých starožitností, sebraných po celých Čechách a v nejbližším okolí. V okolí sebrané předměty jsou následující:

Sudlice, pochází z mlýna Dolního Trupla ve Vyskytné č. p. 603.

Motyky a sekery, nalezeny na nedalekém hradišti Vestenhofě.

Meč železný, s rukojetí 1·5 *m* dlouhý, nalezen rovněž v zemi zakopaný na Vestenhofě.

Soška Žižky z Dolní Cerekve z XVII. stol.

Opodál zámku stojí KOSTELÍK zasvěcený sv. Josefu. Jest orientovaný a pochází — jako zámek — z XVIII. stol. Západní průčelí, vyzdobené dvěma sdruženými pilastry, má vchod lomeným segmentem zaklenutý, nad nímž lomená římsa s volutami.

Pilastry mají podstavce a maltovanou hlavici s nástavcem, jež nese vyloženou římsu.

Uprostřed façady jest čtyřboká věžička, krytá prohnutým jehlancem, v osmibokou dvojitou baňku přecházejícím. Nad vchodem jsou dvě okna nad sebou. Jedno obdélné, v rozích zakulacené, a druhé elliptické. Hrany průčelí jsou prohloubeny a mají po dvou elliptických oknech.

Loď jest rovněž úzkými pilastry oživena a končí elliptickým závěrem. Kostelík kryt mansardskou střechou.

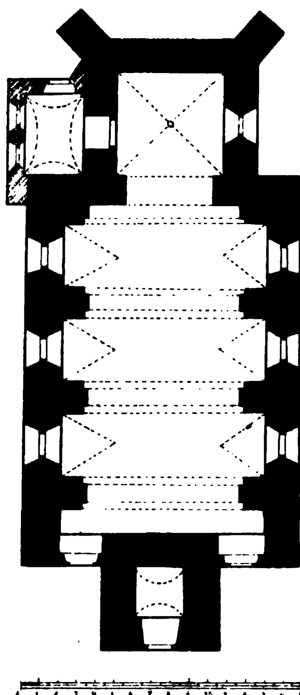
Vnitřek jest elliptický s kopulovitou klenbou, která spočívá na osmi sdružených pilastrech, z nichž střední mají schematickou hlavici a nesou drobně rozčleněnou římsu. V bocích prolomena okna segmentem sklenutá. Po stranách elliptické výklenky s konchami. V pozadí jest kruchta barokně zprohýbaná. Za presbytáří, jež činí elliptický výklenek, valeně sklenutý, prostírá se obdélná sakristie.

Hlavní oltář z XVIII. stol. není co do architektury zajímavý, ale má šest sošek znamenitě řezaných.

Ve středu oltáře sv. rodina s Ježíškem uprostřed. Na pravo sv. Anna knihu držící, sv. Josef, volným rouchem oděný; ruce má rozpiaté. V levo Panna Maria, zkráceného sice těla, avšak velmi milého výrazu v obličeji a výborně uloženého roucha. Dále socha sv. Jáchyma. Nejvýš trůní Bůh Otec, jsa obklopen hlavičkami andílkův, pod ním holubice se svatozáří.

Zvonky jsou hladké a nemají legend.

Před kostelem SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO, slabé práce, postavená na 2·5 *m* vysokém trojbokém podstavci. (XVIII. stol.).

Obr. 144. Mnich. Půdorys kostela.

Mnich.

Jar. Schaller XIV. 121. — Sommer X. 264. — Trajer XIV. 393. — Sedláček IV. 270. — Matrika od r. 1659.

Dle Libri Er. připomíná se kostel r. 1384 jako farní, po třicetileté válce byl filiální k Deštné. R. 1759 byl Františkem baronem Gudenusem opraven a farář zde ustanoven.

KOSTEL orientovaný, z lomového kamene, zasvěcený sv. Janu Křtiteli, jest starého původu; ač v 18. st. přestavěn, nicméně presbytář pravoúhlá, mohutného zdiva, poukazuje na původ do přechodní doby. (Obr. 144.) K severní straně přiléhá sakristie pravoúhlého půdorysu. Loď jest prostý obdélník, v jehož západním průčelí se vypíná věž o třech patrech, která svůj původ do 17. st. klade. Jest rustikovaná s vchodem obdélným při západním průčelí, v třetím patře půlkruhovitě sklenutá okna, nad nimiž hodiny se silně vyloženou římsou, nad těmito půlkruhovitě sklenutou. Kryta jest plechem v jehlanec čtyřboký. Presbytář ustupuje o 2·5 *m*, v rozích má podpěrací pilíře, které jsou v polovině přerušeny gotickou římsou. Pilíře tyto končí 2 *m* pod okapní římsou. Na východním průčelí presbytáře jest kruhové okno se čtyřlistem. Presbytář má k severu i k jihu okna půlkruhovitě sklenutá.

Vnitřek lodi jest vyzdoben sdruženými pilíři, na nichž spočívají pasy s valeným klenutím s lunetami při oknech, jichž jest s každé strany po třech. Hudební chor spočívá na dvou pilířích s křížovou klenbou. Presbytář jest křížově klenuta bez žeber, se svorníkem.

Oblouk triumfální stlačený, elliptický. Kobka podvěžní valeně klenutá. V lodi při severní straně na oltáři obraz sv. Kateřiny, pěkná práce z 18. st. Na jižní straně oltář sv. Anny, barokní to práce ladného provedení. Na hlavním oltáři čtyři páry svícnů barokních s hlavičkami andílčími, na trojnohém podstavci.

Barokní svícník 2 *m* vysoký.

Na jižní straně kostela zvenčí nalézají se náhrobky do zdi zapuštěné. Nápisy latinkou psané:

Obr. 145. Mnich. Náhrobky Talmberků z Mnichu.

I. Leta 1568 v Pátek po obrácení Sv. Pavla na
víru Kristovu umrzel Urozený Pan Pan Vaczlav z
Talmberka syn Jana z Talmberka zde odpoczíva.
Tuto památku gest udielati dal Urozený Pan Pan
Vaczlav z Rziczan na Horzovicich a na Mnichu.

II. Leta 1552 umrzeli urozeni P. P. Arnosst a
P. P. Vilém z Talmberka sinové Pana Jana z
Talmberka a zde v Panu
odpoczivagí. Tuto pamatku udielati
dal urozený P: P: Váczlav z Rziczan
na Horzovicích a Mnichu, manziel
urozené Pani Magdaleny Ma-
lovcovi z Talmberk[a] na Mnichu
na den S. Váczlava.

III. Leta 1552 v sobotu před narození Panie
Urozený Pan Pan Lynhard z Talmberka
a na Mnichu Bratr vlastní Pana
Jana. Tuto památku gest udiela
ti dal Urozený P. P. Vaczlav z Rziczan
na Horzovicích a na Mnichu man
ziel urozené Paní Paní Majdalény
z Talmberka a na Mnichu.

IV. Leta 1552 ve cztvrtek před
S. katerzinou umrzel uro
zený Pan Pan Jan z Ta
lmberka a na Mnichu
Tuto v Pánu odpocziva

Leta 1559 Umrzela Uroze
ná Pani Kunka Talm-
berka z Temicz a
na Mnichu Tuto
v Panu odpocziva. (Obr. 145.)

Tuto památku gest ucziniti dal urozený
Pan Pan Váczlav z Rziczan na Horzovicích a na
Mnichu.

V. Leta 1624 10 dne Miesice Zarzi Urozena Pani
Lidmila Genczikova ze Svarova Pani na Mnichu
zivot svug v Panu dokonala gegizto
tielo v tomto miestie odpocziva oczeká
vage slavné s mrtvých vstanie.

VI. Leta Panie 1664 15 dne Septembris usnul v
Panu urozeni Rytirz z Pan Zikmund Brzeniek
Geziovský z Lub starzi sveho 16 let magici
Tuto v Panu odpocziva oczekavá veseleho z
mrtvych vstanie.

VII. Leta 1675 dne 3 Martii usnul v Panu urozený
Ritirz Pan Henrich Fridrich Geziovský z Lub
ktery tuto v Panu odpocziva oczekavage veseleho
z mrtvych vstánie. Nákladem Pana Váczlava
Gezovskeho tento kamen.

VIII. Leta 1660 dne 6 Octobris usnula v Panu
Urozena Pani Dorota Tomkova z Čejkov jizto
tielo tuto odpoczivaje oczekava radostného
z mrtvych vzkřísseni.

IX. Leta P. 1587 ve strzedu przed S. Rzehorzem
rano v X hodin Pan Bůh ráczil gest pogiti s tohoto
svieta Urozenau Pani Kateriznu Malovcovou
z Hodegova a na Mnichu tuto gest
pochovana. Pan Buh racz gegí dussi milostiw
beyti.

X. Urozený Pan Petr Malovec starsi z Malowicz
a na Mnichu dal gest leta Panie 1587 v striedu
przed swatým Rzehorzem tento kamen
udielati na pamatku na tento skli-
pek že tuto lezi se dvema manzielkami
svími.

Obr. 146. Mnich. Náhrobek Pánů z Mnichu a Talmberka.

XI. 1584 v sobotu na nedieli den S. Martina
prostriedkem smrti Pan Buh gest raczil
vzieti Urozenau Pani Magdalenu Malow
cowau z Talmberka a na Mnichu
Tuto gest pochowana Pan Buh racz gejí
dussi milostiw beyti.

XII. Leta Panie 1581 druhau středu v postě
umrzel Urozený Pan Baus Pav z Talmberka
a na Mnichu Tady gest pochovani Pan
Buh racz geho dussi milostiw beyti. (Obr. 146.)

Zvony.

1. Šířka 84 *cm*, výška 68 *cm*; uprostřed zvonu na plášti:

TY JSI DĚDIC ČESKÉ ZEMĚ ROZPOMĚN SE NA
SVE PLEMĚ NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM NI BUDOUCIM
SVATY VACLAVE KRISTE ELEISON

VŠICKNI SVATI PATRONOVE ORODUJTE ZA NÁS.
PŘELIT LETA PANE 1884 (9/6) OD A. PERNERA
A SYNA V BUDĚJOVICÍCH NÁKLADEM PŘIFAŘENÝCH
OBCI MNICHU, BOŘETINA, DRUNČE, CHVALKOVA A MIROTINA

2. Šířka 50 *cm*, výška 42 *cm*; **na plášti:**

ÍVVANTE IOANNE NEPOMVCENO GRANDINES REPELLANTVR
SVB FORTVNATO EXCELLENTISSIMI
DYNASTAE ET PATRONI FRIDERICI ER
NESTI DE WINDISCHGRACZ CVBERNIO
SVB FERDINANDO SIICHPROWSKY PARO
CHO DESSNENSY REFVSA

V pamětní knize farské psáno jest na str. 97. Slýván jest tento ke cti a chvale Pana Boha po shoření a zkazení vsi této Mnichu 1583 od Jana Ganneypor zvonaře slýván jest ten zvon za času panovaní urozeneho P. Petra Malovce z Malovic a na Mnichu též urozené Pani Magdaleny Malovcovi z Talmberka a na Mnichu. Byl přelyty zvon skrz Budějovického zvonaře jehož nadpis: In Honorem B. V. Mariae Proesentatae Fusa sum per Paul G. Haag in Budweis 1696.

TVRZ.

Kde nyní fara stojí, bývala tvrz a dosud ostala skorem nezměněna. Jest to stavení obdélné, jehož místnosti uvnitř všechny jsou křížově sklenuty i v patře, kryté střechou mansardskou. R. 1588 mistr *Petr ze Žirovnice* tvrz tuto důkladně opravil a přestavěl.

Tvrz stojí na ostrohu skalnatém a zpevněna byla na východ rybníkem a dále pak skalnatým úbočím. Hospodářská stavení přiléhala do čtverce směrem severním a západním. Zde pak obklopena byla příkopy, které se vodou z rybníka nadýmati mohly.

Prvním na jisto postaveným držitelem byl Purkart z Mnichu, který r. 1359 zde kněze podával. Svobodný pán Gudenus, majitel panství, daroval tvrz tuto r. 1762 záduší a z ní farní budovu s malými změnami upravil.

Myslotín, též Mysletín.

Sedláček IV., 348.

Prostá čtyřboká KAPLIČKA, na jejíž opadané omítce znáti dosud rustiku sgraffitovanou. Na ní jest nápis:

ANNO DOMIMI RENOWATVM
1607. 1730.

Na stříšce sedí baňka s lucernou, která byla r. 1730 postavena.

U Myslotína leží kámen s nápisem v got. minuskuli:

Tuto gest zabit Gira
ginak Blaha z Myslo
tina den 3. przed hrom
nicemi. 159 . . .

Pod nápisem jest kříž a klacek zobrazen.

Profil A-B.

Profil C-D.

Obr. 147. Nemojov. Situace a profily hradiště.

Myslov.

Sedláček IV., 188.

Na bývalé tvrzi vystavěna myslivna.

Nemojov, též Blažkův zámek.

Sedláček IV., 278.

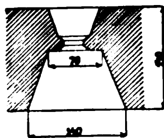
Bývalá TVRZ, nyní již v rozvalinách, prostírala se na úbočí skalnatém, na sever obráceném. V ostatních stranách zpevněna byla valy a příkopem, dosud v lesnatém pahorku patrnými. Hluboká studně se zde zachovala. Na úpatí hradu vede šijí tajný vchod do tvrze, jest však dnes již zasypán. Hrad tento býval majetkem pánů z Vokova.

Obr. 149. Obratany. Okno v presbytáři.

Ze situačního plánu a řezů patrný jest tvar bývalého hradu, byltě skorem čtverečný, v délce 24 *m* a 20 *m* šíře. Příkop byl 8 *m* šir. a místy až 4 *m* hluboký. (Obr. 147.)

Obr. 148. Obratany. Okno v presbytáři.

Oblajovice.

Trajer XXIV., 672.

ZÁMEK stojí na bývalé tvrzi, má jedinou frontu o jednom patru a jest celý moderně stavěn. Na schodišti umístěny jsou sochy sv. Petra a Pavla sem z kostela Hartlíkovského přenesené, obstojné řezby (18. st.).

Obratany.

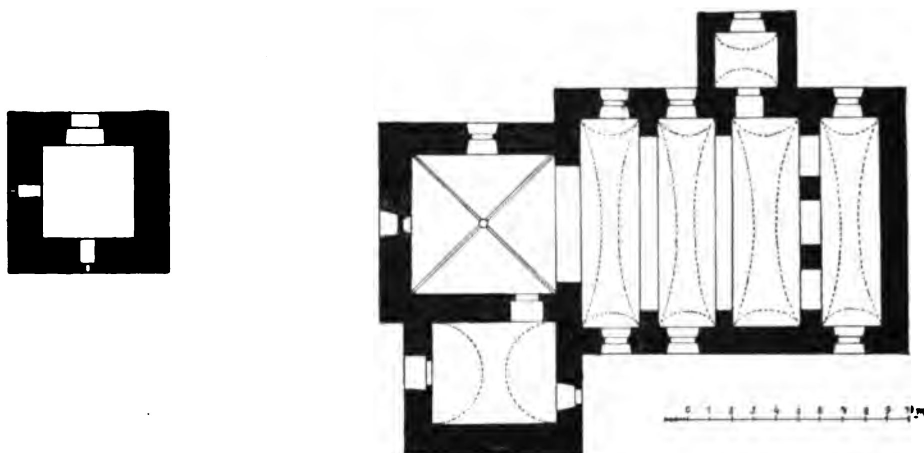
Trajer XXIV., 685. — Sommer X., 295. — Method VI., 141.

Kostel se připomíná již r. 1365 jako farní.

Ve válkách husitských byl rozbořen. Později znovu vystavěn. R. 1765 vyhořel i s věží; r. 1768 byl znovu od knížete Schwarzenberga vystavěn. R. 1675 připojen ku Věžné jako filiální.

KOSTEL zasvěcený Narození Panny Marie jest orientovaný, prostý všech ozdob, založení jeho sáhá do doby přechodní, později zgotisovaný a naposled zbarokisovaný. K obdélné lodi přistavěna předsíň z jižní strany, kdež jest vchod gotický bez profilu, výšky 2 *m*, šířky 1 *m*. Tři okna s každé strany jsou půlkruhovitě zaklenuta se špaletami vysoko položenými a velice

šikmými. Presbytář, pravoúhle uzavřená, má na východ gotické okno s tesaným obložením v žule a s dvojnosem. (Obr. 148.) K severní straně přiléhá sakristie, přístavek to doby pozdější.

Obr. 150. Obratany. Půdorys kostela.

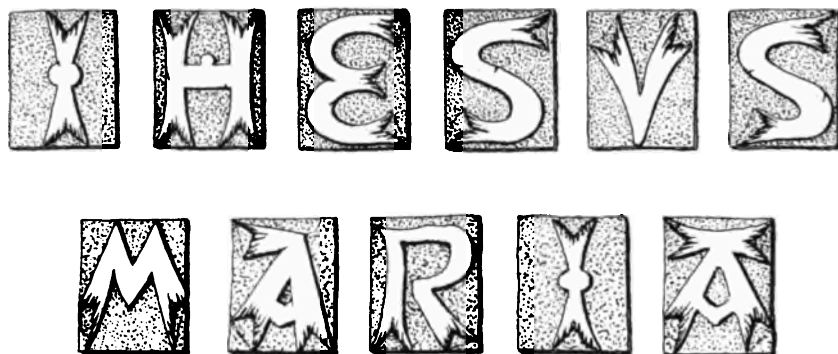
Vnitřek. Loď obdélník, 13·6 *m* dl. a 9·45 *m* šir.; tři pilíře nesou pásy, do nichž zapuštěna česká klenba. Kůr dřevěný spočívá na dřevěných pilířích. Loď oddělena jest od presbytáře lomeným triumfálním obloukem bez profilu rozepnutí 5 *m* a 1·1 *m* v síle. Čtverečná presbytář klenuta jest gotickým žebrovím, jednoduchého profilu (obr. 149), které se sbíhá v hladkém svorníku a končí 2·5 *m* od podlahy bez konsol ve zdi. Presbytář jest 6·3 *m* dlouhá a 6·2 *m* široká. Se strany evangelijní přiléhá sakristie valeně klenutá, profilu parabolického a mohutností zdí činí dojem románské stavby. (Viz půdorys, obr. 150.) Opodál kostela na stranu východní stojí čtyřboká věž jehlancem krytá, v přízemí původního zdiva, a v 18. stol. znovu postavená. Jest půdorysu čtverečného o straně 4 *m*. Síla zdí 1·5 *m*.

Obr. 151. Obratany. Gotický kalich.

Hlavní oltář jednoduchá sloupová architektura barokní se sochami sv. Petra a Pavla, figur přemrštěně skroucených, však v ulo-

žení draperie výborně řezaných. Na římse jest umístěna socha sv. Barbory, rovněž posy theatrální. Na oltáři obraz značných rozměrů Narození P. Marie v koncepci dobrý, avšak opravou zkažený.

Obr. 152. Obratany. Nápis na kalichu.

Na oltáři 4 svícny renaissanční, 37 *cm* vysoké, pěkných forem a 2 mosazné svícny empirové, 58 *cm* vysoké, tvarů jednoduchých.

Pacifikál mosazný, zlacený a stříbrný, v kartuši z roztřepaného barokního ornamentu, ve zlaceném rámečku ostatky svatých se svatozáří. Vásovitý nodus a jednoduchá ovální noha; výška 26 *cm* (18. st.).

Obr. 153. Obratany. Vosková soška Ježíška.

Gotický kalich, 20 *cm* vysoký, šířka kupy 12 *cm*, noha šestilupenná, prostou galerijkou prolamovanou ozdobená, přecházející ve stvol šestiboký, k noze obrácenými fiálami vyzdobený. Na stvolu pod nodem vyryto Maria Ihesus. (Obr. 151 a 152.)

Nodus sploštělý s kosočtverečnými výpustky, které jsou vyzdobeny dvěma listy proti sobě stojícími. Na výpustcích těchto ozdoba stříbrná na černém emailu. Kupa má tvar lehce prohnutý a sedí v koši prolamovaném, práce velmi ladné. Na spodku kupy trojlisty a čtverlisty se střídající fialami ukončené. (15. st.)

Ježíšek, figura vosková ze začátku 18. stol., s parukou roko-

kovou a cůpkem, oděná pláštíkem z těžkého stříbrného brokátu plně zlatem vyšívaným, rozvilinami a květy vyzdobeným; jest vysoký 42 *cm*. (18. st.) (Obr. 153.)

Svícník barokní, 2 *m* vysoký, o 3 nohách s rozvilinami, má stvol spirálovitě vinutý, ve výši 1·5 *m* kruh třemi spirálovitými opěrami podepřený; hořejší kruh jest podepřen šesti vypnutými opěrami, a jest rozvilinami vyzdoben. (18. st.)

Věčná lampa empirová s festony, v cínu litá.

Zvony:

I. š. 110 *cm*, v. 90 *cm*. U koruny a dole na plášti bordura z barokního ornamentu; relief P. Ježíše a pod ním sv. Jan a P. Maria. S druhé strany zvonu uprostřed relief sv. Petra a Pavla. Kolem koruny se vine nápis: FRANCISCUS ANTONIUS FRANCK ME FUDIT PRAGAE ANNO 1769.

II. š. 86 *cm*, v. 72 *cm*. U koruny pásová ozdoba složená z listů dubových; relief Všemohoucnosti Boží. Uprostřed na plášti nápis:

LITY W ROKU 1868 OD A. PERNERA W BUDĚJOWICICH
ZA ČASU IEHO OSWICENOSTI KNIŽETE IANA ADOLPHA
ZE SCHWARZENBERGU COPATRONA KOSTELA: FARAŘE P.,
KARLA BLATENSKEHO KARLA MIKUŠKOVIČE, CO PATRONÁT
NIHO KOMISARA FRANTIŠKA KAZDY STAROSTY OBCE VOBRATAN
SVĚCENÝ OD IEHO EXCELENCI IANA WALERIANA BISKUPA
BUDEJOVICKEHO.

III. š. 44 *cm*, v. 35 *cm*. Kolem koruny a na dolní části akantová ozdoba. Relief Panny Marie s děťátkem v ruce a relief Pána Ježíše. Dole na plášti: LITY OD KARLA BELLMANA - C. K. - DVORNIHO ZWONAŘE V PRAZE 1856.

Nový Oeting, též Etink.

Trajer XV., 394. — Sommer 121.

Původně to byla kaple, která za příčinou zázračného zachránění od utonutí od hraběnky Hipolity Paradis de Lasaga vystavěna byla a soškou Panny Marie, věrně dle sošky ve Starém Etingu v Bavořích tou dobou vyřezanou, obdarována byla.

Nynější kostel byl r. 1786 postaven.

FARNÍ KOSTEL zasvěcený Nanebevzetí Penny Marie jest prostý, orientovaný, lodi obdélné, pěti okny, půlkruhovitě sklenutými, osvětlený. Presbytář ukončena jest pěti stranami osmiúhelníka s lehkým vybočením stran. S obou stran presbytáře jsou přístavby. (Obr. 154.)

V průčelí západním trčí věž o dvou patrech, krytá osmibokým jehlanem.

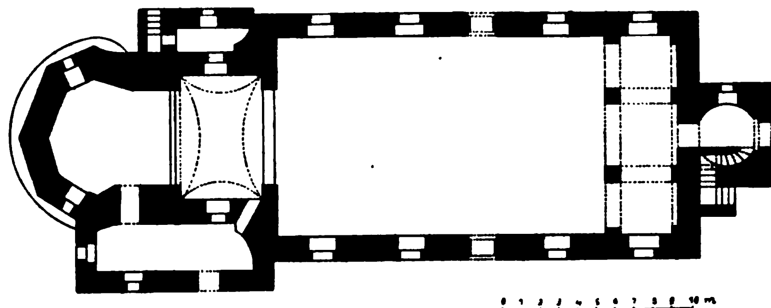
Vnitřek jest rovněž prostý a loď ploše krytá jest 21·2 *m* dlouhá a 10 *m* široká. Presbytář oddělena od lodi půlkruhovitě sklenutým obloukem

a má travée českou klenbou sklenuté a závěr šestiboký a jest 11·35 *m* dl. a 6·64 *m* šir.

Na hlavním oltáři obraz Nanebevzetí P. Marie *Fr. Čermákem* r. 1862 malovaný.

Na hlavním oltáři soška P. Marie, 75 *cm* vysoká, v dřevě lipovém řezaná, polychromovaná, věrná to napodobenina sošky ve Starém Etingu v Bavořích. (17. st.) (Obr. 155.)

Kalich 27 *cm* vysoký, dobré tepané práce, má nohu zdobenou mušlovým ornamentem, nodus osmiboký, vásovitý, kupa sedí v pěkném mušlovém ornamentu. (18. st.)

Obr. 154. Nový Oeting. Půdorys kostela.

Za oltářem do zdi zazděna jest nádobka se srdcem hraběte Paradisa de Lasaga. Otvor zakrývá kovová deska, na níž jest napsán následující nápis písmem rytým:

Hic iacet Cor Illustrissimi S: R:
D. comitis Francisci Bernardi de Le
Saga Paradis S: C· R. Maiestati
Camerarii Regii districtus Bechinensis
actualis Capitanei Domini in
Czelnitz, Dizkov, Czastrov et Coletz
qui pie obiit die 20 Februarii
anno 1709. Aetatis suae 60; Et qui
dum viveret erga beatissimam
Matrem semper pius eidem Cor
suum consecravit, requiescat in
pace amen.

Zvony:

I. 60 *cm* vys., 77 *cm* šir. Sv. Jan Nepomucký. Má nápis: Sv. Jene Nepomucký oroduj za nás. Na druhé straně:

Ulil A. Perner
a syn
v Českých Budějovicích
l. P. 1891.

II. 52 *cm* vys., 68 *cm* šir. Relief Panny Marie. Má legendu velkou latinkou psanou:

SICUT IN EXTREMIS
SIBI FULGENS ADFUIT
AGMEN SIC PARITER NOBIS
MATER ADESSE VELIS
HÆC CAMPANA B. V. MARIE NOVETICENSIS
IN DOMINE VCZELNICENZI DICATA REFUSA FUIT.
1768.

Na druhé straně relief sv. Jana Křtitele, kříž a P. Maria.

III. 20 *cm* výška, 27 *cm* šířka. Relief anděla a nápis:

ADALBERT PERNER 1820.

Naproti škole nalézá se kamenný **sloup** na podstavci v žule tesaný s deskou, na níž socha Bohorodičky, rovněž v žule tesaná, slušné práce. Letopočet na podstavci 1701.

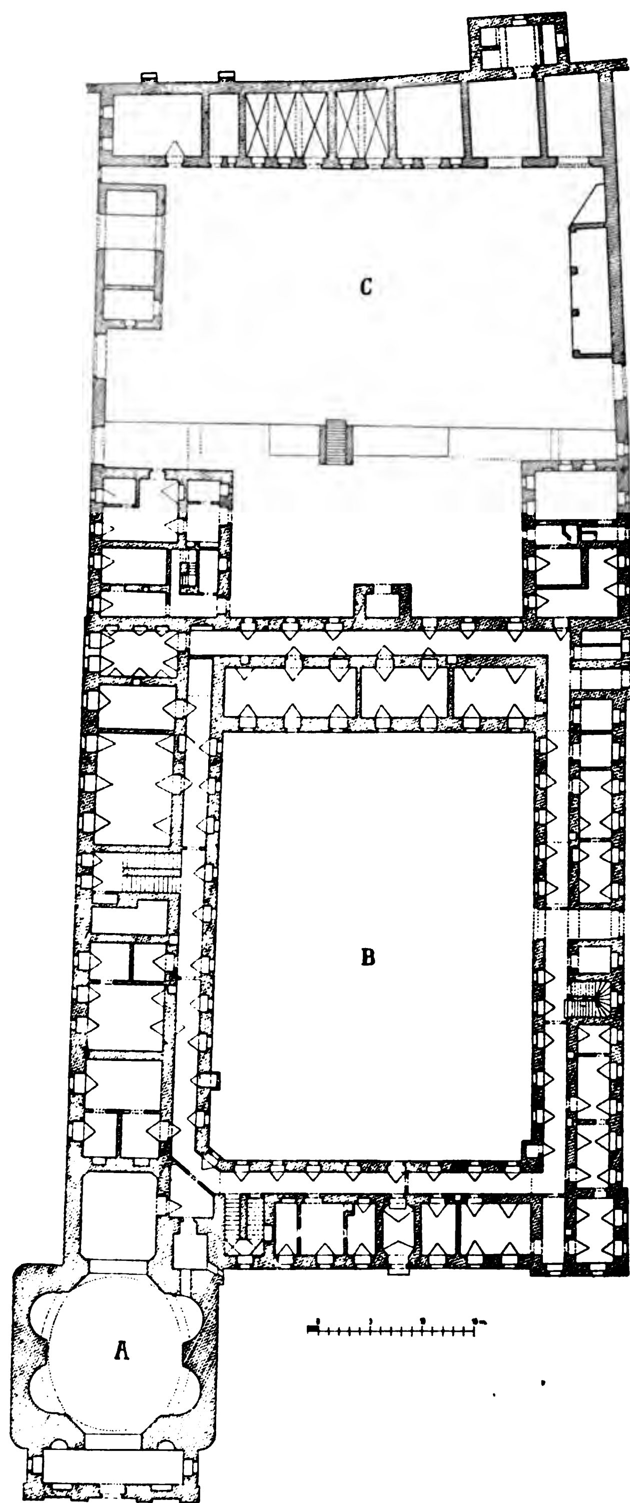
Obr. 155. Nový Oeting. Soška P. Marie.

Pacov.

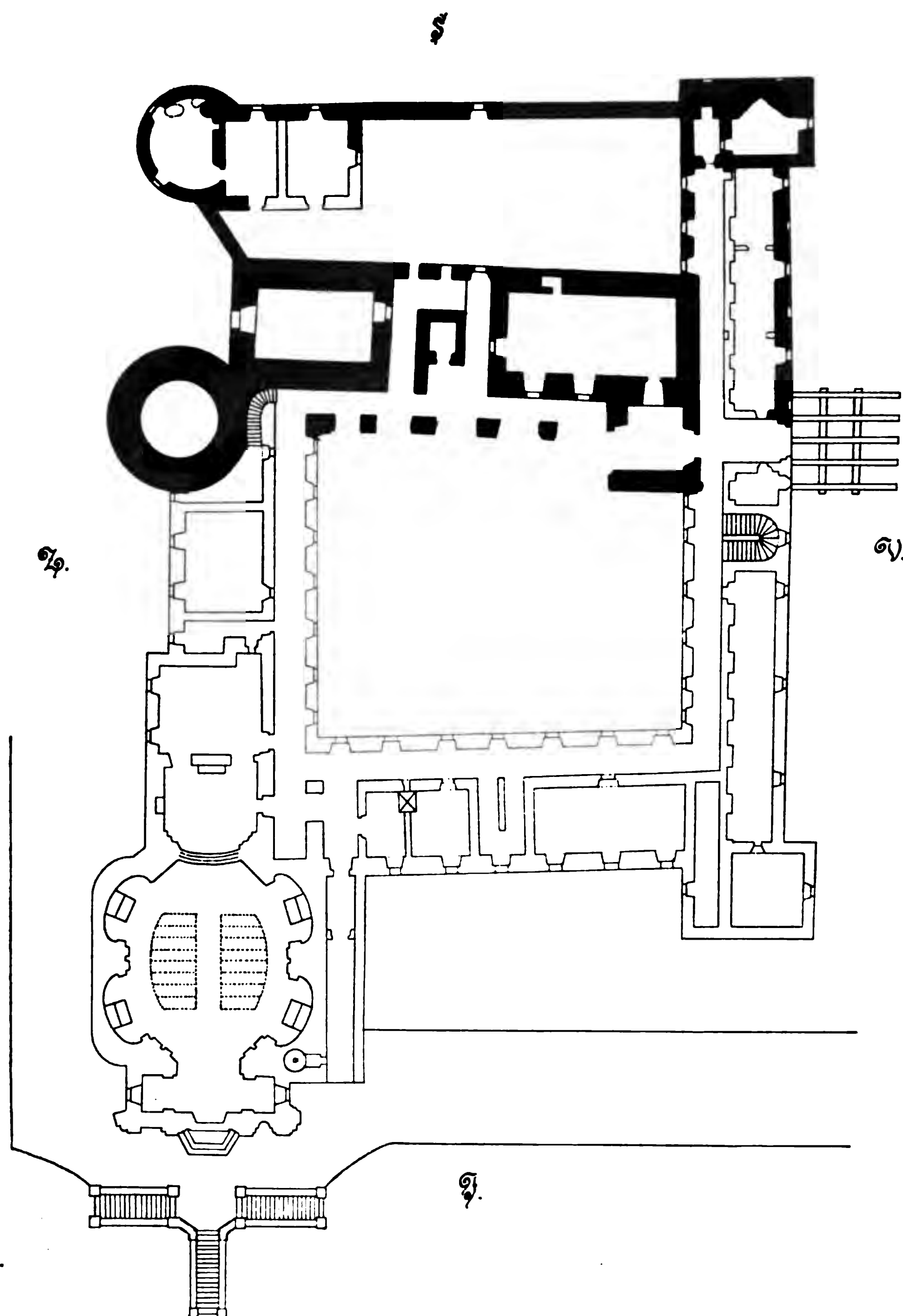
Trajer XXIV., 678. — Sommer X., 188. — Sedláček IV., 204. — Schaller XIV., 53. — Gruber G. III., d. p. 81. — Městský urbář z r. 1718. — »Velký požár v městě Pacově r. 1727.« Vydal Vlastimil Hálek.

ZÁMEK nynější býval dříve klášterní budovou s kostelem. Klášter měl kvadraturu, která odbouráním křídla východního v nedávných letech na tuto stranu byla otevřena (obr. 156). Zámek jest prosté stavení o dvou patrech, bez výzdoby. Uvnitř do kvadratury otvírají se chodby v přízemí i v patrech, do pásů křížem sklenuté. Obraz tohoto kláštera uchoval se v půdorysu z r. 1719. Klášter sám byl vystavěn na základě starého hradu. Hrad tento, tehdy snad tvrz, držel na sklonku 13. století Číč z Pacova, ve století 14. král Jan, který jej brzy Malovcům prodal. Za těchto tvrz ve hrad proměněna a. kostel farní vystavěn.

Za Robnhapa ze Suché a za Španovského z Lísova, ve století 16. znovu byl přestavěn. Ve století 17. přešel na Myslíka z Hyršova, který v závěti své celé zboží Pacovské Karmelitánům u Matky Boží Vítězné na Malé Straně s výhradou odkázal, by po jeho smrti manželka jeho Barbora,

Obr. 156. Pacov. Půdorys zámku (přízemek) a kostela.

Obr. 157. Pacov. Půdorys kláštera z roku 1719.

rozená hraběnka ze Žďáru, doživotně v užívání ostala. Po smrti této r. 1666 ujali se Pacova Karmelitáni a počali ihned klášter stavěti. Větší část hradu zbourali, příkopy zavezli a srovnali, a to zejména na straně jižní, a část

hradu do stavby pojali, jak to ze zachovaného půdorysu kláštera z r. 1719 patrno. (Obr. 157.) Zbyl zde ze staré stavby palác s podsíní, k němuž přiléhala na západ okrouhlá věž základů dvoumetrových, valeně sklenutá a do dnes v přízemku zachovalá. Od severního rohu paláce vedly hradby s baštou kruhovitou v rohu severním a na východ s baštou či věží čtyrhrannou. Odtud vedly hradby směrem jižním, při východní straně až ku

Obr. 158. Pacov. Reliefy na opěracích pilířích.

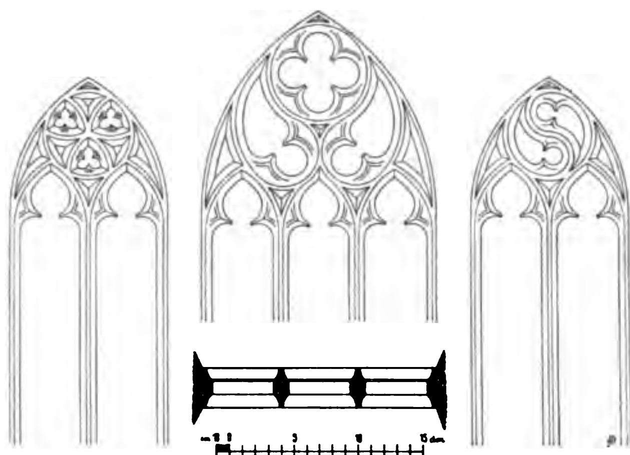
bráně, kde býval zvoditý most přes příkop. Příkopy jsou dosud patrny pouze na straně západní. Na straně východní říká se do dnes na valech. Ze starých sklepů, křídla severního, zachovaly se sklepy valeně sklenuté. Dle půdorysu (obr. 157) soudě, byl klášter daleko menšího rozsahu, ale později vystavěný kostel dle téhož půdorysu ostal na témže místě, t. j. v rohu západním jižní fronty a má přibližně týž půdorys jako nynější. Byl rovněž uvnitř ellipticky založen a jen presbytář pozměněna a schodiště před kostelem změněno. Za císaře Josefa II. byl klášter zrušen a stal se pak i se zbožím Pacovským majetkem nově utvořeného biskupství Budě-

jovického. Poněvadž však statek málo vynášel, byl prodán. Posledním z držitelů jest advokát vídeňský Dr. Weiss.

KOSTEL FARNÍ, volně na hořejší části náměstí stojící, založený ke cti sv. Archandělu Michaelu, stál již r. 1366. Že zde již v 13. stol. kostel stál, souditi možno z náhrobku Hrona z Pacova. R. 1737 kostel vyhořel a obnoven. R. 1802 byla fara na děkanství povýšena.

Kostel v nynější podobě byl za Malovců kol r. 1350 vystavěn. Svědky toho jsou erby Malovců na opěracích pilířích. (Obr. 158.)

Kostel není přesně orientovaný. Západní průčelí chrámu opřeno jest v rozích pilíři o dvou ústupcích a v prostřed pilířem o jednom ústupku,

Obr. 159. Pacov. Kružby oken v průčelí.

kosinou krytém. Uprostřed stěny jest trojdílné gotické okno se skružím dosud zachovalým. (Obr. 159.) Vyzdobeno jest čtyřlistem s plameny a dvojnosy. Do konstrukce stavby pojata věž se strany jižní a zdá se, že i druhá věž na straně opačné byla založena — však dostavěna nebyla. Učiněno z ní schodiště na kůr a na půdu i věž. Schodiště toto jest o čtyřech patrech. Levý bok lodi opřen dvěma pilíři o dvou ústupcích. Do lodi se strany severní prolomena dvě gotická okna a sice dvoudílná. Prvé má v kruhu plameny a dva dvojnosy, druhé pak v kruhu tři trojlisty a dva dvojnosy. (Obr. 159.)

K sakrlstii, stavbě doby pozdější, přiléhá schodiště na způsob oblé věže stavěné, na oratoř a literácký kůr vedoucí. Věž na jižní straně jest čtverečného základu a v rozích opřena pilíři o dvou ústupcích, krytými kosinou. V přízemí má půlkruhovitě sklenutá okna. Jest o šesti patrech. Ve výši pátého patra má ve čtyřech stranách prostranná, goticky sklenutá a profilovaná okna. Podřímsí jest ve stranách lomeno. Kryta jest osmibokým jehlancem, plechem pobitým. (Obr. 160.)

Loď se strany jižní má dvě okna goticky sklenutá, beze skruží. I tato strana opřena jest dvěma pilíři o dvou ústupcích. S této strany vede do

kostela dobře zachovalý, jemně provedený gotický portál (obr. 161.) v kameni tesaný.

Ostění skládá se ze tří žlábků a tří oblounků a ze dvou hruškovitých oblounů. Nad celým ostěním vystupuje z plochy archivolta, oblouku lome-

Obr. 160. Pacov. Děkanský kostel, v pozadí zámek.

ného, počínající konsolou, která ukončena jest obrácenou lilií, a sleduje ostění rovnoběžně s obou stran a při vrcholu fiálou, nyní přizděnou, končí. Vše jest velmi jemně a dovedně v žule sekáno a náleží době střední gotiky.

Presbytář jest při jižní straně opřena třemi opěráky o jednom ústupku s původním trnožem. Do presbytáře prolomena jsou dvě okna goticky

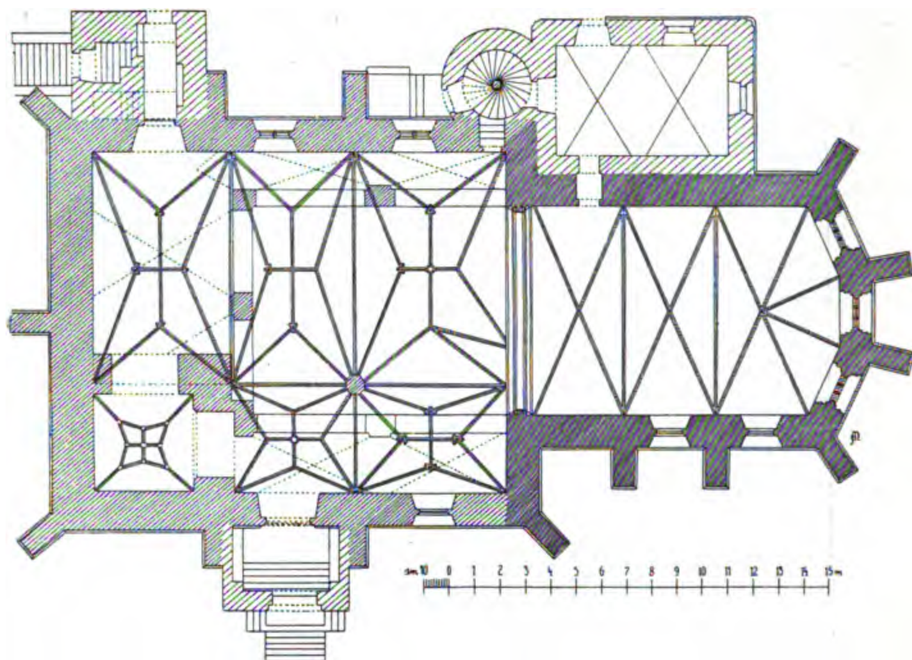
sklenutá beze skruží. Presbytář ustupuje o dva metry od lodi a jest kolem při rozích i bocích opřena sedmi opěracími pilíři, na nichž znaky Malovců

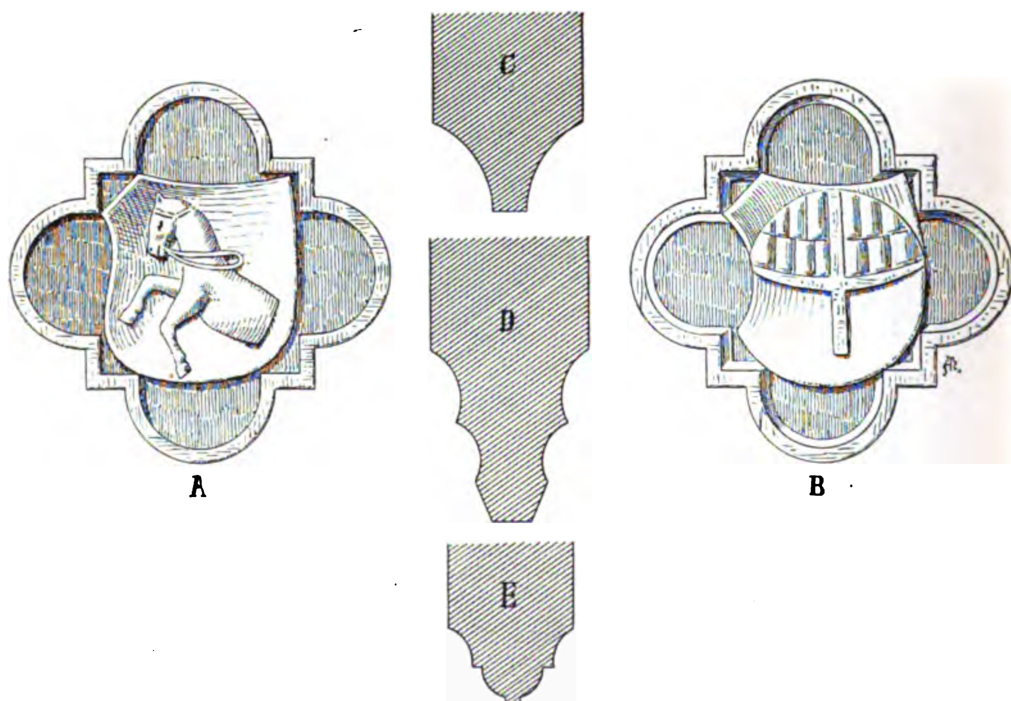
Obr. 161. Pacov. Portál děk. kostela..

a reliefy řemeslníků při stavbě zaměstnaných v kameně jsou vytesány. (Obr. 158.)

Uvnitř jest loď osmibokými pilířem rozdělena na dvě lodi. Hlavní 16·1 *m* dl. a 9·2 *m* šir., boční 10·7 *m* dl. a 4·2 *m* šir. Tento pilíř má trnož

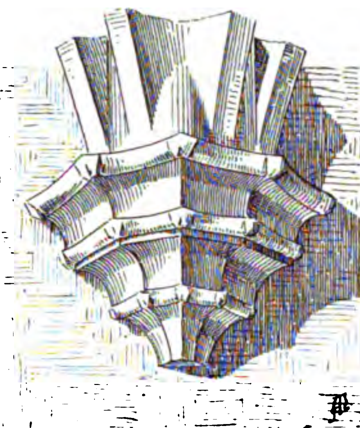

Obr. 162. Pacov. Půdorys kostela.

Obr. 163. Pacov. Svorníky, profily žeber v lodi, presbytáři a Božím hrobě.

95 *cm* vysoký se žlábkem. Od tohoto pilíře rozvětvuje se síťová klenba ve dvě travée. Přední jest 5·9 *m* dl. a 9·2 *m* šir., zadní 4·8 *m* dl. a tolikéž široké. Pokračování tvoří věž. Nad kůrem hudebním prostírá se třetí travée 5·4 *m* dl. a 9·2 *m* šir., rovněž síťovou klenbou sklenuté. Kobka podvěžní čtverečná o straně 3·9 *m* jest do dvou stran otevřena oblouky goticky sklenutými, bez profilace. Kobka jest rovněž síťovou klenbou sklenuta a velmi jemně rozčlánkována. (Obr. 162.) Jednotlivá žebra sbíhají se ve svorníku středním, znakem Malovců opatřeném, a v osmi menších (obr. 162) štítech na křížení žeber položených. (Viz půdorys obr. 162.) Nad kůrem hudebním má žebroví jinou profilaci než nad lodí. Žebra v lodi jsou lehce vyžlábkována a sbíhají se ve dvou svornících, které mají tvar čtyřlistých rosett se čtvercem se křižujících. Uvnitř znaky. (Obr. 163 A B.) Žebra usazena jsou na konsolách tvaru obráceného jehlance, stěn prohloubených. (Obr. 164.) Na straně severní přistavěn literácký kůr a oratoř, na kterou se z kůru hudebního jíti může. Kůr literácký jest přístavek z konce 17. neb z počátku 18. stol. Spočívá na dvou pilířích s pásy a křížovou klenbou. Z hudebního kůru se přijde do komory v prvém patře věže, kde zlaté a stříbrné nádoby kostelní byly uchovávány. Vchod, který tam vede, jest gotický a dveřmi železnými, goticky zpracovanými opatřen. Komora jest lomeně, goticky, bez žeber sklenuta.

Obr. 164. Pacov. Konsola z lodi.

Tam nalézá se skříň gotická, pásovým ornamentem zdobená. Má římsu na způsob cimbuří zpracovanou a pod ní jest malovaná gotická pásová ozdoba. (Obr. 165.)

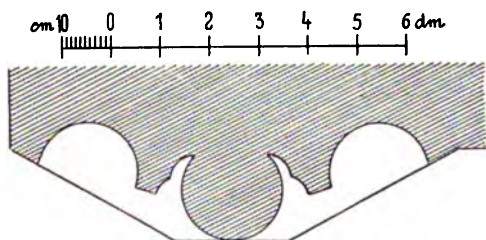
Loď oddělena jest od presbytáře obloukem triumfálním, dvěma žlábky a oblounem profilovaným. (Obr. 166.) Triumfální oblouk jest lomený a skoro půlkruhu se blíží a má rozpětí 7·8 *m* a síly 1 *m*. V náběhu má římsu se žlábkem. Pod římsou jsou výžlabky zvíře-

Obr. 165. Pacov. Malovaná gotická skříň.

cími hlavičkami vyzdobené. Spočívá na gotickém trnoži. (Viz příčný řez obr. 167.)

Presbytář má dvě obdélná travée 2 *m* dl. a 8·4 *m* šir., a závěr o pěti stranách osmiúhelníka 4·85 *m* hloubky. Jest goticky sklenuta; žebra jsou jemného profilu, beze svorníku. (Obr. 163 A.) Usazena jsou na konsolách tvaru obráceného a třikrát přepásaného jehlance. Tyto konsoly byly v letech čtyřicátých po konsolách v lodi padělány. Dříve tam byly přípory s hlavicí, které k vůli patronové malbě byly osekány. Nyní se toto elegantní žebroví lomí ve výši dvou metrů nad konsolami. Konsoly i části žeber jsou z cihel a malty zdělány. Pod oltářním

Obr. 166. Pacov. Profil triumf. oblouku.

Obr. 167. Pacov. Řez příčný.

obrazem, který těsně přiléhá ke zdi, možno poznati konsoly tvaru původního. Jsou tvaru hruškovitého a pro nedostupnost těžko je lze znázorniti.

Do presbytáře prolomena čtyři okna. Páté v čele jest zazděno. Nad okny mezi žebrovím umístěna renaissanční římsa. (Obr. 168.) Presbytář

zachovala se z původní doby založení kostela, z doby vyspělé gotiky, kdežto loď s věží přestavována byla ve stol. 15. (Viz řez podélný obr. 169.)

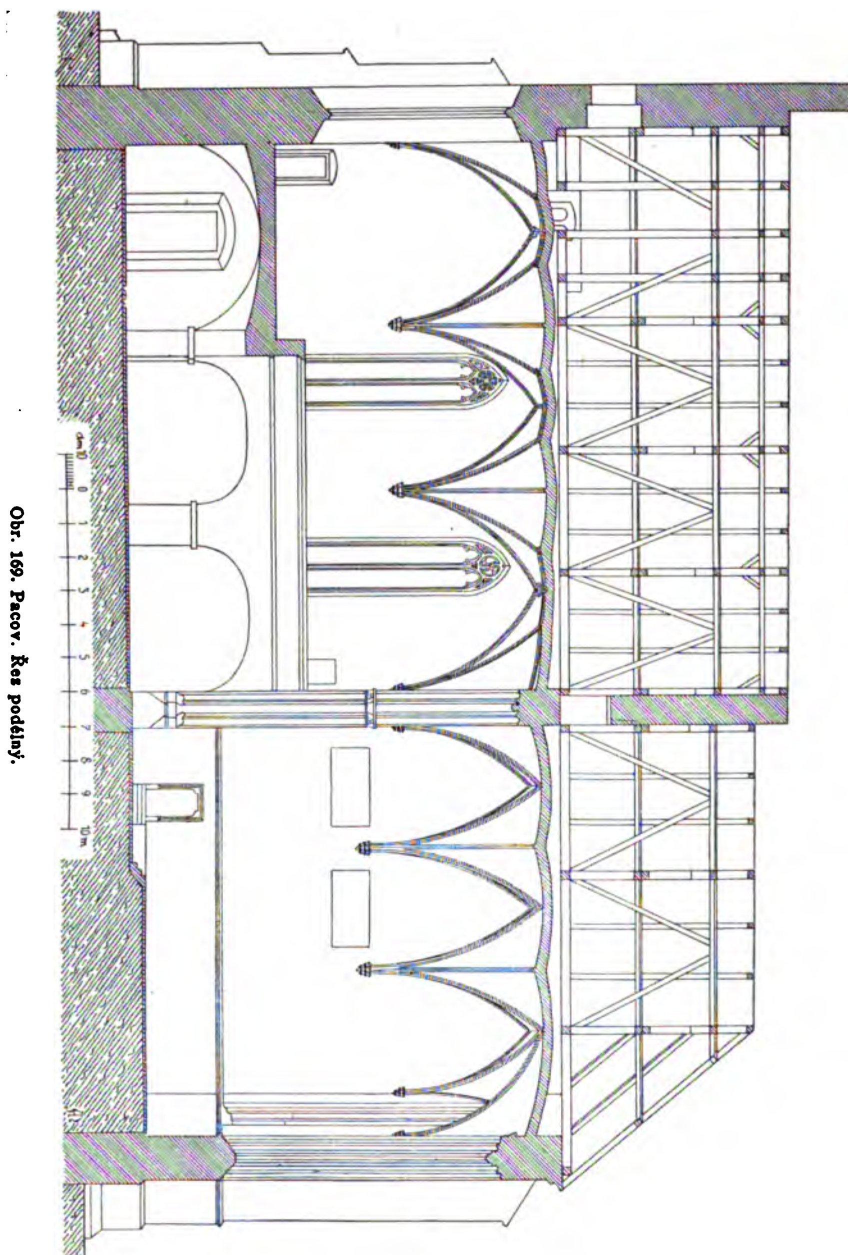

Obr. 168. Pacov. Farní kostel (vnitřek).

Do sakristie vede vchod s vodorovným nadpražím s podpěrami v koutech s ostěním pozdně goticky profilovaným. (Obr. 170.) Na sever proti věži vede vchod s vodorovným nadpražím s podpěrami v rozích. Jest v kameně

tesán a dobře profilován. Má dva oblouny větší a dva menší se čtyřmi žlábky. (Obr. 171.)

Hlavní oltář jest tabernakulové architektury s postranními bran-

Obr. 169. Pacov. Řez podélný.

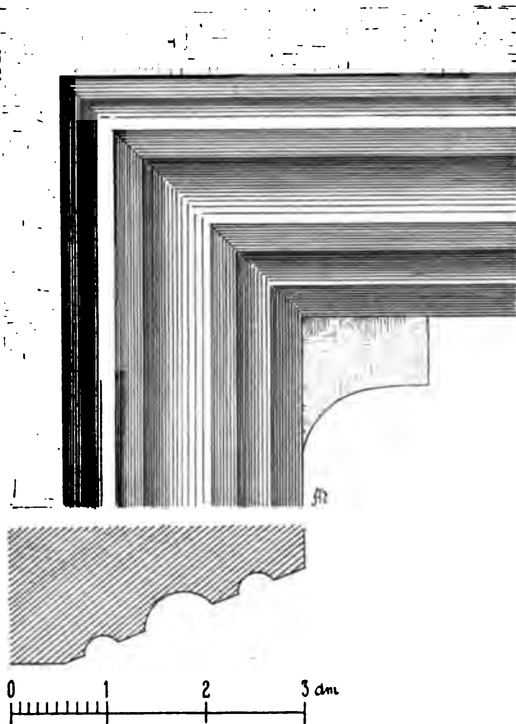
kami z 18. stol., nevalné ceny. Jedině pozoruhodna jest řezba na tabernakulu, představující ve vyvýšeném reliefu večeři Páně. (Obr. 172.)

Na hlavním oltáři jest kopie starého obrazu, klanění sv. Tří králů od *Bedřicha Kamaryta,* děkana v Deštné, dovedně zhotovená.

Tři páry dřevěných svícnů z 18. stol. Na trojboké noze, hlavičkami andílků zdobené, sedí stvol šestiboký s trojbokým vásovitým nodem a v trojbokou misku končící. Výška 95 *cm*. Velmi dobrá řezba.

Postranní oltář, sv. Josefu zasvěcený, jest dobré komposice z konce 17. století. Má sloupovou architekturu s vyloženým kladím a nástavkem, tvaru baldachýnu, anděly se stran neseného. Po stranách stojí sochy sv. Jana a sv. Lukáše, řezby velmi dobré.

Mezi pilastry umístěn jest obraz, smrt sv. Josefa představující, jenž má ráz více dekorativní; jest širokým štětcem malován, správný co do kresby i modelace a harmonický v rozvrhu barevném.

Obr. 170. Pacov. Profil ostění.

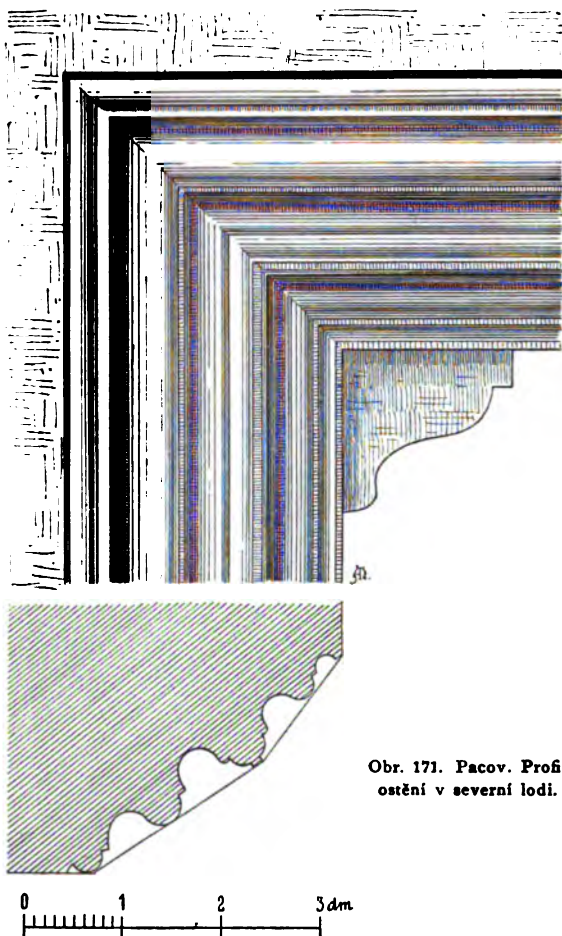
Křtitelnice cínová, gotická, 121 *cm* celá vysoká, má kotlík tvaru obraceného zvonu 45 *cm* vysokého a spočívá na třech nohách. Nohy mají v nasazení tvar vousatého muže s vévodskou čepicí a končí v ptačí dráp a jsou 35 *cm* vysoké. Na plášti přiletovány reliefy sv. apoštolů a P. Marie. Na okraji kotle jsou tři hlavy mužské s kápěmi jako přidržovadla. Na kotlíku dvě hlavy lví s kruhy v tlamě a nad nimi nápis majuskulí v pásku rytý: SUB DOMINI GENEROSI DOMINI | SIGISMUNDI | RHABMHAP DE SUCNA ANNO 1538. Na spodku kotlíku opět tři pásky a v jednom nápis psaný majuskulí: (QUI CREDIDERIT ET BABTISATUS FUERIT, SALVUS ERIT). Uprostřed víka umístěna jest koule s křížem. (Obr. 173.)

Svícník 2·5 *m* vysoký, ze železa kovaný, stojí na třech volutovitě stlačených nohách. Stvol má spirálovitě skroucený a přerušený dvěma plechy, které jsou konsolami volutovitými vzepřeny. Dolní plech má 85 *cm* v průměru a horní 45 *cm*. Svícník ukončen křížem. (18. stol.)

Kalich 18 *cm* vysoký, stříbrný a zlacený, má nohu kruhovitou, na níž tři emailované medailony jsou umístěny. V těchto medailonech namalováni jsou: sv. Ida, sv. Ruprecht a sv. Ildefons. Nodus jest trojboký, vásovitý, kupa pak ozdobena třemi kartušemi, v nichž opět tři emailované medailony s malovanými obrazy sv. Isidora, sv. Řehoře (?) a sv. Kunhuty (?).

Nad medailony jsou festony, hlavičkami andílků přerušené. Tepání dovedné, malby dobré a ciselura jemná. Konec 18. stol. neb počátek 19.

Monstrance jest 70 *cm* vysoká, paprsková, nevalné umělecké ceny. (18. stol.)

Obr. 171. Pacov. Profil ostění v severní lodi.

Věčná lampa jest v mosazi tepaná, trojboká, tvarů mušlovitých. (18. stol.)

Náhrobky.

I. Nejpamátnější ze všech náhrobků jest náhrobek Hrona z Pacova. Pochází z počátku 13. stol., snad z původního kostela. Byl nalezen r. 1877 při upravování terrainu kol kostela. Tehdy sníženo bylo niveau na stranu jižní asi o 2 *m* a tu pod samým vchodem kostelním nalezen. Jest v žule tesaný, uprostřed úzkými rýhami jest vyobrazen Hron ve staročeském úboru. Čepici má na hlavě a na těle řízu spjatou na ramenech dvěma sponami, majícími tvar štítků. Hron drží v levici štít s erbem Hronů z Pacova a v pravici krátký meč. Kol obrazu vine se nápis psaný majuskulí písma románského, avšak již gotisující:

DOMINO HRONO DE PA-CZOW. (Obr. 174.)

II. Náhrobek psaný minuskulí s majuskulí gotickou:

Letha Panie 1596 We cztwrtek po
swatku Filipa a Jakuba v hodinu de
satou usnul W panu Urozeny
a stateczny Rytirz pan Jan Spanov
skey z Lysova geho milosti Cisarze rzimske
kragerz wieku sweho ziw gsa XXXVI letech
a tuto tielo geho odpoczjwa
oczekavage slavneho z mrtvych w
skrzissenie a slawu weczne geho dusse.

III. Rovněž gotickou minuskulí s majuskulí:

Letha Panie 1566 to auterey przed na nebeozetim
panny Marie umrzel pan Gyndrich
Hradek z Hrádku a na Podici i Getrzichowie
gehoz tielo tuto lezy
Pan Buh racz mu milostiw beyti Amen.

Obr. 172. Pacov. Relief na tabernakulu.

IV. Červený mramor a uprostřed znak. Psáno lat. majuskulí.
LETHA PANIE 1617 W SOBOTU . . . MARTINA
UMRZELA GEST ANASTAZIE VITKOVA RZAWA ZE : . ,
RZAWE PANI NA PACOWIE DUBU A MEZNE A
W TOMTO MIESTIE ODPOCZIWA.

V. Uprostřed v žule tesaný znak Leskovců. Gotickou minuskulí psaný:

We strziedu przed sw. Martinem letha panie
1764 umrzela urozena pani Dorota
Wostrowczowa z Leskowce na Proserzi urozeneho
a statecznebo ritirze pana Ladislawa Wostrowce
z Kozlowic manzielka a tuto pochowana gest
Pan Buh bud pochwalen

VI. Náhrobek tento jest pod křtitelnicí a patří rodu z Talmberků.

VII. Vedle nepřístupný náhrobek náleží Leskovcům.

VIII. Červený mramor.
LETHA PANIE 1609 W NEDIELI
PO SWATOSTY FRIDRICH SPANO
WSKY Z LISOWA ZIWOT SWŮG
DOKONAL A W PANU USNUL
GEHOZTO TIELO
TUTO POCHOWANO GESTY.

Obr. 173. Pacov. Křtitelnice.

Obr. 174. Pacov. Náhrobek Hrona z Pacova.

IX. (Minuskule gotická s majuskulí):
Letha 1554 . . . . . Urozena pani Magdalena Wostrowczowa z Kralowicz manzielka urozeneho . . . . z Kralowicz magdalena . . . . . . Kristina z Kralowic.

Kol znaku Ostrovských: Pan Bůh bud pochwálen.

X. 1530 UMRZEL STATECZNY . . . . Jest nečitelný a dle znaku náleží Kabům z Rybňan.

XI. Rovněž minuskulí s majuskulí gotickou:

Letha Panie 1574 . . . . Alzbieta z Czernczic a Pacowie (manželka Štěpána Španovského z Lisova).

XII. Náhrobek se znakem Černína z Chuděnic (nečitelný).

XIII. Žulový náhrobek se znakem Ostrovců z Kralovic, legenda psána minuskulí gotickou, avšak nečitelnou.

XIV. Náhrobek tesaný v červeném mramoru gotickou minuskulí a majuskulí.

Letha 1588 v pondiely na den
swateho Prokopa umrzel uro
zeny a stateczny Rytirz Pan
Erych Sspanowskey z Lysowa ge
hozto Tielo tuto Wzkrzysseny a
z mrtwych oczekawayicz wstany.

XV. Náhrobek v červeném mramoru provedený a v horní polovici nese nápis římskou majuskulí psaný.

TUTO LEŽI A ODPOCZIWA OCZE
KAWAGE OD MRTWICH BLAHOSLAWE
NEHO WZKRZISSENI TIELO MRTWE
UROZENEHO A STATECZNEHO RYTIRZE
PANA LADISLAWA WILHY ZE RZA
WEHO NA PACOWIE DUBU A MEZNIM
KTERIZ ZIWOT SWUG DOKONAL W MIE
STIE PELDRZIMOWIĖ WE CZTWRTEK
NA DEN MOUDROSTI BOZIE LETHA
DOCHAZEGICIHO TISICIHO SSESTISTEHO DWACATEHO.

Pod nápisem pěkně pracovaný znak v reliefu.

XVI. Na pilíři u oltáře P. Marie Lurdské zazděn v žule tesaný náhrobek 87 *cm* vys., 55 *cm* šir. s nápisem:

Letha Panie
1671. Dne 5. Aprili(s)?
usnul gest w Panu
Slowutny Muz Pan
Urban Markus Primator
Tielo . . . (setřeno).

XVII. Vedle leží kámen náhrobní v růžovém mramoru tesaný a v římském písmě psaný:

HIC JACET PATER WENCESLAUS JOSEPHUS SKOKÁNEK
SACERDOS ECCLESIASTICUS . . . . . CE WODICENSI . . .
13. SEPTEMBRIS A. 1700 IN PAROCHIALI ECLESIA CETO
RAZENSI BAPTISTATUS DIE 14. NOVEMBRIS 1700

. . . . PACOVIENSIS PAROCHUS
AGITOTATUS . . . EX OMNIBUS . . . . . WIT EUM DEUS
ANNO 1764 . . . OBSECRAT PIE NE DEUS IN . . . TIMUS
REMINISCATUR DELICTORUM ET IGNORANTIORUM JUVEN
TUTIS SUAE OMNESQUE PIE MISERICORDIAM DEI ROGAT
PECATOR MAXIMUS UT EI . . . CERE ET PRO EO DEUM . . . RE
DIGNEMINI OMNIBUS DIEBUS.

Na pilíři v levé straně lodi jest pamětní deska Myslíkova, ve dřevě řezaná se zlacenými písmenami:

JLLUSTRISS. ET EXELEN
TISS: D· D· SIGISMUNDUS JO-
ANES MISSLIK L· B· DE HIR
SHOWA DNO IN PACZOW ET
LHOTA SC. R. QUE MISTIS
CONSILIARIARIUS SAVLICO BEL
LICUS GENERALIS CAMPI MA
RES CHALLUS LEITENANTVS
NEC NON PEDITV EQVITVM
QVE COLONELLVS PIE OBIIT
III. NOWEMB A. D. MDCLXVI
ORATE PRO EO.

Znak Myslíka z Hiršova.

Zvony.

I. š. 1·31 *m*, v. 0·97 *m*. Zasvěcený sv. Michaelu.

Kolem koruny:

1. SIT NOMEN DOMINI BENEDICTUM EX HOC NUNC
USQE IN SÆCULUM AMEN.

Uprostřed na plášti:

2. AD LAVDEM ET GLORIAM OMNI
POTENTIS DEI ET VENERATIONEM
S. MICHAELIS ARCHANGELI FUSA SUM
ANNO 1521 ACCRAVATO AUTEM MIHI
CORDE RUPTA FUI 1726 COMBUSTA
1727 DENNO COMBUSTA 1744
REFUNDOR SUB PROTECTIONE
DEI ET SS. PATRONORUM ANNO
1752 PRAGÆ A IOANNE GEORGIO
KÜHNER CAMPANARUM FUSORE
MICROPRAGENSI.

3. SANCTI PATRONI ORATE PRO NOBIS.

II. š. 0·97 *m*, v. 0·68 *m*. Sv. Václav.

Na plášti:

MVNIFICENTIA RSSMI AC
ILLUSTRII D P. ERNESTI
CONSTANTINI RUZICZKA
EPISKOPI BOHÆMI BUDVICENSIS
HÆC CAMPANA REFVSA EST
ANNO 1833.

Znak zvonaře a v něm nápis: IOAN ADALBERT PERNER IN BUDWEIS·

III. š. 0·71 *m*, v. 0·57 *m*. Sv. Florian v reliefu.

Kol koruny: SANCTE DONATE ORA PRO NOBIS. U koruny za každým slovem hlava andílka. Na plášti:

CAMPANARVM FVSORE MICRO PRAGÆ
A M D GLORIAM FUSA SVM A. 1752
A IOAN GEORGIO KÜHNER
SANCTE FLORIANE ORA PRO NOBIS.

ZRUŠENÝ KLÁŠTERNÍ KOSTEL ŘÁDU KARMELITSKÉHO.

Karmelitáni drželi klášter do jeho zrušení r. 1785. Z kostela učiněna kolna a z kláštera zámecké stavení. Kostel byl r. 1727 zachvácen požárem a shořel i s celým městem a farním kostelem; vystavěn znovu roku 1732 Vlachem *Calaberem de Monte Carmelo.*

Jak vypadal chrám klášterní před požárem, známo jest pouze z půdorysu z r. 1719. (Obr. 157.) Kostel zasvěcený sv. Václavu jest orientovaný a stavěný z části z kvádrů a lámaného kamene i cihel. Průčelí západní jest bohatě vyzdobeno a rozčleněno čtyřmi sdruženými pilastry s římsovanou hlavicí v pěti polích. Tyto pilastry nesou vlys triglyfový a mocně vyložené římsoví ve středu segmentovitě vypjaté. Mezi krajními pilastry jsou apsidy se sochami svatých řeholníků, v kameni tesané, posy skroucené, širokých obrysů, avšak práce slabé. Ve středu vchod pravoúhlý, z tesaného kamene, rozčleněné profilace. Nad ním na volutových konsolách široce vyložená římsa a pod ní znak řádu karmelitského v kartuši, výborné práce i komposice. Pod znakem menší kartuš s letopočtem 1732. Nad vchodem okno prostranné, segmentem sklenuté, nad ním pak dobře tesaný znak ve štítu Myslíka z Hyršova. Nad římsou jest vysoký štít, jejž zdobí združené pilastry s ionskými hlavicemi, nesoucími pěkně článkované římsoví, na němž spočívá trojhranný štít, kde uprostřed trůní socha P. Marie a po stranách štítu sedí andělé. Štít vyplněn jest volutami, na nichž umístěny sochy dvou svatých, v žule tesané. Uprostřed štítu pod sochou P. Marie jest koncha s mušlí, kde umístěn v žule tesaný sv. Václav. (Obr. 175.)

Boky lodi jsou rotundovitě vypjaté a pro velké rozpětí kopulovité klenby sesíleny opěráky při straně jižní, na této straně osvětlena loď třemi

elliptickými okny. K téže straně přiléhá věž o třech patrech, do níž prolomena obdélná okna. Rohy věže jsou vyzdobeny lesenami až k římse hlavní, kteráž se ve všech čtyřech stranách půlkruhovitě vypíná. Na věži sedí osmiboká helmice v lucernu vybíhající a osmibokou báňkou končící.

Obr. 175. Pacov. Kostel Karmelitský.

Vnitřek. Vchodem pravoúhlým, výše popsaným, vejdeme do vnitřku, který na nás učiní mohutný a hluboký dojem. Kobka pod kůrem sklenuta jest klášterním klenutím na pasech, které spočívají na mohutných pilířích o vysokém soklu.

Poprsí kůru spočívá na volutovitých konsolách akantem přebohatě zdobených. Na poprsí kůru jsou reliefy ve štuku, zdařilého provedení,

a představují anděly hudbu provozující. (Obr. 176.) Při krajích umístěni na kotoučích akantových listů malí andílkové nesoucí svazky not. Nad kůrem česká klenba. Ve stranách vchody ellipticky sklenuté, na schody a na oratoř vedoucí. (Půdorys, viz obr. 156.)

Obr. 176. Pacov. Vnitřek karmelitského kostela.

Loď jest nádherné komposice na elliptickém půdorysu, k níž se druží v boky dvě elliptické kaple konchami sklenuté. Tyto kaple jsou z každé strany vyzdobeny třemi páry sdružených pilastrů na vysokém podstavci s ionskou patkou a končí bohatě vyplněnou i rázně modelovanou korintskou hlavicí. Tyto pilastry nesou kladí se silně vyloženou římsou, na sdružených pilířích oblamovanou. Na těchto pak spočívá attika jako

podklad pro mohutnou kopuli, z níž vynikají lunety pro kruhovitá okna. (Obr. 177.)

Jednotlivá pole kupole, jichž jest šest, jsou vyzdobena plastickými kartušemi, anděly nesenými. Kartuš nad kruchtou jest vyzdobena baldachýnem, jehož cípy drží andělé. Ve vysokém reliefu jest sv. Terezie ve štuku provedena, dovedné práce, a pod ní kartuš s nápisem:

Obr. 177. Pacov. Kopule kostela karmelitského.

GRATITV
DINE
CARMELITERESIANI
DEO T: O: M:
IN WENERATIONE
S WENCESLAI
PATRONI RECG & CONV.
ERECTUM
A. MDCCXXXII.

Protější relief nad triumfálním, elliptickým obloukem znázorňuje sv. Eliáše s nápisem:

S ELIAS
PATER CARM.

Andělé drží podobný baldachýn a ve štítu kartušovém nápis:

PIETATE
ILLUSTR. AC. EXCELL. D. D.
SIGISMUNDI MISLIK
J: B: DE HIRSCHOWA
D. IN PACOW ET LHOTA
S: C: R: M. CONS: BELLICI
CAMPIMARESC LOCVT
FVNDATVM.

Ostatní čtyři kartuše jsou rokokové, věncovím, rozvilinami a mřížováním ovinuté a anděly nesené.

Presbytář jest pravoúhlá, křížově klenutá, kteréžto klenutí se opírá o čtyři sdružené pilastry s vysokým soklem. Při severní straně prolomeno okno kruhovitého tvaru, při jižní jsou obdélná okna oratoře.

Klášterní budova současně zbudovaná má kol quadratury chodby, mající v přízemí i v patrech křížové klenby. Strana jižní v nové době ubourána.

Kostel dal nynější majitel Dr. Weiss, advokát ve Vídni, velmi vkusně opraviti a opět má se ho užívati k původnímu účelu.

Zvony:

I. š. 37 *cm*, v. 28 *cm*. Kol koruny akantová ozdoba a nad ní nápis:

IOHAN GEORG SCHEICHEL GOSS
MICH IN ZNAÝM 1782.

Dole na plášti:

A FVLGVRE ET TEMPESTATE
SS. IOANNES ET PAVLE PIA
ORATIONE VESTRA LIBERATE
NOS

Relief P. Marie s děťátkem a sv. Florián.

Obr. 178. Pacov. Podobizna Myslíka z Hyršova.

V zámku nalézá se podobizna Myslíka z Hyršova malovaná s vervou a porozuměním. Malíř jest neznámý. Myslík vyobrazen v plné zbroji rytíře 17. stol. Dlouhý kučeravý vlas spadá mu na záda, v levici třímá maršálskou hůl a pravici má o helmu podepřenou. (Obr. 178.)

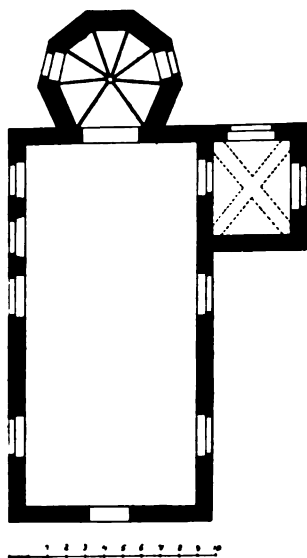
HŘBITOVNÍ KOSTEL.

Zasvěcený sv. P. Barboře, byl r. 1681 vystavěn Johannou Barborou rozenou hraběnkou se Žďáru, vdovou po Myslíkovi z Hiršova a opět za

Obr. 179. Pacov. Hřbitovní kostel.

hraběte Millesima provdanou. Jest orientovaný, bez ozdob, lodi obdélné, délky 19·25 *m* a 9·1 *m* šíře, v níž k severu dvě okna segmentovitá prolomena. Na jih přiléhá sakristie. Presbytář jest ve věži základu osmiúhelného o úhlopříčně 5·75 *m* a osvětlena dvěma segmentovými okny ve stranách. (Obr. 179.)

Obr. 180. Pacov. Půdorys hřbitovního kostela.

Věž převyšuje loď o dvě patra a mění se v jiný osmiboký hranol na příč postavený, ve stranách má elliptická okna. Kryta jest šindelem v prohnutý jehlanec, který přechází v dřevěnou lucernu osmibokým jehlanem končící.

Vnitřek jest jednoduchý, bez výzdoby. Loď ploše kryta, oblouk triumfální půlkruhový. Presbytář má 7 stran osmiúhelníka. Klenba jest kopulovitá. (Obr. půdorysu 180.)

Hlavní oltář jest sloupová architektura z doby založení kostela Na něm obraz sv. Barbory *Bedřichem Kamarytem* malovaný.

Náhrobky ve zdi zasazené mají následující legendu:

I. ZDE ODPOCZYWAGY
MANZELE GEDNOHO SRDCE Y MISLE
OCZEKAWAGICIJ HLAS —

Z MRTWYCH BUDICYHO POZAUNU!
JAN MATHIAS MIESTAN A MYDLAR
PACOVSKY, ÚSNUL V PANU DNE 25
DUBNA 1818 WIEKU GEHO 66 ROKUW
TÉZ GEHO MANZELKA MARIJA ROZENA
HAMERNYKOWA SWŮG ZIVOŤ DOKO
NALA W 67 ROKU STAROSTJ SWE DNE
22. SRPNA 1818
BOZE! DEGŽ GIM LECHKE ODPOCZIWANI!

II. LETA PANIE 1728 NE
6 JULII USNUL W PANU
POCTIVI MUZ PAN
FRANTISSEK SSEDIVI
BEGWALI MIESSTAN
A SPOLU RADNI MIESTA
PACZOWA A W TOMTO
MISTIE ODPOCZIWA DEG
MU PAN BUCH LEČH
KE ODPOCZINUTI A WE
SELE Z MRTWYCH WS
TANIE WIEKU SWEHO
62 LETA

Zvony:

I. š, 44 *cm*, v. 36 *cm*. Kol koruny:

GOSS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG 1682.

Relief sv. Barbory.

II. š. 38 *cm*, v. 25 *cm*. Kol koruny:

H. LAVRENTY BIT
FIR VNS

Relief sv. Vavřince.

KAPLE SV. ANNY půdorysu osmibokého se vchodem od východu. Kryta osmibokým jehlanem s lucernou a báňkou. Uvnitř jest kulatá a kupolí sklenuta. Na kupoli fresky s obrazem města Pacova z r. 1701, kdy tato kaple vystavěna byla.

RADNICE. Archeol. Com. IX. 925.

Cínový korbel cechu soukenického má na víku:

JOSEPHUS
TEDT WOLF
1736.

Na nádobě znak soukenický, jejž drží čtyři lvové:

JOSEPHUS PRETSCHNEIDER	TOMASS PROCHASKA	WENTZL IMLER
	JWANES ZAIPERT	JOANES KETZLIK
	WENZEL KAPLITZKY	

Obr. 181. Pacov. Stříbrná soška P. Marie.

Soška P. Marie 40 *cm* vys., na podstavci stojící, ze stříbra tepaná, dobré modelace, výborné ciselury i tepání, se svatozáří. (Viz obr. 181.) Na zadní straně sošky vyryt jest nápis:

Septenus fratrum vult
gaudia septem matris
Virginae cum pietate o
coli
Fridericus Philippus
Franciscus Fridericus
Joannes Henricus
Franciscus Leopoldus
Antonius Philipus
Joannes Josephus
Venceslaus Carolus
Postremus almae
congregationis rector
Schleichert de Wiesenthal
Anno 1723

Na podstavci ve štítku:

Tu pia Virgo rege
Schleichertionos.

Uprostřed znak Schleicherta, chrt a tři pole znaková.

Soška tato má svou historii. Byla majetkem kláštera Karmelitského a po zrušení kláštera do dražby dána. Koupí získal ji jistý pacovský občan který ji městu při své smrti odkázal.

Městské pečetidlo, stříbrné, na stříbrném řetízku, 44 *mm* v průměru, má uprostřed znak města Pacova. Ve štítu věž, o níž se opírá tlapami český lev. Nad znakem blanka, na níž gotickou minuskulí legenda: secretū civiū paczow. Pochází z prvé pol. 16. stol., kdy král Ludvík r. 1519 Pacovským udělil právo užívati erbu a pečeti červené. (Obr. 183.)

Karafinka na olej a ocet, dobře komponovaná, objímky s festony a stříbrnými pásky, z poč. 19. stol.

Obr. 182. Pacov Pečetidlo městské.

BOŽÍ MUKA při cestě od Pacova k Rončkovicům. Jsou v žule tesána, as 4 *m* vysoká, s podstavcem čtyřbokým, na němž vytesáno:

LETHA
PANIE
1678.

Na podstavci hranol a na tomto kaplička s baňatým čtyřbokým zakončením. (Obr. 183.)

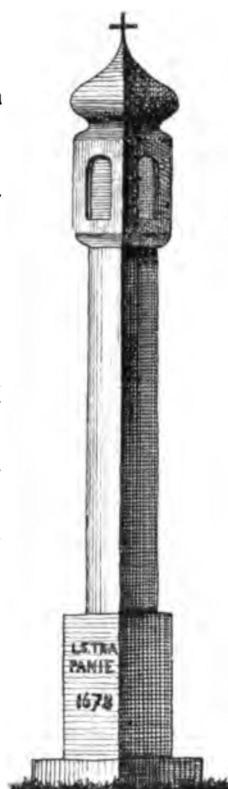
Na ohradní zdi dvora Švarcenberského, »Dvořiště« zvaného, vedle průjezdu zazděn dobře spraçovaný žulový znak knížat z Eggenbergů s letopočtem 1635.

Pavlov.

Schaller XIV. 37.

Na půdorysu staré tvrze povstalo moderní stavení jednopatrové s risalitem a věžičkou uprostřed střechy. K hlavnímu stavení přiléhají hospodářská stavení do úhlu pravého. Na cestě k Pelhřimovu stojí BOŽÍ MUKA ze žuly tesaná. Jest to čtyřboký hranol s římsou, na níž sedí čtyřboká kaplička.

Hranol spočívá na čtyřbokém podstavci, na němž jest následující legenda: KDO
W BOHA
DAUFA
OPUS
TEN
NEBU
DE

Obr. 183. Pacov. Boží muka u Rončkovic.

Na římse značka: I. K. M. Z., pod tím pak znak, v jehož štítu vytesán pes. Pod znakem jest letopočet 1681.

Pechburg, též Smolín.

Sedláček IV. 215.

Na cestě z Chyšky do Lestného lze v lese spatřiti stopy bývalého HRADU, podoby vejčité na příkopech a náspech. Nedlouho tomu, co zde trčely zdi nad povrch, však na stavbu chalup rozbourány.

Pelhřimov, město.

G. Grueber C. III. 81, IV. 28, 87. — Trajer XX. 702. — Sommer X. 142. — J. Schaller XIV. 73.

Kdy město Pelhřimov bylo založeno, nemožno listinami doložiti. Městský urbář, německy psaný z r. 1760 připisuje založení města biskupovi pražskému Pelhřimovi. Avšak již za Daniela II. byl kol r. 1226 založen kostel sv. Víta, tehdy farní. Z toho lze souditi, že město již stálo a dřevěnými sruby hrazeno bylo.

Za Václava I. a Přemysla Otakara II. slulo město trhovým. V privileji arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka se nařizuje, aby se Pelhřimovští řídili právy Starého města pražského. Arcibiskupové pražští drželi Pelhřimov do r. 1416.

V bouřích husitských ostal Pelhřimov po většině věren víře katolické. V lib. erectionum jest uvedeno, že r. 1376 Nicolaus de Pilgram Doctor Decretorum kapli P. Marie na předměstí založil.

R. 1446 byl svolán do Pelhřimova sněm a na něm usneseno, by císař Fridrich, jako poručník Ladislava Pohrobka, tohoto do Čech poslal a aby Rokycana dosáhl papežského potvrzení za arcibiskupa. Usnesení sněmovní císař však nerespektoval. Na to dne 10. ledna 1449 byl druhý a 12.—23. dubna 1450 třetí a pak 13. července do 3. srpna 1451 čtvrtý sněm svolán, kdy se konečně strany na míru a pokoji usnesly. Slavnost smíření byla hlučně slavena na hradě Kameně u Pacova, který patřil té doby Oldřichovi z Rožmberka.

R. 1554 zuřil v městě zhoubný požár, který celé město i hradní kapli strávil.

R. 1577 v pondělí po památce slavného vzkříšení Páně vykoupili se Pelhřimovští z poddanství a město mezi města královská zařaděno.

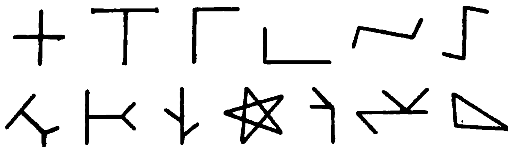
R. 1646 vznikl veliký požár, který strávil větší část města a i zámek.

R. 1682 vypukl opět požár a strávil kostel, věž, obecní dům i zámek.

Ze zbylého hrazení městského zachovalo se celkem dosti mnoho. Na jihozápadní straně jsou hradby již na některých místech v obydelní stavení přeměněny. Na valech založeny jsou zahrady a v příkopech hra-

zených též. Na hradbách patrny jsou dosud okna střílnovitá a cimbuří. Jižní roh hradeb zpevněn byl branou, Rynárecká řečenou.

Tato brána má čtyři patra, jest z kvádrů a lomového kamene stavěna. Se strany jižní i severní jest v každém patře umístěno obdélné okno se žulovým ostěním, na hranách sříznutým. Okna tato nejsou v ose brány umístněna. Na čelních stranách v římse hlavní jsou renaissanční štíty pro hodiny. Brána jest kryta střechou stanovou, na které sedí věžička s lucernou a cibulovitou baňkou. Celá byla sgrafitovanou rustikou vyzdobena. Brána tato má dva vjezdy goticky sklenuté. Oblouky tyto jsou z přesně tesaných kvádrů sklenuty. Některé z nich mají kamenické značky (obr. 184). Od líce k líci jest 10·8 *m* v hloubi a 5·9 *m* v šíři. Zdi jsou 2·5 *m* silné.

Obr. 184. Pelhřimov. Kamenické značky.

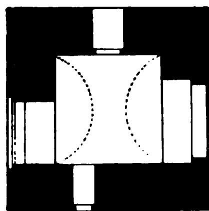
Přízemí jest valeně sklenuto. Ostatní patra jsou uvnitř dřevěná. Okna uvnitř segmentem sklenuta. Brána jest k hlavní římse 18 *m* vysoká. Hodiny byly sem pořízeny r. 1628, jak to z letopočtu do železné příčky na hodinovém stroji vsekaného, patrno.

Na jižní straně brány, hned při vjezdu na trnoži zazděny po levé i pravé straně v žule tesané kameny; na levém nápis psaný velkým písmem renaissančním:

FELIX CIVITAS QUAE TEMPORE
PACIS COGITAT BELLA.

Druhý na straně pravé psán písmem gotickým:

Letha Panie 1561. | w sobotu den pamatny nalezem | swateho krzize po XVIII. hodine v miestie | Pelhrzimowie na Cwokowskem domie za drzenie tehoz domu Chaba z dopusstienie Boziho | zkrze neopatrnost susseni sladu gecznyho | ohen gest wyssel a sskodu welikou na | miestie i przedmieste uczinil | a protoz tato brana znowu wystawiena | gest | Letha Panie 1584. (Viz půdorys obr. 185.)

Obr. 185. Pelhřimov. Půdorys Rynárecké brány.

Před vjezdem jižním, který dosud otvory pro kladky vykazuje, stávala ještě v letech čtyřicátých druhá brána, »Kolíbka« zvaná. Měla vjezdy půlkruhovité sklenuté se žulovým ostěním a byla v líci zdi hladká. Líc zdi ukončena byla v římse cimbuřím. Střechy sbíhaly se do středu a odtud jméno kolíbka (obr. 186. pohled na město jak v XVIII. století vypadalo).

Byla jednopatrová s bytem pro dozorce vězňů a s vězením. Měla též po pravé straně fortnu pro pěší. Mezi bránou Rynáreckou a Kolíbkou byl příkop. Byla tedy Kolíbka na délku zvoditého mostu stavěna a vystavěna zároveň s věží na sklonku XVI. století. Od Kolíbky dále z města bylo

Obr. 186. Pohled na Pelhřimov dle rytiny z XVIII. stol. v městském úřadě chované.

umístěno předbrančí, stavba to XVII. stol. K této jednoduché bráně, která byla 1 *m* silná a půlkruhovitě sklenuta s pilastry rustikovanými, kladí a římsu nesoucími, přiléhaly s obou stran obydelní přízemní domky pro stráž určené. Tyto v líci brány byly opatřeny cimbuřím a malými věžičkami se střílnami. Nad branou samou, nad římsou byl trojboký štít římsovaný a po stranách i uprostřed renaissančními koulemi vyzdobený. Předbrančí toto bylo v letech osmdesátých strženo.

Obr. 187. Pelhřimov. Pohled na bránu Rynáreckou od strany severní.

Brána Rynárecká, též Horní zvaná, má dosud zachovalé krákorce pro pavlač při straně severní. (Obr. 187.) Nebylo možno do brány se jinak dostati, než ochozem hradebním. Dosud nutno půdou sousedního domu projíti, bychom se do prvého patra brány dostali. Teprvé později proražen v přízemí brány vchod do východní zdi, aby se do parkánů přístup zjednal.

Od brány Rynárecké na východ jsou hradby městské skoro úplně zachovalé, až na nejhořejší část, která tu a tam pobořena. Hradby zde vykazují různé stáří dle přístavby. Nejstarší zdivo jest vrstveno pravidelně a pochází ze druhé pol. XIV. stol.

Zde jsou valy i příkopy zcela dobře zachovány, tak že dle změřených zbytků bylo možno schema těchto hradeb podati (obr. 188.).

Obr. 188. Pelhřimov. Hražení městské.

Obr. 189. Pelhřimov. Bašta v zahradě domu č. 33.

V zahradě domu č. 33. jest zachovalá půlkruhovitá bašta, 1·5 *m* silné zdi mající, jež jest k valům přistavěna (obr. 189.). Horní část její jest snesena. Na to přerušeny jsou hradby budovou c. k. gymnasia a pokračují pak dále směrem východním, kde v čísle 40. opět ve čtyřbokou baštu vybíhají. Tato jest dnes v obytné stavení proměněna. Na to se hradby lomí, směrem severovýchodním ku bráně dolní přiléhajíce. V lomení jest opět kruhovitá bašta.

Brána Jihlavská čili Dolní (obr. 190. pohled od východu) jest současně s Horní či Rynáreckou stavěna a to po požáru r. 1554. Do brány této vedou dva vjezdy v lomený oblouk sklenuté, dokonalé práce, hladké líce. Jednotlivé kvádry jsou jemně přitesány a těsně uvrstveny.

Obr. 190. Pelhřimov. Pohled na Jihlavskou bránu od strany východní.

Na straně vnější má toto v žule tesané ostění hranu sříznutou. Oba vjezdy jsou z osy brány posunuty. Vnitřní prostor od líce k líci jest 11·1 *m* hl. a 5·9 *m* šir.

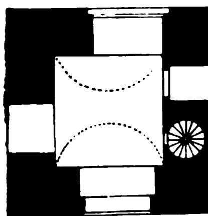
Východní vjezd orámován jest obdélným ostěním a má dosud zachovalé otvory pro kladky a tyto v nich pro zdvihací most. Brána, jež jest k římse 34·6 *m* vysoká, má pět pater. Ukončena jest renaissanční římsou se 4 renaissančními štítky, kde v průčelí hodiny po obou stranách jsou umístěny a v druhých dvou okna pro hlásného. Kryta jest lomenou čtyřbokou sedlovitou střechou, v temeni se zúžující, na níž sedí osmiboká věžička s lucernou a baňkou, která zde — jakož i u brány Rynárecké r. 1744 postavena byla. (Obr. 191. Pohled od západu.) Okna v patrech mají vesměs pravoúhlá ostění na hranách sříznutá a do vnitř segmentem zaklenutá. S obou stran, kde hradby ku věži přiléhaly, jsou zazděny vchody, půlkruhovitě zaklenuté, ze žulového ostění. Na straně jižní přistavěn v XVIII. stol. šnek, by se do věže k hodinám mohlo. (Viz půdorys obr. 192.) Před branou bylo podobné předbrančí jako u Rynárecké postaveno, jak to ze staré rytiny, na radnici chované, patrno (obr. 186.).

Od věže pokračovaly hradby směrem severním, nyní již v líci v obytné stavení přeměněné, až k číslu 64. V čísle 57. přerušeny byly fortnou, později v bránu přeměněnou. Této bráně se říkalo Pánkova brána, byla bezpochyby v XVII. stol. vystavěna a v letech osmdesátých zase úplně rozbourána. (Obr. 193.) V století XVI. býval zde rybníček, který vystavěním brány zavezen, by přístup do města tímto směrem byl zjednán. Od této brány lomí se hradby směrem skoro západním a končily u brány Pražské, jež

Obr. 191. Pelhřimov. Pohled na Jihlavskou bránu od strany západní.

dle vypravování byla jednoduchá, tedy asi rovněž v XVII. století postavena a v naší době sbořena. Od brány této lomily se hradby směrem západním a zbyly pouze za děkanstvím v původním tvaru. O valech a příkopech není zde dnes památky. Pak směrem jihozápadním vinuly se hradby podle kostela středem solnice, nynějšího národního domu a přiléhaly druhým dílem k zámku.

Obr. 192. Pelhřimov. Půdorys brány Jihlavské.

Zde byly brány dvě a sice brána Solní, která měla pouze obydlí pro solnaře a místnost pro vojáky a byla bez věže, a druhá, těsně ve frontě zámku postavená. Mezi oběma branami zachovalo se cimbuří v přestávkách půlkruhovitě vyduté se střílnami (obr. 194.).

Pak pokračovaly hradby směrem jižním a jsou zde i s valy a příkopem zachovány, jen tu a tam jsou okna a dvéře do zahrad proraženy. Hradby spojovaly se s branou Horní. (Obr. 195. situace hrazení městského.)

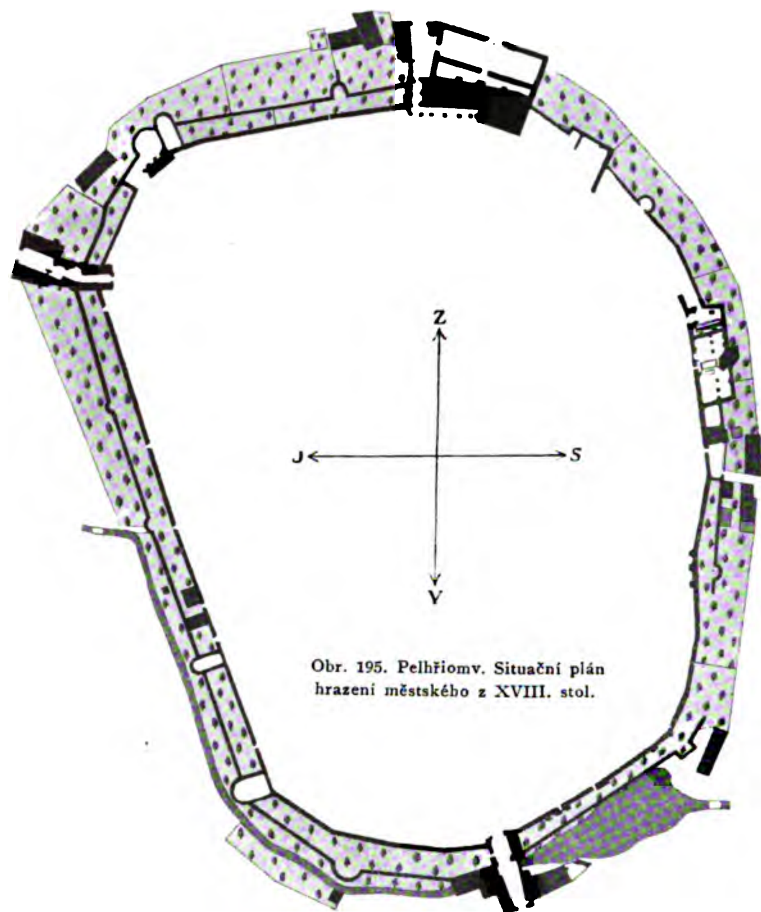

Obr. 193. Pelhřimov. Pohled na Pánkovu branku.

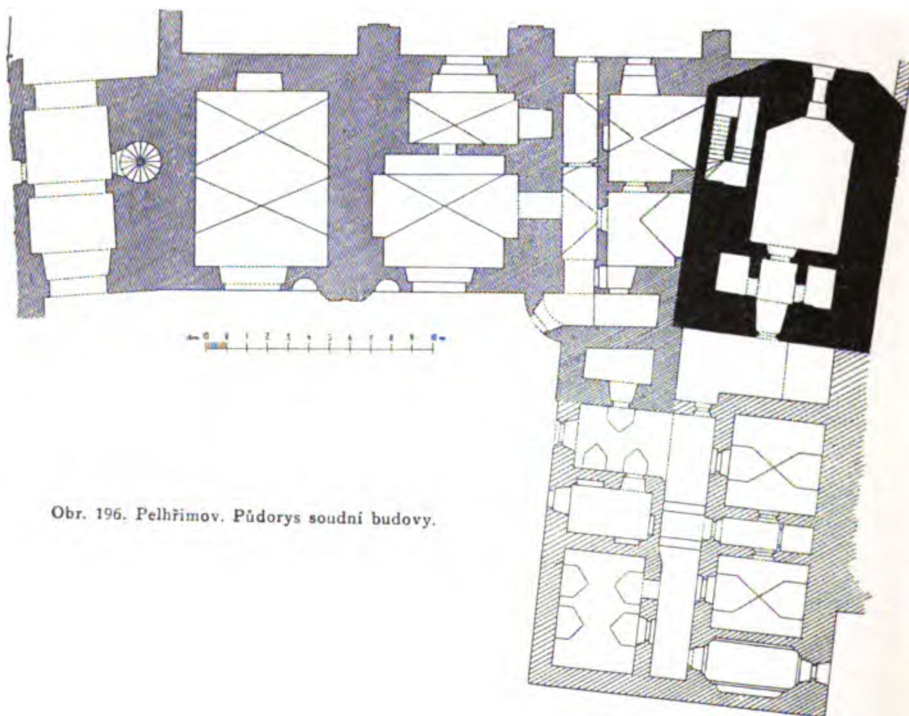
ZÁMEK, nynější budova c. k. okr. soudu, býval silně opevněn. Bezpochyby vznikl až za držitelů zápisných a to za Janka z Chotěmic, jemuž město arcibiskup Kunrát prodal. — Z půdorysu je patrno, že z této stavební periody ostala zde věž a kaple, v kostel farní proměněná. Tato část stavby na sever jest přímá a na západ třemi stranami šestiúhelníka uzavřena. Západní průčelí zdí mohutných opřeno jest třemi opěracími pilíři. V přízemku pod věží jest místnost obdélná, valeně sklenutá se vchodem ze žulového ostění v lomený oblouk sklenutým a na hranách sříznutým. Druhý vchod má však již pravoúhlé pozdně gotické ostění. Dosud se tomuto traktu říká »Ve věži«, pro mohutnost zdí. (Viz půdorys obr. 196.)

Obr. 194. Pelhřimov. Zbytek městských hradeb.

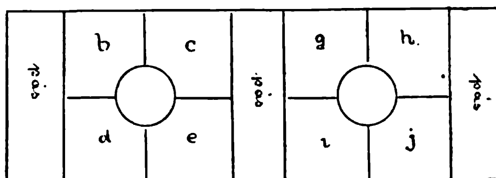

Obr. 195. Pelhřiomv. Situační plán hrazení městského z XVIII. stol.

Obr. 196. Pelhřimov. Půdorys soudní budovy.

Trakt k západu obrácený má mohutné zdivo a jest v přízemku celý křížově sklenut. Fronta tohoto traktu na východ obrácená měla arkády v přízemí i v prvém patře, jež v přízemí zachovaly se jen částečně. Spočívají na mohutných čtyřbokých pilířích s půlkruhovými pasy a jsou uvnitř křížově sklenuty. Tato přízemní stavba zbyla ještě po Říčanských; neboť Adam Říčanský z Říčan opravil a rozšířil zámek i na křídlo východní, nynější trestnici. Býval té doby zámek o dvou patrech. Když však město a radnice popelem lehly a Pelhřimovští se z poddanství vykoupili, vtáhli roku 1582 do zámku a z tabulnice zasedací síň učinili. Po velkém ohni roku 1682 shořelou budovu měšťané již v předešlém způsobu neobnovili a pouze prvé patro zaklenuli do pasů českou klenbou, kdežto za Říčanských tu byly stropy ploché. Ve věži i v křídle na východ odchýleném veškeré místnosti upravili tak, jak se dnes nalézají. V té době asi i brána u zámku vedle Solní brány provedena. Křídlo severní bylo přestavěno a v XVIII. století vystavěna tu

Obr. 197. Pelhřimov. Schema maleb v soudní budově.

Obr. 198. Pelhřimov. Soudní budova. Obraz Romula a Rema.

kaple pro trestance. Jest zasvěcena sv. Kříži. Na hlavním oltáři jest Kristus na kříži, velmi pěkné řezby.

V prvém patře západního křídla jest dnes soudní síň, která i za času patrimonialních úřadů témuž účeli sloužila. Jest pomalována dobře zachovalými a trefně komponovanými freskami a rozdělena ve dvě travée třemi

oblouky. Každé travée má pět malebných polí, v nichž namalovány jsou následující výjevy: *a*) soud Šalamounův, *b*) sedící Iustitia, *c*) *d*) *e*) Bacchus v různých posicích, *f*) Josef Egyptský, *g*) víra, *h*) naděje, *i*) nevinnost, *j*) láska (obr. 197.). Pásy jsou vyplněny velmi dovedně komponovanou ornamentikou na plné světlo malovanou, kartuše a uprostřed Boží oko. Vše jest svěžího koloritu a s vervou malováno. Fresky co do charakteru mají dosti podobnosti s freskami v kostele sv. Víta ze XVII. stol. V této místnosti visí objemný

Obr. 199. Pelhřimov. Pohled na soudní budovu.

obraz, jenž celou západní stěnu vyplňuje a představuje Romula a Rema (obr. 198.). V levém rohu namalován znak Leskovců. Obraz malován jest širokým štětcem a má ráz maleb hollandských, ale vše jest trochu tvrdé v kresbě i v malbě.

Vnějšek: Nynější, k městu obrácené průčelí rozčleněno pilastry ve tři plochy. V přízemí, kde pilastry jsou sdruženy, nalézají se ve výklencích sochy, které kdysi nahoře v prvém patře na pavlači stávaly. Jsou v žule tesány a představují Spravedlnost a Ochranu. Obě jsou velmi slabě pracovány, ač vůle umělci nescházela. První patro vyzdobeno jest lesenami dvojmo

a čtvermo sdruženými. (Obr. 199.) Mezi nimi jsou podvojná okna, nad nimi lomená římsa a nad touto elliptická okna, na půdu vedoucí. Zámek jest kryt mansardskou střechou, prejsy. Na věži sedí čtyřboká věžička s lucernou a cibulovitou bání. V líci věžičky umístěny jsou hodiny uměleckého díla, bohužel porouchané. V rohu, kde se křídlo na východ lomí, jest předsíň do půlkruhu stavěná s balkonem, novějšího data.

Obr. 200. Pelhřimov. Pohled na domy 21 a 22.

Ve vnitřním městě zachovalo se mnoho domů v původním stavu kdy po velkém požáru r. 1557 znovu vystavěny. Dům číslo 21. jest v prvém patře na krákorce postaven a má vrata ze žulového ostění, sice v půlkruh sklenutá, avšak dosud gotické mělké profilace (obr. 200.). Dům číslo 20. jest velmi pěkně façadovaný z XVIII. stol. (obr. 200.). Dům číslo 18. zvenčí

Obr. 201. Pelhřimov. Pohled na dům č. 17.

Obr. 202. Pelhřimov. Ostění v domě č. 17.

jest zmodernisován, avšak uvnitř dosud vše ze XVI. stol. jest zachováno. V křížení kleneb jsou ozdoby ze štuku. V čísle 17. jest nejoriginálnější façada (obr. 201.). V hořejší části štítu oživena jest façada půlkruhovitými věžičkami, mezi nimiž jsou segmentové otvory.

Tento dům má na východ výstupek čtverečný, jehož klenba síťová v prvém patře jest velmi zajímava. Façada domu tohoto držána jest v empiru. Vrata jsou půlkruhovitě sklenuta a mají v klenáku sdružené dva znaky Nejepínských.

V průjezdu při levé straně dvoje dvéře s vodorovným nadpražím goticky profilovaným se znaky (obr. 202.) s letopočtem 1561 a se znakem Nejepínských v žule tesané.

Druhé dvéře mají letop. 1563 se znakem Malovců z Libějic a Cibulků z Litultovic. Chodba prvého patra jest bez žeber goticky sklenuta. (Obr. 203.)

V čísle 14. jsou hlavní vrata v průjezdu goticky lomeně v kameni tesána a mají hranu seříznutou. Před vraty byla podsíň.

V čísle 53 jest žulové pozdně goticky profilované ostění s prázdným štítkem uprostřed a s letopočtem 1558.

Děkanství celé jest ze XVI. století. Má goticky profilované ostění ze žuly s vodorovným nadpražím. Façadu má z XVIII. stol. velice dobře rozčleněnou a vyzdobenou.

V čísle 6. jest zachován štít ze XVI. stol., který jest rozčleněn šesti lesenami a prostory mezi nimi jsou volutovitě vyplněny. Číslo 5. jest sbarokisováno. (Obr. 204.)

Číslo 4. má façadu ze XVII. stol., však vnitřek jest celý ze XVI. stol. (Obr. 204.)

Číslo 3. má vrata žulového ostění do půlkruhu sklenutá, avšak gotické profilace. U patníku v kameni vytesaný štít se značkou kameníka a letopočtem 1555 (obr. 205.).

Číslo 62. má dvojitý štít ze XVI. stol. pocházející.

Obr. 203. Pelhřimov. Znaky na ostění domu č. 17.

Tento jest na venek pěti pilířky sesílen. Uvnitř při pravé straně jest dveřní ostění, goticky profilované s vodorovným nadpražím. (Obr. 206.)

V ulici Komenského má dům č. 38. (obr. 207.) podsíň křížově gotickou klenbou zaklenutou a vrata s lomeným obloukem v žule zpraco-

Obr. 204. Pelhřimov. Pohled na domy č. 6, 5, 4.

vaného ostění se sešikmenou hranou. Má mashauz a obydelní stavení na zad. V prvém patře ku předu jsou malá okénka se žulovým ostěním a místnost na sýpku. (Viz podélný řez obr. 209).

V přízemí jest ostění dveří ze žuly tesané s vodorovným nadpražím dvěma pruty a žlábky zdobeným (obr. 208.).

Na ostění vytesáno got. minusk.:

Tento naklad uczinil
Adam Hora.

Nad tím letop. 15 dvě skřížená kladívka ve znaku 55.

V domě číslo 62. v ulici Palackého byl nalezen kámen mramorový, na němž se čte nápis:

TRVHŸMV TOMV . M .
A BEGTŸ PROPVSS - TE
NEG WEGEZ - DOWVLE
BOZŸ NEZRUSSENEG POD
HNEWEM BOZIM. 4 M. 1717
JAN JANECZEK.

V domě č. 91. jest namalována ruka meč třímající, snad odznak tržebního práva.

Obr. 205. Pelhřimov. Kamenická značka na domě č. 3.

V městě nalézá se na dřevěném štítě domu č. 50. nápis:

HEC ÆDES EXTRUCTA MANEBIT VSVIT
GRATÆ POSTERITATY ANNO DNI 1724.

V městských sadech v domku č. 138. jest nápis švabachem:

Walcha vystawiena nakladem Czechownim . dne 20 srpna 1717. Pak obnovena gest . dne 26 czerwna 1841 Roku.

Obr. 206. Pelhřimov. Pohled na dům č. 62.

Městské pečeti.

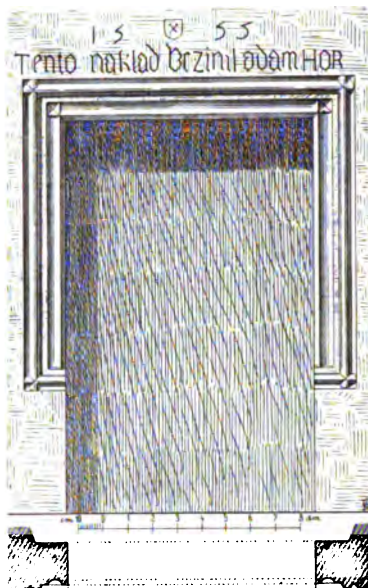
Velká pečeť 67 *mm* v průměru, má uprostřed zlepšený znak města s válečnými trofejemi a nad znakem na trůnu sedí císař s žezlem v pravici a říšským jablkem v levici. Po obou stranách sedí po 4 kurfirstech s příslušnými znaky nad hlavami. Na obrubě legenda velkou latinkou: (obr. 210.)
SIGILLUM REGIAE SEMPERQUE FIDELIS CIVITATIS PILGRAMIENSIS.

Menší pečeť 52 *mm* v průměru, s týmž znakem; avšak bez císaře a kurfirstů, s nápisem při obrubě:

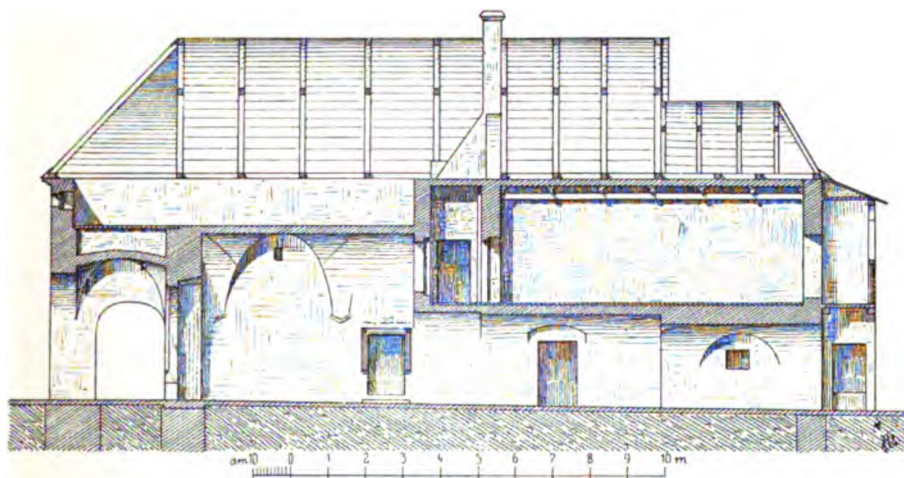
SIGILLUM REGIAE SEMPERQUE FIDELIS CIVITATIS PILGRAMAE.
(Obr. 210.) Obě ze XVII. století.

Obr. 207. Pelhřimov. Pohled na dům č. 38.

Obr 208. Pelhřimov. Profil ostění v domě č. 38.
Řez trámovím stropním obytného stavení.

Obr. 209. Pelhřimov. Podélný řez domu č. 38.

Městská pečeť stříbrná ze XVI. století jest průměru 50 *mm*. Má uprostřed znak města s hranatými věžemi. Kol obruby jest nápis velkým písmem renaissančním, však *m* a *n* jsou gotická:

SIGILLUM CIVIUM IN PILGRAMIS.

(Obr. 210.)

Obr. 210. Pelhřimov. Městské pečeti.

Nejmenší pečeť 40 *mm* v průměru má již zlepšený znak a kol obruby nápis latinkou velkou:

SIGILLUM CIVITATIS PILGRAMENSIS.

(Obr. 210.)

V městském důchodenském úřadě stojí dvě velké ze železa kované pokladny (obr. 211.).

Jsou obě kolem do kola železnými pásy křížem přeloženými pobity a na křížení probity hřeby, jichž hlavy v kuličky končí.

Prvá má na víku mosazného lva ležícího, který, když se odšoupne, může býti odklopen a pak teprv se objeví díra klíčová. Jedním otočením klíče otevrou se závory, jichž jest na počet dvacet čtyři. Uvnitř víko i vnitřní zámek jsou prolamovaným a tepaným ornamentem vyzdobeny.

Obr. 211. Pelhřimov. Pokladna první.

V této pokladně jsou městské privileje uschovány. Na obrázku viděti (obr. 212.) jest zlepšený znak městský za Leopolda II. s pečetí tohoto vladaře.

Druhá pokladna jest podobné práce a má na víku ze železa pracovaný znak městský, odšoupnutím jednoho kvádru z cimbuří objeví

Obr. 212. Pelhřimov. Vnitřek první pokladny.

Obr. 213. Pelhřimov. Pokladna druhá.

se klíčová dírka. I tu jediným otočením mnoho závěr se otvírá. Víko jest uvnitř též podobnou prolamovanou prací vyzdobeno (obr. 213.). Tyto obě pokladny pracoval Pelhřimovský mistr zámečnický *J. Lacek* na sklonku XVII. neb na počátku XVIII. stol.

Za kamenným mostem stojí obstojně v žule sekaná socha SV. JANA NEPOMUCKÉHO na podstavci barokně sprohybaném, čtyřbokém, s římsou. Na podstavci vytesána jest pětilistá růžice s letopočtem 1724.

Obr. 214. a 215. Pelhřimov. Části božích muk.

Na náměstí ve zděném výklenku domu č. 13. stojí socha téhož světce na podobném podstavci, jako předešlá.

Socha tato jest správněji koncipována, zejména v uložení roucha. (XVIII. stol.)

U kostela stojí na trojitě stupňovitém podstavci s římsou sv. Jan Nep. slabé práce. XVIII. stol.

Na cestě do sadů leží za potokem dva kameny, které kdysi zdobívaly Boží muka. Na jednom z nich jest ukřižovaný Kristus se sv. Janem a P. Marií v mělkém reliefu a na druhém P. Maria. Vše mělce pracováno a více jako skameje. XVII. stol. (Obr. 214 a 215.)

Obr. 216. Pelhřimov. Náhrobek u P. Marie.

Obr. 217. Pelhřimov. Kámen v Podolcích.

U hřbitovního kostela leží kámen s vytesaným nápisem a znakem dvou skřížených mečů (obr. 216.).

V Podolcích v louce leží kámen, do něhož vtesán nápis gotickou minusk.:

. . . . . souseda Pel
hrzymowskeho
muz z z . . . .
. . . . . wowil a do
wody pod led whodil
MDCLXXXIII. (Obr. 217.)

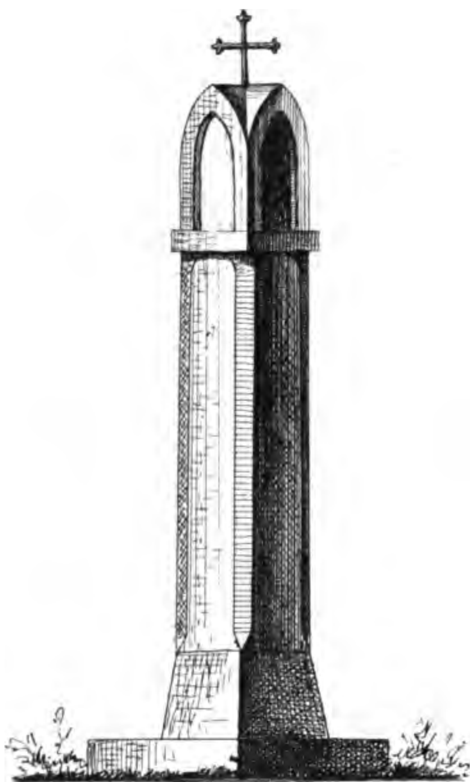
Na cestě k nádraží leží kámen gotickou minuskulí psaný: Umrzel gest przed s. pawlem . . . . saniemi s konie . . . .

Podobný na cestě do Vlásenice, též minuskulí psaný. Má málo čitelnou legendu: **R. p . . . . Bartosse . . . . zabil a strzen konmi Buh zachowey té przihody kazde° wierneho.**

U hřbitovní zdi leží kámen vyzdobený křížem a kopím; kolem legenda: . . . . **zahynul prosie zan pana boha.** Pod tím znak Říčanských.

BOŽÍ MUKA.

U nádraží na podvalu jest pilíř čtyřboký štíhlý, na hranách sříznutý, na němž čtyrstranná kaplička skrz propracovaná sedí (obr. 218.).

Obr. 218. Pelhřimov. Boží muka na cestě k nádraží.

Obr. 219. Pelhřimov. Boží muka za pivovarem

Za novým pivovarem Boží muka ze žuly vytesaná. Na čtyřbokém podstavci válec dvakrát páskem přepásaný, na něm sedí čtyřboká kaplička s římsou a prohnutou stříškou. Vrchol ukončen koulí a křížkem. Na podstavci jest nápis:

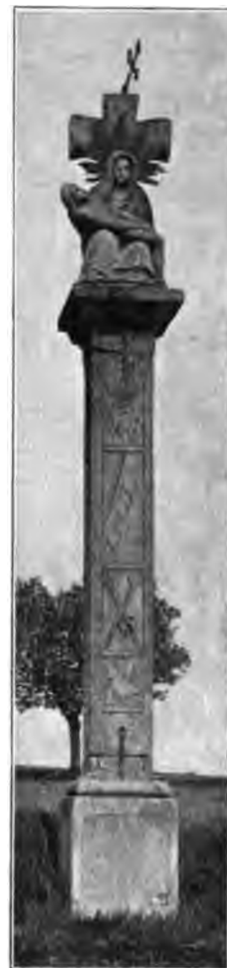
ANNO
1693
DIE
5
IVNI.

PRo LaVDe
PERPETVa BE
ATÆ VIRKINI
saCROMon
TANÆ eXTrV
XERAT (Obr. 219.)

Boží muka u Starého Pelhřimova nad Strachovem jsou jednoduchá. Na čtyřbokém podstavci (obr. 220.) stojí čtyřboký pilíř, na němž jsou vytesána se všech stran znamení umučení Kristova. Na podstavci jest násl. nápis:

Obr. 220. Boží muka u Starého Pelhřimova.

Obr. 221. Pelhřimov. Boží muka na pražské silnici.

NA TOM MISTIE
POKLEKNAVCE
KLANEG SE MV
MISLY Z SRDCE
ROZWAZ GEHO
BICZOWA
NY

TEZ TRNIM
KORVNOVANI
SMRT PRZETEZKAV
ZMRTWYCHWSTA
NY PAK DOJDESS
SMILOWANÝ.

STVG POCZEST
NY EIHLE PAN
TWVG KTERY DAL
ZA TIE ZIWOT
SWVG 1696.

Na kapličce, která jest čtyřboká a sedí na hranolu, jest nápis:

TITO
BOZI MVKI
GSAV KE CTI
A SLAWE BOZI
A PRZIPOMINANI
PET RAŇ CHRISTA
PANA WISTAWENI

TVTO LAVKV
NA WECZNOST
ODKAZVGI
KDO BI KOLIW
PME SMRTI
VZIWAL CI ABI
KAZDOROCZNE
MSSI S. ZAMNE
D.S.S. A MANDE
LINV MANZEL
KV MAV DATI
POWINEN BIL
SLAVZITI AIZ
CHVDIMIZ.K.

Na pražské silnici na rozcestí ku Starému Pelhřimovu stojí podobná Boží muka, mají však na temeni svém místo kapličky P. Marii Krista držící. (Obr. 221.) Na podvale jest nápis švabachem psaný:

Stug Pocestny
Cyhle Pan twůg
ktery dal za tie
žiwot swůg
A⁰ 1661 DIE 1. MAI
Mikolass Mikowsky

Na tom miestie
Pokleknauce
klaneg se mu
Misly z srdce

Smrt przetezkau
s mrtwych wstani
pak dogdess
smilowani

Rozwaz geho
Biczowani
tez Trnim ko=
runowani
Dorota Mikowska.

Na hřbitově nalézá se několik v železe kovaných křížů z konce XVII· a z počátku XVIII. stol. (obr. 222. a 223.).

Nad městem směrem jihozápadním na kopci stojí kaple čtyřboká se vchodem půlkruhovitě sklenutým, zasvěcená sv. Florianovi. Kryta jest čtyřbokým jehlanem. Pochází z konce XVII. stol.

Na cestě směrem ku Vlásenici po levé straně na nejvyšším bodu stojí podobná kaple, zasvěcená sv. Mikuláši. U této opodál jest kámen, do něhož dva důlky jsou prohloubeny. Vypravuje se, že sektář Mikuláš z Vlásenice, modle se, zde klečíval a tak tyto důlky svými koleny způsobil.

KOSTEL SV. VÍTU zasvěcený, býval farní, nyní jest gymnasijní Byl r. 1236 biskupem Janem II. svěcen a r. 1386 daroval témuž kostelu Branko, rychtář Pelhřimovský oltář a vesnici Dobrou Vodu.

Do roku 1596 byl farní, což i z náhrobků patrno, a byl i děkanský, protože děkani této doby zde pohřbeni jsou. Roku 1614 spustl a byl nákladem obce a měšťanů znovu v nynější podobě vystavěn. R. 1739 a 1740 byl opět opraven a do dřívějšího stavu uveden. Později spustl poznovu a byl v letech sedmdesátých znovu opraven. Hřbitov, r. 1740 přeplněný, byl zrušen a terrain kolem upraven, roku 1834 byl hřbitov na dobro odstraněn.

Obr. 222. Pelhřimov. Kovaný kříž ze hřbitova. (XVII. stol.)

R. 1835 byl kostel znovu opraven a podlaha chrámová snížena. Kostel jest orientován. Z původního kostela zbyla jen gotická presbytář. Průčelí západní jest barokní, rozčleněno čtyřmi trojmo sdruženými pilastry a lesenami s římsovanou hlavicí, která končí ve hlavní římse. Nad římsou jsou nástavky nesoucí římsu se štítem, který jest vyzdoben dvěma lesenami, končícími barokní hlavicí. Tato nese římsu, do stran se prohýbající a u vrcholu vodorovně končící. Kouty jsou valutovitě vyplněny. Vchod v západním průčelí jest pravoúhlý, orámovaný, nad ním římsa prohnutá na konsolách spočívající. Pod ní městský znak a nad ní balustr a veliké okno segmentem sklenuté. Po stranách štítu renaissanční koule na podstavci. Boky lodi jsou rozčleněny pěti lesenami v římse hlavní končícími.

Obr. 223. Pelhřimov. Kovaný kříž z XVIII. stol.

Do stěny prolomena 4 okna v přízemí i v I. patře, segmentovitě sklenutá. Druhé okno při jižní straně bývalo vchodem, má ostění v nadpraží segmentovité, gotické profilace, s hlavičkami andílků při stranách, v žule tesané.

Presbytář obdélná, uzavřená pěti stranami osmiúhelníka, jest radialně opřena pilíři o jednom ústupku.

Okna původní zachovala jen podélný tvar, jsou půlkruhovitě zaklenuta a skruží z nich vylámáno. Presbytář bývala vyšší, což dosud na půdě kostelní patrno. Pod omítkou proráží červeně sgrafitovaná rustika. Na východ přiléhá sakristie, přístavek z konce 17. stol.

Věž jest v úhlopříčnách orientována a stojí mimo kostel, 15 *m* na jihovýchod. Byla původně nízkou zvonicí s podezdívkou a r. 1576 z gruntu vystavěna, v 18. století o patro zvýšena a jest nyní 21 *m* k římse vysoká. R. 1755 byla za děkana Mrázka německými hodinami opatřena. Jest čtyř-

Obr. 224. Pelhřimov. Gymn. kostel sv. Víta.

boká, do výše se súžuje a při rozích vyzdobena rustikovanými lesenami, které končí ve volutovité hlavice, nesoucí silně vyloženou římsu, která uprostřed (obr. 225.) pro hodiny jest půlkruhovitě vypjata.

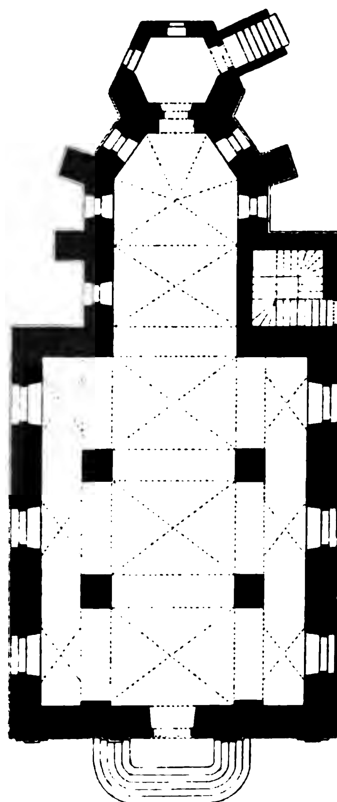
V III. patře velká půlkruhovitě sklenutá okna. Věž jest kryta osmibokou bání s pěknou lucernou, jež vybíhá v osmibokou věžičku jehlancem krytou a končí osmibokým hranolem končícím věžičkou druhou a makovicí.

Vchod do věže jest se dvou stran volný, vcházeloť se jím na hřbitov, který byl o 1·5 *m* vyšší, než úroveň nynějšího kostela. Přízemek věže má českou klenbu, I. patro křížovou.

Vnitřek kostela činí dojem trojboké lodi (obr. půdorysu 226.), kde boční lodi velmi jsou súženy. Tyto lodi jsou valeně klenuty s křížovými kápěmi u oken, délka lodi 14·25 *m* a celá šířka 10·90 *m*, šířka boční lodě 1·75 *m*. Nad bočními loďmi jsou empory stejně klenuté, jež v křížení mají svorníky (obr. 227.) omítkové, které lze i v hlavní lodi sledovati. Klenba spočívá na 3 plochých pilastrech s toskánskými hlavicemi.

Presbytář skládá se z obdélníkového travée 3·28 *m* dl. a ze závěru o pěti stranách osmiúhelníka 4·67 *m* dl. a 5·1 *m* šir. Travée i závěr jsou rovněž tak klenuty jako lodi. Celý strop i stěny jsou vyzdobeny freskami ze života sv. Víta. Světec i ostatní osoby jsou v úborech 17. století. Fresky tyto jsou výborně uchovány.

Hlavní oltář jest sloupové architektury o dvou patrech. Nese oblamované kladí ve dvou patrech. Uprostřed obraz svatého Floriana slušné práce.

Obr. 225. Pelhřimov. Půdorys kostela sv. Víta.

Obr. 226. Pelhřimov. Svorníky v kostele sv. Víta.

Po stranách jsou dva sv. biskupové, theatrální posy, ale dobré řezby V II. patře sv. Václav a po stranách andělé. Byl postaven r. 1687.

Na predelle chronogram následujícího znění:

VastatVs soLIIs fVerat DVMfV sVperbVs EREct. VM est hoc soCıum A. M. DEi Dei Parag Vırginis Mariae et Scti VItI Ecclesıæ huius Patronis, a Dno CHristophor. Öffert. et. D. Eva nata RuTliana R. C. Pilgramensis Cive, et ACtuario Die 27 Octobris Renv. Eigl. Iglon 1.6.87ʃ.

Obr. 227. Pelhřimov. Socha P. Marie.

Postranní oltáře. Levý, zasvěcený sv. biskupu Mikuláši, jest obstojná práce (18. stol.). Na oltáři jsou dva páry barokních svícnů dobré práce. Na pravo oltář zasvěcený sv. Liborovi, obraz obstojné malby, má štítek v rohu a v něm nápis švabachem psaný:

Swaty Libore, patrone náſſ od bolesti kamene a pisku Wyswobod nás.

V levé straně u prvního pilíře stojí barokní socha Panny Marie, Ježíška na ruce (obr. 228.) držící, milého výrazu, slušné řezby, zejména rukou a nohou, avšak prodlouženého těla.

Na podstavci znak Starého města pražského.

Na pravo při prvém pilíři obraz P. Marie na plátně malovaný, bez zvláštní ceny (XVIII. st.), v rámci pěkně komponovaném, rozvilinami a pásovým ornamentem vyzdobeném. V pravé boční lodi, kde dříve byl vchod do kostela, leží ve skleněné rakvi sv. Jan Nepomucký ve vosku modelovaný a šatem kněžským přioděný. Orámování rakve vyzdobeno jest listy akantovými a volutami (XVIII. st.). Tato rakev se sv. Janem nalézala se dříve v kapli P. Marie a přenesena sem počátkem XIX. st., kdy vchod jižní zazděn byl.

Pár barokních svícnů ve dřevě řezaných ladné formy a dobré komposice (XVII. stol.). (Obr. 229.)

Na severní straně kostela zvenčí stávala kaple »umrlčí« nazvaná, freskami zdobená. Též na jižní straně byla kaple otevřená a zvaná »Hrůzovská«

Náhrobky.

I.

Minuskule gotická. V žule tesáno:

Letha 1582 auterey po pamatce
promienienie Krista pana umrzel syn pana Jana
Hrůzy toho czasu primasa miesta
Pelhrzimova a tuto tielo geho pochovane v Panu
Bohu odpoczziwa
Lukass. 18. kap.
Nechte dytek a nebran
te gim gyti ke mnie
nebo takowych gest
kralostwi nebeske.

II.

V žule tesaný, minuskulí got. psaný:

Letha 1613
we cztwrtek po nedieli genz slowe druzebna
umrzel slowutny
muz Jan Kadrawa soused miesta Pelhrzi
mowa gehozto
tielo tu lezi, dusse
oczekawa radostného
z mrtwi vstani.

III.

V žule tesaný, velkou latinkou psaný:

TVTO SE KLA
DE ROD CH
ARWATOWSKEY
DEY GIM BUCH LE
CHKE ODPOCZINUTI
1774.

Obr. 228. Pelhřimov. Barokní svícen.

IV.

V červeném mramoru velkou latinkou:

A . D . 1636 . W SOBOTU
DEN SVATEHO SSTAST
NEHO TO GEST 30 AUGU
STI MEZI 12 A 13 HODIN
AU PAN BUH RACZIL GEST
Z TOHOTO SWIETA POGITI
SLOVUTNEHO PANA GANA
RZECZICZKEHO G . M . C .

RICHTARZE . WIEKU SWEHO
MIEL 59 LET 29 NEDIEL
4 DNI W MANZIELSTWIZU
STAVAL SE PANÍ ANNAU RZE
CZICZKAU 31 LETO 25 NEDEL
5 DNI Z LOZIE MANZIELSKE
HO SPLODILI DITEK 5 SINU
A 6 CZER: POCHOVAN W TOMTO
CHRAMU PANIE S . VITA 31 . AUG.

V.

Ze žuly, malá latinka s velkou:

Letha Panie 1599 W
sobotu po památce S . Pe
tra a Pawla po hodine IX.
umrzela poctiwa sslechetna
P . Zofie manzielka P . Jako
ba Hruzy mestana miesta
Pelhzimowa gegizto dusse
tuto se wssemi wierzicymi
nadege gyste w rukou bozích
oczekawa . Tielo pak gegi w
míste tom pohrzbene odpoczywa o
czekawage blahoslawene vskrziseni.

VI.

Žula, velká latina:

LETHA PANIE MDCCV
DNE XXIX GÚNII USNUL
W PANU SLOWUTNY MUZ
PAN JAN PERNARD BLAZ
IEGOWSKI MAGE WIEKU
SWEHO LI. A VI. DNI
TEZ
PANI ANNA BLAZIEGOWSKA
MANZIELKA DOPLI . . . . SSE
. . . WIEKU SWEHO LX LETH DNE
POSLEDNÍHO SEPTEMBRIS
MDCCXI NA WIECZNOST SE
ODEBRALA KTERYMZTO BUH
WSSEMOHAUCZY RADOST
NEHO WSKRZISSENI
POPRZITI RACZ.

VII.

Žula, velká latinka:

LETHA PANIE . . . . .
PO SWATEM FRA
NTISSKU W NEDIELI
PAN BUH VSSEM
OHAUCI RACZIL GEST
POWOLATI Z TOHOTO BI
DNEHO SWIETA CZERU
LYDMILU SLOWUTNEHO
P. WACZSLAWA HRUZY
WIEKU LETECH 13. W HO
DINU 22. GEGIZTO TIELO
V PANU ODPOCZIWA.

VIII.

Žula, velkou latinkou:

ZDE HRZISNIK WE
LIKI ODPOCZIWA
RADOSTNÉHO ZMR
TWICH WSTAŇI
OCZEKAWA
GIRZIK SLIKSPIR
WIEKU SWEHO 46
USNUL V PANU
DNE 19. O BRIS. A. 1742.

IX.

Žula, velkou latinkou:

LETHA 1601 V PONDIE
LY PO NANEBEWZETIE PANNY MARYE SLOWUTNY
PAN DANIEL BOHDA
NECZKY, PRIMAS MIESTA ZIWOT SVUG
DOKONAL GEHOSTO
TIELO TUTO POCHOWA
NO GEST OCZEKAWAGE
SLAWNEHO Z MRTWYCH
WZKRZISSENY A PRZY
SSTY PANA GEZYSSE
KRYSTA KE DNI POSLEDNI
MU SAUDNEMU.

X.

Žula, minuskulí gotickou:

Letha Panie tisyczyho pieti
steho sedesateho sedmeho we ctwrtek den
Augustyna s$^{\underline{o}}$ umrzel dustogny
w Kristu otec kniez Tomass Antocha
z Helfenberka diekan
obce pelhrzimow
ske a tuto gest pochowan.

XI.

Žula, velkou latinkou:

LETHA PANIE 1595 W
PONDIELI PO PAMATCE
SWATEHO WAWRZINCIE
UMRZEL GEST CTIHODNY
KNIEZ MARTIN JANNSKY
SPRAWCE CIRKWE CHWOG
NOWSKY KTEREHOZTO TIELO
GEST SEM DO PELHRZYMOWA
PRYWEZENO A TUTO PO
CHOWANO OCZIEKÁ
WAGE RADOSTNEHO
Z MRTWYCH VSTANIE.

XII.

Žula, velkou latinkou:

LETHA PANIE 1609
BOHU W PANV SLOWUTNY PAN GIRZIK KARB MIE
STIENIN STAROZITNY
W PONDIELY PO SW. WONDRZEGI TUTO TIELO GEHO
V PANV BOHU
ODPOCZYWA OCZE
KAWAGE WESELEHO
RADOSTNEHO WZK
RZYSSENI KRISTOWA
MAGIECZI WIE
KU SWEHO
88 LETH.

XIII.

Žula, velkou latinkou:

LETHA PANIE 1
605 W STRZEDU W OCHTAB S$^{\underline{o}}$ BARTO

LOMIEGE PROSTRZE
DKEM SMRTI WYKROCZIL Z TOHOTO SWIETA
SLOWUTNY PAN
MATOUSS . . . . .
. . . .
. . . .
TUTO GEST POHRZBEN
. . . .
. . . .
. . . .

XIV.

Žula, velkou latinkou:

LETHA PANIE 1683 DNE 22 JUNI
DOKONAL ZIWOT SWUG SLOWUT
NY PAN GAKUB STRZECHOW
SKY POMOCNIK A OBZIWITEL
LIDI CHUDYCH GEHOZTO TIELO
W TOMTO CHRAMIE PANIE WESELE
HO WSKRZISSENI OCZEKAWAGE
ODPOCZIWA KTEREMUZTO PÓZVSTALI
DIEDICZOWE K NEVMIRAGICZI PAMAT
CZE KAMEN TENTO POLOZILI
TI CZTAUCZI TOTO NA SMRT SPOMEN
CZO PRECKOCZIL OCZEKAWEG
BI BIL POSMRTI POTIESSEN
ZA NIEHO OCZENASS RZIKEG
AMEN.

XV.

Žula, malou i velkou latinkou:

Letha Panie 1562
umrzel poctiwy
mladenec Pana Boha
se bogici hodni syn
Girzika Kameniczkého w
ssecken rod geho . . . sam
gedenacti . . . . Pan
Buh racz geho rodu po niem
vssem mileym dussiczkam
milostiw beyty.

XVI.

Žula, velkou latinkou:

LETHA PANIE 1596 W NEDIELI
PRZED SWATYM JANĒ KRZTITELĒ UMRZELA
POBOZNA ZENA ANNA LIRYSTA MANZIELKA
CTIHODNEº KNIEZE MATIEGE ALBINA STIEPANOWSKÉHO
V TEN CZAS SPRAWCE CZYRKEWNIº W MIE
STIE PELHRZIMOWIE A TUTO GEST
GEGI TIELO POCHOWAÑO OCZE
KAWAGICE BUDAUCIHO
Z MRTWYCH WSTANIE.

XVII.

Žula, majuskulí a minuskulí gotickou:

Letha Panie 1593 . Miesi
ce Rzyna 30 dne w sobothu mezi hodinau
20 Umrzel a swůg ziwot
W Panu gest dokonal dwogipoctiwosti hodny
kniez Syxt Candidus
rodicz Prazskey prze
dessly diekan Pelhrzi
mowsky . Manzielka
pak geº ktera umrzela
19 dne v nedielу Miesy
cze zarzy prwe przed nim
kteriz tuto w tomto Mi
stie obadwa pokognie
v Panu Bohu od
porziwagi. (Obr. 229.)

Uprostřed štít se srdcem nad kalichem.

Obr. 229. Pelhřimov. Náhrobník z kostela sv. Víta.

XVIII.

Žula.

Nečitelný; jen letopočet 1590.

XIX.

Žula, velkou latinkou:

L. PANIE 1573
. . . . UMRZEL
PAN JAN OLIWETSKY Z
OLIWETU A V TOMTO MISTIE
POCHOWAŅ GEST OCZEKAWAGE
RADOSTNEHO Z MRTWYCH
VSTANIE.

Obr. 230. Pelhřimov. Ukřižovaný Kristus na chodbě domu č. 11.

Uprostřed znak Olivetských.

Ještě několik buď nečitelných, neb nepřístupných náhrobků.

Zvony.

I. Šířka 86 *cm*, výška 68 *cm*. Kolem koruny nápis ve dvou řádkách:

ZWON TENTO GEST V MIESTIE GIHLAWIE RENOWIROWAN V LETV PANIE 1678 KE CZTI A SLAWIE BOZY BLAHOSLAWENE PANNIE MARY A SWATEMU WITU POCZTIWOSTI.

Na plášti relief P. Marie s Ježíškem a Kristus na kříži.

II. Šířka 76 *cm*, výška 65 *cm*. Kol koruny ve 3 řádcích:

KDYKOLYW HLAS WYDÁWATI A TYTO ZWONY ZVONITI BUDAU KAZDY HLED CHWALYTI BOHA ZADAGICZ OD-

Obr. 231. Pelhřimov. Profilování v presbytáři.

POCZINUTI WSSEM WIERNYM W RADOST PRZIGITI LAZARU A FRANTISSKOWI XAWERIUSOVI ORODOWNIKVM NASSYM - K POCZTIWOSTI 1678.

Podobné reliefy, co na předešlém.

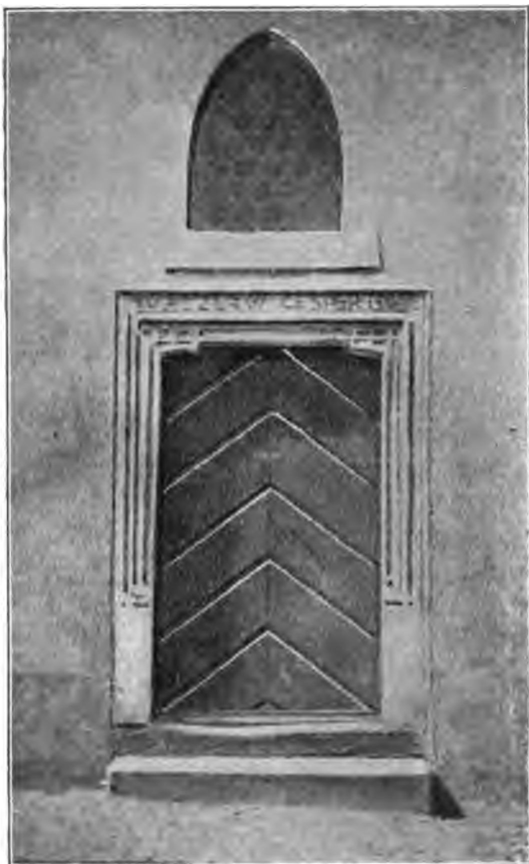
Obr. 232. Pelhřimov. Pohled na kostel.

V domě na náměstí č. 11 na chodbě I. patra visí Kristus, skoro životní velikosti, dobré řezby i muskulatury (obr. 230).

FARNÍ KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE MUČENNÍKA, býval kdysi zámeckou kaplí; dle zbylých památek soudě, založena by' na počátku XIV. století.

Kaple tato byla trojlodní, postranní lodi klenuty byly goticky žebrovím, hlavní loď jen ploše kryta. Častými požáry utrpěl kostel tento velice. Nejprve r. 1561, pak 1582, kdy byla presbytář a část jižní přestavěna. R. 1724 byl kostel o $5^1/_2$ sáhu prodloužen a r. 1836 část od věže přistavěna a doplněna. Farním stal se r. 1576.

Kostel jest orientován, západní průčelí jest jednoduché se štítem ve dvě patra rozděleným. Loď obdélná jest beze všech ozdob. Při severní straně jest 5 půlkruhovitě sklenutých oken v přízemku a 6 obdélných oken v I. patře.

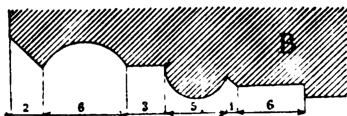
Obr. 233. Pelhřimov. Jižní vchod do kostela sv. Bartoloměje.

Presbytář gotická, uzavřená 5 stranami pravidelného osmiúhelníka, má opěrací pilíře, jež zasahují až do hlavní římsy o dvou ústupcích, které jsou žulovými deskami bez profilace kryty. V travée jest velké segmentovité okno. V presbytáři jest 5 goticky sklenutých oken dvoudílných se skružím. Skruží (obr. 231.) znázorňuje trojlist a dvojnosy. (Obr. 232. Pohled na kostel.) Při straně jižní jest přístavba k boční lodi se vchodem obdélným, žulového obložení a pozdně goticky zpracovaného (žlábek s oblounem) (obr. 233. a 234). Nad tímto nápis: WACZLAW ZESPER . 1553 patrně jméno stavitele. Té doby byla zároveň presbytář upravována. Nad vchodem okénko lomeně sklenuté, v pravo větší pravoúhlé s profilovaným gotickým ostěním. (Obr. 235.) Druhý vchod do kostela na jižní straně má předsíň na oblých sloupech spočívající z XVIII. století.

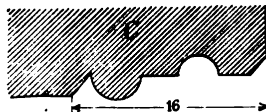
Vnitřní vchod do kostela, touto předsíní vedoucí, jest goticky lomený a ze žuly bez profilace tesaný. Nad jižní lodí prostírá se oratoř a kůr literácký, který má 3 obdélná goticky mělce profilovaná okna, rovněž z přestavby z r. 1553 pocházející. K tomuto vchodu přiléhá věž základu obdélníkového, konicky do výše končící o 3 patrech. Byla r. 1576 ze

základu vystavěna, ale poněvadž byla příliš vysoká, Pelhřimovští ji z části snesli a tak proti větrům v Pelhřimově panujícím zajistili.

V posledním patře věže jsou 4 goticky sklenutá okna se silně sešikmenou špaletou, při hranách ostění sříznutého. Věž jest ke krytu 30 *m*

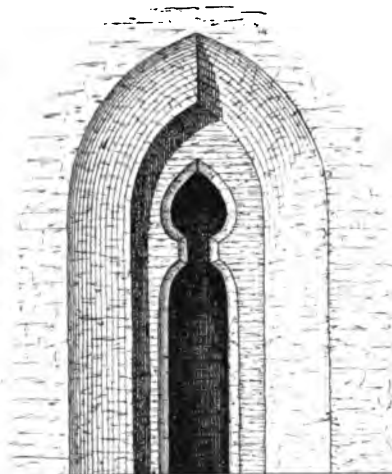
Obr. 234. Pelhřimov. Profil ostění jižního vchodu.

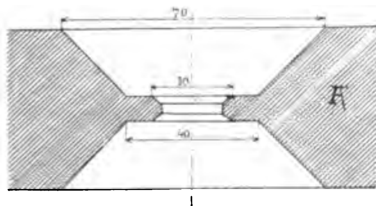

Obr. 235. Pelhřimov. Profil ostění okna na oratoři.

vysoká a do špice opět 32 *m*, tedy celkem 62 *m*. Zajímavo jest, že na půdě kostelní nalézají se dosud 3 okna po obou stranách lodi goticky sklenutá s dvojnosem hrubé práce kamenické ze žuly a nikde ani stopy (obr. 236.) po klenbě. Tím důkaz proveden, že loď hlavní byla ploše kryta.

Na presbytáři na půdě patrno jest, že byla presbytář mnohem později přistavována; jestiť zeď skoro na 3 *cm* od lodi odtržena, poněvadž pozdější stavba se usazovala, kdežto zeď stará ostala netknuta.

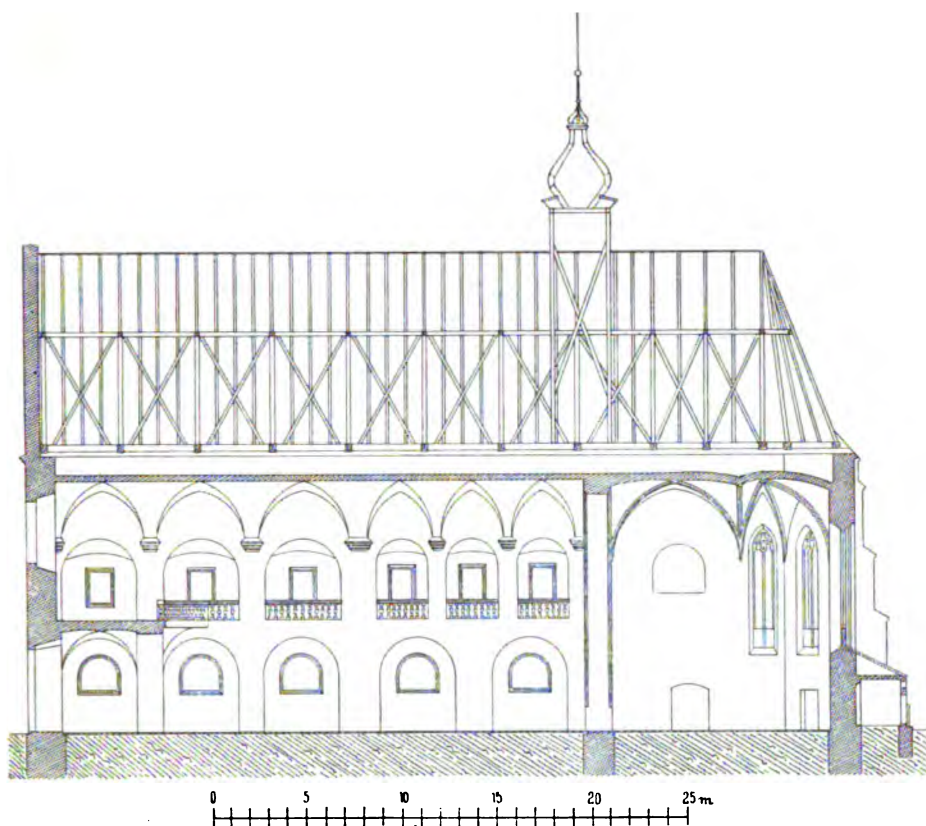
Obr. 236. Pelhřimov. Gotická okna na půdě hlavní lodi.

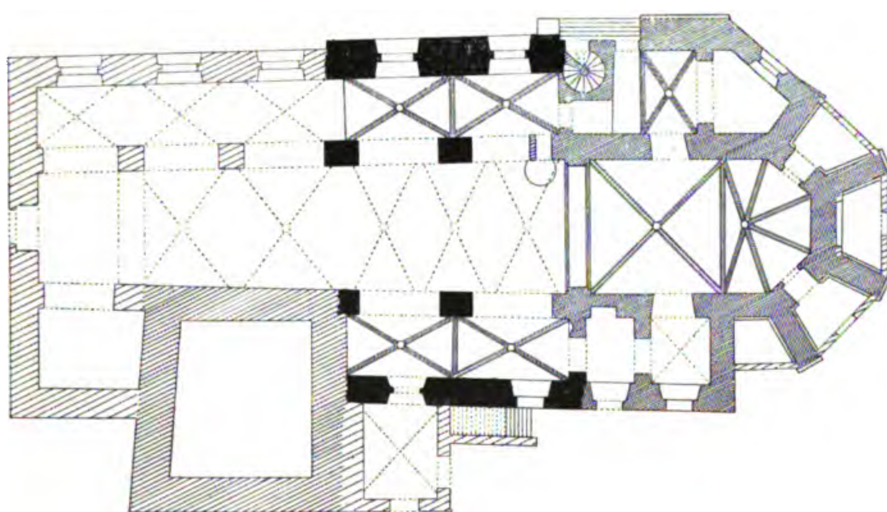
Na střeše presbytáře vypíná se sanktusová věžička, mědí pobitá a ve volutovitou lucernu vybíhající. Věž velká má nad okny pavláčku do 4 stran a byt pro hlásného. Věž, krytá měděným plechem ve čtyřboký jehlanec při hranách sříznutý a mohutnou římsou přepásaný, přechází v čtyřbokou báň na hranách rovněž sříznutou a končí lucernou s vyloženou římsou a bání. Na stěnách lucerny plno věncoví a tepaného ornamentu, na straně východní ve věncoví znak města v kovu tepaný a v ohni silně zlacený. Na straně severní ve festonech letopočet 1796, kdy krytina věže znovu byla pořizována.

Na straně západní jest opět znak městský a na jižní český lev s korunou. Nad lucernou okrášlena jest baňka festony. Veškera ornamentální práce jest v mědi tepána a v ohni silně vyzlacena — arciť dnes již zašlá.

V n i t ř e k (viz vyobrazení půdorysu 237.).

Půdorys chrámový jest o třech lodích. Boční loď severní jest o třech klenbových polích 5 6 *m* dl. a 3·4 *m* šir., goticky sklenutých se žebry jedno-

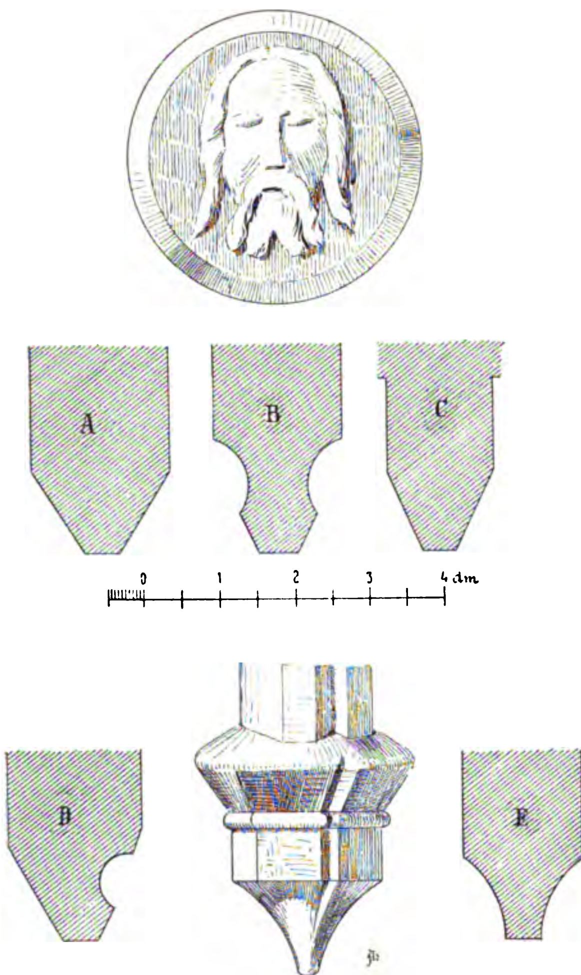

Obr. 237. Pelhřimov. Půdorys a řez podélný děkanského kostela sv. Bartoloměje.

duchého profilu (obr. 238 *A*), která usazena jsou na konsolách tvaru polovice osmibokého jehlanu s deskou. (Obr. 238.) Žebra se sbíhají ve hladkém svorníku. Tři pole na západ téže lodi jsou jen prostě valeně klenuta s kápěmi.

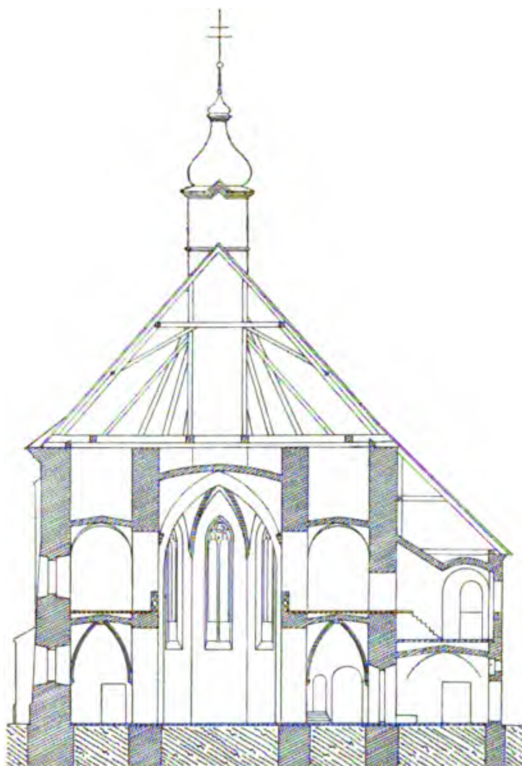
Jižní boční loď má jen 2 goticky sklenutá pole 3·2 *m* šir. a 5·6 *m* dl. se žebry (obr. 238 *D* a *E*) téže profilace a těchže konsol, V druhém travée sbíhají se žebra ve svorníku, v němž hlava Kristova vytesána (obr. 238). Následující třetí travée bylo v XVI. a XVIII. st. přestavěno. Bezpochyby asi spadlo a pak na 2 díly rozděleno, z nichž jeden křížově sklenut s maltovanými ostře vybíhajícími hranami ve svorníku se sbíhajícími, který vyzdoben jest dvojnásobnou osmibokou růžicí. Druhá část klenby jest česká klenba. Hlavní loď jest velký obdélník 27·8 *m* dl. a 7 *m* šir., původně jen po věž sahající, a byla, jak dříve řečeno, o 5 *m* vyšší a ploše kryta. Nyní jest valeně klenuta s křížovými kápěmi a spočívá na pilastrech. (Obr. 239. Řez příčný.)

Obr. 238. Pelhřimov. Žebra, svorník a konsole děkanského kostela sv. Bartoloměje.

Hlavní loď od boční severní oddělena jest pěti mohutnými kruhovými oblouky, jež se opírají o 4 mocné čtyřboké pilíře. Dle trhlin se zdá, že byly tyto oblouky goticky lomeně sklenuty, avšak když se oratoře stavěly — zdálo se asi, že klenba to nevydrží, i byly znovu podklenuty a pilíře sesíleny.

Nad starými oblouky byly v I. patře vyzdviženy 3 oblouky kruhové na pilířích spočívající a na $^1/_3$ spodních oblouků tlačící. Při severní straně hořejší (obr. řezu 237.) arkády jdou souměrně se spodními.

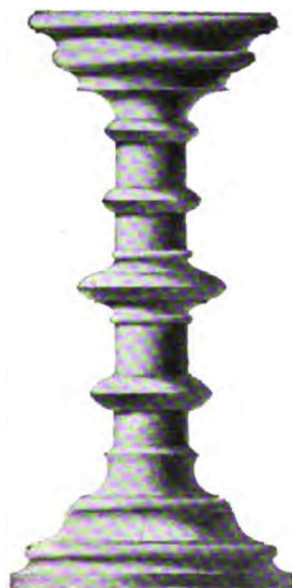

Obr. 239. Pelhřimov. Příčný řez děkanského kostela.

Když pak roku 1724 část lodi o $5^1/_2$ sáhu prodloužena, tu asi celá přestavba v jednotný celek uvedena. Jen část od věže ke vchodu západnímu, nyní Božímu hrobu, byla r. 1836, kdy zároveň tento západní hlavní vchod upraven a prolomen, vystavěna. Zároveň zrušen a zavezen parkán a terrain kolem kostela upraven tak, že povstaly schody k sakristii.

Presbytář od lodi oddělena jest triumfálním obloukem 1·5 *m* silným a 6·5 *m* v rozpětí, pravidelně lomeným, jehož hrany jsou ošikmeny a půlkruhovým žlábkem opatřeny. Oblouk tento spočívá na soklu s profilem již do renaissance přecházejícím.

Presbytář složena jest z jednoho travée a závěru pětiosminového, goticky sklenutého. Délky má 11·8 *m* a 7·30 *m* šířky. Žebra, která jsou mělce prohloubena a na hřbetě seříznuta (obr. 238 *B.*), sbíhají se ve hladkém svorníku a zapadají v $^1/_8$ (obr. řezu 239.) od hořejška do zdi bez konsol. Rovněž i travée jest goticky sklenuto a má žebra téhož profilu. V závěru jest 5 oken se skružím, avšak uvnitř půlkruhovitě sklenutých. V travée jsou 2 segmentová okna. Věžní kobka má 7 *m* délky a 8·3 *m* šířky.

Obr. 240. Pelhřimov. Svícen z poč. XVI. stol.

H l a v n í o l t á ř, pocházející ze XVII. stol., byl snesen a nalézá se na půdě obecní sýpky. Místo něho jest nový gotický, řezbářem *Krejčíkem* řezaný.

Na všech oltářích v mense zadělán mramorový kámen s následující legendou:

ANNO DOMINI MDCCXXXIV DIE 18. MENSIS NOVEMBRIS ILLUSTRISSIMUS REVERENDISSIMUS DOMINUS JOANES RUDOLFUS E COMITIBUS DE SPORK DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPUS ADRATENSIS S. D. N. PAPAE PRAELATUS DOMESTICUS.

PONT. SOLII ASSISTENS ET S. M. ECCLESIAE PRAGENSIS PRAELATUS SCHOLASTICUS ET SUFRAGANUS PRAGENSIS ALTARE PORTABILE HIC CONSECRAVIT IN HONOREM DEI OMNIPOTENTIS ET B. V. MARIAE OMNIUMQUE SANCTORUM SPECIALITER AUTEM S. AMADE. M. ET CELESTINI M. ET. S. CLEMENTIAE MARTIRIS QUORUM RELIQUIAS IMPOSUIT ET CLAUSIT.

Obr. 241. Pelhřimov. Sv. Šebestián.

Kazatelna barokní má na poprsí kartuše s reliefy výborné řezby. Ve střední kartuši zobrazen jest Kristus a Samaritánka, pod tím nápis:

DOMINE DA MIHI HANC AGVAM.

Ku straně východní jest relief dobrého pastýře a pod ním nápis:

WADIT AD ILLAM.

Ku straně západní relief rozsévače s nápisem:

SEMEN EST VERBUM.

Nad kazatelnou baldachýn s odznaky sv. evangelistů.

V severní boční lodi jest oltář P. Marie Pomocné, jinak též Karlovské zvané, věrná to a zmenšená kopie *Heintschlova* obrazu z Karlova — není-li přímo jím malována.

Dva mosazné svícny kroužené ze stol. XVI. poč. 32 *cm* vys. (obr. 240).

V hlavní lodi při sev. straně u prvního pilíře jest oltář, na němž obraz svaté Rodiny výborné práce v barvě i v koncepci (XVIII. st.). Na oltáři dva páry jednoduchých empirových svícnů.

Naproti tomuto oltáři jest oltář sv. Janu Nep. zasvěcený, slabé práce v malbě i v architektuře. Na oltáři dva páry dobře řezaných rokokových svícnů.

Při druhém pilíři se sev. strany jest umístěno Umučení Krista, slabé řezby. Po stranách sv. Jan a P. Maria. Na predelle obraz sv. Františka, velmi naturalisticky podaná hlava, dobré karnace, pravou rukou k nebi kyne, levou drží knihu s nápisem:

Timete deum et date illi honorem quia venit ... eius.

Na oltáři tři páry svícnů barokních trojboké, volutovité, vykrojené nohy s drápy na kouli. Na noze rozviliny s reliefem P. Marie s děťátkem, pod reliefem ovál, na němž vyryto:

IOSEPHVS
GABRIEL RUTH
1695.

Stvol jest ze 4 článků hladkých ve válec přecházejících a miskou končících.

Obr. 242. Pelhřimov. Renaissanční svícen.

Obr. 243. Pelhřimov. Gotický svícen z XV. stol.

Protější oltář, zasvěcený B. P. Marii, má sloupovou architekturu s oblamovaným kladím. Na něm umístěna P. Maria, držící Krista na klíně mrtvého. Jest dle Michel Angela řezána. Nad kladím Bůh Otec a nad ním baldachýn, na němž umístěn andílek, držící roušku sv. Veroniky s hlavou Kristovou, vše slušné řezby (XVIII. st.). Na predelle stojí socha sv. Šebastiana (obr. 241.) výborné řezby, jak v proporci, tak v muskulatuře. Ruce i nohy jsou znamenitého provedení. V pravo socha sv. Ivana od téhož mistra, avšak provedení slabšího.

U třetího pilíře na sev. straně stojí oltář s obrazem sv. Barbory, která nesena jsouc anděly v oblacích, drží v pravici kalich s hostií a levou rukou od těla oddálenou ve zbožném zanícení kyne. Obraz velmi dobře

Obr. 244. Pelhřimov. Lavabo.

malovaný (XVII. st.) Na predelle obraz sv. Antonína Paduanského na plechu, naturalisticky podaný, dobré práce.

Na oltáři dva páry rokokových svícnů v mědi tepané a silně stříbřené, úhledně zpracované.

Protější oltář, zasvěcený sv. Mikuláši, jest slabě zpracován. Na stěně visí obraz, představující klanění P. Marii, slušné koncepce a malby. V Božím hrobě obraz sv. Salvátora, mistrně provedený, klidného výrazu (XVII. stol. konec).

Na konci severní lodi umístěn obraz s hlavního oltáře odstraněný a mylně *Škretovi* připisovaný. Představuje Nanebevzetí P. Marie. Má ráz dekorativní, tak že činí dojem jen rozvrhu; v levém koutě má značku A . C . P . 1681.

V jižní lodi jest oltář sv. Trojici zasvěcený, na němž jsou dva páry pěkně stilisovaných svícnů (obr. 242.) renaissančních.

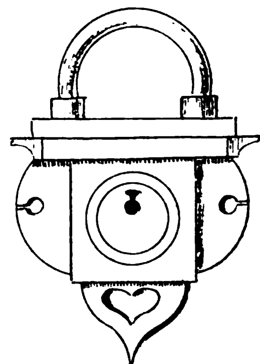
V sakristii nalézá se svícen gotický, z mosaze litý. Na šestilaločné noze stvol šestiboký se šestibokým nodem, na němž výpustky; končí pak šestibokou miskou (XV. st.) (obr. 243.).

Tamže lavabo dovedně řezané (obr. 244.). U dveří železných, kam poklad kostelní se uchovává, visí původní zámek visací ze XVI. st. (obr. 245.).

Monstrance jest 78 *cm* vysoká, má nohu ovální, na líci třemi medaillony v emailu provedenými, vyzdobenou. V medaillonech jsou namalováni sv. Vít, Pán Ježíš na poušti a sv. Mikuláš. Na spodku nohy jest následující gravura:

Cura et munificentia Venceslai Apeltaur Decani et civium Pilgramensium Budwici 1810 . F . E .

Spodek ovinut jest vavřínovým věncem. Nodus jest vásovitý. Nad ním pochva objímající dvojnásobnou kartuš s trojnásobnou svatozáří propletanou listím a hrozny vinné révy a klasy. Lunella jest drahokamy poseta. Nejvýš trůní Bůh Otec, po stranách drží kartuš andělé a klanějí se, nejníž jest holubice. Navrchu křížek draho-

Obr. 245. Pelhřimov. Gotický zámek.

kamy posetý. Rovněž i na svatozáři drahé kamení rozseto. Monstrance jest zlacená a stříbřená. (Obr. 246)

Ciborium, 54 *cm* vysoké, má nohu ovální s třemi medaillony, na nichž v emailu provedena jsou poprsí sv. Bartoloměje, Aloisia a Mikuláše. Nodus jest vásovitý. Kupa sedí v koši mušlovým ornamentem a třemi medaillony zdobeném, v nichž sv. Václav, sv. Josef a P. Ježíš v emailu jsou provedeni. Víčko jest vytepané v mušlovitý ornament a vybíhá v křížek se svatozáří (obr. 247.). Z téže doby, co monstrance.

Obr. 246. Pelhřimov. Monstrance.

Kalich, 26 *cm* vysoký, má ovální nohu ozdobenou scentrovanou palmetou, s listy dolů, nodus dvojitý kroužený, kupa sedí v ozdobné objímce zdobené kartušemi a třemi medaillony, na nichž svatí v emailu jsou provedeni (obr. 248.). Počátek XIX. stol.

Menší monstrance, 32 *cm* vysoká, má barokně zprohýbanou nohu, mušlovým tepaným ornamentem zdobenou, nodus rovněž takový. Kol melchisedechu kartušový rámec anděly držený a hrozny zdobený. Nad rámcem Bůh Otec, pod rámcem holubice rozkřídlená, v pozadí paprsky (XVIII. stol. konec). Jest čisté práce a dovedného tepání. Figuralní součástky jsou lité. (Obr. 249.)

Křtitelnice gotická, cínová, 82 *cm* vys., má kotlík s dvěma uchy a reliefy sv. Bartoloměje, sv. Vojtěcha, sv. Václava a P. Marie s Ježíškem. Jako přidržovadla víka, jsou tři hlavy vousaté s čepicemi. Pod nimi pás s nápisem v gotické minuskuli:

Leta bozího tisiciho pietisteho sedmnacteho pani a tez obecz na tento klenot nakladagi mistr waczslaw mrkwiczka.

Stojí na třech nohách, jež při kotli mají podobu vousatých mužů s čepicí a v koncích ve lví tlapku přecházejí.

Na křtitelnici jest víko cínové, na němž uprostřed v menším kruhu napsáno:

ANNO - DOMINI - MILESIMO - QVINGENTESIMO DECIMO.

Ve větším kruhu u kraje:

SALVBRI - RIGANS - ANIMAS - REDDIT ADEMPTAS - INTVS - CLAVSAS ARTIFICIS - M . . . . RE SALUBRI.

Obr. 247. Pelhřimov. Ciborium.

Obr. 248. Pelhřimov. Kalich.

Mezi oběma kruhy:

PMT 1505 S.L.Z.
1624 1762 1.5.P.

Víko jest barokně prohnuté a končí ve stvol, na němž umístěna obstojně řezaná soška sv. Jana Křtitele. (Obr. 250.)

Kasule ze XVII. století, bohatě zlatem vyšívaná s ornamentem rázu lidového. Květy stilisovány, listy jsou plně vyšívány a tvoří pásy. Vše velmi jemně provedeno a uměle komponováno. Konec XVII. století (obr. 251.).

Ornát rovněž zlatem veskrz plně vyšívaný, ornamentiky XVII. stol.; jemně vyšívaná práce. Má dole při obrubě znak nějakého kláštera s letopočtem 1691. (Obr. 252.)

Dle zápisků farní knihy byla zde velká goticky zpracovaná monstrance s nápisem:

Tempore — Dn̄i R. d. P. Simonis Simonidis decani et dn̄i Joannis Chrisostomi Drachowski regii judicis ac Dnni Wenceslai Schwab senatoris Pilgramensis A. D. 1625.

Obr. 249. Pelhřimov. Menší monstrance.

V obraze 253. jest vyobrazen starý barokní oltář hlavní, nyní na obecní sýpce uložený.

Zvony:

I. Bartoloměj šir. 152 *cm*, vys. 120 *cm*.

Uprostřed relief svaté Trojice v ornamentální výzdobě.

Dále v reliefu Bůh Otec, kříž s Kristem držící a pod ním holubice ve svatozáři. Dále relief sv. Bartoloměje v oblacích.

Pod ním nápis:

1. BIS BIS IGNE RVO BIS SVRGO FAVORE SENATVS.

2. CIVIBVS ALODIIS DICITE LAVDIT OPVS.

3. CONCORS CANTABO CRESCAT CONCORDIA CORDI.

Pod reliefem sv. Trojice:

1. GRATA SONO GRATE PILCRAMVRBS RECIA VIVE.

2. FELIX CÆLESTI VIVE FAVORE DIV.

Na obrubě pláště:
ÆTHERE SÆPE SONO DEO REDDITE CANTICA SANCTA.

Obr. 250. Pelhřimov. Křtitelnice.

II. Dominik šir. 120 *cm*, vys. 100 *cm*.
U koruny mezi dvěmi akantovými ozdobami nápis:
FVNESTO IGNE PENITVS EXVSTATVRRI INNATA PROVIDI SENATVS MVNIFICENTIA RVRSVSFIERI FECIT.
Pod ním relief sv. Dominika.

Při obrubě:

AVS DEM FEIER BIN ICH GEFLOSSEN HAT MICH GEGOSSEN ANTON PEGL IN BUDWEIS ANNO 1767.

III. Sv. Florian šir. 92 *cm*, vys. 82 *cm*.

Na plášti relief sv. Floriána. Pod ním nápis:

1. DIVE FLORIANE LIBERA
2. NOS TE PIE INVOCANTES AB
3. IGNE TEMPORALI ET

ÆTERNO.

U koruny mezi dvěmi akantovými ozdobami nápis:

HAT MICH GEGOSSEN ANTONI PEGL IN BUDWEIS A. D. 1767 AUS DEM FEIER BIN ICH GEFLOSSEN ZUR GOTTES EHR.

Pod tím relief sv. Vojtěcha a sv. Václava. Pod nimi nápis:

DECOR REGNI BOEMIAE WENCESLAVS NOS PROTEGAT.

IV. Karel šir. 78 *cm*, vys. 65 *cm*.

U koruny jest nápis: TEMPORA CVNCTA DEVS SERVET AB IGNE. Uprostřed: GOSS MICH ANTON PEGL IN BUDWEIS ANNO 1767.

Relief sv. Karla Borom., sv. Cyrilla a Methoděje.

Obr. 251. Pelhřimov. Kasule.

V. Sv. Jan š. 66 *cm*, v. 58 *cm*.

Mezi dvěmi pásovými ozdobami nápis:

MAGNE DEVS SALVOS NOS FAC VNICE SPERANTES INTE.

U prostřed: GOSS MICH ANTONI PEGL IN BUDWEIS A. D. 1767.

Na plášti relief anděla váhy a meč držícího, pak sv. Jana a Ježíše do nebes vstupujícího.

VI. Barborka šir. 38 *cm*, vys. 30 *cm*.

U koruny akantová ozdoba a při ní nápis: FRANCISCVS ANTONIVS FRANCK ME FVDIT FRACAE 1767. Na plášti relief sv. Kříže a dvou svatých, snad sv. Jana a P. Marie.

V kostele jest několik žulových náhrobků psaných gotickou minuskulí zcela vyšlapaných a již nečitelných.

Které jsou čitelné, mají nápisy následující:

I.

TVTO LEZI
SHNILINA GE
DNOHO HRISSNI
KA NEGWĚTSSIHO
ORODVGTE ZA
ZIALOSTIWAV
DVSSI GIEHO
VSNUL W PANU
DNE 13. APRIL.

Obr. 252. Pelhřimov. Ornát.

II.

HOC TUMVLO CONDITVR
QUI CONSOLATIONEM
OPTABAT MULTIS AC
MOERORI FUIT OMNIBUS
MORTE OCCUPATUS
. . . . INATA . . SACERDOS DEI
IOSEPHUS PETERA
PILGRAMII DEKANUS
IN ANNUM QUINTUM
VIVIT DIEM SUPREMUM
IN OCTOBRIS.
MDCCLXXXII·
REQUIESCAT IN PACE.

Obr. 253. Pelhřimov. Dřívější oltář v kostele sv. Bartoloměje.

III.

IN VRBE PEREGRINORVM
FINEM PEREGRIATIONIS SVÆ
A R . . OIT ET HIC SEPVLTVS EST
IDIBVS MARTII ANNO
MDCCLVIII

DOMINVS IOANNES MARIA
GAZZINELLI
BANUS MEDIOLANENSIS
CVI TV REGVIEM ÆTERNAM
PRECARE VIATOR.

IV.

Psaný gotickou minuskulí jest skoro nečitelný, pouze jen:

gest powolaty raczil Urozene Panny Anne

Uprostřed v reliefu obraz panny v ruce knihu modlitební držící.

V.

DVSSE KRZESTIANSKI
OBZLASSTNIE PRZATELEI
POPATRZTE . . . A . . . . .
SPASTE . . . . . I V . . . .
TEG DEN . . . .

C . . . . AN
TEN DEN . . . .
GI PRAZNI PROSTEI
BE . . . .

KAPLE BOLESTNÉ PANNY MARIE na konci města na straně jižní byla znovu vystavěna bývalým primatorem města Pelhřimova Tobiášem Gretzlem a jeho manželkou Eufrosinou Veronikou. R. 1789 povstala vedle této nová kaple, zasvěcená sv. Florianovi a opatřená ambity, nyní obydlí hrobníka, k čemuž měšťan Střechovský kus zahrady postoupil.

Obr. 254. Pelhřimov. Hřbitovní kaple P. Marie.

V libr. erec. jest uvedeno, že r. 1376 Mikuláš z Pelhřimova Doctor Decretorum v předměstí Pelhřimova kapli zasvěcenou B. M. V. založil. Zda na starém půdorysu nová Gretzlem vystavěna byla — nemožno dnes nijak zjistiti. Ambity byly r. 1889 strženy.

Kaple není orientována, jest centrální (obr. 254.) stavby, půdorysu osmiúhelníkového, má osu od jihu k severu. Při jižním průčelí přistavěna předsíň na dvou pilířích s křížovým klenutím se tří stran volná. Pilíře oživeny lesenani. Předsíň tato tvoří podjezd a nese galerii na způsob balkonu. Do kaple vede vchod obdélný s oblamovaným orámováním. Mocně vyložená římsa nad vchodem má tvar oslího hřbetu. Uvnitř tympanonu jest zazděna mramorová deska s násl. legendou:

MATRI DOLOROSÆ
TOBIÆ IOSEPHI CRETZEL
LARGITATE
ISTA SVNT OBLATA.

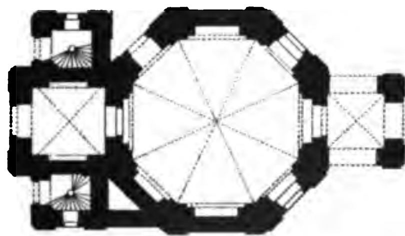
Obr. 255. Pelhřimov. Kované dveře hřbitovního kostela P. Marie.

Dvéře mají velmi pěknou, kovanou mříž, skládající se ze 4 polí svislých a jednoho vodorovného. Tato pole jsou plně vyplněna rozvilinami, z nichž listy a růžice vyrůstají (obr. 255.). Příčky, jimiž jednotlivá pole jsou rozdělena, jsou z prolamovaného plechu a na plochých pasech zdobeny vysekávaným ornamentem. Dvéře i zámek i celé kované závity jsou týmž ornamentem vyzdobeny Zhotovil prý tuto mříž r. 1755 *Václav Lacek*, mistr zámečnický v Pelhřimově.

Boky kaple jsou vyzdobeny v rozích sdruženými pilastry s římsovanou hlavicí, na nichž spočívá pěkně profilovaná římsa, nad okny půlkruhovitě vypjatá. Okna v osách 4, půlkruhovitě sklenutá. V druhých osách okna 2 nad sebou elliptická. Kaple jest kryta osmibokou kopulí, šindelem pobitou. Ke straně severní přiléhají 2 věže o výšku kaple přečnívající, lesenami vyzdobené a v poloviční výši římsou přepásané. Do věže prolomena jsou 4 okna půlkruhovitě sklenutá. Střecha věže jehlancovitá a šindelem krytá. Mezi věžemi nalézá se sakristie se vchodem od severu.

Vnitřek jest velice souladný, osmiúhelný (obr. půd. 256.) o úhlopříčně 8·85 *m*, vyzdobený v rozích v úhel zlomenými pilastry, které ukončují bohatě římsovanou hlavicí. Na pilastrech spočívá římsa s nástavcem a silně vyloženou římsou pěkného profilu, nesoucí opět římsovaný nástavek do úhlu zlomený, o nějž se opírají jednotlivé částky osmiboké klenby kopulovité. Ke hlavním pilastrům přiléhají menší, silně rozčlánkovanou archivoltu nesoucí, která tvoří výklenky pro okna a boční oltáře.

Po boku hlavního oltáře prolomeny jsou do věže dvě oratoře s prsením pěkně řezaným (obr. 257.), které jest na dvě pole rozděleno a rozvilinami, růžicemi vyzdobeno. Římsu nesou 3 konsoly volutovitě ukončené. Stříšku nad oratoří, která má vyloženou římsu, nesou 3 sloupky s korintickou hlavicí. Nad sakristií jest hudební kůr česky sklenutý, s oknem k severu.

Obr. 256. Pelhřimov. Půdorys kostela P. Marie.

Hlavní oltář sloupové architektury jakož i oratoře zhotovil jakýsi *Voit* čili *Vít*, řezbář v Pelhřimově usedlý, jenž i oltáře v kostele sv. Bartoloměje pracoval a v XVIII. století žil.

Ve středu oltáře jest obraz B. P. Marie, který kdysi v kapličce při rybníce »Psinec« zvaném se nalézal a sem po vystavění kaple s velkou slávou i se zdivem byl přenesen. Jest to obraz malovaný al fresco a po-

Obr. 257. Pelhřimov. Oratoř u P. Marie.

chází prý od Jindřichohradeckého malíře *Řehoře Zmíška*. Při sloupech stojí sochy sv. Rosalie a sv. Veroniky, dobré řezby.

Na oltáři 3 páry svícnů rokokových, pěkných forem a pečlivě řezané.

Levý oltář sv. Kříže má obraz, na němž Kristus na kříži pní. Jest velmi dovedně malován, při jednostranném osvětlení ostrých světel a hlubokých stínů, správné kresby, až na hlavu, která bezpochyby opravou zkažena. Kolem obrazu jest rámec rázu mušlového s mečovitými rozvilinami (XVIII. st.).

V pravo oltář s obrazem sv. Rodiny. Obraz již částečně zašlý, rázu *Kramolínova*, jest v přebohatém rámci rozvilinovém gotisujícího tvaru a pásků.

Nábytek v sakristii jest všecek z doby založení.

Kaple vyzdobena jest freskami, představujícími sv. patrony české, dobrého provedení, jež jsou bezpochyby některým žákem *Siarda Noseckého* malovány. Byly r. 1897 prof. *Antonínem Štěpánkem* dobře restaurovány.

Náhrobek:

BEATA CVIES
FELIX GVOCVE
PAX SIT HIS
VNIVERSIS IN EO
LOCO DEPOSITIS
PERTE GRATIOSA
VIRGO MARIA.

Pod kostelem jest klenutá hrobka s 45 rakvemi.

Zvony:

I. š. 59 *cm*, v. 46 *cm*; hladký s letopočtem 1802.

II. š. 52 *cm*, v. 33 *cm*. U koruny nápis:

GOSS MICH KRISTIAN IOACHIM
IN IGLAV 1715.

Obr. 258. Kaple sv. Anny u Pelhřimova.

KAPLE SV. ANNY neb Proměnění Páně leží na návrší dominujíc dalekému okolí, asi $^1/_2$ hod. od Pelhřimova směrem severových. Byla založena r. 1699 od pelhřimovského měšťana Klokotského (obr. 258.).

Prostá kaplička s barokním štítem (obr. 258.) a v západ. průčelí s plechovou věžičkou.

Presbytář ustupuje 1·8 *m* od lodi, jest od ní štítem oddělen. Do lodi prolomena jsou segmentová okna. Vnitřek prostý — loď ploše kryta a presbytář křížem sklenuta. Vchod od západu a jihu pravoúhlý.

Oltář sv. Anny v presbytáři postavený, na němž v přebohatých rozvilinách sv. Anna umístěna. Po stranách visí obrazy sv. Petra a Pavla, mistrná práce hlubokých světel a stínů, ale bohužel již zašlého koloritu (XVII. stol.).

Po stranách v lodi umístěny jsou sochy sv. Barbory a Kateřiny, výborné řezby, pěkně uloženého roucha v původní polychromii. Zejména ruce jsou dokonalé modelace. Sochy přeneseny sem ze starého hl. oltáře kostela sv. Bartoloměje (obr. 259. a 260.).

KAPLE NA KALVARII byla vystavěna r. 1671 a to pelhřimovským měšťanem Janem Krištofem Blažejovským a manželkou jeho Dorotou. Později spustla a r. 1750 byla děkanem Mrázkem opravena.

Obr. 259. Pelhřimov. Socha sv. Barbory u sv. Anny.

Obr. 260. Pelhřimov. Socha sv. Kateřiny u sv. Anny.

R. 1876 udeřil blesk do zbytku zřícenin, do věže, a zapálil ji. R. 1882 byla věž zbořena a kaple znovu nákladem obce a dobrodinců r. 1886 v gotickém moderním slohu vystavěna.

HŘBITOVNÍ KAPLE BOŽÍHO TĚLA byla asi 3/4 hod. od Pelhřimova na jih vystavěna r. 1692 královským rychtářem Janem Cyprianem Eusebím a jeho manželkou Annou rozenou Klokočovou. Na místě tom stávala kdysi kaple gotická, starého původu, a bezpochyby nynější presbytář jest zbytkem této staré stavby, neboť se uchovalo v závěru jedno gotické okno se žulovým ostěním.

Obr. 261. Pelhřimov. Hřbitovní kaple Božího Těla.

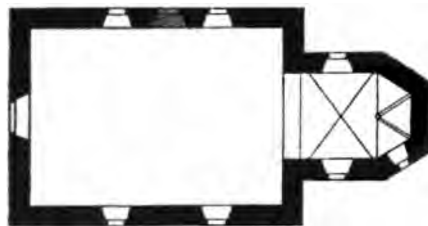
Jest to orientované, barokní stavení úplně zkáze odevzdané, rozbité, vyloupené a blízké úplnému spustošení, útočiště poběhlíků.

Skládá se z lodi obdélné, do níž prolomeno po 2 se stran obdélných oknech půlkruhovitě sklenutých, a ze štítu barokního v západním průčelí s obdélným vchodem (obr. 261.).

Presbytář obdélná uzavřena 3 stranami.

Na jižní straně presbytáře jest nápis pod římsou:

M
JT.
1677
1824.

Obr. 262. Pelhřimov. Půdorys kaple Božího Těla.

Loď ploše kryta, ale presbytář gotický, v něm se zachovala pouze 2 žebra jednoduchého profilu s hladkým svorníkem (obr. půd. 262).

Na pravo v lodi vedle presbytáře nad oltářem jest zasazena tabulka z červeného mramoru asi 4 *m* vysoko nad postranním oltářem s násl. legendou:

LETHA MDCLXXVII
CHRAM TENTO PANIE KE CTI A CHWALE
NEYSWIETIEYSSY SWATOSTI OLTARZNI
TIELA BOZYHO MNOHA LETHA ZBORZENY
ZNOVU VYSTAWIETI DAL SPOWOLENIM
NEGDU. A OSWI. KNIZETE A PANA P. ARCYB.

PRAZ. IOAN. CYPRIAN EUSEBY C. M. C.
KRALOWSKY RYCHTARZ W MIESTIE PELHR.
W NEMŽ CZEST A CHWALA PANU BOHU BLA
HO: RODICCE BOZI A WSIEM S. S. M. WZDÁ
WANA BUD.

Kol kostela jest hřbitov s původním ohrazením a barokními vraty od severu a západu. Na líci jižní zdi stopy sgrafitované rustiky s francouzskými liliemi.

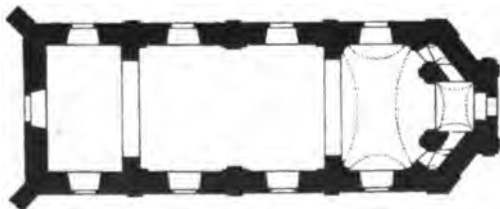

Obr. 263. Starý Pelhřimov. Kostel.

Starý Pelhřimov.

Trajer XXV. 704, Schaller XIV. 80, Sommer XI. 53.

KOSTEL HŘBITOVNÍ pro osadu téhož jména, sv. Janu Křtiteli zasvěcený, byl v polovině XVIII. stol. děkanem Mrázkem opraven a rozšířen. Osada tato uvádí se již při založení Pelhřimova a možnost vyloučena není, že zde na vršku dříve město bylo založeno; ale pro nedostatek vody pak dolů do údolí položeno.

Obr. 264. Starý Pelhřimov. Půdorys kostela.

Kostel orientovaný, jest prosté barokní stavení s věží ve východním průčelí.

Západní průčelí má 2 opěrací pilíře o jednom ústupku, snad jest to pozůstatek staré stavby. Štít nesou 2 pilastry s vyloženou římsou a trojúhelným štítem. (Obr. 263.)

Boky lodi rozčleněny 5 pilastry s římsovanou hlavicí a nástavky v římse hlavní končícími. Do lodi prolomena čtyři okna.

Presbytář má třiosminový závěr, do něhož jest věž, na 2 patra rozdělená a sdruženými pilastry při rozích vyzdobená, pojata. V podřímsí má 4 půlkruhovitě sklenutá okna. Věž kryta 4bokým jehlancem z plechu.

Obr. 265. Starý Pelhřimov. Hlavní oltář.

Vnitřek jest prostý, 14·84 *m* dl., 6·64 *m* šir., vyzdobený 4 pilastry, uprostřed zdvojenými. V jedné třetině lodi jest mocný půlkruhový oblouk, na němž spočívá kruchta.

Loď oddělena jest od presbytáře půlkruhovým triumfalním obloukem na pilíři podepřeném s římsou (obr. půdor. 264.). Má 5·12 *m* v rozpětí a 0·4 *m* síly.

Presbytář má travée česky sklenuté 7 *m* dl. a 6·7 *m* šir. a v podvěží jest vlastní závěr, česky sklenutý, jenž tvoří prostor pro oltář a za

ním sakristii. 4 pilastry se schematickou hlavicí tvoří hlavní oltář. Celá presbytář vyzdobena freskami představujícími glorifikaci sv. Jana Kř. Nad oltářem jest Bůh Otec a po stranách andělé drží pásky. (Obr. 265.) V levo i v pravo v travée jsou výjevy ze života sv. Jana Kř. Fresky jsou obstojné práce. (Počátek XVIII. stol.)

Od pilastrů u oltáře jdou do boků a do závěru pásy, tvoříce tak branky při oltáři. Na těchto pilířích spočívá věž. Tato část jest konstruktivně i dekorativně dobře řešena.

Věčná lampa z XVIII. stol. jest prolamované a tepané práce.

Zvony:

I. Pán Ježíš; šir. 45 *cm*, vys. 38 *cm*.

Při koruně relief z mrtvých vstání Ježíše.

Obr. 266. Pelhřimov. Poutnický kostel sv. Trojice na Křemešníku.

Nápis:

PERNER
IN BUDWEIS s letop. 1855.

II. Sv. Jan Nepomucký; šir. 36 *cm*, vys. 30 *cm*.

Relief P. Marie a sv. Jana Nepom. a rovněž nápis:

PERNER
IN BUDWEIS s letop. 1855.

Křemešník.

Trajer XXIV. 705. Schaller 80. V. Petrů. P. A. Šmidingr. Poutnické místo Křemešník. Rupp v Pelhřimově 1880. Pamětní kniha kostelní z r. 1763.

Dle pověsti byla malá kaplička založena r. 1555 z učiněného slibu měšťanem pelhřimovským Matoušem Chejstovským. Na to byla r. 1652

zbořena a kamennou nahrazena se závěrem půlkruhovým, pak přistavěna loď dřevěná, a když více a více poutníků rok od roku přicházelo, vystavěn celý kostel v nynější formě, jenž r. 1750 byl vysvěcen.

KOSTEL, zasvěcený NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICI, jest kostelem poutnickým, do něhož tisícové v létě putují. Jest severovýchodně orientovaný. Průčelí jihozáp. oživeno lesenami (obr. 266) s hlavním vchodem obdélníkovým a se stlačenou segmentovou římsou nad ním.

V tympanonu zasazena trojúhelná deska znázorňující korunování Panny Marie, jež mylně za svatou Trojici pokládáno. Deska tato, ve vysokém reliefu zpracovaná, byla sem jakýmsi kramářem, dle paměti starých lidí, odkudsi přivezena a nad hlavní vchod zasazena (obr. 267.). Nebylo možno se dopátrati, odkud sem byla přivezena. Nad vchodem jest okno velké, půlkruhovitě sklenuté a nad ním okno slepé. Štít zdoben jest lesenami a končí po stranách volutovitě s kuželkami.

Obr. 267. Pelhřimov. Relief korunování P. Marie nad hl. vchodem.

Hlavní loď jest obdélník sesílený v levo 2 a v pravo 3 pilíři opěracími pro velké rozpětí. Příčná loď zakončena s obou stran půlkruhovitě a osa hlavní lodi též. Nad křížením lodi jest umístěna věž o jedno patro zvýšená, krytá šindelem ve stlačený 4boký jehlan na stranách seříznutý a v báň osmibokou s dřevěnou lucernou a baňkou vybíhající. Příční loď kryta mansardskou střechou.

Nad vchodem do sakristie, který jest pravoúhlý 90 *cm* šir., 180 *cm* vys. a má ostění goticky profilované, jest zazděna pamětní deska s legendou v černém mramoru tesanou:

IMPERANTE FERDINANDO III. ARCHIEP. ERNEST AB HARRACH ECCLESIA HÆC SUB TIT. SS. TRINIT. PER R. R. D. NORBERTUM AB AMELUNX ABB. SILOENSI LAPIDE HOC POSITO FUNDATA. DEIN VERO IMPENSIO REIPUB. PILGRAMENSIS VETERI LIGNEA DEJECTA NOVA SUPERAEDIFICATA. ANNO: MDCLI DIE XXIV SEPTEMB.

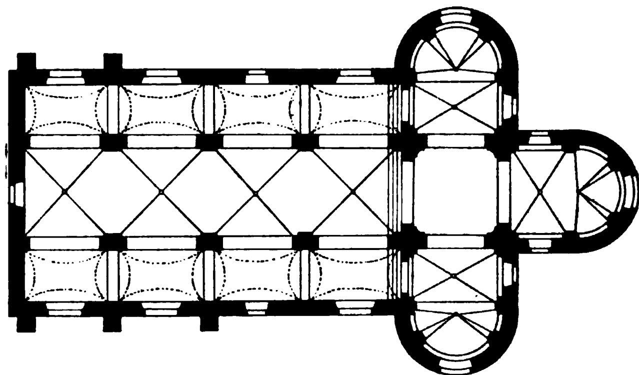
Pod oknem příční lodi s pravé strany též pamětní deska s následující legendou v žule tesanou:

V I. KNIZE MACHAB. 4. KAPITOLE.

TAK JAK LID MACHABEJSKÝ
KDYŽ UKRUTNOSTI POHANSKÝ
SLAVNÝM VÍTĚZSTVÍM BYL SPROŠTĚN
POKOJEM SVATÝM OBDAŘEN
NEČIŇMEŽ DŘÍV O SVÝCH DOMECH
ŽÁDNÉ ZMÍNKY POŘÍZENÝCH
HORLIVOU VDĚČNOSTI K BOHU
ŘEKLI, POJĎME A ZASE ZNOVU
OBNOVME CHRÁM PORUŠENÝ
K SLÁVĚ CTI BOHU ŽIVÉMU
VŠAK K POTUPĚ MODLAŘSKÉMU
TAK HNĚV BOŽÍ UKROTÍME
POKOJ VĚČNÝ UPROSÍME.

TAK TAKÉ LID VŠECKEN MĚSTSKÝ
KDYŽ SPROSTĚN PELHŘIMOVSKÝ
HROZNÝCH VÁLEČNÝCH TRÁPENÍ
ŘEKL: K BOŽÍMU OSLAVENÍ
TÉŽ VÍTĚZSTVI SVATOSVATÉHO
POKOJE DAROVANÉHO
ZANECHAJE VŠECH ZŘÍCENÝCH DOMŮ
OHNĚM POKAŽENÝCH
OBNOVME CHRÁM SE BOŘICI
VELEBNÉ SVATÉ TROJICI
ROKU TEĎ ŠESTNACTISTÉHO
PADESATÉHO PRVNÍHO
TAKTEŽ JSA PAN BŮH UKOJEN
OBDAŘÍ VĚČNÝM POKOJEM.

ANNO 1651; DIE 22. SEPT.

Obr. 268. Pelhřimov. Půdorys poutnického kostela na Křemešníku.

Vnitřek o třech lodích jest zajímavého půdorysu (obr. půd. 268). Hlavní loď 19·6 *m* dl. a 4·1 *m* šir. rozdělena 3 pásy pilířů, na nichž spočívá klenba křížová s maltovanými svorníky ve 4 pole. Páry tyto pokračují v bočních lodích, jednotlivá pole zde jsou česky sklenutá, v řezu má klenba tato tvar kobylí hlavy. Křížová klenba hlavní lodi spočívá na pilastrech s římsovanou hlavicí. Do bočních lodí, které jsou 3·4 *m* v šíři, prolomena s obou stran 4 segmentová okna s jedním vchodem s obou stran.

Presbytář složena jest z příční lodi 17·6 *m* dlouhé a závěru. Jest sklenuta křížově do pasů a má okna segmentová v ose.

Na křížení sedí kuple na sdružených pilířích pasem spojených. Oblouk triumfalní jest půlkruhovitý. Místo pod křížením jest o 5 stupňů zvýšeno. Chrám vyzdoben jest freskami, pocházejícími z první pol. XVIII. stol. a zhotovenými jakýmsi žákem *Siarda Noseckého* (snad *Janem Kalinou*).

Ve třech kaplích znázorněno jest stvoření světa. Za oltářem Abraham anděly vítající. V levé kapli Jakub spící. V kapli pravé víra, naděje, láska a kolem čeští patronové.

V lodi hlavní: Noe se syny, dále Mojžíš a hořící keř, Eliášova oběť.

Mimo tyto hlavní obrazy nalézá se zde ještě 6 církevních učitelů a sice: Sv. Jeronym, sv. Augustin, sv. Tomáš, sv. Řehoř, sv. Ambrož, sv. Athanáš. Na stropě lodi hlavní jest osmero blahoslavenství. V po-

Obr. 269. Pelhřimov. Hlavní oltář na Křemešníku.

stranních lodích jsou doby vykoupení našeho v allegorii a sice Hřích a vypuzení z ráje, Zvěstování P. Marie, Svatí tři králové, Obětování P. Ježíše, Dvanáctiletý Ježíš v chrámě, Ježíš vyhání prodavače, Ježíš na kříži a Vzkříšení Páně. Fresky jsou dosud dobře zachovalé a jeví úplnou příbuznost s freskami u P. Marie v Pelhřimově. Jinak jsou slušně malovány, až na nedostatky kresby.

Hlavní oltář postavený dne 1. října 1752 jest originelní — trojdílný se 3 oltáři. Na mohutném podstavci, barokně zprohýbaném s vyloženou římsou, stojí 3 sloupy do rovnostranného trojúhelníku s pseudo-

korintickou hlavicí, jež nesou kladí a vlys s pěkně článkovanou římsou. Spojeny jsou volutami nesoucími baldachýn, pod nímž jest holubice, a uprostřed v rámu na způsob srdce svatá Trojice. (Obr. 269.)

Při sloupích na podstavci stojí andělé v nadživotní velikosti práce nevalné, kteréžto sochy byly na místě lvů, o sloupy se podpírajících, vyměněny. Vše jest dobrého uspořádání a dobré invence, jen figurální práce jsou slabé. V pravé příční lodi visí 2 obrazy svatých, pěkné malby a intensivního osvětlení, dobré karnace. XVIII. stol.

Obr. 270. Počátky. Podsíňka domu č. 6.

Na kazatelně jest relief dovedně řezaný rozsévače znázorňující.

Kolem kostela se strany severní jsou vystavěny ambity se 2 kaplemi v rozích, které mají tvar nepravidelného šestiúhelníka. Ambity jsou na stranu severní zděny zplna a ke kostelu na sloupech otevřeny. Postaveny r. 1626.

Pod vrchem Křemešníkem, asi půl kilometru od kostela směrem jižním, jest KAPLIČKA barokní façady, s jedné strany otevřená, se vchodem půlkruhovitým, nad nímž jest trojhranný štít. Uvnitř studánka, z níž dle rozboru lučebního bezmála chemicky čistá voda vždy před svatou Trojicí vyvírá a k sv. Václavu se ztratí, kteréž se připisuje zázračná moc.

Zvony:

I. šir. 42 *cm*, vys. 35 *cm*.

Ulit za pátera Matouše Stuchla. Leta Paně 1803 od Josefa Hilzera v Jihlavě.

Na plášti relief P. Ježíše a P. Marie. U koruny pásová ozdoba.

II. šir. 48 *cm*, vys. 37 *cm*.

U koruny:

FRANZ KARL WANIEK HAT MICH GEGOSSEN IN IGLAU 1791.

Na plášti relief sv. Jana Nep. a s druhé strany Ježíš na kříži.

Počátky (město).

Trajer XIV. 396. Sommer X. 213. Schaller XIV. 92. Sedláček IV. 117.—119.

Město Počátky připomíná se před XIV. stoletím.

Císař Karel IV. podal město darem hraběti Hardeggovi. Tento však nebyl dlouho v držení Počátek, neboť je prodal roku 1389 Jindřichovi z Hradce, který je držel až do vymření rodu po meči. Po přeslici přešly Počátky na Slavaty a po nich na Šternbergy.

Obr. 271. Počátky. Městské pečeti.

Město bylo hrazené. Hradby se táhly kolem celého vnitřního města na pahorku rozloženého. Zbyly z tohoto hrazení jen nepatrné zbytky hradeb, stavěných z lomového kamene. Na straně západní zbytky hradby s valy se čtyřbokou baštou, nyní v obytní stavení proměněnou. Na straně východní sklonem ku Brdlíkově továrně jsou zbytky hradeb s parkány patrny. Za vpádu Švédů bylo celé město rozbořeno a sežehnuto a hradby rozbourány. Hradby obnovili Počátečtí opět, i brány, jak tomu svědčí klenák z brány, která za naší paměti sbourána. Klenák tento zazděn jest v průjezdu domu č. 9 při levé straně; na něm jest letopočet 1701. Na straně pravé v průjezdu domu tohoto napsáni jsou všichni majetníci domu tohoto. Nejstarší se datuje od r. 1560.

Obr. 272. Počátky. Pohled na farní kostel.

Ve dvoře radnice jsou vrata goticky sklenutá s kamenným ostěním na hraně seříznutým se žlábkem. Dole na patníku jest vytesán letopočet 1603.

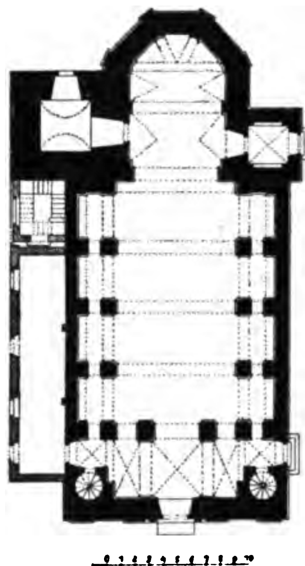
V domě č. 6. jest do náměstí vystrčená podsíňka dvěma stranami k domu přiléhající. Na volné straně spočívá na čtyřbokém sloupku při hranách seříznutém křížové klenutí do stran zdí opřené, tvoříc tak malebný koutek. (Obr. 270.)

Vchod do domu v podsíňce má žulové, tesané ostění, s hranou do poloviny seříznutou s vodorovným nadpražím. Uprostřed nadpraží jest málo patrný štítek se znakem.

Městská pečeť z r. 1551 má 35 *mm* v průměru a uprostřed znak pánů z Hradce, pětilistou růži. Kolem legendu: SIGILLVM CIVITATIS POCZATEK 1551.

Druhá má v průměru 43 *mm* a uprostřed znak nesený andělíčky, v němž růže rožmberská a šternberská hvězda. Kol legenda: SIGILLVM CIVITATIS POCZATEKENSIS ANNO 1648. (Obr. 271.)

KOSTEL FARNÍ, zasvěcený SV. JANU KŘTITELI, připomíná se již r. 1354 jako farní. R. 1273 byl zde již plebán, jménem Předboř. R. 1575 stavěla se kobka od zedníka *Vlacha*. Od r. 1594—1773 byl kostel pod patronátem Jesuitů. R. 1653 kostel shořel a zvony se rozlily a ostal pobořen do roku 1688. Tu se ujal stavby děkan Pavlovský s magistrátem a šťastně ji r. 1702 dokončil.

Obr. 273. Počátky. Půdorys farního kostela.

R. 1824 shořel kostel i věž, která bývala štíhlá a na spůsob soběslavské stavěna. Zvony se opět rozlily a jen jediný, Jan, spadl na klenutí sakristie a nerozbil se. Na to hned byly zvony přelity a střecha opatřena mistrem tesařským *Martinem Sosnou* ze Žirovnice, opravu vedl zednický mistr *Josef Štěbeták*, rovněž ze Žirovnice.

Za švédských válek, kdy celé město v sutiny obráceno, i kostel utrpěl. Brzy na to na severní straně kostela chlebnice přistavěny a věž přestavěna ze sbírek mezi měšťany učiněných a byla opatřena pavlačí a bytem pro hlásného.

Kostel jest orientovaný a celý sbarokisovaný. Průčelí západní jest rozčleněno čtyřmi pilastry, na podstavci 3·5 *m* vysokém spočívajícími, které mají římsovanou hlavici.

V postranních polích po výklenku a uprostřed pravoúhlý vchod se štítem, pilastry neseným. Barokně zprohybaný štít ukončen jest renaissančním jehlancem. Severní strana má pět oken segmentovitých v II. patře. V prvém jsou jen čtyři. Na této straně vchod pravoúhlý, nad nímž v kruhu pětilistá růže, znak pánů z Hradce. Jižní průčelí má totéž rozčlenění jako severní. Zde přiléhá zmíněná kobka ku presbytáři. (Obr. 272.)

Presbytář uzavřena pěti stranami osmiúhelníka a prolomeno do ní pět oken půlkruhovitě sklenutých. K severní straně presbytáře přiléhá věž čtverečného základu, o pěti patrech, starého původu. Má ve dvou patrech střílnovitá okénka a pod hodinami čtyři podvojná okna goticky sklenutá a slepou gotickou kružbou opatřená.

Nad hodinami pavlač pro hlásného.

Věž kryta jest baní plechovou, na způsob obráceného zvonu. Jest tyřboká na hranách sříznutá. (Obr. 272.)

Vnitřek jest prostý obdélník 17 *m* dl. a 10·6 *m* šir., pilíři v řadu kaplí po obou stranách rozčleněný.

Valené klenutí s kápěmi při oknech spočívá na pilastrech s římsovanou hlavicí toskánskou, na níž spočívá vlys s nástavcem a římsou silně vyloženou.

Obr. 274. Počátky. Hlavní oltář děkanského kostela.

Při každé straně vytvořeno pět kaplí. (Obr. 273. Půdorys.) Nad kaplemi jsou kůry literácké s obou stran. Kaple tyto jsou valeně sklenuty. Arkády otevřeny jsou do lodi segmentem. Na poprsí těchto kůrů jsou umístěny štukové práce ve věncoví které drží andělé. Uvnitř věnců pak na straně severní svatí v reliefu znázornění a sice: Sv. Ivan, Sigmund, Vít a Josef Na jižní straně sv. Prokop, Vojtěch, Václav a sv. Ludmila.

Loď oddělena jest od presbytáře triumfálním obloukem do půlkruhu sklenutým 4·61 *m* v rozpětí a 0·7 *m* silným, na mohutných pilířích téže profilace jako v lodi spočívající.

Nad obloukem v reliefu jest štuková práce v kartuši: Kristus kážící a na oblacích sedící. Kartuš drží dva andělé, rovněž drží i draperii, na níž jest násl. napsáno:

REGNANTE GRATIOSO
GVBERNIO SVÆ EX
CELLENTIÆ FRANCISCI
LEOPOLDI PRINC. SLA
VATÆ DMI. IN. NEIHAVS

HÆC SACRA ÆDES
NOVITER ERECTA EST
SVI. TVTELARI PATRONO
DIVO IOHANNI BAPTISTÆ
AGRATA EST ANTIQVA
CIVITATE POCZATECENSI.

Obr. 275 Počátky. Bičovaný Kristus.

Presbytář 7·8 *m* dl. a 5 7 *m* šir. uzavřena jest třemi stranami osmiúhelníka.

Hlavní oltář, barokní sloupové architektury slušné koncepce, má uprostřed ve vysokém reliefu sv. Jana Křtitele, jenž křtí Krista v Jordáně, nad nímž vznáší se Bůh Otec. Mezi sloupy sochy (obr. 274) sv. Josefa a sv Václava, sv. Víta a sv. Jana Nepomuckého. Nad sloupovím vyložená, profilovaná římsa a nástavek. Uprostřed ve vysokém reliefu Daniel v jámě lví. Na sloupku stojí svatí a světice a uprostřed trůní P. Maria. Veškeré řezby jsou dobře provedeny a dle pamětní farní knihy řezal je tehdejší děkan *Pavlovský* na sklonku XVII. století. (Obr. 274.)

Čtyřboká kazatelna jest slušně konstruována, na jejích hranách sedí sv. Otcové, dobré řezby. Na krytu jest baldachýn, na němž andělé nesou Krista, an káže (XVII. stol.).

V kapli při severní straně, ve výklenku umístěna jest 60 *cm* vysoká socha Krista bičovaného a ke kůlu přivázaného. Socha jest ve dřevě a v pohybu řezána a kolorována (obr. 275.) velmi dovedně, obzvláště v muskulaci. (Konec XVII. stol.)

Nad oltářem v téže kapli stojí socha P. Marie, dobré řezby z počátku XVI. století. P. Marie jest lehce nahnuta a drží v levé ruce nahého Ježíška. Ten nese v ručce jablko. Výrazy tváří, jemně zpracovaných, jsou

milé. Na hlavě mají korunku z doby pozdější. Madonna má roucho dobře uložené. Po stranách vznášejí se andílkové dobré řezby ze XVII. stol. Celek uzavřen jest dobře komponovaným rámcem z bohatých rozvilin (obr. 276.).

Naproti této kapli nalézá se v kapli na jižní straně na oltáři střed archy, dosud dobře zachovaný a představující Ukřižování Kristovo. Mistrná řezba ve vysokém reliefu z XV. stol. Kristus pní na kříži v nahnuté póse, jest dobře modelován, po pravici jeho matka omdlévající, padá do rozevřené náruče žen ji provázejících. Na levici Pilát v plné zbroji rytířské.

Obr. 276. Počátky. Socha P. Marie.

Obr. 277. Počátky. Zbytek gotického oltáře.

Za ním i za bolestnou matkou lid a v pozadí krajina hornatá s hradem a městem. Kolorit jest původní. (Obr. 277.) Po stranách oltáře stojí dvě sochy svatých, slušné řezby z doby barokní.

Do zdi sakristie jest zapuštěna měděná deska pamětní s nadpisem zlaceným:

EPICEDIVM
Adm̄. Rndō. ac. Doctissimo D^o^ Danieli Francisco
Pawlowsky ss^ae^ Theologie Baccalaureo Formato
Poczatecensi Decano Permaneæ gratitudinis erga positum
Hicce Wiator
ConsIste aD CIneReM
sanCte aDgeMIsCens
et
in animam ac proximi salutem semper virgil, imo

Vigilantissimus tamquam
Bonus Pastor Ovium sepultus in cordibus omnium
adeo ipsis desideratus Vere Vix desideriorum
Daniel Franciscus Pawlowsky natione Bohemus
Patriæ Wolinensis S.ae Theologiæ Baccalaureus formatus
zelotes Domini Dei Magnus
Mitrae archidiaconalis contemptor magnanimus
Lutowiæ Curatus annis X hic Decanus XVII
Utriusque Ecclesiæ a fundamentis Extitator Munificens
Aræq in Utraqu Geminæ
Sacellani sui Ultronem Sacellanus
a) suis præterea b) suorumq a morte
benefactor eximius
quidq vel maxime suum est
c) Mecænas quoq non suorum, imo nec sibi notorum
quorum scilicet, qui animæ meminerunt, non sunt
altum jam dormientium
Erectis in eum finem Fundationibus
nec immem Aedituorum
Qui duorum Domus Dei haud sequiter procurarent
Dignus vel idcirco
Cui a laboribus suis requiescenti
tum militante tum etiam triumphante
adsonet
DorMIat In SanCta PaCe
a) Singulis septimanis pro se parvum
b) Singulis mensibus pro amicis defunctis parvum
c) Singulis mensibus pro animabus purgatorii
diunde suffragiis carentibus cantatum missæ
sacrifficium cum elargienda. Eleumosina pauperibus
persolvi instituit.

Zvony.

I. Šířka 150 *cm*, výška 125 *cm*.

Kol koruny pásová ozdoba z listů dubových a žaludů. Akantová ozdoba na plášti při obrubě. Na plášti relief Krista a na druhé straně Vzkříšení. Kolem toho v půlkruhu hlavičky andílčí. Pod Kristem na kříži následující legenda velkou latinkou:

POCHVÁLEN BUĎ PÁN JEŽÍŠ KRISTUS
JÁ JSEM ZVON ZVUČÍCÍ
A MED ZNESICI
ROZKLACENÍM HLAS ZE SEBE
VYDÁVÁM
LID VERICY K SLUZBAM BOZIM
SVOLÁVAM.

Na druhé straně:

ROKU 1656 ULIL PRIGNEI
Z KLATOV PO VELKEM OHNI
DNE 23 KVĚTNA 1821 PŘELIL
Z POMOCÍ BOŽÍ A. PERNER Z ČES.
BUDĚJOVIC . POKU 1858 POSVĚCENY
A POMAZANY OD VYSO . DUSTOJNEHO
MIL . PANA JANA . VAL . JIRSIKA
BISKUPA BUDĚJOVICKÉHO.

II. Šířka 95 *cm*, výška 75 *cm*.

Relief sv. Floriana, kol koruny a při obrubě akantová ozdoba. Na plášti nápis:

KAŽDAV HODINAV
BLYZ HROBU YSESS
GAK ZIW BYL TAK
UMRA ODEGDESS.
ULITY LETA 1656 W KLATOWECH
PO OHNI DNE 23 KVĚTNA 1821 . PŘE
LITÝ V ZNOYMĚ . 1858 ULIT A S POMOCI
BOŽÍ A . PERNER V ČES . BUDĚJOVICÍCH.

III. Šířka 112 *cm*, výška 86 *cm*.

Relief sv. Jana Nepom. Akantová ozdoba.

WYSWOBOD NAS PANE LETHA OD HROMOBYTIE
BOURZE A ZLEHO POWIETRZI
NOVĚ PŘELIT V ROCE 1822 AD . PANIE
1656 PO OHNI DNE 22 MAJE 1821
OD JANA FLORIDA V ZNOJMIE 1822.

HŘBITOVNÍ KOSTEL BOŽÍHO TĚLA, byl stavěn na sklonku XVI. stol. Dle zápisků v knize sirotčí měl soused Mach Vyvadilů pole za kostelíkem. Tyto zápisky psány jsou na sklonku XVI. stol. a proto zde již nějaký kostelík stál. Tou dobou byl zvětšen, a dostavován byl ještě r. 1705 a dle listiny v archivu městském chované byl r. 1711 dostavěn.

Kostelík ten jde osou od severozápadu k jihovýchodu. Loď jeho jest obdélná, oživena zdvojenými pilastry a tak ve tři pole rozdělena. Do těchto polí prolomena tři segmentová okna. Severozáp. průčelí rozčleněno jest čtyřmi pilastry ve tři pole, z nich střední má vchod hlavní s vodorovným nadpražím, nad nímž oblamovaná římsa s renaissančními šiškami ve stranách.

Nad vchodem široké okno segmentem sklenuté a nad tímto trojhranný štít, po stranách koulemi balustrovými vyzdobený. Při straně severových. jest pravoúhlý vchod s ostěným žulovým, zdobený 7 pětilistými růžemi, znakem pánů z Hradce, jimiž se Slavatové rádi chlubili.

Presbytář uzavřena pěti stranami osmiúhelníka a k ní přiléhá obdélná sakristie. (Obr. 278.)

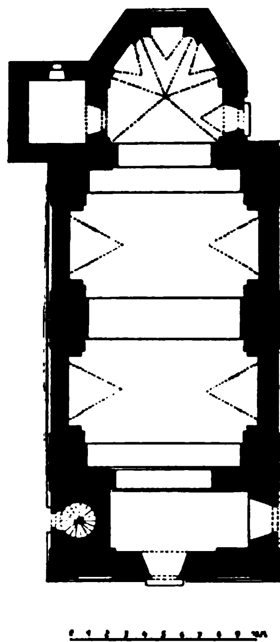
Vnitřek obdélný 20·7 *m* dl. a 8·2 *m* šir. rozčleněný jest třemi páry sdružených pilastrů, nesoucích klenbové pasy, do nichž valená klenba, s kápěmi při oknech, zaklenuta.

Presbytář 6·20 *m* dl. a 6·35 *m* šir. oddělena od lodi triumf. obloukem 5·15 *m* v rozpětí a 0·8 *m* silným půlkruhovitě sklenutým a na pilastrech spočívajícím. Presbytář jest konchovitě sklenuta s kápěmi při oknech, jichž jest pět.

Hlavní oltář hrubé řemeslné práce z r. 1711. Na něm obraz Večeři Páně představující, rovněž práce slabé.

Varhany mají v zadu nápis:

Tento opus gest udielal
Václ. Pantoček varh. Daczicky
Letha Panie 1717.

Obr. 278. Počátky. Půdorys kostela hřbitovního.

Nedaleko kostela směrem západním jest zvonice čtverečná a nese báni šindelem krytou v osmibokou baňku přecházející. Má sklep valeně sklenutý, kde na sta lebek a hnátů srovnáno, které sem byly z města, po zrušení hřbitova, převezeny.

Do severní líce kostela zazděny jsou násl. náhrobky v žule tesané:

I.

HIC
IACET
CHRISTOPHORVS
IOSEPH PLATZ VIR
CONSVLARIS
REQVIESCAT
IN PACE
AMEN.

II.

HIC
IN DOMINO NON MORTUUS
SED IN SOMNO QVIESCIT
NAM
IN FLORE VITÆ SUÆ MAGIS
DORMIRE QVAMEMORI VISUS
NECALITER
QVIA
IN SABBATO ANIMAM SUAM
A MARIA BENEDICTAM
CAROLVS IOSEPHVS PLOTZ
SEÑATOR ANNOS TRIGINTA
SEX SVPRA VNVM HABENS
SERVATOR SVC
TRADEBAT
IN SABBATO IANVARII OBIIT.

III.

IN HOC
SACRA ÆDE TVMALATA
QVIESCIT MARIA BARBARA
NATA SHELLHORIANA
DOMINI CHRISTOPHORI
PLOTZ CONIVX FIDELI
HSIMA A DIVINA MAIESTATE
ANNO 1736 26 NOVEMBRIS
AD CELESTIA GAVDIA
VOCATA
TV QVI HOC LEGIS HOC
VIDES VOTA ADIICE
ET BENE PRECARE.

IV.

ZDE ODPOCIWA
BEIWALI RIDITELST
MNESTA POCATEK
PT. JOHANNE TRNKA
WIEKU 69 LET OPVSTIL
SWIETSKOU SLAWU
DNE 20 APRILIS A. 1795
DEG MU BUH LECHKE
ODPOCINUTI A
SWIETLO WIECNE
SWIET MV
AMEN.

V.

ANNO 1742 DIE 7 AUGUSTI
OBIIT IN DOMINO STRENUUS
AC GENEROSUS DOMINUS
WENCESLATUS WIRTH
ÆTATIS SUÆ 77 ANNO APUD
INCLIJTAM LEGIONEM
CATAERACTORUM BENEMERI
TUS LOCUM TENENS
MUNIFICVS BENE FACTOR
ECCLESIARUM POCZATECENSIUM
CUI REQVIEM SEMPITERNAM
CONCEDAT DOMINUS.

Zvony.

I. Šířka 80 *cm*, výška 70 *cm*.

U koruny jest následující nápis velkou latinkou psaný:

TENTO ZWON SLIT KU POCTIVOSTI MIESTA
POCZATEK K NOWEMU KOSTELU NÁKLADEM
PANA MLYNARZE ZE WSI STIBORZE 1600.

Na plášti:

NOVĚ PŘELIT. A ZVĚTŠEN ZA DĚKANA
JANA BRDLIKA. LÉTA PANĚ 1895.

Na druhé straně:

RUDOLF PERNER
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH.

Reliefy Krista kážícího a Krista na kříži, dále věnec, v něm kůň a nad ním P. M. (vše ze starého zvonu odlito).

II. Šířka 55 *cm*, výška 40 *cm*.

Na obrubě pláště velkou latinkou:

TENTO ZWON SLIT GEST KU POCTIENIE MIESTA
POCZATEK K NOWÉMU KOSTELU NAKLADEM
PAVLA MLYNARZE ZE STIBORZE.

U koruny:

LETA PANIE 1599.

Na druhé straně pláště:

PŘELIT OD JOSEFA HILGRA
V JIHLAVĚ.

Relief sv. Trojice a krucifix.

KAPLE SV. ANNY u chudobince.

Městský chudobinec se připomíná již r. 1553. Avšak nestál na tomto místě jako dnes.

Nynější chudobinec i s kaplí založil r. 1694 Ludvík de Gregorio. R. 1821 shořel i s kaplí a r. 1834 byla kaple celá ze základu opravena.

Má tvar osmibokého hranolu, při hranách se sdruženými pilastry. V podkroví bohatě rozčleněná římsa. Kaple kryta jest jehlanem osmibokým, na němž sedí dnes moderní věžička. Okna jsou obdélná s krepovaným orámováním.

Vnitřek má tvar elliptický se třemi vchody pravoúhlými, z nichž dva jsou v bocích a třetí při straně západní.

Obr. 279. Počátky. Kaple sv. Anny.

Klenba jest kuplovitá s osmi kápěmi a spočívá na osmi pilastrech s římsovanou hlavicí. Při západní straně jest předsíň, křížově sklenutá o dvou polích, s chudobincem spojená. (Obr. 279.)

Nad předsíní půlkruhovitý otvor pro varhany a chor. Dvéře mají dosud zachovalé původní kování z XVIII. stol.

KOSTEL SV. KATEŘINY (lázně).

V knihách purkrechtních činí se zmínka o tom, že již r. 1553 býval při tomto kostele poustevník Hanzl.

Na počátku XVIII. stol. hrozil spadnutím a tu chopil se opravy tehdejší děkan Pavlovský i celá obec a ze sbírek pořízených začalo se

kol r. 1730 s opravou, avšak tak důkladnou, že z původního kostelíka nic nezbylo a nový na témže místě vystavěn a r. 1770 dostavěn.

Kostelík tento jest orientovaný. Západní průčelí jeví se jako vypouklý segment kruhový a má opodál rohů dvě elliptické věžičky, mezi nimiž vchod, půlkruhovitě sklenutý. Nad ním okno obdélné a nejvýš elliptické. Nad okénkem tympanon trojboké. Věžičky, loď o patro převyšující, mají

Obr. 280. Počátky. Kostel sv. Kateřiny v Lázních.

do čtyř stran ellipticky sklenutá okénka, při krajích prohnutá a ve středu vydutá. (Obr. 280.)

Boky lodi jsou barokně zprohybány a do nich prolomena čtyři okna ellipticky sklenutá. V půdorysu jeví se loď, od západního průčelí počínaje, jako třikrát zprohybaná křivka, při krajích prohnutá a v prostřed vydutá.

Presbytář jest v závěru ellipticky zakončena a do ní podobná okna jsou prolomena. Za presbytáří jest přistavěna obdélná sakristie.

Vnitřek lodi tvoří ladný celek a jest kongruentní v křivkách s venkem. Kůr hudební jest valeně sklenutý a strop nad kůrem jest kopulovitý.

Obr. 281. Počátky. Sousoší sv. Jana Nepomuckého a kašna.

Elliptická loď jest vyzdobena lesenami, které mají silnou římsu, na níž elliptické kuplovité klenutí spočívá.

Presbytář, stěn do vnitř prohnutých, jest v závěru segmentem elliptickým uzavřena. Vyzdobena jest rovněž lesenami, na nichž kuplovitá klenba sedí.

Na hlavním oltáři obraz sv. Čtrnácti Pomocníků a mezi nimi i obraz sv. Kateřiny.

Na postranním oltáři na dřevě malovaný obraz P. Marie se svatozáří. Oděna v modrý přiléhající šat, na němž stilisované kvítky jsou rozházeny. Ruce má sepjaté. Dole jest nápis:

ICON THAUMATURGAE BVDWICENSIS.

Obraz tento byl malován roku 1770. Jest práce slabé. U dveří jest oltář sv. Vincence, na němž obraz téhož světce, slabého provedení. V levém rohu jest značka I. L. H. V. T. a znak málo znatelný s letopočtem 1735.

Obr. 282. Počátky. Boží muka.

Na náměstí, blíže kostela stojí SOUSOŠÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO, r. 1720 postavené a r. 1828 nákladem děkana Václava Roháčka opravené. Roku 1839 obehnáno bylo kašnou, která dříve u samého kostela stávala.

Na trojbokém na hranách seříznutém a oblamovaném soklu umístěn trojboký pilíř, rovněž na hranách seříznutý a volutovitými konsolami na seříznutých hranách vyzdobený, a nese oblamovanou a v lícni ploše segmentovitě vypjatou římsu. Lícní plocha pilíře na straně západní vyzdobena jest vysokým reliefem P. Marii s děťátkem znázorňujícím. Kol P. Marie šest andílčích hlaviček. Tato vznáší se na oblacích. V lícní ploše směrem jihovýchodním znázorněn sv. František Xav. jako poustevník se skříženýma rukama. Směrem severovýchodním v reliefu sv. Jiří draka potírající.

Na římse konsolami podepřené stojí sochy dovedně tesané, dobrých proporcí i uložení roucha a sice: Sv. Josef Pěstoun v ruce Ježíška držící, sv. Jan Křtitel a pak sv. Prokop.

Trojboký pilíř nad římsou mění se v trnož, na němž opět trojboký nástavec na hranách sříznutý s oblamovanou římsou. V lícních plochách ve vysokém reliefu nad předešlými reliefy v témž pořadí: 1. Svržení sv. Jana Nepomuckého s mostu, 2. Zpověď královnina, 3. Umučení sv. Jana Nepom. plápolajícími pochodněmi. V pozadí sedí na trůnu císař. Nad římsou sedí tři andílkové hudbu provozující na soklu již šestibokém, v šestiboký prohnutý

jehlan přecházejícím, na jehož vrcholi ořímsovaném socha sv. Jana Nepomuckého umístěna jest.

Kašna, kterouž jest sousoší obehnáno, má v základě tvar trojúhelníka na vrcholích s obou stran sříznutého. Na pasení nádržky stojí tři andělé držící štítky, na nichž jsou následující nápisy:

SANCTI PRO
COPII CON
STANTI STA
BIT
HONORI.

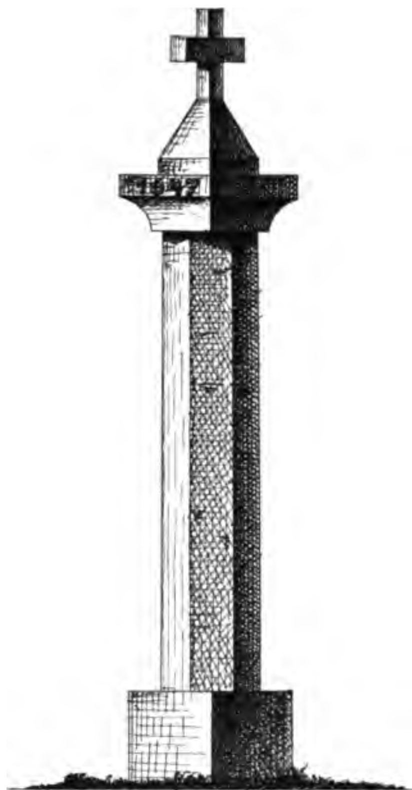
SANCTI
JOANIS
NEPOMVC -

SANCTI
JOSEPH

SANCTI
JOANIS
BABTISTA.

Celé sousoší i kašna provedeny v žule. Pod sv. Josefem na žulovém kvadru vytesáno:

ZVĚTŠENO NÁKLADEM OBCE
POČÁTECKÉ
R. 1864 JOSEFEM HRUBOU.
(Obr. 281.)

Obr. 283. Počátky. Boží muka.

Při silnici na cestě do Kamenice stojí na podstavci v žule tesaná P. Marie sv.-Horská, prostřední práce, kterou roku 1711 Jan de Gregorio postaviti dal.

U hřbitovní kaple u města na rozcestí stojí BOŽÍ MUKA v žule tesaná. Na podstavci osmiboký hranol, na němž římsa s nástavkem a křížem. Na římse jest vytesáno:

ANNO 1646
K . WIT . B . L . F . P . (Obr. 282.)

Na cestě z Počátek do Žirovnice, blíže města stojí na podstavci oblý SLOUP se schematickou hlavicí, nástavkem a křížkem kovaným. Konec XVII. stol.

Dále k Žirovnici BOŽÍ MUKA; na čtyřbokém podstavci osmiboký pilíř s římsou, na níž letopočet 1642. Na římse jest umístěn jehlan v kříž přecházející. (Obr. 283.)

Pošná.

Trajer XIV., 681, Sommer X., Libri Conf. IV. 191, A. V. 66, Pamětní kniha z r. 1738.

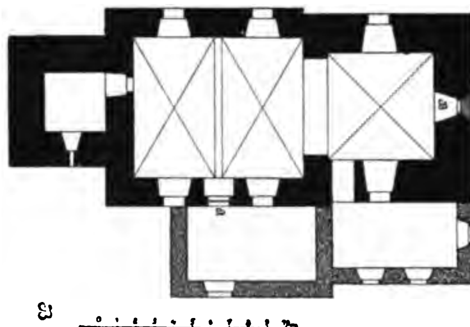
KOSTEL zasvěcený SV. BARTOLOMĚJI, apoštolu, připomíná se již r. 1384. R. 1680 vyhořel a zvony se rozlily. Menší z nich měl nápis minuskulí gotickou: kaspar, melchior, baltazar 1449. Nové zvony pořízeny r. 1682 a r. 1753 velký zvon přelit.

Obr. 284. Pošná. Pohled na kostel.

Kostel tento jest původního založení, románsko-gotického. Později zgotisován a pak zbarokisován. Jest orientován, z lomového kamene stavěn, omítnut a má mohutnou věž v západním průčelí, čtverečného půdorysu a presbytář pravoúhle uzavřenou. Loď jest vyšší presbytáře a věž převyšuje loď o $^1/_3$. (Obr. 284.) Věž má v přízemí střílnovitá okénka a v podřímsí okna půlkruhovitě sklenutá. Stěny lodi bez ozdob s dvěma obdélnými okny při severní i jižní straně. Presbytář ustupuje s každé strany o jeden *m* a má pravoúhlá okna. Byla slohem pozdní gotiky přestavěna. K jižní straně lodi přiléhá předsíň chrámová, která byla roku

1664 vystavěna. Zde vede vchod do kostela, goticky sklenutý, přesného profilu, první obloun kruhového profilu a druhý hruškovitého a pravoúhlý ústupek. Věž jest šindelem kryta a má tvar jehlanu s lucernou v báň přecházející. Spodek věže jest ze založení kostela.

Obr. 285 Pošná. Půdorys kostela.

Vnitřek. Kobka podvěžní 3·3 *m* dl., 3·14 *m* šir., jest valeně klenuta a vede k ní vchod úzký, půlkruhovitě zaklenutý a dvě střílnovitá okna poražena 1·75 *m* mocnou zdí věže se širokými špaletami dovnitř. Loď jest obdélník 9·1 *m* dl. a 7·48 *m* šir. na dvě travée předělený vyzděným, lomeným pasem s křížovým klenutím bez žeber. Oblouk triumfální, rozpětí 5·10 *m*, šířky 1·3 *m*, jest lomen a velmi mocný. Pravoúhlá presbytář, o jeden stupeň zvýšená, jest gotickou, křížovou klenbou kryta; délka strany čtverce 5·7 *m*. Okna pravoúhlá s obou stran, avšak v čele východním patrno jest zazděné okénko románské s obou stran. Kůr hudební postaven r. 1838. (Obr. půdorysu 285.)

Obr. 286. Pošná. Gotický svícen.

Kalich 20 *cm* vysoký má nohu kulatou se čtyřmi kartušemi a mezi nimi akantové rozviliny. Nodus hruškovitý. Práce nová.

Kaditelnice jest mosazná, vzoru mušlového, ornamentu prolamovaného. XVIII. stol.

Mosazný svícen šestiboký, gotický, spočívající na třech nohách, drápy ptačí představujících, stvol šestiboký, přerušený šestibokým nodem, vybíhá v šestibokou misku, kdež ve středu trčí trn. (Obr. 286.)

Relikviář ze zlacené mědi a stříbra, práce slabé. XVIII. stol.

Loďka na kadidlo má na oválné noze obtočeného delfína, loďku nesoucího. (XVIII. stol.)

Socha P. Marie gotická, posunu i tváře líbezné, v křesle sedící; pečlivá práce co do uložení roucha i řezby. Bohužel, že silným nátěrem laku původní kolorit zkažen. Korunky jsou práce pozdější. (Obr. 287.) Nalézá se v kobce podvěžní. (XVI. stol.)

Žulová křtitelnice, tvaru polokoule na válci spočívající, 66 *cm* vysoká a 1 *m* v průměru.

Kasule z r. 1660 stříbrem krumplovaná, velmi dovedné práce.

Obr. 287. Polná. Socha P. Marie (gotická).

Na vítězném oblouku jsou namalovány znaky Malovců ze XVII. století.

V lodi i v presbytáři se nalézají náhrobky:

I. Žulový náhrobek velkou latinkou psaný:

URQZENA PANI MAGDALENA
MAXIMILIANA FRANCISSKA

MALOWCOWA ROZENA Z
SSTANEGKRV LETHA 1636
DNE 13. APRILIS PROSTRZEDKEM
SMRTI CZASNE Z TOHOTO SWIETA
PAN BUH POWOLATI RACZIL

(Relief ženské postavy se sepjatýma rukama.)

II. Psáno velkou latinkou:

VROZENA PANI HELENA MALOWCO
WA ROZENA Z PABIENITZ ANO 1630
DNE 18. JVNÏI PROSTRZEDKEM CZASNE
SMRTI . . . . ODPOCZIWA.

(Relief ženské postavy v mnišském rouchu.)

III. Psáno velkou latinkou:

Pod chorem znak, ve štítu ryba s letopočtem 1608 s legendou:

LETHA PANIE 1608 W SOBOTV
PO PAMATĊE OBRZEZANIE
PANA KRISTA UMRZELA PANI
KATERZINA HOUSKOWA MAJİTELKA
ZAHRADKY A POSNY STATECZNEHO
RYTYRZE WACZLAWA HOUSKY ZE
ZAHRADKY . . . .

IV. ANNO DOMINI 1684 DIE
24 NOWEMBRIS OBIIT İLLUSTRISSI
MA DOMINA ELISABETHA SABINA
MALOWECIANA NATA COMMTESSA
DE SPAR

V. (minuskule s maiuskulí gotickou):

1599 Waclaw Houska ze
Zahradky i na Possne.

VI. ITA TRANSITOR ET LEGE : HAC
TERRA TECTUS HEROS JOHANES
FRANCISCUS MALOWEC POSSESSOR
PROSECZ ET POSNA . REGVIESCAT
İN PACE 1725

Několik náhrobníků jest kryto oltáři a lavicemi, takže legendy jejich nelze přečísti.

Zvony. I.: šir. 85 *cm*, vys. 68 *cm*. Relief sv. Bartoloměje a na protějšku krucifix.

Kolem koruny nápis ve třech řádcích:

I. **řádek**: DISSOLUTA AB INCENDIO HEC CAMPANA EST REFUSA WĖRI
A . D . 1682 . A . M . D . G . ETS .

II. řádek: | BARTHLOLOMAEI APOST . HOŇOREM PRO ECCLESIA
| POSSNENSI SVB JUNIORE PERILLUSTRI D .

Relief p. Krista na kříži.

III. řádek: | JOANNE FRAN . MALOWEZ DE MALOWIZ
| CURATO JACOBO JOANE ZWERZINA .

II. Malý zvonek, tak zvaný »znamenáček« nad presbytáří, má český nápis:

FRANC WANIEK SLIL ME W JIHLAVĚ.
1790

Nápis tento jest uprostřed zvonu na plášti. Šir. 39 *cm*, vys. 68 *cm*.

III. šir. 105 *cm*, vys. 79 *cm*. Kolem koruny:

JOANNES GEORGIUS KÜHNER
FUDIT ME PRAGAE ANNO 1753

Relief sv. Bartoloměje a sv. Norberta a erb Malovecký.

Na plášti:

ANNO DOMINI 1753 FUSA EST HAEC CAMPANA
IN LAVDEM ET GLORIAM S.S TRINITATIS ET B. W.
MARIAE HONOREM SUB PATRONO PERILLUSTRI
DOMINO JOANNE WITO MALOWETZ EGUITE DE
MALOWITZ PERILLUSTRI DOMINA CONIUGE
ANNA MARIA ET PERILLUSTRI DOMINO FILIO
IGNATIO SUB PROTOPAROCHO D. ADAMO SCHRVTZ

Na cestě k Pacovu zděná BOŽÍ MUKA z XVIII. stol.

Kdysi byla Pošná městysem, jak svědčilo o tom právo a pranýř, který jest nyní pod vraty fary položen jako práh.

Z bývalé tvrze není památky. Nyní jest z ní poplužní dvůr.

S touto tvrzí byl spojen statek a tvrz v Proseči, nedaleko od Pošné; patřívaly Houskovi ze Zahrádky, který ji r. 1544 postavil, a po bělohorské bitvě skonfiskovány a Maxu Pachrovi prodány. Později patřily Malovcům, kteří v XVIII. století Proseč znovu opravili a vystavěli.

Nyní jest z ní dvůr poplužní na severním úbočí k silnici se prostírající.

Pravíkov.

Schaller XIV., 91.

Na návsi u silnice stojí KAPLIČKA čtverečného půdorysu. Kryta jest prohnutou jehlanovitou střechou se šin elem, na níž sedí dřevěná lucerna s cibulovitou baní. Na oltáři umístěna jest soška P. Marie, obstojné práce.

Proseč u Pelhřimova.

Sedláček IV., 280. Trajer XXV., 698.

Tvrz zdejší stávala tam, kde jest nynější zámek. Prvý ji držel r. 1398 odvážlivý loupežník Mikuláš z Proseče.

Zámek jest v XVIII. století přestavěn a ustupuje od silnice v úhlu tupém do parku.

Jest to jednopatrové stavení, mansardskou střechou kryté. Ke straně

Obr. 288. Proseč u Pelhřimova. Pohled na kapli a zámek.

jižní přiléhá ZÁMECKÁ KAPLE ZASVĚCENÁ SV. ROCHU. Jest osmibokého půdorysu s kuplí, na níž nevalné fresky z XVIII. století namalovány. Kryta jest kopulovitou střechou v lucernu přecházející. (Obr. 288.) Uvnitř jest oltář z XVIII. století, slabé práce.

Kožený ornát z konce XVII. století, s příslušenstvím, nalézá se v zemském museu, kam byl darován správcem velkostatku p. Suchým. Na zelené půdě tlačený barokní ornament, z kroužků složený a z části zlacený a stříbřený.

Pod zámkem jsou sklepy valeně sklenuté ze štětovaného kamene.

Na dvoře v pivovaře leží skruží z gotické kaple tvrzní. Jest to trojlist v kruhu a dvojnosy. Vše čistě v žule tesané. Opodál leží ostění

dveří, pozdně gotické profilace s pravoúhlým nadpražím a zdobené kolem minuskulí gotickou, dnes nečitelnou.

Nade vsí, směrem k Nové Cerekvi, jest kaplička, v níž nalézá se soška sv. Huberta, slušné řezby z konce XVII. století.

Proseč u Pacova.

Sedláček IV., 201.

Na svahu k jihu založen na bývalé tvrzi zámek v XVIII. století. Jest do pravého úhlu stavěn a sice s frontou k východu se dvěma

Obr. 289. Rovná. Pohled na kostel.

rondely v bocích, které mají tvar středověkých bašt. Od této fronty ustupuje pod pravým úhlem fronta jižní. Zámek jest jednopatrový, krytý mansardskou střechou. Od severu a západu uzavřen jest do čtverce hospodářskými staveními.

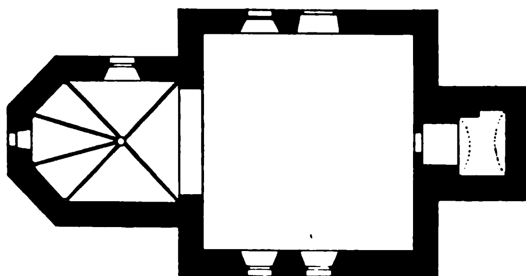
Před východním traktem táhly se příkopy, které zavezeny a v zahradu proměněny.

Rovná.

Trajer XXV. 771, Sommer X. 136, Schaller XIV. 72, Sedláček IV. 310. Pam. arch. V. (1863), 18 a 336.

Kostel, zasvěcený sv. Martinu, jest filiálním kostelem Červené Řečice. Býval v XVI. st. farní. Jest orientován, z lámavého kamene stavěn,

omítnut. Věž v západním průčelí převyšuje loď o jedno patro. Čtyři okna v podřímsí jsou půlkruhovitě sklenuta. Věž jest kryta šindelem; cibulovitá báň s nízkou lucernou. Loď obdélná (obr. 289.) převyšuje presbytář. Loď širší presbytáře, která jest do tří stran osmiúhelníka uzavřena a jest menší než loď. Celý kostel byl v polovině XVI. st. opraven, což ze sgrafitové rustiky pod opadalou omítkou jest patrno. K jižnímu vchodu přiléhá barokní předsíň s volutovým štítem.

Obr. 290. Rovná. Půdorys kostela.

Vnitřek. Loď obdélná 15·4 *m* dl. a 11·6 *m* šir. ploše krytá. Oblouk triumfální 5·7 *m* v rozpětí a 1·25 *m* v síle, na stranách seříznutý. Pod věží klenutá kobka se vchodem lomeně klenutým bez profilu. Dvéře do věže mají dosud zachované jednoduché gotické kování a to závěsy, klíční štítek i zámek. Do lodi se strany jižní prolomena 2 okna barokně sklenutá, ve straně severní prolomeno jedno okno větší a jedno menší. Presbytář goticky klenuta, se žebry tvaru jednoduchého bez žlábku. Žebra usazena jsou na konsolách tvaru jednoduchého, jehlanovitého a to ve výši $1^1/_2$ *m* od podlahy. Levá konsola u oblouku triumfálního má tvar mužské hlavy, hrubé sice práce, avšak správných tvarů. Ve střední části gotického závěru jest jednoduché, úzké, gotické okno bez kružby, kamenného obložení. Oblouk triumfální přerušen v náběhu původní římsou. Všechna žebra se sbíhají ve hladkém svorníku. Presbytář jest 7·1 *m* dl. a 6·5 *m* šir. Podvěžní kobka jest 4·5 *m* dl. a 3·15 *m* šir. (Obraz půdorysu 290.)

Obr. 291. Rovná. Obraz sv. Martina.

Oltáře jsou práce řemeslné.

Obraz sv. Martina visící pod kruchtou, jest na dřevě malován, slabé kresby a mdlého koloritu. V zadu na desce má nápis:

Tento oltarz Ke czti a Chwale
swateho Martina Patrona tohoto
Chrámu Gest Udielán Za Czasu
Dustognie Velebneho Knieze
Jakuba Blazeovskiho Kanonika
Kapitole Diekana Stari czerveni Rzeczicze
Nakladem Jana Semrada Kregcziho
Z Velkich Autiechowicz
1 . 6 — 5 . 6 . 27 JULY.

(Obr. 291.)

Zvony. I. Sv. Matěj. Šir. 80 *cm*, vys. 68 *cm*. Při koruně ornament ploše držený, z listů akantových prolamovaných složený.

Ve středu kartuš a v ní nápis:

IACOB CONRAT
LEHNER
GOS MICH IN
PRAG
1746.

Relief sv. Matěje a sv. Máří Magdaleny na plášti. Kolem dolní části na plášti nápis:

1. BUCH NECH ZVONU HLAS V HRZISSNIKUV VSSICH ZNIETI
2. SRDCE GICH ALLE : HNED V POKANI V ZIELI PNIETI.

II. Sv. Martin. Šir. 65 *cm*. vys. 56 *cm*. Kol koruny nápis majuskulí s minuskulí:

1. Tento zwon dyelan k swatemu yacobu mcccclxxi ve gmeno svateho yacoba.

2. yan kowazr diela ten zwon. (Viz faksimile obr. 292.)

Relief zv. Martina a sv. Prokopa na plášti. (Obr. faksimile.)

III. Šir. 44 *cm*, 38 vys. *cm*. Zvonek tento, bez ozdob, visí v okně věže a jest nad ním zvenčí udělána oblá stříška.

Obr. 292 Rovná. Legenda zvonu.

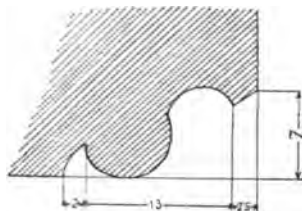
Rychnov Nový.

Trajer XXV. 698, Schaller XIV. 81, Sommer X. 155, Method roč. XIII. str. 75, 85; XIV. 35. Sedláček IV. 218, 239, 254–258, 278, 279, 310, 315. J. Hille, Farní osada Novo Rychnovská v Táborsku, 1895.

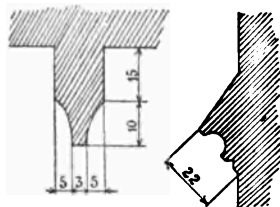
Město se zámkem, jenž podnes v úpravě XVI. st. zachován. Zboží rychnovské náleželo biskupům pražským a r. 1431 přešlo na Janka z Chotěmic, pak na různé majitele. Ještě v XV. st. patřilo N. Rychnov Bohuslavovi Leskovci z Leskovce a ostalo v tomto rodě až do r. 1599, načež přešlo na pány z Říčan a po bělohorské bitvě vráceno arcibiskupství.

KOSTEL orientovaný, zasvěcený Nanebevzetí P. Marie, byl založen arcibiskupem Arnoštem z Pardubic v letech 1343—1363. Od Švédů spustošen za arcib. Jan hr. z Brennerů i s věží podroben restauraci. Z pů-

Obr. 293. Rychnov Nový. Ostění vchodu jižního.

Obr. 294. Rychnov Nový Profil žeber a římsa opěracího pilíře.

vodní stavby zachovala se pouze presbytář. Kostel, stavěný z lámaného kamene, má věž v západním průčelí se vchodem segmentem klenutým, nad nímž zasazena kovová deska s nápisem:

»ANNO 1829 DOMINI
WENCESLAVS LEOPOLDUS CHLUMČANSKÝ
ARCHIEPISCOPUS PRINCEPS PRAGENSIS«.

Na pravo od věže jsou schody na kůr, jichž dvéře mají pozdně gotické ostění. (Obr. 293)

Věž má 4 patra a v podřímsí 4 okna půlkruhovitě sklenutá. Kostel jest jinak bez ozdob, původní gotická okna vylámána a z nich udělána barokní. K presbytáři přiléhají 2 kaple a sakristie. Presbytář uzavřena jest 5 stranami nepravidelného osmiúhelníka a jest ve 3 rozích opřena opěracími pilíři 1·15 *m* z líce zdi vystupujícími, které jsou v poloviční výšce gotickou římsou přerušeny (obr. 294.)

Opěrací pilíře končí 2 *m* od hlavní římsy a jsou kryty v kameně tesanými deskami s římsou profilu pozdní gotiky. (Obr. 294 a pohled na kostel obr. 295.)

Vnitřek. Portálem západním vchází se do kobky podvěžní šíře 3·3 *m*, hloubky 4·45 *m*, mající tvar obdélníka. Jest valeně sklenuta se 2 vý-

klenky po stranách; v pravém umístěna velká, ze žuly tesaná kropenka z doby založení kostela. (Obr. 296.)

Loď jest obdélník 13 *m* dl. a 10 *m* šir., ploše krytý se 2 okny půlkruhovitě sklenutými ve stranách. Hudební kůr, přístavba doby nejpozdější, spočívá na 2 pilířích s pasy, do nichž česká klenba zapuštěna. Loď oddělena od presbytáře triumfálním lomeným obloukem, avšak silně stlačeným,

Obr. 295. Rychnov Nový. Pohled na kostel.

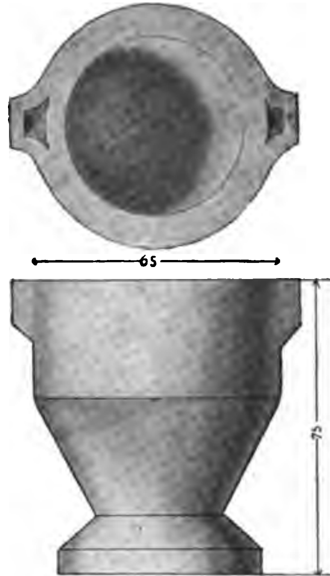
ba skoro půlkruhovým po stranách s hranami sešikmenými. Rozpětí 5·4 *m*, tloušťka oblouku 8·1 *m*.

Presbytář skládá se z travée čtverečného a z pěti stran nepravidelného 8úhelníka, jest 9·10 *m* dlouhá a 7·15 *m* široká. Travée i závěr sklenuty goticky do žeber, kteráž se sbíhají ve hladkých svornících a jsou usazena na konsolách jehlancovitých. (Obr. 297.) Z travée vede půlkruhovitý otvor do kaple. (Viz půdorys obr. 298.)

Oltáře jsou po většině nové. V lodi visí obraz Nanebevzetí Panny Marie, velmi pěkná práce v kresbě i barvě (XIX. st. počátek).

Monstrance z tepané zlacené mědi 47 *cm* vys. Trojpaprsková zář v rámci kartušovém pro lunellu; nodus vásovitý a noha ovální. Slabá práce XVIII. st.

V kapli při sakristii zpovědnice, jejíž nástavec znázorňuje zpověď královny Johanny sv. Janu Nepomuckému se zpovídající; práce širokých tvarů, ale dobré řezby.

Obr. 296. Rychnov Nový. Křtitelnice.

U vítězného oblouku na jižní straně jest cínová křtitelnice, velikosti 60 *cm*, uzavřená cínovým víkem. Stojí na 3 nohách, a na kotli má nápis gotickou minuskulí:

»Krisstof starssi Leskovec z Leskovce a na Novém Rychnovu toho czasu hejtman kraje Bechynského. Barbora Leskovcova ze Skuhrowa.

Na druhé straně vyryt jest znak Rychnova a pod ním slova:

»ERB MĚSTA NOVEHO RYCHNOVA«. (Obr. 299.)

Na víku:

»BRYKCY ZWONARZ Z CYNPERKV W NOWEM MESTIE PRAZSKEM LETA 1583 TOTO DILO DĚLAL.«

Podlaha chrámová jest z kamenných dlaždic. Podlouhlý náhrobník, kryjící vchod do hrobky chrámové, jest opatřen čtyřmi železnými kruhy. V levo od něho leží jiný stejně dlouhý s předešlým. Uprostřed jest vytesán erb rytířů Leskovců a nad ním jako klenot přílba s fafrnochy a nad přílbou dvě vidlice křížem položené. Kolem náhrobníků, jakož i nad erbem vine se tento nápis:

Obr. 297. Rychnov Nový. Konsola.

Letha panie mdlv w pátek den
swateho martina umrzela
gest vrozena erba pohreb (sic!)
panu z liskowce pani zofka
z lukawce manzielka urozeneho
pana wlachyně z liskowce.

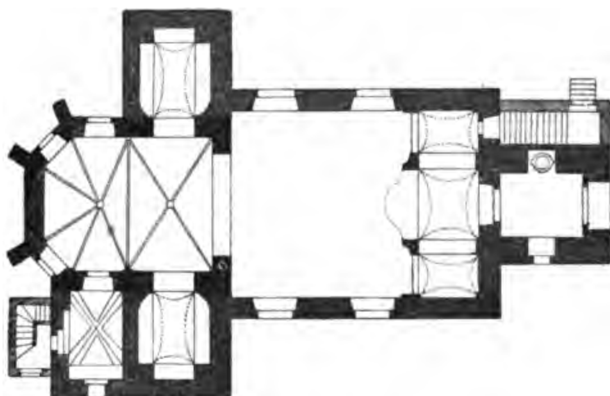
V kapli Božího hrobu jsou dva náhrobníky; na jednom jest nápis nečitelný a na druhém čte se toto:

TU LEZI NEWINNI KWITEK MAGOWI
GMENEM JOSEF BRAYN NAZWANI
KTERI SOTWA W SWIETIE
WZKWIETL W PATIM TOKU WIEKU

SWEHO SW. JANU NEPOMUCKEMU
SE PORVCZIL A JEJ W NEWINOSTI SWE
KDYZ JINACZ UCTITI NEMOHL
SMRTI GEMU PODOBNOU SWIETU I TIELU
ZEMRZEL BOHU PAK S NIM ZIWEMU
WIECZNIE JEDENACZTEHO MAIE NESTA
LOST W SWIETIE POZNAL I . C . 1721.

V lodi pak leží vedle sebe čtvero náhrobníků. Na jednom z nich spatřuje se monogram I H S a letopočet A . 1763; na druhém pak nápis:

HIR LIGT BEGRABEN GNAB IN GOTTES GNADEN
JOSEPH IC MIT NOMEN DEI DEN II JANUAR A . 1704 IST IM
HIMMELREICH GENOMMEN MIT ZUNAHMEN DE ALFER
WON SEINER GEBURT DEN 15 . FEBER ANNO 1700.

Obr. 298. Rychnov Nový. Půdorys kostela.

Na ostatních dvou se spatřují erby, avšak nápisy jsou nečitelné. V levé zdi lodní jest náhrobek s poprsím jakési dívky, jež v sepjatých rukou drží křížek.

Na cestě z Nového Rychnova do Pelhřimova BOŽÍ MUKA, na kulatém sloupu kaplička s křížkem. Na římse kapličky vytesán letopočet 1719.

Zvony:

I. šir. 90 *cm*, vys. 82 *cm*. Na plášti:

S FLORIANUS
A . WENC . LEOPOLD . ARCH
EPPS . PRAG 1829
FUSA A CAROLO BELLMAN
PRAGAE 1829.

Naproti nápisu relief sv. Floriana.

II. šir. 67 *cm*, vys. 52 *cm*.

S. WENCESLAUS
A W . CHLUMČANSKY ARCH.
EPP . PRAG GEGOSSEN IN PRAG
VON CARL BELLMANN K . K .
GLOCKENGIESSER 1851.

Naproti nápisu na plášti relief sv. Václava.

III. Třetí zvonek v průměru 50 *cm* jest bez nápisu.

ZÁMEK. Veškeré přestavby staly se za pánů Leskovců a z Říčan. Zámek sám jest do tří stran stavěn a východní strana uzavřena hospodářskými staveními. Okna průčelí severního a západního i uvnitř i vně mají nad okenní i pod okenní římsou ze žuly tesanou násl. profilace. (Obr. 300.)

Obr. 300 Rychnov Nový. Profil ostění oken.

Obr. 299. Rychnov Nový. Křtitelnice.

Východní průčelí zbarokisované a na jižním průčelí ostění renaissanční u oken. Nad vraty vytesán ze žuly znak arcibiskupský se znakem hr. Waldsteina a monogramem I . F A . E . P . L . N .

Jeden sklep, asi pozůstatek staré tvrze, jest valeně sklenutý štětovaným kamenem o velkém rozpětí.

SOCHA SV. JANA NEP. ze žuly, nevalně zpracovaná, spočívá na podstavci žulovém, jehož torrus jest akantovým listem zdobený. (Konec XVII. stol.)

Rynárec.

Trajer XXV. 707; Sommer X. 160; Sedláček IV. 254; Schaller XIV. 84.

Rynárecký kostel byl založen r. 1203 a posvětil jej biskup Milík z Milíčova. R. 1707 pražský arcibiskup Jan Josef z Brennerů faráře nového dosadil. V třicetileté válce byl kostel vybit Švédy. R. 1733 znovu vystavěn.

KOSTEL zasvěcený SV. VAVŘINCI, mučedníku, jest stavba orientovaná, z lámaného kamene stavěná s věží v západním průčelí, kteráž jest plochými lesénami s každé strany až k okapní římse vyzdobena. Vchod od věže do západu pravoúhlý, nad ním slepé okno a pod římsou

4 okna obloukem kruhovým sklenutá. Věž o jedno patro převyšuje loď. Při straně severní u věže zromanisovaný přístavek se vchodem do věže a kůru. (Obr. 301.) Boky lodi opřeny čtyřmi pilíři o jednom ústupku a vyzdobeny v čele plochými pilastry; s každé strany prolomena 3 okna, půlkruhovitě sklenutá, a vchod obdélný s jižní strany. Presbytář osvětlena třemi okny půlkruhovitě sklenutými. Loď i presbytář kryta mansardskou střechou šindelovou. Věž kryta též šindelem, přechází v osmibokou báň cibulovitou, z níž vyniká osmiboká lucerna, plechem krytá a v osmiboký, prohnutý jehlanec přecházející. Při straně severní sakristie, prostý pozdější obdélný přístavek.

V n i t ř e k. Loď jest obdélná, 14·96 *m* dl. a 8·4 *m* šir., s valeným klenutím s lunetami při oknech. Klenutí toto jest opřeno o dva sdružené

Obr. 301. Rynárec. Pohled na kostel.

pilíře s římsovanou hlavicí bez trnože a patky. Vítězný oblouk jest stlačený, elliptický, 5 6 *m* v rozpětí a 1·1 *m* silný. Loď stejné výše s presbytáři. Presbytář 5·46 *m* dl. a 6·2 *m* šir., o stupeň zvýšena. Kobka podvěžní 3·64 *m* šir. a 3·16 *m* dl., sklenuta českým klenutím. Chor spočívá na dvou volných čtyřbokých pilířích a sklenut jest křížovým klenutím. Presbytář skládá se z travée obdélníkového a pětiosminového závěru, sklenuta jest bez žeber a svorníku.

H l a v n í o l t á ř sv. Vavřince z XVIII. století. (Obr. 302.)

Na stěně socha sv. Vavřince, slušné řezby. V levo socha sv. Petra, v pravo sv. Pavla.

K a z a t e l n a má na korpusu relief Krista v chrámu kážícího, pěkné práce, ve vysokém reliefu od *Foita z Pelhřimova* řezaný (XVIII. stol.).

C i b o r i u m, měděné, zlacené, jednoduchá to práce. Kol nohy táhne se listovec, nodus kroužený a nízký. (Počátek XIX. stol.)

M o n s t r a n c e měděná, zlacená a paprsková, noha ovální. Kol melchisedechu věnec klasů, hroznů, s obou stran andělé, Bůh Otec, nodus vásovitý nese letopočet 1798. Postranní oltáře mají na predelle po obraze. Levý oltář má obraz sv. Anny, pravý sv. Františka z Assisi, pěkná práce XVIII. stol., dobrého koloritu a rozvržení světla.

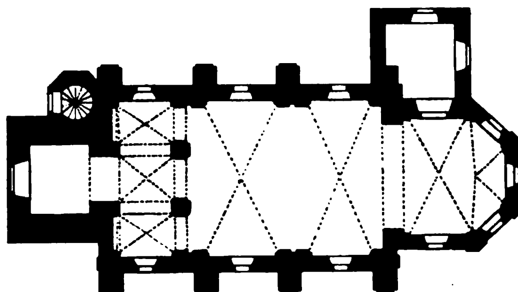
Kol lodi rozestaveny sochy sv. Pomocníků, z nichž některá jest velmi pěkné řezby a naturalistického pojetí (XVIII. stol.).

K ř t i t e l n i c e spočívá ve schránce vytvořené z mušlovitého podstavce, kterýž obepíná had požírající jablko; jest uzavřena poklopem osmibokým, v kupli přecházejícím.

Uvnitř cínová mísa s osmibokým poklopem, na němž nápis: LETHA PANIE 1674 DNE 4 MAGE.

Náhrobek (velkou latinkou psaný):

ADM. RDUS A DOCTISM
DNUS JOANNES CAROLUS
CURATUS RINARECENSIS
ANNORUM 62 DIE
12 JUNII 1824 QUASI
SCINTILA EXTINCTUS
HIC IN UTERO MATRIS
CUM SUA CHARA MATRE
REQUIESCIT

Obr. 302. Rynárec. Půdorys kostela.

Z v o n y. I. šir. 82 *cm*, vys. 55 *cm*. Relief p. Ježíše na kříži.

Kolem koruny jest nápis:

1. TENTO ZWON KE CTI A CHWALE PAṼ BOHV A SWATEṼ WAWRZINCI UDIELAN
2. LETHA PANIE MDXXXXIII TOHO CZASV KNIEZE GYRZIKA FARARZE RYNARECKYHO.

II. šir. 60 *cm*, vys. 50 *cm*. Dole na plášti gotický pásový ornament. Relief P. Marie.

Kolem koruny nápis gotickou minuskulí:

opus ystud perfectum est per anno domyny mylesymo CCCC nonagesimo quarto

Písmo velmi pěkně lité — jakoby v naší době lito bylo. Zvon ušlechtilého tvaru.

III. šir. 52 *cm*, vys. 47 *cm*. Relief P. Ježíše na kříži. Relief sv. Petra a Pavla.

Kolem koruny:

FRANCISCUS WITAUSHEK TUNC TEMPORIS CVRATVS RINAREZENSIS

Na plášti dole: FRANZ WANIEK GLOGENGISSER IN IGLAV. 1802.

Červená Řečice.

(Stará, též Biskupská Řečice.)

Schaller XIV., 71. Památky arch. V. (1863), str. 16.—19. a 336. Sommer X., 132. Trajer XXV., 710. Sedláček V., 184, 250—263, 277—280, 319, 326.

Obr. 303. Řečice Červená. Pohled na zámek se strany východní.

ZÁMEK. Kdy hrad vznikl, nelze zjistiti. Teprvé ke konci XIII. stol. se činí zmínka o purkrabích. Arcibiskupové pražští byli v držení hradu až do r. 1421, kdy se dostal Mikuláši Sokolovi z Lamberka. Potom přešel na Leskovce a Krištof Leskovec jej celý přestavěl. Na to přešel na pány z Říčan a po Bělohorské bitvě po provedené konfiskaci odevzdáno zboží řečické opět arcibiskupům. Vykazuje několik stavebních period. Z nejstarší stavební periody, tedy z konce XIII. st., zbyla jediná hláska. (Viz pohled na zámek, obr. 303.) Palác vlastní, severní křídlo hradební zdi a bašty i bývalá hlavní brána jsou z druhé pol. XVI. stol. Část zámku s nynějším vchodem a mostem přes příkop jest ze XVII. stol., avšak poslední dobou zmodernisovány.

Severní průčelí vykazuje portál o 2 pilastrech po stranách s kladím a s vyloženou římsou, nad ním znak arcibiskupa Valdštýna s letop. 1617. Brána jest z tesaného kamene, půlkruhovitě sklenutá, se štěrbinami pro kladky na zdvihací most nad ostěním po stranách.

Průčelí moderní o 9 oknech v I. patře. Severozápadní strana měla lunettovou římsu, na níž dosud nepatrné stopy sgrafitt jsou patrny. Na některých z nich viděti poprsí svatých. Pod římsou 7 oken s římsou renaissanční nadokenní a podokenní. Mezi druhým a třetím oknem nalézá se arkýř formy válcové, rozčleněný třemi římsami renaissančními, jenž spočívá na čtyřech prstenech dolů se súžujících a kuželem končících. (Obr. 300.) V arkýři jsou 2 okna a pod nimi sgrafittová výplň ornamentální. Nad

Obr. 304. Řečice Červená. Pohled na zámek se strany severní.

střechu vyčnívá arkýř v plném válci a má 3 střílnovitá okénka. V líci zdi v levo jest kalich a hostie vytesána. Celá líc palácové zdi jest sgrafittovanou rustikou pokryta. Pod okny od arkýře na pravo i na levo jsou krákorce záchodové. V rohu západním bašta osmiboká ve 3 patra 2 římsami renaissančními rozdělená rustikovanou, sgrafittovanou omítkou zdobená. V každé straně okno renaissančního ostění. Ve čtyřech stranách střechy renaissanční štíty o ústupku ve středu. (Obr 304.)

V přízemí jsou okna segmentovitě sklenutá. Západní strana jest bývalá sýpka. Průčelí severozápadní jest od bašty odděleno štítem schodovitě

ustupujícím. Na jihozápadní straně v rohu bašta osmiboká, trojpatrová s renaissanční římsou, v I. patře má okénka s kamenným renaissančním ostěním, v II. a v III. patře velká okna obdélná. Na jižní straně nad římsou střílnovité okénko. (Obr. 303.) V přízemku 3 okna segmentem sklenutá. V jihovýchodním traktu při baště bývalý vjezd do hradu, nyní zazděný, jednoduchý

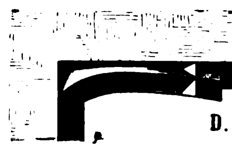
Obr. 303. Řečice Červená. Renaissanční štít paláce zámeckého.

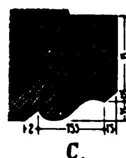
renaissanční portál o 2 pilastrech při stranách, které nesou kladí a nad tímto vyloženou římsu s půlkruhovitou archivoltou. Ve středu tohoto traktu záchodové konsoly. Po stranách zdvojená střílnovitá okénka. K tomuto traktu přiléhá čtyřboká bašta, hladomornou zvaná, v $^1/_3$ římsou přerušená, půlkruhového profilu a vyzdobená cihlami nad i pod ní na roh vystrčenými. (Obr. 305 *B.*) Jest z tesaného kamene. V bocích okénka obdélná se žulovým ostěním. Na východní straně bašty jsou konsoly záchodkové. Od bašty táhne se

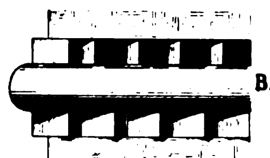
hradba ku paláci, který jsa celý renaissančně vyzdoben má v podřímsí 4 obdélná velká okna se žulovým ostěním a s podokenní římsou. Rovněž i zde 3 záchodkové krákorce. Východní část fronty palácové vykazuje jedno obdélné okno, jako v II. patře a končí renaissančním štítem s obou stran. (Obr. 305.) Ku paláci renaissančnímu přiléhá trakt, jenž jest zmodernisován a má arkýř s renaissančními podpěráky.

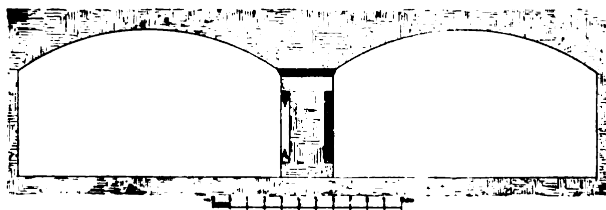

Obr. 306. Řečice Červená. Znak řemeslný. *A.* Nadokenní římsa. *B.* Římsa bašty. *C.* Profil ostění dveří u komory. *D.* Ostění dveří proti věži.

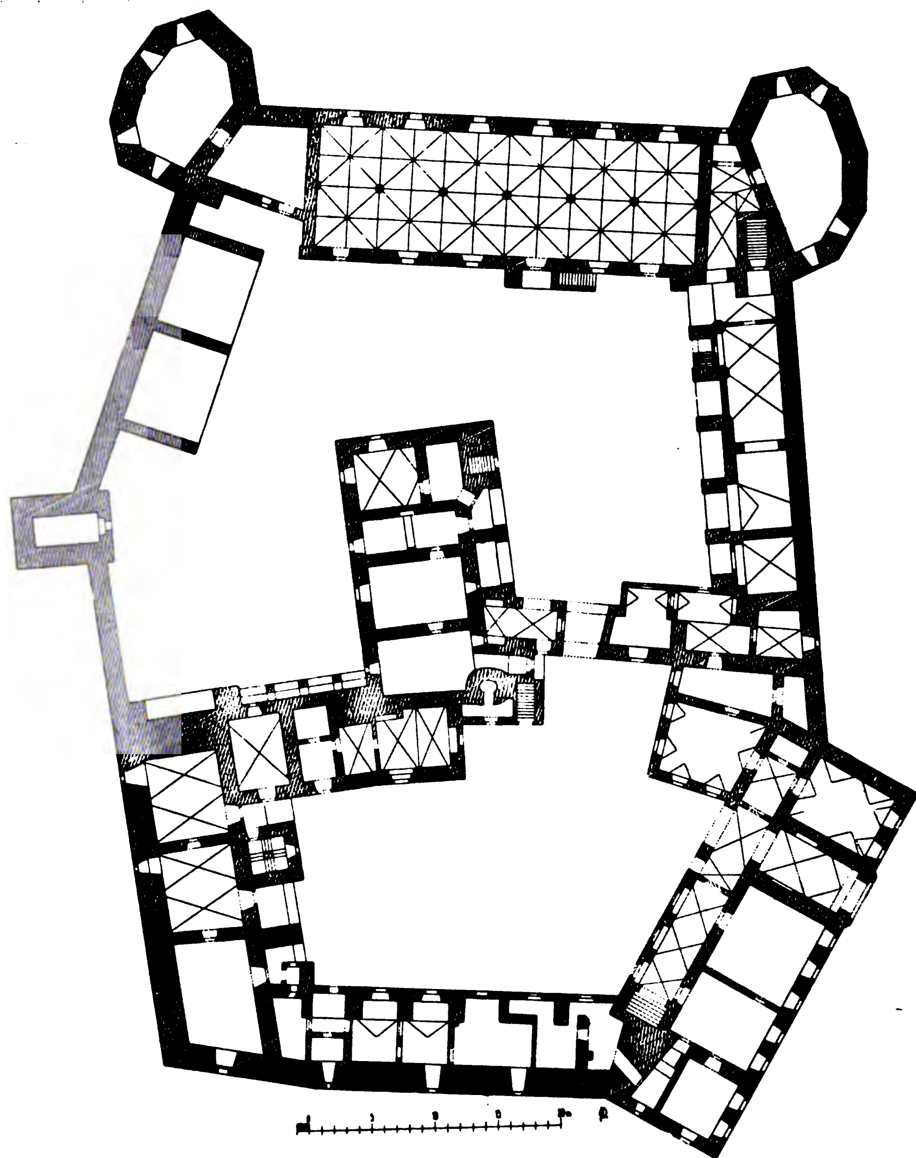
První nádvoří. Při levé straně u země jest umístěn znak (viz obr. 306.) řemeslníka, v žule tesaný s letopočtem 1605. Východní strana s věží čtyřbokou má arkády s pilířky goticky sříznutými. (Obraz 307.) Nad arkádami okno s gotickým kamenným ostěním. Do věže a do komory vede vchod s ostěním renaissančním. (Obr. 306 *C.*) Rovněž i v prvém patře. Příční trakt na sever jdoucí má proti věži ostění dveřní pozdně gotické a druhé renaissanční (viz obr. 306 *D*); nad ním 2 okna s renaissančním ostěním a s nadokenní římsou se štíty Leskovců a ze Skuhrova. (Obr. 306.) V rohu tohoto traktu dvéře s římsou nadpražní a s týmiž štíty. Na severní straně traktu tohoto jest arkýř se štítem renaissančním. Arkýř spočívá na konsolách, na nichž znak Leskovců a ze Skuhrova. K tomuto traktu přiléhá kulatá věž se střílnovitými okénky, jež má dosud ve výši III. patra krákorce na ochoz. (Obr. 309.) V podřímsí věže jsou okna obdélná s renaissanční

Obr. 307. Řečice Červená. Arkády v I. patře.

římsou. (Viz půdorys obraz 308.) Vedle věže schodiště se vchodem gotisujícího ostění a nad tím znak Harrachů. (Obr. 309.) Tento trakt severní spojen jest příční chodbou s traktem východním. V přízemku kryté chodby brána do druhého dvora vedoucí, v prvním patře lunetní římsa, na níž sgrafitta, představující světice v úboru XVI. st., nad nimi ornamentální výplň a ve

cviklech andělé. Pod římsou 3 okna s renaissančními ostěními a s římsou podokenní. (Obr. 310.) Sgrafitta na prvém dvoru mají nápis, provedený minuskulí gotickou: Bdiete neb newite dne ani hodini. Sgrafitta ve druhém

Obr. 308. Řečice Červená. Půdorys zámku.

dvoře představují svaté se jmény minuskulí psanými: Sv. Jakub mensi, Sv. Mikulas, Sv. Bartolomieg, Sv. Petr a Pavel. Na této straně jsou patrny stopy lunettové římsy, která z větší části spadala. Na celé líci zdi jsou dodnes málo znatelná sgrafitta, znázorňující turnaj, avšak z větší části jsou poškozena. (Obr. 311.)

Vchod, kterým se do desítiboké bašty vchází, má obložení z tesaného kamene pozdně gotické, vyzdobené v průčelí znaky Leskovců (obr. 312.). Od této bašty pořadí pokojů na pravo jdoucí, má síťovou klenbu gotickou, bez žeber, opírající se o přípory čtyřboké a sbíhající se v obdélném svor-

Obr. 309. Řečice Červená. Pohled na arkýř.

níku. Vše jest maltováno. Do sklepa pod baštou vede vchod v žule tesaný, gotický (obr. 313.).

K levé straně této bašty přiléhá sýpka, která bývala dle pověsti dříve kostelem, však stopy po něm nelze vypátrati, neboť po požáru první patro bylo přestavěno. V přízemí spočívá klenba sklípková na pilířích osmibokých. (Viz půdorys obr. 308.)

V Památkách archaeologických se dovídáme, že nad hlavním vchodem byly namalovány znaky Leskovců a Skuhrovských s nápisy

K. S. L. Z. L. 1593 — B. L. S. K. W. 1593,

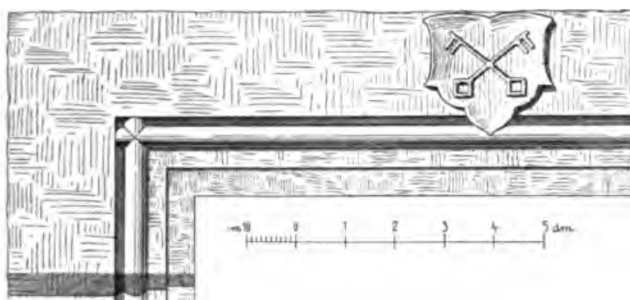
Obr. 310. Řečice Červená. Pohled na severní chodbu a lunetovou římsu.

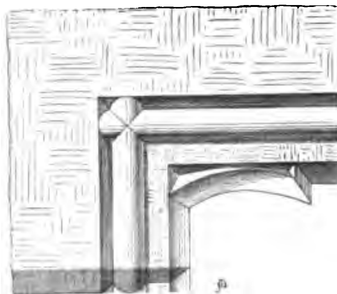
Obr. 311. Řečice Červená. Druhé nádvoří zámecké.

což znamená Krištof Starší Leskovec a Barbora Leskovcova ze Skuhrova.

Nejstarší částí župního hradu jest tak zvaná hláska, jež sama pro sebe stojíc mezi ostatním zdivem, nemá s ním organické souvislosti. V přízemí má střílnovitá okénka a jest přes metr ve zdi silná, půdorysu elliptického. (Obr. 308.) Podle ní vedou schody do chodby, která spojuje trakt

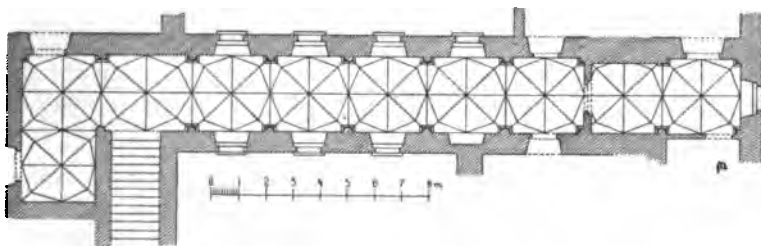
Obr. 312. Řečice Červená. Ostění vchodu do bašty severní.

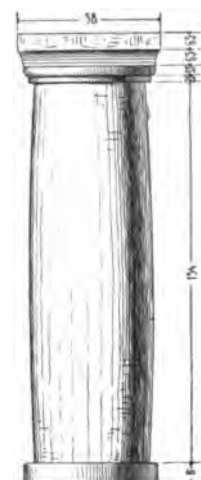
Obr. 313. Řečice Červená. Ostění vchodu do sklepa.

východní se severním v prvém patře. Bývala kdysi úplně otevřena, neboť sloupy, které ze zdiva vyčnívají, mají hlavici, na níž spočívá síťová, křížová klenba s maltovanými žebry. (Obr. 314. a 315.)

Trakt východní, nyní obydlí důchodního, ukončen jest renaissančním arkýřem výše popsaným a zdá se býti bývalou hradní kaplí. Nepoměrná výška pokojů, mohutné zdivo a klenba tomu rozhodně nasvědčují. Vedle toho byl tento trakt s hlavním palácem přímo spojen. V paláci samotném v I. patře, v rožním pokoji nalézá se dosud zachovalý renaissační krb v žule pěkně tesaný a za Leskovců pořízený, což dotvrzují znaky Leskovců a Skuhrovských s jich počátečnými písmenami. (Obr. 316.) V pokoji ředitele velkostatku pěkná kamna, černě polívaná, z XVIII. stol. (Obr. 317.) V jídelně arcibiskupského obydlí velká empirová kamna, zeleně polévaná. (Obr. 318.) Tam, jakož i v různých obydelných pokojích jsou rozvěšeny obrazy školy hollandské, italské i české. Mezi jinými Madonna ze XVI. století, představuje Madonnu (obr. 319.) sedící v ote-

Obr. 314. Řečice Červená. Půdorys sev. chodby.

Obr. 315. Řečice Červená. Sloup v severní chodbě.

vřené krajině a držící Ježíška v klíně. Jest to práce velmi jemného provedení, italského původu. Obraz představující sv. Tomáše, an klade prst svůj v ránu Kristovu, jest výtečná práce co do kresby, rozvržení světla a karnace a má ráz práce Brandlovy. (Obr. 320.) Jiný pak obraz, má ráz školy Murillovy.

Obr. 316. Řečice Červená. Renaissanční krb.

Kol do kola hradu táhnou se valy a příkopy, jichž stopy zejména při straně severní jsou nejpatrnější.

MĚSTO. R. 1143 dostal biskup Otta celou želivskou krajinu od vévody Vladislava II. Zdaž však město již tehdy stálo, není nijak známo. Ve středu XII. stol. stala se Řečice sídlem (Čas. Mus. 1858, 330—335.) dekanátu. Z toho patrno, že původ kostela a zámku možno do XII. století klásti.

Dříve leželo město více k polední straně. V XVII. st. za arcibiskupa Matouše Ferd. z Bílenberka bylo město po ohromném požáru r. 1669 na nynějším místě přestavěno. Opevněno nebylo a jen brány, po kterých dnes stopy není, vyjma brány vedoucí k Želivu, byly dílem XVII. st.

KOSTEL DĚKANSKÝ, zasvěcený sv. Maří Magdaleně, byl založen Dobšem z Bechyně r. 1283 a opevněn mohutnou zdí za příčinou častých vpádů branného lidu Otíka Braniborského, z kteréhožto opevnění na naše časy jen strana jižní se zachovala. Kostel vyhořel r. 1669, kdy byl zároveň opraven. Fara byla r. 1604 na děkanství povýšena.

Obr. 317. Řečice Červená. Barokní kamna.

Obr. 318. Řečice Červená. Empirová kamna.

Kostel jest orientován z lomového kamene stavěn, s věží v západním průčelí, lodí obdélné s původní presbytáří, která má $^{3}/_{8}$ závěr. Nejstarší částí kostela a to původního založení jest presbytář. Věž pochází z XVI. stol., má 4 patra bez ozdob s bohatě vyloženou římsou, na všech čtyřech stranách vypjatou, kde hodiny jsou umístěny. (Obr. 321.) Pod hodinami jsou půlkruhová okna. Kryta jest věž osmibokou, plechovou bání s lucernou. Loď, prostá ozdob, jest vyšší presbytáře, kteráž jest opřena 4 pilíři ve $^{2}/_{3}$ výšky končícími, jež jsou ve výši 3 *m* přerušeny gotickou římsou. Ke straně severní přiléhá sakristie a schodiště na oratoř.

V n i t ř e k. Vchod do kostela od západu kobkou podvěžní jest do půlkruhu zaklenut, klenba valená a po pravé straně zazděné okno do hloubky 1·5 *m* jdoucí. Šířka kobky 4·7 *m*, hloubka 4·3 *m*. Nad kobkou

Obr. 319. Řečice Červená. Obraz Madonny.

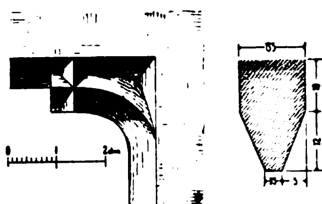
Obr. 320. Řečice Červená. Obraz sv. Tomáše.

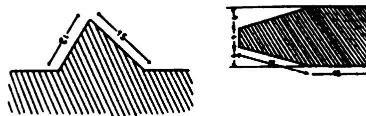

Obr. 321. Řečice Červená. Pohled na kostel.

místnost pro měchy, kamž vede vchod s kůru s obložením z kamene tesaným z XVI. století (obr. 322.). Okna střílnovitá segmentem klenutá. Z kobky podvěžní vedou dvéře obdélníkové do lodi, která jest prosta všech článků a ploše kryta. V bocích prolomena 2 okna barokní a na kůr po jednom segmentovém. Kůr hudební ze XVII. stol.; jest mohutná valená klenba, v náběhu u podlahy počínající, s 2 lunettami v bocích. Obdélná loď jest 19·4 *m* dl. a 8·65 *m* šir.

Presbytář 8·5 *m* dl. a 5·8 *m* široká oddělena goticky sklenutým vítězným obloukem 4·6 *m* v rozpětí a 1·3 *m* silným, jehož hrany jsou ošikmeny a v náběhu oblouku ve výši 2·3 *m* jest umístěna římsa gotická, tvaru jednoduchého. (Obr. 323.) Za obloukem vítězným ve vzdálenosti 1 *m* parallelní žebrový, lomený oblouk. Závěr $^3/_8$, z jehož koutků vybíhají žebra do svorníku, na němž se štítek prázdný nalézá. Žebra končí (obr. žeber 322. a 323) ve hroty ve výši 1·55 *m* od podlahy (obr. půd. 324.).

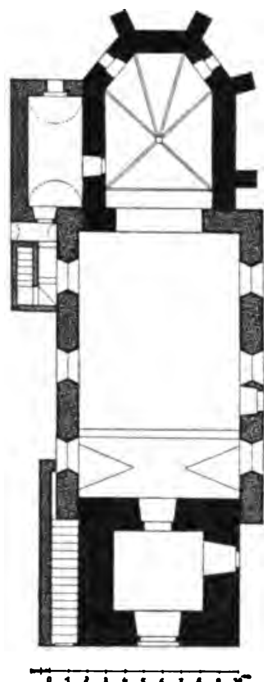
Se stran závěru po oknu původním, avšak nyní do půlkruhu zaklenutém. V travée okno barokní v rozích ve čtvrtkruhy zakulacené. V levo sakristie se vchodem pravoúhlým jest klenuta valenou klenbou. Nad ní jest

Obr. 322. Řečice Červená. Ostění dvéří z kůru do věže. Profil žebra.

Obr. 323. Řečice Červená. Profil římsy triumf. oblouku.

oratoř. Po evangelijní straně v presbytáři sanktuářík původní, goticky sklenutý s oblounem a žlábkem, s původní mříží kovanou. Na křížení původní, čtyřboké dvojité růžice a nejvýše fiala. (Obr. 325.)

Monstrance 62 *cm* vysoká z počátku XIX. st., měděná, zlacená, paprskovitá, noha ovální s listovcem a astragalím, nodus vásovitý, a melchisedech obklopen věncem klasů a révy vinné.

Obr. 324. Řečice Červená. Půdorys kostela.

K a l i c h 25 *cm* vys. se značkou PRUN. Noha bohatě tepaná, lepší práce než monstrance; nodus osmiboký, vásovitý, kupa sedí v koši dobře komponovaném a obklopeném rozvilinami z oválních štítků prázdných, které jsou mezi rozvilinami páskem spojeny (XVIII. st.).

P a c i f i k á l tepaná práce ze zlacené mědi z XVIII. st., noha ovální s mušlovým ornamentem dobře tepaným. Nodus hruškovitý, ornamentem krytý. Stonek přechází v kříž, v němž jsou ostatky svatých. Kol kříže se rozkládá ornament mušlovitý, s 2 nepravými smaragdy a za ním kartuš, objímající celý kříž 35 *cm* vys. (XVIII. st.)

K ř t i t e l n i c e cínová, 60 *cm* vys. Kotlík jest vyzdoben 2 lvími hlavami s kruhy. Na plášti relief Matky Boží s Ježíškem a po stranách 2 sv. apoštolové, nad nimiž pás písmenami minuskule gotické tohoto znění: nenarodili se kdo zwody a z ducha swatého newejde do kr. Bůh Otec na trůně sedě drží kouli zemskou mezi dvěma anděly, u nohou sv. Jakub větší, P. Maria s Ježíškem v náručí a žezlem, sv. Jakub biskup a sv. Jan Křtitel. Všechno v reliefech na kotlíku připájených. (Viz obr. 326.) Kotlík nesou 3 nohy, počínají hlavou vousáče, rukama vous držícího a končí nohou na způsob ptačího drápu, jenž kouli drží. Práce tato jest ze XVI. st. Víko má pásový ornament barokní s 2 okřídlenými hlavičkami andílků a končí dosti slušně řezanou soškou svatého Jana Křtitele. Výška od země ke hraně kotle 68 *cm.* (Značka konvářská, obr. 327.)

Tři páry barokních s v í c n ů 65 *cm* vysokých; trojdílné nohy, v plných rozvilinách hlavičky andílků, jichž křídla v listy akantové přecházejí; hřbet každé nohy připájeným listem akantovým jest kryt. Nodus zdobí 3 okřídlené hlavy andílků a z něho vybíhá dřík lepé formy, jenž končí v misku s obrubou barokní (konec XVII. st.) (obr. 328.).

Pár rokokových svícnů v mědi tepaných a stříbřených. (Obr. 329.)

Obr. 325. Řečice Červená. Sanktuarium.

Při oltáři **zvonek** s následující legendou kolem koruny:

KILIAN BRIKNER V ROZMITALV 1731

Na plášti:

DANI DAR OD WACZLAWA WORLA – A MANZELKI GEHO EVFROZINI DWACA : ST · WR : IVLII –

U koruny 9 malých kroužků centricky seřazených v pásovou ozdobu.

V kobce podvěžní 2 náhrobníky již nečitelné se znaky Leskovců a Skuhrovských, a Miličovských z Braunberku (obr. 330.) s následující legendou psanou velkou latinkou:

I. TEĎ – W PANV ODPOCŻYWA – VROZENA PANNY KATERZINA KRISTINA MILICZOW SKA Z BRAVNBERKV ROZENA ZACHOWA GENZ W BOHV VSNVLA 27 MAŸ 1640

II. ZE WSSEMY GSE ROŽEHNA LA DVSSE MA A ODKAZALA CZEST Y PRZA TELVM ZASE BAV RZKA GYZ GSEM MVG BOZE STEBAV AMEN

Obr. 326. Řečice Červená. Křtitelnice.

Zvony.

I. **Sv. Máří Majdalena**, široký 1·22 *m*, vysoký 1 *m*. Relief P. Ježíše Krista na kříži a sv. Maří Majdaleny, ana kříž objímá; se strany pravé svatý Jan a pod ním:

✱ S : IOHANES ✱

s levé strany relief sv. Pavla, pod nímž:

✱ ET PAVLI ✱

Oba svatí jsou v obleku římských rytířů. Sv. Jan, mečem jsa opásán, drží pravou ruku k nebi pozdviženou a v levici má knihu. Sv. Pavel má jednu ruku na prsou položenou a druhou třímá meč. Na druhé straně zvonu znak Jana Morice Gustava, arcibiskupa pražského, a nad ním nápis:

Obr. 827. Řečice Červená. Značka konváře.

EX FAVORE ET ORATIA IOANNIS MAVRITY GVSTAVI ARCHIEPISCOPI PRAGENSIS RVRSVS REDIVIA RESONO

pod znakem:

I · P · P ·
A · D · P · I:

Obr. 828. Řečice Červená. Barokní svícen.

Obr. 329. Řečice Červená. Rokokový svícen.

na dolní části pláště pásová akantová ozdoba, jakož i při koruně dvě pásové akantové ozdoby, mezi nimiž nápis:

WEIL WIR HIR IN FEVER ALLE ZERFLOSSEN HAT VNS IOHANN GEORG KÜHNER WIDER IN PRAG AVFS NEVE IN FORM GOSSEN

II. Sv. Jan, šir. 98 *cm*, vys. 92 *cm*. Relief sv. Jana Nepomuckého, jenž stojí na podstavci a drží v pravici kříž, levici pak má dolů spuštěnu. Nad hlavou jeho je združeno 5 hvězd.

S druhé strany zvonu uprostřed relief sv. Floriana, v oděvu římského rytíře, má kol hlavy svatozář, v pravici drží nádobu s vodou, již vylévá na hořící stavení a v levici drží prapor. Rovněž stojí na podstavci.

Pod tímto reliefem jest znak arcibiskupský, pod nímž:

I • P • P •
A • D • P • I •

Dole na plášti akantová ozdoba.

Kolem koruny nápis vroubený dvěma akantovými ozdobami:

DVRCH DES KÜHNERS HAND BIN ICH
AL HIER BEKANT

III. Sv. Jakub, šir. 72 *cm*, vys. 64 *cm*. Relief P. Marie držící v ruce Ježíška a stojíc nohou na hlavě hada kol koule se vinoucího.

Relief sv. Jakuba v oblacích se vznášejícího a pod ním nápis:

IOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG ANNO 1776.

Obr. 330. Řečice Červená. Náhrobek v podvěžní kobce.

Dole na plášti dvě akantové pásové ozdoby a u koruny ozdoba pásová složená z hlaviček andílků. Na trámu nad zvoncem: WZ • Y • 6 • O • II.

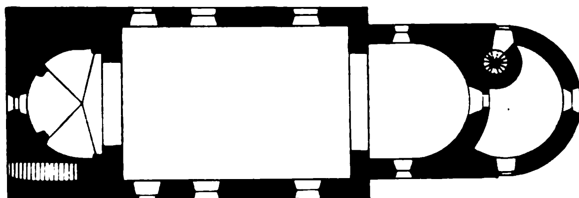

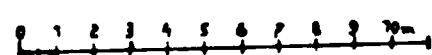
Obr. 331. Řečice Červená. Pohled na hřbitovní kostel.

IV. Sv. Anna, šir. 62 *cm*, vys. 53 *cm*. U koruny pásová ozdoba akantová, jakož i dole na plášti.

Relief sv. Anny a sv. Josefa, jenž drží Ježíška a má svatozář kol hlavy, uprostřed zvonu na plášti:

PŘELIL KAREL BELLMANN C. K. DVORNI ZVONAŘ V PRAZE 1864.

Obr. 332. Řečice Červená. Půdorys hřbitovního kostela.

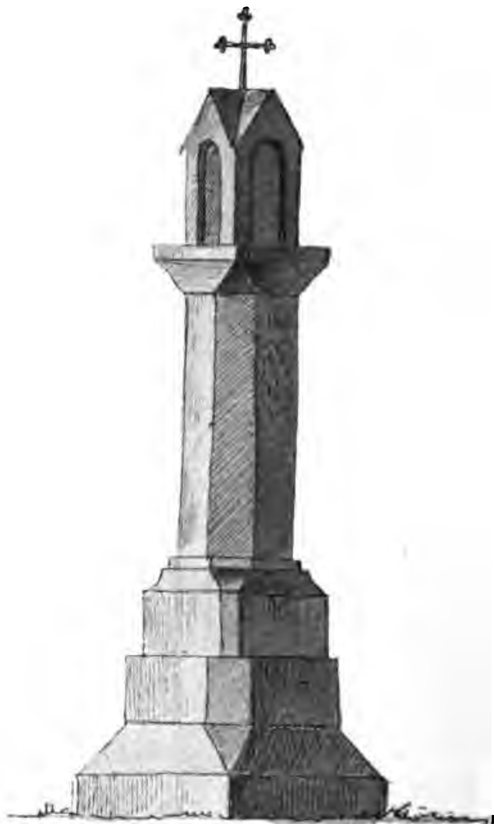
V. Umíráček, šir. 32 *cm*, vys. 28 *cm*. Relief sv. Jana Nepomuckého. Kol koruny akantová ozdoba a pod ní postava jakéhosi poustevníka.

I · G · K · 1767.

HŘBITOVNÍ KAPLE. Hřbitovní kostelík tento založen byl na sklonku XIV. st. řečickými měšťany, vyhořel r. 1804 a r. 1822 byl znovu vystavěn.

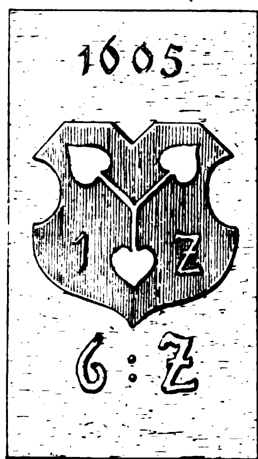
Jest orientován bez ozdob. Loď obdélná jest širší presbytáře. Presbytář pak rovněž obdélná, ukončena půlkruhovou apsidou. Vchody vedou se strany severní, jižní a do apsidy. Kryt jest taškový. Do střechy proražena nad presbytáří čtyřboká věž, čtyřbokým prohnutým jehlancem krytá, v lucernu a jehlanec přecházející. (Obr. 331.)

Vnitřek. Loď jest obdélník 12·15 *m* dl. a 8·4 *m* šir., ploše krytý a do stran prolomeno po 3 oknech goticky sklenutých bez profilu. Loď od presbytáře oddělena triumfálním obloukem, 5·4 *m* v rozpětí, lomeným bez profilu. Presbytář se závěrem půlkruhovým sklenuta goticky, avšak bez žeber a měří 5·5 *m* délky a 6·3 *m* šířky. Omítková žebra v ostrý hřbet vybíhají a ve svorníku kulatém se sbíhají, opírajíce se o konsoly tesané. Tato klenba měla

Obr. 333. Řečice Červená. Boží muka.

kdysi žebroví, původní z doby založení kostela, které později vylámáno nebo po požáru spadlo. Presbytář osvětlena jest s každé strany goticky sklenutým oknem. Za hlavním oltářem jest segmentem sklenutý vchod do sakristie, kteráž má tvar apsidy $^3/_4$ kruhové 6·1 *m* v šíři a do konchy sklenuté. Klenba tato jest ze štětovaného kamene jak v presbytáři, tak v sakristii. Přístavba tato na půdě jest patrna. V sakristii jsou točité schody na půdu vedoucí s vchodem od severní strany. Hudební kůr spočívá na mohutném elliptickém pasu a jest křížem zaklenut; klenba jest usazena na silném gotickém schodci. Hořejší část hudebního kůru jest ve stlačený oblouk goticky sklenuta, rovněž část stropu jest klenba křížová, která spočívá na dvou pravoúhlých a na dvou oblých pilířích. Celá tato stavba nasvědčuje tomu, že byl kostelík v XVI. stol. přestavěn. (Viz půd. obr. 332.)

Obr. 334. Řečice Červená. Nápis.

Obr. 335. Řečice Červená. Boží muka.

BOŽÍ MUKA na straně západní k Rovnému zachovala svůj původní tvar. Jest to čtyřboký gotický podval, na němž stojí hranol osmiboký, ukončený sešikmenou římsou a na této čtyřboká, křížová kaplička. Na straně západní vytesán znak Říčanských a pod ním letopočet 1605. (Obr. 333. a 334.) Na straně východní k Želivu jsou zděná Boží muka s kapličkou, v níž soška P. Marie, pod ní pak znak Říčanských s letopočtem 1605 (obr. 335.). Na straně jižní k Pelhřimovu a na straně severní ku Vlašimi rovněž zděná muka Boží bez valné ceny. (XVII. stol.)

Na náměstí stojí morový sloup ze žuly, sloup to oblý na podstavci, nejvýš umístěna socha P. Marie, práce vkusné, v nahnuté posici se spjatýma rukama, stojící nohou na půlměsíci a hadu a s nápisem na podstavci:

Na náměstí při silnici SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO nevalné ceny s nápisem na podstavci:

Na straně severní CID
CRR
1722.

Na východní RENO
et
TRANS
die
6. NO
1777.

Na děkanství nalézá se obraz, který dříve byl na hl. oltáři, představující sv. Máří Magdalenu. Jest slušně malován od českého malíře *Jana Quirina Jahna* a visí na chodbě. V děkanské zahradě leží ze žuly tesaná gotická 8boká křtitelnice pocházející ze založení kostela.

Na radnici jest toliko 1 pečetidlo mosazné, průměru 28 *mm*, na němž kol městského znaku se čte:

MINVS SIGIL : CIVITATIS ANTIGVAE : RVB : RZECZICENNINSIS 1581.

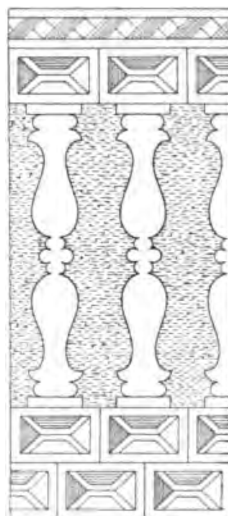
Služátky.

Bývala zde tvrz, nyní hospodářské stavení číslo 4. Na východní straně statku jest částečně zachované a částečně zabílené sgrafitto renaissanční, které se prostírá po celé ploše a délce stavení. Mezi psaníčkovitou rustikou ballustrové kuželky. (Obr. 336.) Na jižní straně 3 okna s kamenným obložením v žule tesaným s pozdně gotickou profilací s podokenní římsou.

Uvnitř původní černá kuchyně, v ní střílnovité okénko, rovněž i v konírně. Tato okénka mají kamenná obložení, tesaná, na venek s hranou sešikmenou. Majetník vykládal, že jeho dědeček pamatuje tuto tvrz jednopatrovou s patrem dřevěným, hezky silně přes zdivo přestrčeným a kolem do kola se táhnoucím. Ba byly prý i světnice daleko vyšší. Zda však klenuty byly, se nepamatuje. Po celé východní straně táhne se příkop. Opodál pod bývalou tvrzí u potoka mlýnec ke tvrzi patřící, jest kryt mansardskou střechou. Uvnitř vchod do sklepa jest z tesaného kamene

s vodorovným nadpražím s profilací pozdně gotickou z druhé poloviny XVI. stol. Jsou to tři pruty a dva žlábky.

V louce při cestě do Pelhřimova vykopán byl kámen, jehož legenda patrna jest na přiloženém obrazu. (Obr. 337.)

Obr. 336. Služátky. Sgrafitto na bývalé tvrzi.

Stranná.

Trajer XIV., 400; Sommer X., 213; Schaller XIV. 94; Sedláček IV., 35.

KOSTEL zasvěcený SV. BARTOLOMĚJI býval ve XIV. stol. farní. R. 1345 darovali Oldřich III. z Hradce a syn jeho Jindřich platy ve vsi Stranné klášteru ve Wilheringu v Horních Rakousích a kol té doby založili zde kostel, který rovněž ohradili. R. 1744, když byl dáván nový strop, přišlo se na nápis: Tento strop stawieny gest Letha Panie 1500. R 1797 byl celý kostel přestavěn.

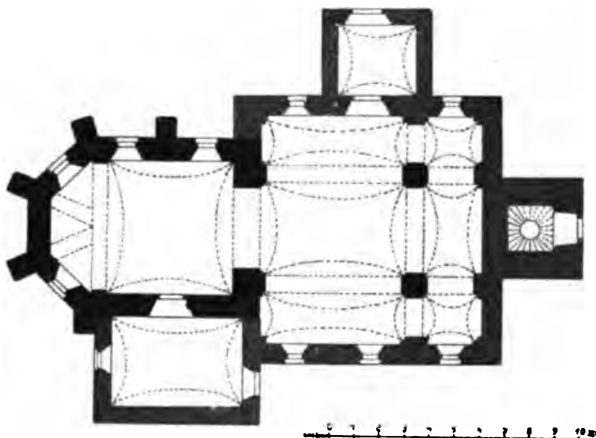
Kostel jest orientován. Ze staré stavby gotické zbyla pouze presbytář bez klenby. Loď i presbytář sbarokisovány. Věž v západním průčelí pře-

Obr. 337. Služátky. Pamětní kámen.

vyšuje loď o dvě patra a kryta jest jehlancovitou čtyřbokou střechou. Do lodi vede vchod od západu, a to pravoúhlý. Loď jest prostá, třemi okny s každé strany osvětlená, která jsou půlkruhovitě sklenuta. Na jih přistavěna předsíňka se vchodem pravoúhlým. Presbytář, uzavřená třemi stranami osmiúhelníka, ustupuje od lodi o 1·65 *m*; opřena jest pěti opěracími pilíři o jednom ústupku. Ke straně severní přiléhá sakristie.

Uvnitř jest loď čtyřúhelná, 8·9 *m* dl. a 9·1 *m* šir., zaklenutá ve tři pole českou klenbou na pasech. Hudební kůr spočívá na dvou pilířích. Triumf. oblouk ellipsovitě sklenutý, 3·15 *m* v šíři a 1·1 *m* v síle. Presbytář má jedno travée a tříboký závěr. Travée jest česky sklenuto a odděleno od závěru obloukem elliptickým, do něhož zaklenuta klenba závěru. Celá presbytář měří 7·2 *m* délky a 5·4 *m* šíře. (Viz půdorys obr. 338.)

Obr. 338. Stranná. Půdorys kostela.

Na velkém oltáři obraz sv. Bartoloměje, slušné malby, hrabětem Leop. Šternbergem darovaný. (XVIII. stol.) V sakristii oltář z r. 1638 s obrazem sv. Bartoloměje, na dřevě malovaným. Hlava světce jest naturalisticky podána; oblečen jest v červeném svrchním rouše a bílém spodním. Na predelle Ukřižování Krista mezi lotry s p. Marií v pravo a sv. Janem v levo. V pozadí kopcovitá krajina, v levém rohu letopočet 1638.

Na levé straně presbytáře visí obraz Madonny, znamenitá to kopie Madonny Zbraslavské.

Jest na dřevě malován a v zadu má nápis:

Hanc Imaginem ad Originale Aulo Regente Mactam et Benedictam esse.
AR . Die 6 . Martii
Ao . Do . 1767.
P. Daniel Gina
(Obr. 339.) Sac. Ord. Cister. AR. Prob.

V lodi na pravé straně oltář sv. Matěje, slušné řezby představující téhož světce ve vysokém reliefu, v theatrální pose na stoličce klečícího.

V pozadí brána. Tento obraz byl sem roku 1730 měšťanem Počáteckým, Matějem Novotným darován.

Při něm stojí socha sv. Antonína Paduanského mistrné řezby v rouchu i obličeji, klidného postoje, držícího v pravici Ježíška. (Obr. 340.)

Obr. 339. Stranná. Kopie Madonny Zbraslavské.

Kamenná křtitelnice gotická, 1·10 *m* vys., 0·75 *m* šir., má tvar osmibokého jehlanu se žlábkem, v osmiboký hranol přecházejícího a na válcové desce se žlábkem sedícího. (Obr. 341.)

Zvony I. šir. 95 *cm*, vys. 70 *cm*. Relief Krista na kříži.

Kol koruny: TENO - ZWON - C - ST - VER - BVM - DOMINI - MA - NET IN - ET - ERN - V

Na plášti: JOS - TANI - S - ILIT - SKRZE - CRSIKA - ZWONARZE 1 - 5 - 6 - 9

II. šir. 56 *cm*, vys. 40 *cm*. Relief sv. Bartoloměje a pod ním jest nápis ve 2 řádcích:

ECCLESIÆ SANCTI BARTHOLOMÆI
STRANÆ.

Na plášti: relief p. Marie s Ježíškem, sv. Judy Thaddeáše a nápis:

SANCTE IVDA THADAE ORA PRO NOBIS.

Kol koruny: COSS MICH CHRISTIAN IOACHIM IN IGLAV 1705.

III. šir. 56 *cm*, vys. 44 *cm*. Jest bez nápisu a má na plášti relief panny Marie s děťátkem. Bezpochyby od téhož, jako předešlý.

Obr. 340. Stranná. Socha sv. Antonína.

Svatova.

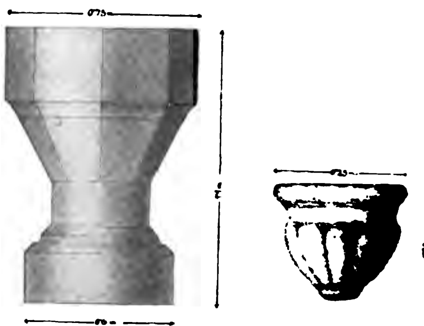
Trajer XIV., 383.

KAPLIČKA čtverečného půdorysu, prostých zdí, s jehlancovitou střechou a cibulovitou bání s lucernou. (Obr. 342.) (Konec XVII. stol.)

Štítné, též Štítná.

Sedláček IV., 121.

Z památné tvrze, kde sídlil Tóma ze Štítného, není dnes stopy. Prvním známým držitelem tvrze byl Tóma ze Štítného. Pocházel ze schudlého rodu Benešovců a byl stejného erbu s pány z Bechyně.

Obr. 341. Stranná. Křtitelnice. Kropenka.

Na bývalém tvrzišti vystavěny chalupy a jen nepatrné zbytky valů a příkopů, a to jen na straně západní, dávají rozpoznati bývalou situaci tvrze. Zbyla zde též hluboká roubená studně.

Nedaleko tvrze nade vsí stojí KAPLIČKA čtvercového půdorysu, krytá jehlancovitou střechou, s lucernou v baňku končící. Uvnitř jest obraz sv. Floriana, který vylévá konev vody na hořící stavení, které jest v rozích opěracími pilíři vzepřeno. Toto stavení jest prý bývalá tvrz Tómova.

Obraz, nevalné ceny, pochází z XVIII. století.

Těchobuz.

Trajer XXIV., 690; Schaller XIV., 49; Sedláček IV., 216; Sommer X., 122.

Obr. 342. Svatava. Kaplička.

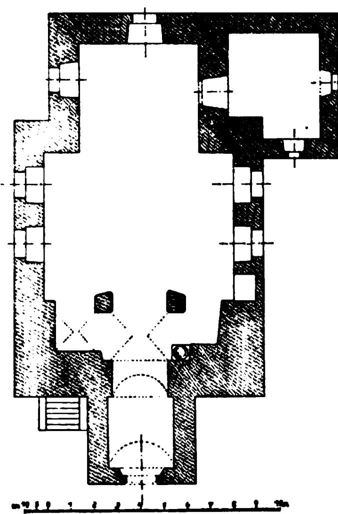
FILIÁLNÍ KOSTEL sv. Marku zasvěcený, administruje se ze Zhoře. Býval farní již r. 1384. Fara zanikla ve 30leté válce, r. 1763 stal se filiálním kostela Zhořského.

Kostel orientován, z lomového kamene na základě starého románského vystavěn a v XVII. století přestavěn. Má západní průčelí vyzdobeno štítem, sesílen uprostřed dvěma lesenami, po krajích pak dvěma kratšími které jsou podstavcem pro renesanční šišku. Mezi pilířky zakončeno zdivo volutami. Uprostřed na štítě elliptické okno. Pod ním okno segmentové, do kůru prolomeno. Loď jest prostá se 2 segmentovými vysoko položenými okny. Presbytář pravoúhlá osvětlena 2 segmentovými okny, a ustupuje od lodi o 1·4 *m* . K jihu přistavěna sakristie.

Nad presbytáří sanktusová věžička. Opodál mimo osu chrámovou na západ čtyřboká věž, jehlanem krytá, byla bezpochyby na místě dřevěné bývalé panem Václavem Ottou z Losu a manželkou jeho Kateřinou z Říčan r. 1603 vystavěna. V tu dobu asi spadá přestavba kostelíka.

Vnitřek. Podsíňka valeně klenutá a hlavní vchod půlkruhovitě sklenutý má sílu zdi 1·5 *m*, rozpětí 2·35 *m*. Loď ploše kryta, jest 17·5 *m* dl., 7·9 *m* šir. Hudební kůr spočívá na 2 pilířích s křížovou klenbou. Oblouk triumfální, 5·3 *m* v rozpětí a 1·3 *m* síly, půlkruhovitý s římsou. Presbytář pravoúhlá, 4·5 *m* dl., 5 *m* šir., má strop na způsob zrcadlové klenby. Sakristie je ploše krytá, nad ní oratoř s oknem obdélným. (Viz půdorys.) (Obr. 343.)

Na hlavním oltáři na predelle jest 7 v mědi tepaných obrázků, zlacených, mistrné práce, představujících umučení a ukřižování Krista. Tepání jest velmi jemně provedeno (První pol. XVIII. století). (Obr. 344.)

Obr. 343. Těchobuz. Půdorys kostela.

Pieta na postranním oltáři na pravo, bolestného výrazu, znamenitě uloženého roucha a výborné muskulatury na těle Kristově. (Konec XVII. stol. Obr. 345.)

Dva páry svícnů na způsob monstrancí provedených. Mají nohu ovální ve čtyři laloky rozdělenou, s kartušemi tepanými. Stvol a nodus sploštělý v kartuš přecházející, v níž uprostřed srdce plamenné s monogramem IHS, nad ní miska. Práce to dovedně tepaná, stříbřená. (XVIII. st.) (Obr. 346.)

Věčná lampa téhož vzoru, dobře komponovaná a rovněž stříbřená. (XVIII. st.) (Obr. 347.)

Svícník barokní, 2 *m* vysoký — jako v Hořepníku.

Křtitelnice kamenná, osmiboká, ve spodní části a v horní okrouhlá, výška 28 *cm*, šíře 50 *cm*. (Obr. 348.)

Zvonek u hlavního oltáře, velice cenná stará práce ze XVI. století. 8 *cm* vys. 8·5 *cm* šir. (Obr. 349.)

Při koruně má nápis ✠ IHESUS . MINEN NAT. Na plášti reliefy značně rozlity: Kristus na kříži a 2 ženy pod křížem, s každé strany jedna; na to vypouklý relief hlavy na pravo hledící ve věnci z dubových lístků a žaludů — pak Kristus kříž nesoucí, osoba v zadu a 2 napřed — na to opět relief hlavy ve věnci. Dole při obrubě nápis majuskulí gotickou — málo čitelný.

Náhrobky.

I. V lodi po pravé straně visí v oratoři obraz vzkříšení a pod ním v pravo i v levo klečící postavy rodiny z Losů a nápis:

Daniel Otto z Losu na Tiechobuzi a Chwalkowie pradied tehoz rodu jest pod touto tabuli pospolu strejci a strejnami ve sklipku sklenutým pochowani jakoz i poslední tehoz rodu proti oltarzi velkemu jak kamen geho

Obr. 344. Těchobuz. Predella hl. oltáře.

hrobowy ukazuje oczekawajice vssichni spoleczne radostného z mrtwich vstany Amen.

A. D. 1654.

Obraz jest dobře malovaný, zejména obličeje rodiny z Losů rázovitě podány.

II. Červený mramor:

HIR LIGT
DER HOCH EDL GEBORNE HERR ANTON ADLER — GEWESTER HERR AVF TIECHOBVS, UND TALLENBERG GEBOHRN, DEN 17 IANVS:

Obr. 345. Těchobuz. Pieta.

1697. VND IN GOTT VERSCHIEDEN, DEN 17. IVLIS 1778 EIN WŸRDIGER VATTER —
DER
DREIZEHN RVHMVOLLE KINDDER —
AVS WELCHEN ENIKLN ACHT VND VIRZIG, —
VHR = ENIKLN DOREŸ VND ZWAṄZIG —
AN TVGEND IHM GLEICHENDE BILLDER —

IM LEBEN HAT ERBLIKT ◡ —
EIN VATTER, GROS VND VHRGROS VATTER, —
ER ZIRDE SEINES HAUSES //
ER EHRE ALLER SEINER VATTER // —
IST WOHL WEHRT ALLES PRISES ◡ —
RUHE O! TVGEND HAFTER VATTER —
DV WUNDER VNSERER ZEUTH —
NACH VOLLEND 81. IAHRIGEN ALTER —
DAS HEIL IST DIR BEREIT —

Polovypuklý relief Krona (boha času).

DIE KINDLICHE DANKBAHR KEIT —
ZVIHRENTHEUEREN VATTER HAT DIE
SES MONIMENT, ZVM EWIGEN AN -
DENKEN AUF GERICHTE. —

II. **Červený mramor.**

JENE INSCHRIFT PRAGT DIREIN —
WER HIER BEGRABEN LIEGT —
DRUMSCHONE DAS GEBEIN —
SO DIESER GRAB ⸗ STEIN DRVCKT.

III.

ZIKMUND HERZMAN KAPAVN Z SWOYKOWA VMREL - 5 DNE IVLIJ LETHA 1653 WIEKV GEHO GEDEN ROK 8 DNI SIN VROZENEHO PANA PANA ALBRECHTA KAPAUNA: S PANI PANI EWAV POLEXINAV ROZENAV CZERNINKAV S CHVDENICZ - MANZELKAV GEHO SPLOZENÝ OCŽEKAWA RADOSTNÉHO Z MRTVÝCH WSTÁNI.

+ IHS (smrť) — **(Znak Kapounů ze Svojkova.)** — MRA (kosti umrlčí)

IV. **Žula.**

KATERZINA SLECZNA
KAPAUNOVA Z VOIKOVA
UMRZELA 1. DNE MAGE LETA
1660 WIEKU GEGIHO ZITI —
18 NEDIEL CZERA VROZENEHO —
PANA P ALBRECHTA KAPAVNA —
S VROZENAU PANI P EVAV . POL —
EXINAV ROZENAU CZERNINK —
AVZCHUDENIC MANZELKAV GEHO —
OCZEKAWA RADOSTNEHO
Z MRTWÝCH WSTÁNI AMEN.

+ IHS — **(Znak Černínů z Chudenic.)** — MRA

V. Žula. LETA PÁNĚ MDCCXXXIV, –
DNE: 19. : SEPTEMBER : —
DOKONAL : WIEK : SWVGMLA -
DENECKY ROKU SVÉHO XXX : —
LETEHO : WROZENÝ : A : STACZNI —
RITIRZ : PAN IGNATIUS : GOD : —
HARDUS MALOWETZ ZMALOWITZ —
NA TOMTO : MISTĚ : RADOSTNÉHO : —
WSKRZISSENI: SWÉHO —
MILOSTIV BUD DUSSI GEHO — PAN —
AMEN.

(Znak Malovců.)

Obr. 346. Těchobuz. Svícen.

VI. Náhrobek žulový.

LETHA 1643 DNE —
10 MAV VROZENÝ A STA
TECZNÝ RŸTIRZ PAN -
IAN SSTASNIJ OTTA - ZLOSV ANA-
TIECHOBVZI -
ZIWOT SWVG V PA
NV DOKONAL GEHOZTO
MILÝ DVSSY PAN BVCH
RACZ MILOSTIW BEG -
TI ABLAHOSAVENÉ-
HO VSKRZISSENI DOĆE -
KATI DATI A POCHO -
WÁN W CHRÁMIE -
TIECHOBVSKÉM

(Znak pánů z Losu a na Těchobuzi.)

VII. Žulový náhrobek psaný minuskulí gotickou:

Letha Panie 1562 po ne
diely den swatého Lukasse umrzela
mi má pany Marie na
Rabnsteinie i z Boressyna Pan Buh
racz dussi gegy mi
lostiw beyty

Ve znaku šipka zdola nahoru.

VIII. Žulový náhrobek, psaný minuskulí gotickou se znakem Robmhápů.

Letha Panie 1550
po hromnycych umrzel
urozeny pan Má
. . . Robnhap ze Suche Pán Buh
racz geho dussi
milostiw beyty

Obr. 347. Těchubuz. Věčná lampa.

Zvony. I. široký 60 *cm*, vys. 50 *cm*.

Kolem koruny a na pokraji pláště pásová ozdoba akantová. V prostřed relief sv. Antonína Paduanského a sv. Floriana.

Na plášti se čte:

FUSA A. D. 1499 REFUN
DOR A. 1769 IN HONOREM SS.
DONATI ET ANTONIY PADUANI
PER JOANNEM GEORGIUM
KÜHNER.

II. šir. 73 *cm*, vys. 65 *cm*. Relief P. Marie s Ježíškem.

Kol koruny nápis minuskulí gotickou:

tento zwon slit jest ke cti bozie a panny marie swatemu prokopu.

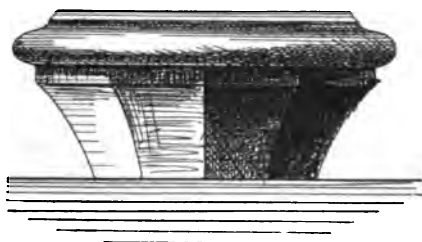
Sanktusový zvonek nepřístupný.

HŘBITOVNÍ KAPLE,

zasvěcená sv. Janu Nepomuckému, byla vystavěna r. 1826 Annou Hofmannovou — tehdejší majitelkou velkostatku; jest to rotunda o 8 oknech s kopulovitou střechou s lucernou. Uvnitř jsou 3 elliptické výklenky.

Na oltáři z téže doby obraz Krista v zahradě klečícího a se modlícího, výborně malovaný a v náladě dobře podaný. Mistr neznám.

Po pravé straně náhrobek Anny Hoffmannové, rozené Janotové z Adlersteinu (* 1784 † 1842) a Karo-

Obr. 348. Těchobuz. Křtitelnice.

Obr. 349. Těchobuz. Oltářní zvonek.

liny Hoffmannové (* 1807 † 1823) s legendou psanou německým písmem v mramoru.

ZÁMEK.

Po dřívější tvrzi patřící Rabemhapům nezbylo nic než sklepy, které pod nynější budovou částečně vedou a druhé ze dvora na příč stavěny jsou. Jsouť valeně sklenuty ze štětovaného kamene. V nynější podobě jeho postaven r. 1786 hrabětem Rindsmaulem. První známý držitel byl r. 1352 Kuneš z Těchobuz. Po Rabemhauptech přešel na Ottu z Losů 1600, pak na Kapouna ze Svojkova.

Obr. 350. Těchobuz. Faksimile zvonu č. II.

Obr. 351. Těmice. Pohled na kostel.

Zámeček má v průčelí 3 risality o 4 oknech o jednom patru a široká vrata. Nad těmito letopočet A. 1798.

Stal se zajímavým tím, že hostil po leta Bolzana. Nyní jest zámek útočištěm feriální kolonie.

Těmice.

(Tienicz, Tinic.)

Schaller XIV., 88. Method. roč. XIII., 67—68. Pamětní kniha z r. 1787.

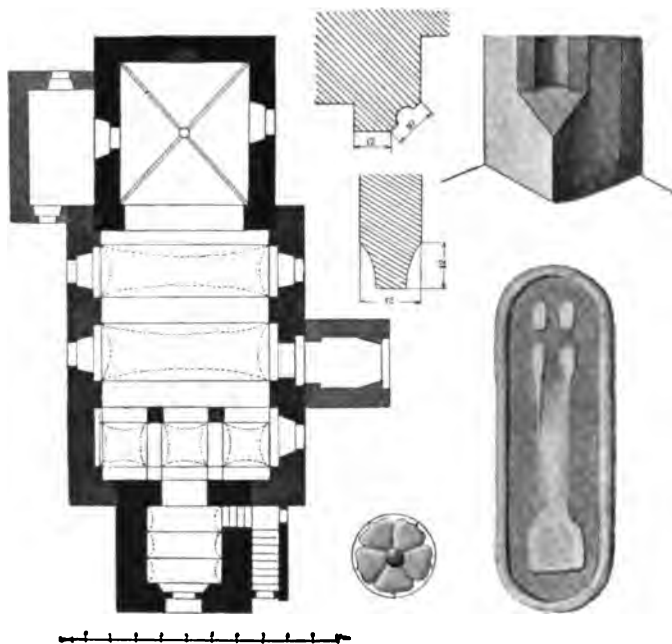
KOSTEL, zasvěcený SV. JANU EVANGELISTOVI, r. 1359 byl plebánií, do r. 1785 filiálním kamenického kostela, pak zřízena lokálie a r. 1858 za farní povýšen.

Jest orientován, s věží v západním průčelí, která má v podřímsí okna půlkruhovitě sklenutá. Kryt jest šindelem.

Střecha věže jest jehlan v osmibokou báň přecházející, na níž sedí druhá menší báňka. (Obr. 351.) Loď prosta výzdoby, presbytář pravoúhlá od lodi ustupuje o 1·5 *m*. Vchod do věže má obložení kamenné, pravoúhlé, ze XVI. století. Za práh tohoto vchodu slouží náhrobní kámen, mající v plochém reliefu vytesaný kříž a kalich. (Obr. 352.)

Vnitřek. Podvěžní kobka jest čtverečná, na traversy sklenutá. Věž jest přístavba XVII. století. Vchod do lodi jest půlkruhovitě sklenutý, 2·5 *m* vysosý, 1·8 *m* široký.

Loď jest obdélná, 10 *m* dl. a 6·7 *m* šir., sklenutá českou klenbou do 3 pasů, které spočívají na dvou sdružených pilastrech s římsou. Z každé

Obr. 352. Těmice. Půdorys kostela. Náhrobek. Ostění jižního vchodu. Profil žeber. Svorník.

strany jsou dvě okna. Na jih vchod goticky sklenutý, s kamenným ostěním plochy sešikmené se žlábkem (obr. 352.). Presbytář oddělena od lodi půlkruhovým obloukem, 4·7 *m* v rozpětí a 1 *m* silným, který v XVIII. stolet při opravě byl klenutý. Původní gotický, v lomený oblouk sklenutý, byl snesen. Presbytář pravoúhlá jest goticky sklenuta se žebry v žule tesanými, jichž šikmé stěny jsou lehce prohloubeny. (Obr. 352.) Žebra se sbíhají ve svorníku, do něhož pětilistá růže vytesána. (Obr. 352.) V přímém závěru presbytáře jest výklenek do oblouku lomeného sklenutý, avšak konchou vyplněný, poslední to zbytek původní staré stavby. Presbytář s jižním vchodem jsou nejstarší součástky periody stavební z přechodní doby. Presbytář jest 5·7 *m* dlouhá a 5·72 *m* široká. (Viz půdorys obr. 352.)

Při straně evangelijní později přistavěna sakristie se vchodem pravoúhlým. K jižnímu vchodu v novější době přistavěna předsíň. Oltáře nové řezal *Václav Bachač* z Třeboně.

Monstrance s počátku XIX. stol. jest 66 *cm* vysoká, nohy ovální, na níž tepaný ornament s kartušemi, nodus vásovitý, kol melchisedechu dvojitý kartušový rámec, mušlového ornamentu. Větší stříbřený a menší zlacený. S obou stran andělíčkové rámec držící. Nahoře Bůh Otec, dole okřídlená hlavička; dobře tepaná práce.

Obr. 353. Těmice. Socha sv. Jana Zlatoústého.

Obr. 354. Těmice. Svícník.

Ve výklenku za oltářem stojí socha sv. Jana Zlatoústého, dobré řezby, klidného postoje, držící v ruce kalich. (Obr. 353.)

Svícník 2 *m* vysoký ze železa kovaný s trojbokou nohou a krouceným stvolem, na jehož hořejší části umístěna kruhová deska, šesti vzpěrami vzepřená. (Obr. 354.)

Zvony. I.: šir. 72 *cm*, vys. 60 *cm*, u ucha 20 *cm*. Kolem koruny minuskulí gotickou nápis:

iohannes, mateas, barbora, marcus, lucas

Na dřevěné hlavě zvonové stolice vypálen rok 1729.

II.: šir. 75 *cm*, vys. 65 *cm*, u ucha 18 *cm*. Kolem koruny nápis minuskulí gotickou:

leta narozeny bozyho tysyczyhostyristého osmdesateho

III.: šir. 44 *cm*, vys. 38 *cm*. Kolem koruny pásová akantová ozdoba. V prostřed na plášti znak zvonaře a v něm:

IOHAN ADAL. PERNER IN BUDWEIS

a pod znakem:

ANNO
1825

Na okraji pláště malou latinkou:

Diese Glocke wurde auf Kosten der tiemnitzer Pharr Gemeinde Übergoszen.

Těšenov.

Sedláček IV., 28.

Arnošt Leskovec z Leskovce založil zde roku 1584 tvrz s dvorem poplužním, která však zcela přestavěna.

Úlehle.

Sedláček IV., 348.

Mezi Bořeticemi a potokem Trnavkou bývala tvrz čtvercčného půdorysu. Nyní jest zcela rozorána.

Ústrašín. (Oustrašín.)

Trajer XXV. 693, Schaller XIV. 62, Sommer X. 175, Sedláček IV. 188.

FARA se připomíná již r. 1384.

KOSTEL byl r. 1620 filiálním kostela novocerekvického a r. 1787 přidělen k faře božejovské.

Z původní stavby zbyla celá presbytář a zdi lodi. Věž později přistavěna.

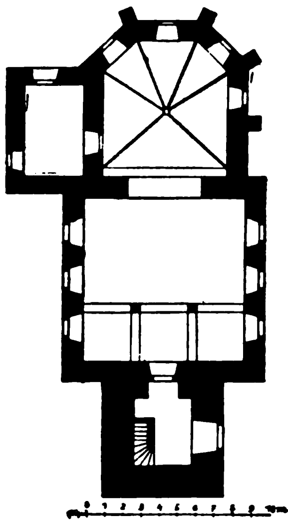
Kostel jest orientován, nad ves vyvýšen a stavěn z lomeného kamene. Dle tvaru žeber jest stavba tato z prvé polovice XIV. st. Věž v západním průčelí o 2 patra nad loď jest vyvýšena, vchod má od jihu a do I. patra rustikovanou omítku. Se tří stran segmentová okna; při hranách lesény do okapní římsy a v podřímsí okna půlkruhovitě sklenutá. Loď obdélná bez ozdob s 3 páry oken s obou stran. Presbytář stará, gotická, 5 stranami

8úhelníka uzavřená, se čtyřmi opěracími pilíři v rozích (obr. 355.), které jsou ze žuly tesanou krycí deskou kryty a v polovině gotickou římsou se žlábkem vespod přerušeny. U 3 oken gotické ostění; skruží vylámáno.

Obr. 355. Ústrašín. Pohled na kostel.

Čtvrté okno v sakristii přiléhající jest segmentové. Pilíře jsou ze žulových kvádrů. K severu přiléhá sakristie s vchodem pravoúhlým, kdež na ostění vytesán letopočet 1728 (doba opravy). Kol kostela táhne se hřbitov dříve hrazený. V podvěží kobka 3·4 *m* dl., 3·16 *m* šir., ve zdi 1·69 *m* silná se vchodem do lodi chrámové od západu. Toto ostění jest gotické s vodorovným nádpražím s konsolami v rozích. Loď bez mála čtvercová (obr. 356.) 8 *m* ve straně, plośe krytá. Okna jsou pravoúhle špaletována a segmentem klenuta. Loď od presbytáře dělí gotický triumfální oblouk (Obraz vnitřku 357.) 3·98 *m* ve světlosti a 1·1 *m* v síle, k temeni 8 *m* vysoký a v náběhu jednoduchou gotickou římsou přerušený. Oblouk jest neprofilován. Presbytář stejné výše s lodí, ale o stupeň zvýšená, skládá se ze tří stran osmiúhelníka (dvou delších stran rovnoběžných), zaklenuta jest do žeber, která se sbíhají v hladkém svorníku a usazena jsou na jednoduchých konsolách tvaru jehlanovitého bez

Obr. 356. Ústrašín. Půdorys kostela.

Obr. 357. Ústrašín. Pohled do presbytáře.

přerušení. (Pohled do presbytáře obr. 357.) Za triumfálním obloukem nalézá se druhý pás, 30 *cm* široký, v profilu pravoúhlý, ve výši klenby usazený. rovněž lomený a do zdi bez konsol zapadající. Presbytář jest 6·8 *m* dlouhá a 6·6 *m* široká. Při straně evangelijní jest původní gotické sanktuarium. (Obr. 358.) Jest to obdélníkové orámování nad ním trojúhelník s křížem na rozích seříznutým, Původní mříž uzavírá prostor uvnitř. Ploché pásy křižují se pod pravým úhlem a na křížení osmiboké zakulacené růžice. Do sakristie vede vchod s vodorovným nadpražím a s podpěrami v koutech. V sakristii jest česká klenba na 2 pasech.

Obr. 358. Ústrašín. Sanctuarium.

H u d e b n í k ů r v lodi spočívá na 2 čtyř bokých pilířích a jest sklenut třemi plackami.

H l a v n í o l t á ř zasvěcen P. Marii; jest práce XVIII. st. velmi bujné fantasie (Obr. 357.), bohatých

akantových rozvilin gotisujících tvarů, nad nimiž nejvýš sv. Trojice se znakem, níže pak obraz P. Marie s děťátkem s počátku XIX. st. pěkné práce, v akantovém rámci. Pod obrazem tabernakulum přesně uspořádané

Obr. 359. Ústrašín. Románské tlukadlo.

práce, v levo i v pravo vchody za oltář s nástavky tvarů mušlovitých s erby. Na pravo znak Malovců s nápisem M F & J . F, na levo znak málo znatelný s letopočtem 1770.

Čtyři páry svícnů ve dřevě řezaných z XVIII. st.
Na tumbě týž zdvojený znak.
Tři páry jednoduchých cínových svícnů s letopočtem 1661.
V sakristii **kropenka** polokulovitého tvaru, 1 *m* široká, 60 *cm* vysoká.
Na dveřích při vchodu západním lví hlava, při níž kruh chybí; jest

Obr. 360. Ústrašín. Náhrobník Anny Sobotkové z Jezera.

Obr. 361. Ústrašín. Náhrobník pána ze Vchenic

původu románského a z bronzu litá. Dvéře mají pozdně gotické kování i zámek (obr. 359.).

Do zdi v levo i v pravo lodi jsou náhrobky popsané majuskulí s minuskulí:

I.

Leta od Narozeni Bozjiho 1592
umrzel gest Urozenij a statecżny Rytirz
Pan Ladislan Wostrovecz z Kralovic
na Prosecżn v nedieln smrtedlnou
Tuto tielo jeho jest pochovano.

II.

Letha Panie 1560 v Nediely przed promě
něni krysta Pana na horze Tabor
umrzela Urozena Wladyka Pani
Anna Sobotkova z Jezera Manzielka
slovutneho P. Kamenického
Aurzednika na Proseczi tuto pochowána
gest i s dietatkem.

(Obr. 360.)

III.

LETA PANIE 1597 | W STRZEDU PRZED SWA-
TYM BARTOLOMIEGEM | UMRZEL
UROZENÝ | PAN VACZLAV JELEN
ZE VCHENIC | . . . .
A TUTO TIELO GEHO
GEST POCHOWANO.

(Obr. 361.)

Zvony.

I. šir. 95 *cm*, vys. 73 *cm*. Kol koruny minuskule s majuskulí:

1. Leta bozyeho mcccclxxx v porzatek tohoto klenotu k svu bartossy
od mistra ssimona Staha.

II. šir. 83 *cm*, vys. 64 *cm*. Na plášti:

ORA PRO NOBIS SANCTA DEI GENITRIX
ANNO DOMINI 1882 LIBERA BARONISSA
MARGARETHA GEYMÜLLER DE SERENYi
FUSA A ME JOSEPHO DIEPOLDT PRAGAE.

Nad tímto nápisem znak Geymüllerů a relief P. Marie. U koruny, jakož i dole na plášti pásová ozdoba.

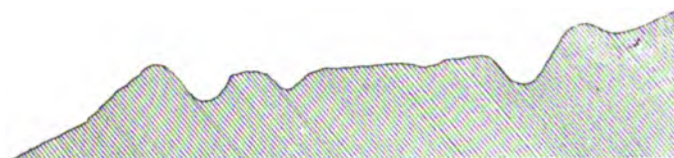
III. šir. 74 *cm*, vys. 62 *cm*. Kol koruny majuskule s minuskulí:

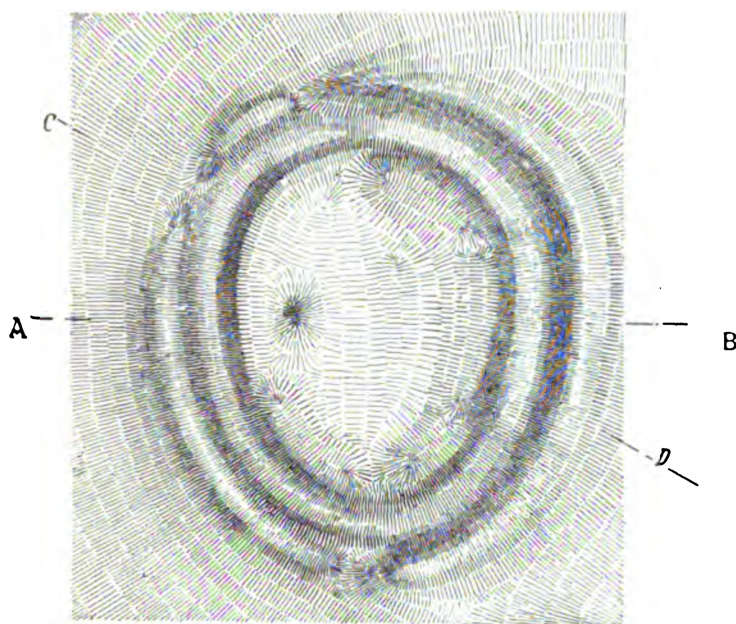
2. Leta panie M D 61 swatoss Romanek na slowo boží mage
1. tento zwon udyelan jesto proto aby lidé wiedyly kdyz se zvoní
wa msy.

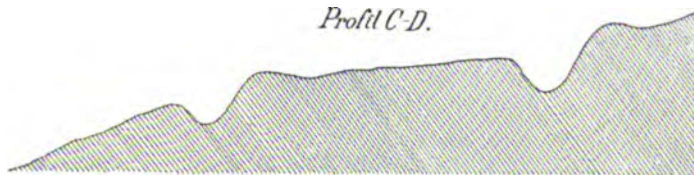
Na hřbitově při východní straně v koutě stojí stará KAPLE **čtvercového půdorysu se střílnovitými okénky do půlkruhu sklenutými; uvnitř zděná tumba. Na kostele, lodi a presbytáři pod opadanou omítkou rustikovaná ozdoba. V této kapli byl náhrobek, o němž nyní není památky, s nápisem:**

JAN LESKOVECZ Z LESKOVCZE 1663 . KATERZINA BARBORA
Z LESKOVZCE ROZENA Z VEITMILU.

ÚSTRAŠÍN, tvrz, dříve Strašín. V lese nade vsí východně na svahu k západu lze stopovati tvrziště podoby vejcové křivky 20 *m* dl. a 15 *m* šir. s hlubokými příkopy a náspy. Poněvadž strana východní sou-

Obr. 362. Ústrašín. Situace hradiště a příčné řezy.

visela s plošinou, vyházen vysoký val, který dosud jest patrný. Se strany jihovýchodní byl vchod do hradu, jak to dokazuje vysoký návoz ke zvodi-tému mostu. Kolem tvrze byl dvojitý příkop 4 *m* šir. Nejstarší držitel uvádí se r. 1354. Byl to Heřman ze Strašína. (Obr. 362.)

Včelnice.

Sedláček IV. 187. Trajer XIV. 395.

Nejstarší majitel zašlé tvrze připomíná se r. 1346 Svatomír. Během let úplně přestavěna.

Veselá (Prašivá).

Trajer XXV. 714, Sommer X 168 Schaller XIV. 90, Sedláček IV. 318. Arch. Pam. VII. 556, L. L. Balbini Miscell Líb. V. pag. 18. Lib. Erect. Vol. XII. B. 6.

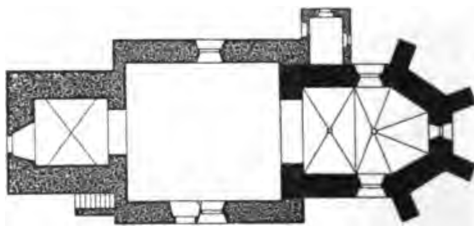
Obr. 363. Veselá. Pohled na kostel.

Řídící učitel pan Jan Kotal chová ve svých sbírkách následující předměty vykopané. Jsou to: kamenný klínz mladší doby u Radimova nalezený, nádoba tuhová u Vlkosovic u Černovic vykopaná. Velké množství tuhových střepů rovněž tam vykopaných. Byly vykopány na vrchu v Tlučinách, rovněž tam nalezen železný klíč a šíp.

Úlomky starých nepolévaných kachlíků v kulturní jámě ve Vlkosovicích nalezené, železná dýka nalezená u Chválkova u Černovic. Sekera nalezená v Hojovicích, krompáč nalezený u Veselé. Tamtéž železný velký srp a podkovy staré.

V zaniklé osadě Huntově ve farnosti Těmické u Kamenice nalezl střepy z hrnců nahoře čtverhranných a u dna kulatých z obyč. hlíny; velký kus z obrovské nádoby tuhové a železný srp.

KOSTEL zasvěcený SV. JAKUBU, jako farní se uvádí již r. 1384. R. 1653 byla katolická bohoslužba obnovena a byl filiální při Horní Cerekvi. Lokalie z r. 1787. Kronika farní od r. 1844. Kol kostela hřbitov, kam se dosud pochovává.

Obr. 364. Veselá. Půdorys kostela.

Názvu Prašivé se užívalo do r. 1574, kdy poprvé se Veselá píše. As $1/4$ hodiny od osady severně mlýn, Týnava zvaný, kde asi stávala tvrz a snad i ves Prašivá, kde se fara, k dekanátu Chýnovskému patřící, uvádí. Ve statku číslo 31. u Kučerů dosud v kolně spatřiti lze zeď na 1 *m* silnou se 3 střílnovitými okénky. Část této kůlny byla dlážděna. Z toho lze souditi, že statek ten byl kdysi tvrzí; jest od kostela na sever několik kroků vzdálen. Kostel tento byl hrazený a má dominující

místo v osadě. Stavba jest orientovaná z lámaného kamene, s věží při západním průčelí hranolovitou a o málo loď převyšující. Druhé patro jest dřevěné. Dle všeho se zdá, že věž byla při obnově kostela, kdy gotická okna rozšířena, r. 1642 stavěna a že prolámán vchod do kostela a proto že jest tvaru tak nepravidelného. Věž měří 18 *m* výšky ke křížku. Má vchod půlkruhovitý, s obou stran v I. patře obdélná okna. Kryta jest šindelem s baňkou a dřevěnou lucernou. Loď je obdélná s jedním oknem půlkruhovitě zaklenutým a s vchodem při jižní straně lomeným obloukem sklenutým.

Obr. 365. Veselá. Pohled do presbytáře.

Půlkruhovité okno při straně severní. Presbytář uzavřena třemi stranami nepravidelného osmiúhelníka a jest v rozích vzepřena třemi pilíři o jednom ústupku. Pilíře kryty jsou kamennou kosinou a sahají do poloviny výše presbytáře. Do presbytáře prolomeno se severní i jižní strany okno. Presbytář jest užší lodi (obr. 363.) a v závěru sedí na střeše sanktusová věžička s lucernou a báňkou.

Vnitřek. Podvěžní kobka 3·9 *m* dl. a 3·5 *m* šir. křížem klenutá, což souhlasí s letopočtem na presbytáři nalezeném, nyní již zabíleném, 1642.

Do lodi vede 2·2 *m* vysoký vchod, klenutý na způsob kobylí hlavy. Při levé straně kobky (viz půdorys obr. 364.) zazděna v rohu kropenka kulového tvaru, 6·5 *cm* široká, 40 *cm* vysoká; má řemen a pásek. Menší kropenka zazděna při vchodu do lodi, 30 *cm* široká, 15 *cm* vysoká, má pásek s listovcem na korpusu a pochází z roku 1642. Do lodi vedly dříve schody a proto zvýšena podlaha. Loď obdélná 8·2 *m* hl. a 7·32 *m* šir., ploše kryta, se stropem rákosovým. Byla původně té šíře jako presbytář, což do dnes na půdě kostela jest patrno. Presbytář oddělena jest od lodi obloukem lomeným ve výši 1·5 *m* v oblouk vybíhající. Jest 3·55 *m* od podlahy vysoký a 3·8 *m* široký, 1·25 *m* silný. Presbytář složena z jednoho travée, 2·8 *m* dlouhého a 4·6 *m* širokého, obdélného a ze závěru z pěti stran nepravidelného osmiúhelníka. Jest goticky sklenuta se žebry bez profilu, na stranách sříznutými, která se sbíhají ve hladkém svorníku. Jak v travée, tak v závěru žebra zapadají 1·5 *m* od podlahy prostě do stěn. Hloubka presbytáře 6·58 *m*. (Obraz vnitřku 365.) K levé straně přiléhá sakristie, postavená r. 1856.

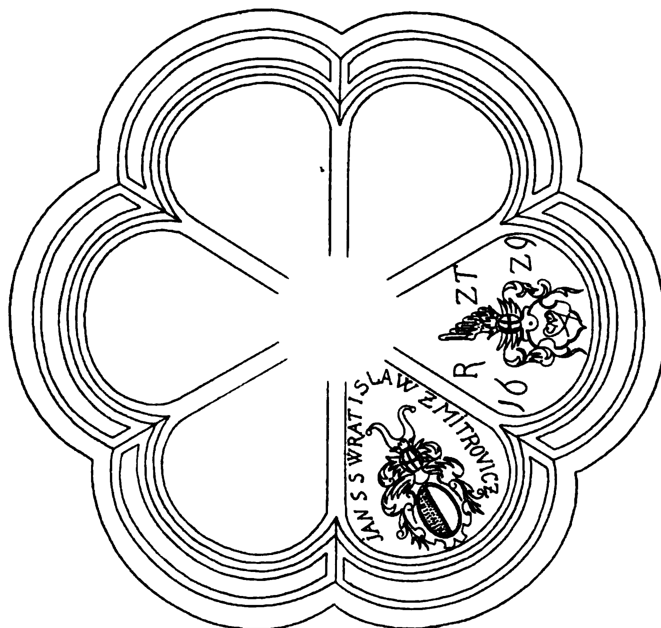
Obr. 366. Veselá. Kalich z r. 1629.

Hlavní oltář z XVIII. st., nevalné ceny s obrazem sv. Jakuba, nové práce, *Bedřichem Kamarýtem*, děkanem v Deštné, malovaný. Po stranách barokní sochy sv. Rocha a sv. Šebastiana se zdají staršího původu.

Kalich goticko-renaissanční jest ušlechtilého tvaru (obr. 366.). Kupa stříbrná, zlacená sedí na šestilaločné noze, jež má nodus baňatý a na lalocích nápis Ihesus Maria tak, že na každém laloku jest jedno písmeno. Pod nimi dva znaky, v jednom dva lístky proti sobě skloněné s nápisem: R ZT / 16 29 a v druhém (obr. 367.) znak Vratislavů, kol něhož v hořejší polovině nápis Jan S. S. WRATISLAW Z MITROWICZ.

Kolem znaků renaissanční ornament. Vše ryté. (Obr. 367.) Kalich tento byl darován kostelu hrabětem z Ryndsmaulů a přenesen sem z Horní Cerekve. Konsekrován není. Paténa hladká.

C i b o r i u m a m o n s t r a n c e pocházejí z r. 1816. Darovala je hraběnka z Blankensteinů; jsou bez valné ceny umělecké. Monstrance jest 48 *cm* vysoká, měděná a zlacená. Melchisedech ověnčený nesou dva andílci, nad ním Bůh Otec a pod ním holubice, v pozadí svatozář.

Obr. 367. Veselá. Noha kalichu.

Z v o n y.

I. Sv. Jakub šir. 84 *cm*, vys. 65 *cm*.

Kolem koruny i při okraji pláště akantová ozdoba; na plášti v určitých mezerách P. Ježíš, sv. Václav, P. Marie a sv. Jakub Větší. Tento zvon měl nápis majuskulí gotickou, jenž byl nečitelný dle farní knihy.

Obr. 368. Veselá. Faksimile nápisu zvonového.

Na okraji pláště nápis:

1. OBNOWEN JSEM BYL L . P . 1860 ZA ČASU PANOWANI JEHO WYSOSTI.

2. KARLA KNÍŽETE Z HOHENZOLERN SIGMARINGEN ZAP. FARAŘE JANASOWY

II. šir. 68 *cm*, vys. 56 *cm*.

Na plášti při obrubě dvojitá akantová ozdoba a jednoduchá ozdoba při koruně. V prostřed relief sv. Cyrilla a Methoděje a pod tím nápis:

SHOTOWEN SEM WE WIDEŇSKEM NOWEM MĚSTĚ 1805.

Na druhé straně:

PETER HILZER
K. K. HOF
GLOCKENGÜSSER
IN W.
NEUSTADT 1805.

Tento zvon měl dříve následující nápis:

Brictius Pragensis
auxilio divino me fecit
A. D. 1553.
V samé smrti Kristově
jest naděje má.

III. šir. 20 *cm*, vys. 16 *cm*, úplně hladký.

IV. šir. 52 *cm*, vys. 40 *cm*, kol koruny nápis (faksimile) (obr. 368.).

Vestenhof.

Sedláček IV. 318.

Vestenhof nazýval se též Kostelec a byl tvrzí, po níž pouze zbytky valů a zdí v základě jsou patrny.

Věžná.

Trajer XXIV. 634, Sommer X. 185; Method VI. 142. Matriky od r. 1673. Inventář od r. 1734. Kniha Pamětní od r. 1807. Kniha účetní od r. 1756.

KOSTEL zasvěcený SV. JIŘÍ, mučedníku. R. 1358 plebánie, r. 1384 se připomíná jako farní. Později se stal filiálním kostela Pacovského a v bouřích husitských pak filiálním Chejnovského. R. 1613 fara obnovena od knížete Jana Christiana z Eggenbergů. Důkladná oprava na kostele provedena r. 1733, byla to skorem přestavba.

Jest orientován, s lodí obdélnou, s věží při západním průčelí a pravoúhlou presbytáří. Věž pojata do stavby lodi. Loď má v bocích po 3 oknech a 2 vchody.

Při straně severní předsíň čtverečná. Kolem budovy táhne se mocně vyložená a pěkně článkovaná římsa. (Obr. 369.)

V n i t ř e k. Loď prostý obdélník 13·6 *m* dl, 8·28 *m* šir. ploše krytý. Při západní straně kruchta na 2 mocných pilířích, na nichž zároveň čelné zdi věže jsou usazeny.

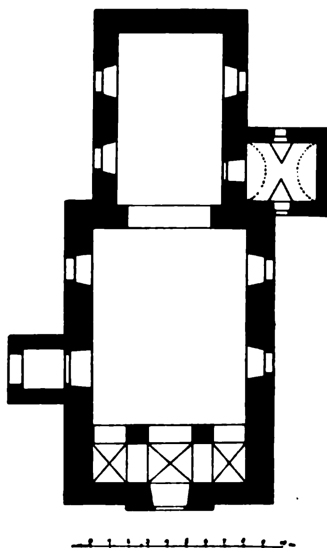
Obr. 369. Věžná. Pohled na kostel.

Pravoúhlá presbytář 9·3 *m* dl., 5·7 *m* šir. jest osvětlena 2 širokými, pravoúhlými okny a jest od lodi oddělena triumfálním obloukem půlkruhovitě sklenutým a na římse usazeným. (Půdorys obr. 370.)

H l a v n í o l t á ř z roku 1764 pocházející, s obrazem sv. Jiří, který sedí na bělouši v rytířském kroji XV. st. a draka potírá; jest to dovedná kopie dřívějšího obrazu na dřevě malovaného, kterouž zhotovil jakýsi malíř v Táboře, jehož jméno nebylo lze zjistiti. Obraz tento se nalézá v kartušovém rámci z prolamovaného ornamentu, který drží 2 andělé. Nad vchody za oltář umístěni s každé strany sv. Petr a Pavel, sochy dobře řezané.

V ě č n á l a m p a empirová podobná Obratanské.

K a z a t e l n a má trojdílné poprsí a nese římsoví, které jest listovcem a astragalím vyzdobeno a spočívá na sloupech.

Obr. 370. Věžná. Půdorys kostela.

Na čtyřech stranách 4 evangelisté na plátně malování jako výplň jednotlivých polí. Malba jest obstojné práce (XVIII. st.)

Křtitelnice dřevěná, tvarů mušlovitých z XVIII. st. Do zdí kolem kostela zazděny jsou náhrobní kameny následujících legend:

Náhrobky.

I.

Náhrobek žulový s gotickou minuskulí a majuskulí:

„Letha Panie 1581 ten auterey po Swatym Martinu umrzel urozeny Pan Waclaw Malowecz z Malowicz a na Prosecze a tuto tielo jeho odpoczywa. Pan Buh racz dussi byti milostiw."

II.

Náhrobek žulový s gotickou majuskulí a minuskulí:

„Umrzel urozeni pan Malowecz z Malowicz na Kamenie a Prosecze a tuto tielo jeho odpuciwa jehožto dussi Pan Buh racz biti milostiw.

III.

Náhr. žulový s got. majuskulí a minuskulí:

Tuto leži Mikolass syn urozeného pana Jirziho Malowcze z Malowice a na Dobré Wodie. Letha 1558.

IV.

Velká latinka na úlomku kamene žulového:

TEN AUTEREY PRZED VSSEMI SVATÝMI UMRZELA UROZENÁ WORSSILA DCERA UROZENEHO PANA MALOVCE Z MALOVICZ A NA KAMENĚ . P : B : RACZ JI MILOSTIV.

V.

Žula, minus. got.:

Tuto leži Magdalena, dcera urozeneho pana Jiřiho Malowcze z Malowicz a na Dobre Wodie. Kteráž jest umrzela w sobotu přzed swatým Bartolomiegem letha 1568 . P : B racz ji býti milostiw.

VI.

Velká lat. Žula:

LETHA PANIE 1595 | TU SOBOTU PRED SVATYM JIRZIM UMRZELA | UROZENÁ PANÍ MARKYTA MALO | VZOVA Z PABIENITZ A NA KAMENIE MANZELKA | UROZENEHO PANA MALO | VCZE PÁN BŮOH RACZ | DUSSI BÝTI MILOSTIV | .

VII.

Žula. Vel. lat.:

LETHA PANIE 1585.

VIII.

Velká lat. Žula:

LETHA 1629 UROZENA PANI ANNA MALOVZOVA ROZENA . . . . .
MANZELKA UROZENÝHO A STATECZNYHO PANA VÁCLAVA . . . .
MALOVCE Z MALOVIC NA KAMENIE. JMENOVITĚ NA DEN SVATEHO
PROKOPA PAN BŮH RACZ JEJI DUSSI MILOSTIV BEYT A V POCZET
VIVOLENICH PŘIJITI AMEN.

IX.

Černý mramor. Vel. lat.:

LETA P: 1630 4 DEN MARCII. TUTO GEST POHŘEB
UROZENYHO A STATECNYHO RYTIRZE PANA VAC
LAVA FRANTISSKA MALOWCE Z MALOVIC NA
KAMENI A STRZITERZI. TÉŽ UROZENÉ PANÍ
ANIŽKY ALBERTINY MALOVCOVÉ ROZENÉ
Z WOGKOVA JAKOŽTO MANŽELŮV A
DIEDICŮV GEGICH.

X.

Minuskulí got. Žula:

Letha Panie 1564 Ten Pátek przed svatým Matěgem umrzela gest urozena panna Kateřina . . . Hiserlowa z Chodu: Pan Buh racz gegi dussi y nam milostiv býti.

XI.

Tento kámen jest již velice setřen a nečitelný.

Zvony:

I. Šir. 75 *cm*, vys. 65 *cm*. Relief P. Ježíše na kříži a P. Marie a sv. Jana a nad ním jest toto: I. N. R. I.

Uprostřed zvonu na plášti:

1. Ke cti a chvále Panu Bohu Wssemohaucymu udielán
2. gest zvon tento nákladem obczanů z Wieznyho
3. na Novém Miestie Prazském na Ssiroké ulici v domě
4. u Zvonarzů leta Panie 1602.

II. Šir. 62 *cm*, vys. 55 *cm*. Má relief Vzkříšení Krista, sv. Josefa a P. Marie. U koruny jest tento nápis:

Letha Panie 1722 buď gmeno Panie pochvaleno.

III. Šir. 1 *m*, vys. 88 *cm*. Gotická minuskule:

Ave Marya gratya plena dominus tecum benedycta tu in mulyerybus et benedictus fructus ventrys tuy Jesus.

Relief sv. Vavřince.

Viklantice.

Pam. arch. II., 75—88;

KOSTEL FARNÍ r. 1728 založený, zasvěcen sv. Janu Nepom., jest neorientován. Jest to centrální stavba v XVIII. století založená, půdorysu elliptického s přístavky. Okna jsou velká kruhová v bocích lodi. Rohy jsou proláklé a zdobeny pilastry se schematickými hlavicemi, nesou kladí a vyloženou římsu. V jižním průčelí věž o patro vyšší lodi s třemi okénky a krytá šindelem v jehlan, který končí lucernou a baňkou. Hrany lodi

Obr. 371. Viklantice. Pohled na kostel.

jsou prokrouženy. Východní a západní průčelí zdobena jsou sdruženými pilastry s hlavicemi nemotorně komponovanými. Nad druhým oknem římsa půlkruhovitě vypjatá.

Severní průčelí lehce prohloubené má v podřímsí mezi pilastry výklenky pro sochy svatých, které též zde ve dřevě řezané kdysi stály. Střecha lodi kuplovitá, osmiboká, šindelem krytá, na níž sedí elliptická lucerna (obr. 371.) se 4 okny a mezi nimi volutovité opěry.

Vnitřek jest elliptický, vyzdobený 8 sdruženými pilastry s patkou, které nesou kladí s vydutou římsou. Na tomto kuplovitá klenba, lucernou končící. Presbytář elliptická, konchou zaklenutá. Nad presbytáří vyzdobena kuple mušlovým ornamentem ze štuku.

Proti presbytáři hudební kůr a po bocích lodi oratoře na způsob balkonů vystrčené. Pod kůrem velká vrata segmentem sklenutá. Ku presbytáři přiléhá pravoúhlá sakristie.

Hlavní oltář má sloupovou architekturu se sochou sv. Jana Nepom., která na podstavci mezi sloupy jest umístěna.

Po levé straně sv. Václav a po pravé sv. Ludmila. Nad schody za oltářem umístěni 2 svatí biskupové., Řezby jsou vesměs slušně provedeny.

Monstrance, 56 *cm* vysoká, jest nohy ovální, astragalím a festony zdobené, nodus vasovitý torrem zdobený; melchisedech barokně zprohýbaný, vinnou révou a klasy zdobený, drží 2 andílkové, v pozadí svatozář. Počátek XIX. století.

Křtitelnice 1·6 *m* vysoká má na trojnohém podstavci volutovitě ukončeném korpus, na němž znak barona Jana Jeřabiny z Beglerbergů. V kartuši chronogram:

ILLVs
TRIssIMVs
EGVES GERZABINA
BARO DE BECLER
BEGG.
ISTA FIERI
FECIT.

(Obr. 372.). Nejvýš soška sv. Jana Křtitele.

Obr. 372. Viklantice. Křtitelnice.

Zvony.

I. Šir. 30 *cm*, vys. 23 *cm*. Relief P. Ježíše a pod ním nápis:

I K S 1710.

II. Šir. 38 *cm*, vys. 30 *cm*. Relief svatého Floriana a dobrého pastýře, pod ním:

I C S 1783.

Kol koruny akantové ozdoba pásová.

Hřbitovní kaple sv. Anny v Petrovsku. Prosté stavení, jen v západním průčelí pilastry oživené, rovněž elliptického půdorysu s věžičkou, na níž sedí cibulovitá baňka.

Vnitřek rovněž elliptický, zdobený 4 pilastry, které nesou kladí s kuplovitou klenbou. V bocích okna barokně sklenutá. Na oltáři obraz sv. Anny dobré komposice i malby. Kaple pochází z téže doby, jako farní kostel.

ZÁMEK jest v půdorysu na způsob latinského H stavěn, s pěknou mansardskou střechou šindelovou.

V zámku soška P. Marie 80 *cm* vysoká s pěknou voskovou tváří s Ježíškem; má plášť ze stříbrného brokátu. XVIII. st.

Vlčetín.

Sedláček IV. 124. Schaller XIV. 91.

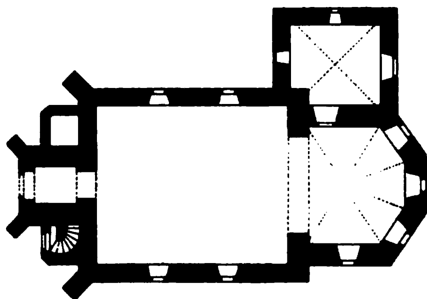
Nepatrné zbytky tvrze bývalé jsou dosud patrny. R. 1381 držel tvrz tuto Ondřej ze Zásmuk, r. 1497 přešla koupí na Václava z Vrchovišť.

Voda Libkova.

(Libconis aqua.)

Trajer XXV. 693, Sommer X. 170. Method XIV. 34.

KOSTEL zasvěcený SV. PETRU A PAVLU, založen mezi rokem 1340—1350 za Arnošta z Pardubic. Plebánie a plebán Petr uvádí se r. 1355. Fara náležela k archidiakonátu kouřimskému a k dekanátu řečickému. Za husitských válek osiřela až pak se stala podobojí, dle nápisu na křtitelnici, r. 1530. V roce 1686 a 1691 byl kostel přestavěn. R. 1719 a 1843 byl požárem zachvácen. Věž vystavěna r. 1873. Dříve byla věž dřevěná, do polovice zděná. Poslední úprava kostelní byla r. 1849 Po roce 1620 byl kostel filiálním hornocerekvického.

Obr. 373. Voda Libkova. Půdorys kostela.

Jest to orientovaná stavba z lámaného kamene, s věží v západním průčelí. Věž ze základu nově vystavěná jest moderně zgotisována. Loď obdélná s dvěma okny po každé straně segmentem sklenutými. Presbytář z pěti stran osmiúhelníka, má 4 okna segmentová. Loď při západním průčelí opřena pilíři o jednom ústupku. K severní straně přiléhá obdélná sakristie. Vchodem při západní straně se (obraz půdorysu 373.) vejde do podvěžní kobky, tvořící předsíň chrámovou, jež jest valeně klenuta. Odtud se vchází do lodi obdélné 10·2 *m* dl., 8·5 *m* šir. ploše kryté. Loď jest od presbytáře oddělena stlačeným, lomeným triumfálním obloukem bez sříznutých hran 5·2 *m* v rozpětí a 1·1 *m* v síle. Presbytář, a to tři strany osmiúhelníka, jsou konchovitě přiklenuty ku valenému klenutí zbývající části presbytáře. Jest 3·15 *m* dl., 6·25 *m* šir. Do sakristie vede vchod

s lomeným obloukem a se sříznutým ostěním. Při vchodu do lodi chrámové jest klenák, na němž jest vytesáno:

I H S
1686

kdy kostel byl přestavěn.

Hlavní i boční oltáře jsou nové.

Jednoduchý svícník barokní.

Čtyři páry svícnů cínových, 28 *cm* vysokých, prostých tvarů s letopočtem 1661.

Dva páry mosazných svícnů s trojstrannou nohou, ukončujících se v tlapky zvířecí. Stvol svícnů těchto přerušen jest talířovitým článkem. Výška 18 *cm* (poč. XVI. st.).

Křtitelnice vysoká 1·05 *m*, široká 0·55 *m*. Má tvar obráceného zvonu, který při krajích má tři hlavy jako držadla víka. Na plášti jsou přiletovány reliefy svatých a světic, 6 na počet, a dvě lví hlavy jako ucha. Stojí na třech prohnutých nohách, které v drápy ptačí končí a při plášti hlavami vousáčů vyzdobeny jsou. (Obr. 374.)

Obr. 374. Voda Libkova. Křtitelnice.

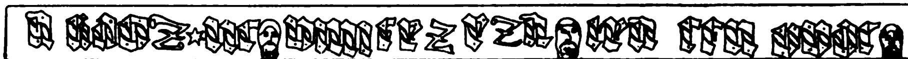
Nápis minuskulí a majuskulí:

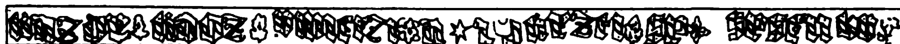
Tato krztitelnice gest delana
do libkove vodi za spravcze a
uczitele knieze Cyrina
Gedeckiho, aby se z ni ditky
krztili vodou posvatnou.
ve gmeno otce i syna i ducha svateho
podle rozkazu Kristova Leta Panie 1530.

Na nádobě vně křtitelnice jest majuskulí text sv. Marka 16, 16: Kdo uwierzi a pokrztien se bude spasen kdo neuwierzi zatracen bude. (Obr. faksimile 375.)

Gotická monstrance 50 *cm* vysoká, bronzová zlacená. Na šestilaločné noze spočívá šestiboký stvol s nodem uprostřed, který má šest výpustků, podoby čtverců na úhlopříčnu postavených. Stvol se do výše rozšiřuje. Na něm sedí skleněná cylindrová objímka pro hladkou lunellu

a jest zasazena do válcovité, fialami zdobené a prolamované obruby. Tato se stran opřena jest prolamovanými opěráčky, žabkami posetými a chrličí ve stranách zdobenými. Na základně ve stranách ozdobena jest spirálami, rovněž žabkami vyzdobenými. Nad objímkou trčí do výše šestiboký

Obr. 375. Voda Libkova. Faksimile nápisu na křitelnici.

jehlanec jako stříška, jenž ukončen jest dvojitým křížkem, později přidělaným (obr. 376.), XV. stol.

Kalich 25 *cm* vysoký, má nohu ovální vykrojovanou, nodus hruškovitý, a v malé, dobře tepané objímce sedí prohnutá kupa. Počátek XIX. stol.

V žule tesaný náhrobek:

TVTO LEZI
SHNILINA GE
DNOHO HŘISNI
KA NEGWĚTSSIHO
ORODVGTE ZA
ŽIALASTIWAV
DVSI GIEHO
VSNNUL W PANU
DNE 13 APRIL
hlava umrlčí.

Obr. 376. Voda Libkova. Gotická monstrance.

Zvony.

I. Sv. Jan Nepomucký, šir. 45 *cm*, vys. 28 *cm*. Relief P. Ježíše na kříži a sv. Jana Nepomuckého. U koruny jsou dvě akantové pásové ozdoby ve dvou řádcích.

Na kraji pláště.

LYTY . OD . JOS . HILZERA V JIHLAVĚ.

II. Sv. Václav, šir. 78 *cm*, vys. 55 *cm*. Relief P. Ježíše a sv. Václava, pod nímž jest nápis: S . WACLAW.

U koruny pásové ozdoby ve dvou řádcích.

Na okraji pláště:

TENTO ZWON JEST ZŘIZEN
NAKLADEM OSADNIKŮ LIPKOWÉ

WODV ČELISTNE A MEZNE V ROKU 1873
LYTY OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ.

III. Sv. Petr a Pavel, šir. 88 *cm*, vys. 68 *cm*. Relief P. Ježíše a sv. Petra a Pavla, pod nímž jest nápis: S. PETER A PAVEL.

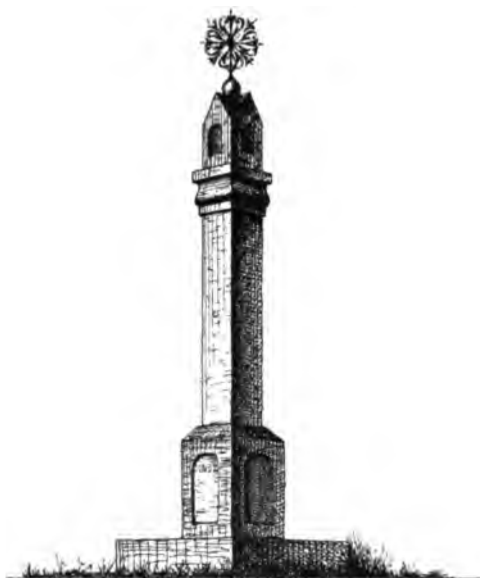
Kolem koruny ozdoby dvě pásové, složené z prohýbaných akantových listů. Na kraji pláště:

TENTO ZVON JEST ZŘIZEN NAKLADEM OSADNIKU LIPKOVE VODY ČELISTNE A MEZNE V ROKU 1873 LYTY OD JOS. HILZERA V JIHLAVĚ.

IV. Šir. 25 *cm*, vys. 18 *cm*. Zvonek tento bez nápisu a jest prost všech okras.

Blíže vesnice na cestě k Pelhřimovu jsou BOŽÍ MUKA. Čtyřboký hranol na desce čtvercové nese kapličku do 4 stran otevřenou, nahoře křížem barokním z kovaného železa opatřenou. Na dolní části je nápis:

A. 1701
TITO BO
ZI MVKI
JSAV POSTA
WENI KE
CTI S. WA
CLAWV
PATRONV
ČESKEMV. (Obr. 377.)

Obr. 377. Libkova Voda. Boží muka na cestě k Pelhřimovu.

Druhá BOŽÍ MUKA na cestě do Oustrašína mají letopočet 1662. Jest to rovněž čtyřboký hranol as 2·5 *m* vysoký na čtyřbokém podstavci spočívající, s kapličkou na temeni a železným, kovaným křížkem.

LIBKOVA VODA, ZÁMEK, jest jednopatrové, moderní stavení do pravého úhlu stavěné s frontou na západ a jih. Bezpochyby byl zámek tento na staré tvrzi vystavěn. Svědčí tomu strana severní, která má do parku náhlý sklon, tak že se zdá, že v místech těchto byly příkopy.

Vodice.

Sedláček IV. 216.

V letech 1560—1571 stávala zde tvrz, která pak sbořena a na místě této zámek r. 1638 jednopatrový vystavěn.

Původní tvrz vystavěl r. 1566 Jindřich z Hrádku.

Vyskytná (Ves-Kutná).

Schaller XIV, 79. Trajer XXV., 715. Sommer X, 152. Sedláček IV., 276; Lib. Memor. z r. 1721. Paprocký 317.

FARA se připomíná r. 1384. Od r. 1667 byla administrována do r. 1721 z Chvojnova. R. 1721 za arcibiskupa hraběte z Kuenburgů katolický farář znovu dosazen. R. 1808 patronátní právo přeneseno na magistrát pelhřimovský.

Dle pověsti zde bylo oppidum templarii a zbylá věž, dosti vzdálená od kostela, na nejvyšším bodu osady, ukazuje k tomu, dle mohutnosti zdí,

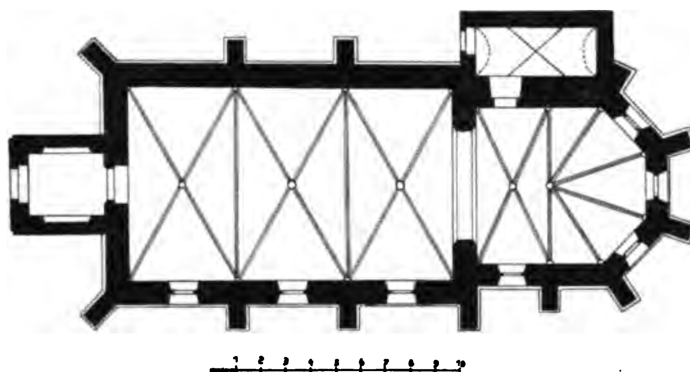

Obr. 378. Vyskytná. Pohled na kostel.

že to zbytek hradu Templářů, kteří zde prý měli residenci. Po zrušení jejich přešlo zboží toto na želivské Premonstráty. R. 1766 bylo zde kol věže kopáno a mnoho lebek a kostí, jakož i různých předmětů kovových nalezeno, jakož i zasypané schody. Dosud kol věže jsou patrny valy.

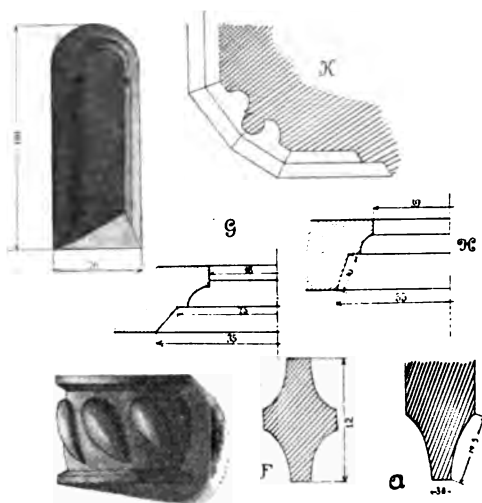
KOSTEL jest velezajímavý a zasvěcený Jménu P. Marie. Jest orientován, z lomového kamene a kvádrů stavěn a zvenčí i uvnitř skoro celý zachovalý. Založen byl Tobiášem z Bechyně, jako kostel v Řečici a Chvojnově. Jest bez veškerých vnějších ozdob, s lodí obdélnou, která jest sesílena čtyřmi pilíři o jednom ústupku. (Obr. 378.) Na jižní straně jsou tři okna goticky klenutá se skružím a sice v prvém trojlist s dvojnosem a v druhých dvou čtyrlist s dvojnosem. Na straně severní ani oken, ani opěracích pilířů není a jen rohy západního průčelí jsou opřeny. Presbytář

pak má trojboký závěr a jest rovněž opřena pilíři, o jednom ústupku. K severu přiléhá sakristie, původní románská kaplička se zbytky okna románského, později zgotisovaného, které čelí k východu. Pod oknem kamenná mensa bez profilu. Od kostela na jihozápad asi 300 *m* stojí stará

Obr. 379. Vyskytná. Půdorys kostela.

zvonice do I. patra z kamene stavěná a s ostatek dřevěná, v níž jest stolice na zvony velezajímavé konstrukce (ze XVII. stol.) umístěna a kolem prkny pobita. Jak již výše řečeno, zdá se býti zbytkem hradu Templářů.

Obr. 380. Vyskytná. Okno v sakristii. Kropenka. *A*. Profil žeber. *F*, *G*, *H*. Profil ostění oken. *K*. Profil ostění západního vchodu.

Vnitřek kostela jest nejzachovalejší ze všech kostelů v okrese pelhřimovském. (Obr. půdo- 379.) Překvapuje souladností a elegancí konstrukce a lehkostí žeber v žule tesaných. Od západu vede vchod předsíní chrámovou, v XVIII. století přistavěnou. (Viz (Obr. 380 *K*.) Vchod do kostela jest gotický, lomený, pěkně rozčleněného ostění, umístěného na trnoži, jehož plocha, sešikmená a žlábkem opatřená, provází kolem do kola celou budovu. Takový též vchod vedl i s jižní strany, který v posledních letech pro průvan byl zazděn. Loď, obdélník 13 *m* dl. a 7·7 *m* šir. ze tří travée se skládající jest goticky sklenutá se žebry (obraz 380 *A*.), ve hladkých svornících se sbíhajícími a o kuželovité konsoly se opírajícími, kteréž 4 *m* od podlahy jsou usazeny.

Presbytář 6·84 *m* dl. a 6·3 *m* šir. od lodi jest oddělena triumfálním obloukem lomeným 4·4 *m* v rozpětí, vydutého profilu. Presbytář

jest složena z jednoho travée 2·84 *m* dl. a z pěti stran pravidelného osmiúhelníka. Do ní prolomena jsou 4 goticky sklenutá okna, z nichž toliko jediné původním skružím jest opatřeno. (Obr. 380 *F*, *G*, *H*.) Veškera okna jsou 1·2 *m* široká. Při straně evangelijní (obr. 381.) jest vchod do sakristie, pravoúhlý, s goticky profilovaním ostěním s podpěrami v rozích, sešikmené hrany jsou žlábkem opatřeny. Sakristie jest valeně sklenutá s lunettami uprostřed, s vchodem od západu a s okénkem (obr. 380) při východu, se starodávnou tumbou pod tímto okénkem.

Obr. 381. Vyskytná. Vchod do sakristie.

Obr. 382. Vyskytná. Lavabo.

Oltáře vesměs nové.

Reliquiář stříbrný, nohy ovální mušlovitým ornamentem vyzdobené, nodus hruškovitý. Sv. ostatky ve stříbrném věnci na kříži svatozáří vyzdobeném a nepravými kameny posázeném.

Monstrance měděná; postříbřená i zlacená, 42 *cm* vys., má nohu ovální rozvilinami akantových listů vyzdobenou, nodus hruškovitý, astragalím vyzdobený, rovněž i melchisedech, který nesou andělé v rámci akantových rozvilin. Nejvýš Bůh Otec, dole holubice, kolem pak zlacená svatozář. Práce dovedná a slohově správná (z konce XVIII. stol.).

Lavabo barokní. (Obr. 382.) Na závěsné skříni, pěkně vyřezávané, nalézá se umývadlo a nádržka vodní, obě z hlíny modelované a zeleně polévané, pěkných tvarů (XVIII. stol.).

Cínová nádobka na svaté oleje má nápis:

WISKITNA
1767

Kristus na kříži výborně řezaný; co do proporce, do svalstva i do uložení roucha práce umělecká (XVIII. stol.).

Obr. 383. Vyskytná. Gotický svícen.

Obr. 384. Vyskytná. Kovaný kříž.

Dva gotické svícny, výšky 54 *cm* z konce XV. stol., jsou (obr. 383.) podobny kutnohorským, jen že jsou olejovým nátěrem znešvařeny.

Dva páry gotických konviček, jedny cínové a druhé skleněné s cínovými víčky, byly právě před soupisem farní správou prodány.

Dva páry barokních svícnů, 48 *cm* vysokých. Na trojdílné noze rozviliny a festony s dívčími torsy, na stonkách hlavy andílků se líbajících. Jsou velmi dovedně komponovány a úměrné.

Obr. 385. Vyskytná. Křtitelnice.

Na hřbitovní kapli se nalézal náhrobní kříž ze železa kovaný, ušlechtilých tvarů a hojných rozvilin, který se nalézá nyní na městském úřadě v Pelhřimově. (Obr. 384.)

Křtitelnice barokní spočívá na čtvercovém podstavci s nohou tvaru balustrového, korpus vyzdoben kýmou, víko listy akantovými. Nejvýše jest soška sv. Jana Křtitele Krista křtícího. Vše slušně provedeno a řezáno ve dřevě (obr. 385.).

Zvony:

I. šir. 60 *cm*, vys. 48 *cm*. Relief Ježíše Krista na kříži a pod ním P. Maria Bolestná.

U koruny mezi dvěma pásovými akantovými ozdobami se vine nápis:

GOSS MICH ANTONI PEGL IN
BVDWEIS ANNO 1764

na plášti:

LETHA PANIE 1638 SLIT GEST
TENTO ZWON KE CZTI A CHWALE
BOZŸ KOSTELU W: SWATEHO
MIKO
LASSE NAKLADEM ZADUSSŸ

II. šir. 80 *cm*, vys. 70 *cm*. Kol koruny vine se nápis minuskulí s majuskulí gotickou:

Leta bozeho tisiceho cztircsteho osm=
desateho cztorteho udielan tento zvon
k swatemu Mikulassy.

Relief sv. Mikuláše.

III. šir. 100 *cm*, vys. 80 *cm*. Kolem koruny minuskulí s majuskulí gotickou se vine nápis:

Tento · zwon · udyelan · gest · proto · aby lyde · wyedyely · kdy na slowo
se bozy - hazety magy.

Na plášti týmž písmem:

Tento zwon dyelan gest ke czty a k chwale Panu Bohu a ku przypomynany
Swatemu Purokopu 1555.

Relief sv. Prokopa a Mikuláše.

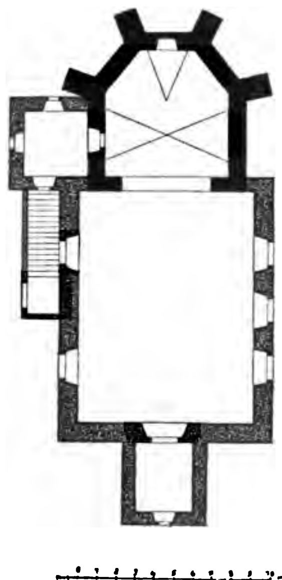

Obr. 386. Zachotín. Pohled na kostel.

Zachotín.

Trajer XXV., 717. Sommer X., 137. Schaller XIV., 83. Pam. arch. V. (1863), 16

KOSTEL byl roku 1718 pražským arcibiskupem hrabětem Ferdinandem z Kuenburgů vystavěn. R. 1721 byl filiálkou vyskytenské fary. R. 1785 lokalie, r. 1786 převzal patronát kníže arcibiskup Antonín Petr hrabě Příchovský. R. 1788 měl již vlastního faráře, 1858 povýšen za farní, 1844 obnoven. Kostel jest orientován a zasvěcen Narození P. Marie. Jest to prosté barokní stavení, skládající se z předsíně chrámové s vchodem pravoúhlým. (Obraz 386.) Předsíň kryta jest střechou ve čtyřboký jehlan vybíhající, na ní sedí osmiboká lucerna s cibulovitou báňkou. Vše šindelem kryto. Průčelí za předsíní má leseny po stranách a štít dekorovaný pilastry, jež nesou římsu u vrcholu segmentovitě vypjatou. Po stranách štítů jsou renaissanční jehlance ze žuly tesané. Loď obdélná 12·2 *m* dl. a 9·15 *m* šir. má po 2 oknech s každé strany. (Obr. půd. 387.)

Obr. 387. Zachotín. Půdorys kostela.

Presbytář má travée a tříosminový závěr a jest 6·7 *m* dl. a 6·5 *m* šir. Rohy presbytáře opřeny jsou mohutnými pilíři o 2 ústupcích. Na presbytáři jest sanktusová věžička ladné formy.

Předsíň chrámová i loď jsou ploše kryty.

Vítězný oblouk půlkruhový. Presbytář sklenuta bez žeber.

Nádoba cínová na sv. oleje z r. 1788 se značkou:

SACHODIN.

Křtitelnice ve dřevě řezaná, polychromovaná, má na noze astragalí, na nodu ornament tvaru mušlového. Objímka též přeplněna mušlovým ornamentem (XVIII. st.). Uvnitř cínový kotlík s nápisem:

V. P. R
PTOBZINA
IGLAV
1725

Kde nyní škola stojí, stávala kaple sv. Kateřiny. (Vlasák, Pam. arch. V. 16.)

Zdešov.

KAPLE, zasvěcená Nanebevzetí P. Marie, byla v XVIII. stol. hraběnkou Šternbergovou postavena. Kaple jest orientována, lodi pravoúhlé s presbytáří polygonální o 1·4 *m* od lodi ustupující.

Nad průčelím sedí věžička osmiboká s bání cibulovitou. Při severu a západu pravoúhlý vchod.

Po stranách výklenky pro křížovou cestu.

Uvnitř na oltáři nalézá se obraz Nanebevzetí P. Marie slušně od *Steinhausera* r. 1834 malovaný.

Dva ornáty z XVIII. stol., z nichž prvý, má na zelené atlasové půdě applikaci ornamentální lidového vzoru, dobře komponovaného a stříbrnými nitkami konturovaného.

Druhý ornát jest na kanavě vyšíván pestrou vlnou se vzorem XVIII. stol. Oba jsou dary hraběnky Šternbergové.

Zhoř.

Trajer XXIV., 689. Schaller IV., 57. Sommer X., 193. Pamětní kniha farní z roku 1759.

Připomíná se ve XIV. stol., jako farní 1759, byl administrován z Pacova Karmelitány a jimi zde fara založena znova.

Z původního kostela nezbylo ničeho. Byltě celý v XVII. stol. přestavěn, jen presbytář zbyla a to jen v půdorysu; neboť r. 1505 ji Pavel Malovec počal přestavovati. Zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie, jest orientován, úplně prostý, s pravoúhlými vchody v západním a jižním průčelí a 3 segmentovými okny s obou stran. Na jih přistavěna sakristie pravoúhlá s gotickým pravoúhlým ostěněným okénkem. V ose kostela 8 *m*

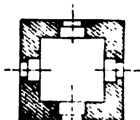
na východ postavena zvonice čtyřboká s vchodem půlkruhovitě sklenutým, se 4 okny, 3·5 *m* v světlosti měřící.

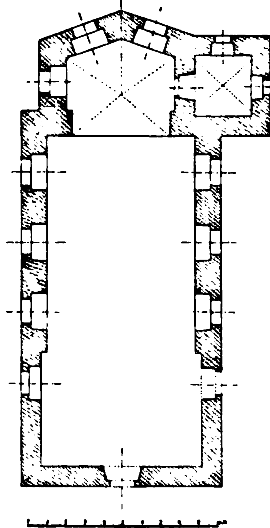
Presbytář ustupuje od lodi o 90 *cm*.

Vnitřek jest prostý, 17·5 *m* dl. a 7·9 *m* šir., ploše krytý. Triumfální oblouk půlkruhovitý jest 5·20 *m* rozpjatý a 1·40 *m* široký.

Presbytář jest třemi nepravidelnými stranami zakončena a jest 5·15 *m* hluboká a 5·75 *m* šir. (Obr. 388.) Jest křížem sklenuta s lunettami v závěru a s 2 segmentovými okny.

Do lodi prolomen s jižní a západní strany pravoúhlý vchod.

Obr. 388. Zhoř. Půdorys kostela.

Při dveřích s jižní strany umístěn jest zbytek křtitelnice staré, v žule tesané o 16 stranách hranolu, který 20 *cm* od dola v polokouli přechází. Celá jest 48 *cm* vysoká. (Obr. 389.)

Věčná lampa empirová, dobré tepané práce.

Barokní svícník 2 *m* vysoký, téhož vzoru jako v Pacově.

Obr. 389. Zhoř. Křtitelnice.

Hlavní oltář z roku 1782 sloupové architektury, slabé práce. Uprostřed socha Panny Marie Ježíška držící, 1·2 *m* vys., v bohaté roucho oděná.

Odložená rouška se sochy Panny Marie jest na růžovém atlasu pošita šupinami rybími seřazenými ve květy a kvítky s rozvilinami. Středy kvítků šmelcem vyšity. Velmi vkusná práce a dobré komposice. Konec XVIII. stol.

Kostelní náčiní z XVIII. stol., nevalné ceny.

Zvony.

I. Zasvěcený sv. Petru, má v reliefu téhož světce, v pravé knihu a v levé klíče držícího. Vys. 60 *cm*, šir. 75 *cm*.

Má na plášti nápis minuskulí gotickou:

MCCCC octavo per Magistrum Bartholomeum in nova civitate Pragen.

II. Zasvěcený sv. Janu Nepom., 60 *cm* vys., 75 *cm* šir., má v reliefu téhož světce a nápis:

JOHANN VENZL KÜHNER GOSS MICH IN DER K. STADT PRAG 1720.

Žirovnice.

Trajer XIV. 400. — Sommer XIV. 92. — Schaller XIV. 91. — Sedláček IV. 112—120. — Pam. Arch. VII. (1868) 600. Žirovnice, hrad v Táborsku. Napsal J. Soukup a E. Šittler. Separátní otisk z Památek archaeolog. Roč. XIX. seš. VII. a VIII.

KOSTEL, zasvěcený sv. Filipu a Jakubu, jest rovněž tak starého založení, jako hrad. Obnoven byl r. 1713. Stál na témže místě jako dnešní. Dřevěná, velká věž stála opodál. Kolem kostela býval hřbitov. Utrpěl velice za švédských válek a přestal býti farní. Od r. 1646 byl filiální při kostele počáteckém. Teprve r. 1729 obdržel právo farní. Nynější kostel, z posledních let, vystavěl stavitel *Valser* z Čížkova.

Kostel jest orientován a moderní gotikou stavěn.

Gotická křtitelnice vys. 58 *cm*, šir. 74 *cm*, jediný zbytek ze starého kostela, stojí při triumfalním oblouku na levé straně. Jest v žule tesaná, má podobu osmibokého komolého jehlance na úzké osmiboké desce spočívajícího. U Božího hrobu po pravé straně umístěna Pietà velmi jemné a vkusné řezby (konec XVII. stol.).

Zvony:

I. Sv. Filip a Jakub šir. 80 *cm*, vys. 60 *cm*. U koruny akantová pásová ozdoba, nad ní jiná z amorettů, kteří drží v rukou různé hudební nástroje. Na plášti relief sv. Filipa a Jakuba a pod nimi znak města. Uprostřed nápis:

ERB — MIES — TECZKAV — ZIEROOWNICZE 1638
LETHA 1638 SLIT GEST TENTO
ZVON KE CTI A CHWÁLE PBRASŠ. (SIC!)
FILLIPA A JAKUBA NAKLADEM MIES
TISA OSADKI ZIEROWNICZKE ZA
PFARARZE KNIEZE VITA LAUTKOW
SKEHO P. GIRZIKA MÍLLERA PISARZE
ZIEROWNICKEHO A TOMASSE BOLFA
PRIMASA.

II. Sv. Jan Nepomucký, šir. 87 *cm*, vys. 71 *cm*. Má relief sv. Jana Nepom. a dvě akantové ozdoby kol koruny.

Uprostřed znak zvonaře a pod ním letopočet 1804.

III. Nejsv. Trojice, šir. 78 *cm*, vys. 48 *cm*. Uprostřed relief P. Ježíše na kříži a pod křížem Matka a sv. Jan. Dále relief nejsv. Trojice.

Pak nápis:

TENTO ZWON PRZELITY GEST LETA PANIE 1743 OD F. CIRSIKA ROLLERA
ZWONARZE BUDIEGOWCZKEHO ZA CZASU P. JOSEPHA RADNICZKEHO
FARARZE ZIROWNICZKEHO TEZ — SPRAWCY MIESTY

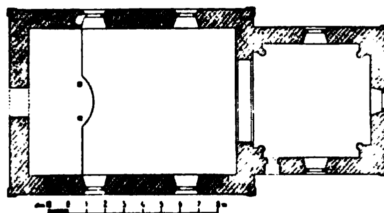
S NAKLADEM — S A : P. JOSEPHA SMRCZKY STARSSYHO OBECZNIHO OBCZE.

Před zámkem nalézá se špýchar, jehož hlavní vchod jest vyzdoben znakem hr. Šternberků.

Opodál v parku stojí sloup s toskánskou hlavicí na podstavci; na něm socha P. Marie dobré práce. Vše jest dosti jemně v žule tesáno. Na podstavci nápis ANNO 1777. Sochu tuto dala postaviti hraběnka Marie Anna ze Šternberka.

Pod zámkem směrem západním stojí SOCHA SV. JANA NEPOM., slabé práce (XVIII. stol.).

HŘBITOVNÍ KOSTELÍK SVATÉHO JÍLJÍ.

Obr. 390. Žirovnice. Půdorys kostelíka sv. Jiljí.

Byl vystavěn za Vencelíků z Vrchovišť, kteří v něm byli pohřbíváni. R. 1605 dal tehdejší farář podobojí Jindřich Vencelík různými hanopisy proti katolíkům zdi kostelní popsati a proto byl kostelík po bělohorské bitvě spálen a zničen. Později byl zrestaurován a darován od hraběte Paradisa hraběti Fr. Leop. ze Šternberka. Kostel jest orientovaný s ustupující pravoúhlou presbytáří, která jediná zbyla z původní stavby gotické. Osvětlen jest dvěma okny, půlkruhovitě sklenutými v bocích lodi a třemi v presbytáři. V západním průčelí vchod půlkruhovitě sklenutý a nad ním kruhovité okno (obr. půdorysu 390.).

Vnitřek jest prostý, obdélný, 11·1 *m* dl., 7·86 *m* šir., ploše krytý. Oblouk triumfový jest půlkruhovitý, 4·4 *m* v rozpětí a 0·9 *m* síly. Presbytář pravoúhlá, čtverečná o straně 6·2 *m*, rovněž ploše krytá, má v rozích zbytky přípor z původní stavby Vencelíků. Sokl osmiboký 65 *cm* vysoký, na něm do výše 2 *m* hranol osmiboký, kde jest useknut. Patrně po požáru roz-

Obr. 391. Žirovnice. Faksimile zvonové legendy.

metáno i presbyterium. Hlavní oltář má původní goticky profilovanou tumbu. Ve vížce zavěšen jest zvon šir. 30 *cm*, vys. 22 *cm*.

U koruny jest nápis:

VROZENEMV PANV A PANV GEHO MYLOSTY M° Ɔ°XXXX°V°.

(Faksimile obr. 391.)

V podlaze chrámové jsou následující náhrobky v žule tesané; mnohé skoro nečitelné.

I.

Psán gotickou minuskulí. Uprostřed znak v ellipse, muže s rukama na břiše složenýma představující.

Letha Panie 1505
w nedieli smrtedlnou urozeny a stateczny
rytyrz Mikulass Kunz z Borbu. — —
Pan Buh nad dussy geho se smylowaty racz.

II.

Letha Panie 1555 umrzela Urozena Panny
Alinchie Wentzelykowa z Wrchwisst a s
Archandely Bozimi tuto Pochowana gest
gegysto dussy Pan Buh milostiw beyti
racz.

III.

Letha 1571 .... Przed Hromnitzemi Umrzel
Urozeny Pan Girzik Wenzelyk z Wrchowisst
i smilug se Pan Buh.

IV.

Uprostřed pod triumf. obloukem jest veliký náhrobník ze dvou dílů složený, na způsob vrat, která jsou sponou uzavřena, a na každé půli znak Vencelíků z Vrchovišť. Jest v žule tesaný.

V.

Nad ním jiný, na němž do kamene vytesán rytíř v životní velikosti v brnění, v pravici meč třímající a v levici helmici.

VI.

Letha 1551 v auterý masopustni umrzel Urozený
a Stateczny Rytyrz Pan Waclaw Wencelyk z Wrchowisst
a s archandiely Bozymi tuto pochowan gest
gehozto dussy Pan Buch milostiw beyti racz.

VII.

Letha Panie 1561 umrzel Urozeny Pan Starssy
Wencelyk z Wrchowisst a na diwczych kopach
smylug se Pan Buh.

VIII.

Letha Panie 1559 v pondiely po nowem letie
Umrzela Urozena Pany Anna . . . .
. . . . a tuto pochowana gest
Pan Buch milostiw beyty racz.

IX.

Na stěnách presbytáře s obou stran zasazeny jsou desky z černého mramoru, na nich jest zlatým gravírovaným písmem napsáno:

Adamus
S. R. I. Com. a Sternberg

C. R. camerarius natus Pragae
die IV. Jun. A° MDCCLI
Windobonae die VI. Jan. A° MDCCCXI
fato perfundus.
Infirmus corpore
virtute potens
Grata soror Aloysia S. R. I.
Com. a Sternberg dilecto fratri posuit.

X.

Adam Graf Sternberg
k. k. Kammerer Geheimer
Rath und Landmarschal
in Böhmen geboren den 20ten
Julij 1711 gestorben den 19ten
September 1789.
Adam hrabě z Sternbergka
Cizsařski králowsky
komorný pan tegna Rada a
Marssal zemský v Czechách,
narozen dne 20tého Czerwence
1711 — umrzel dne 19tého zaří 1789.
Theuere Hüllen
dort
Ruhet sanft bis

Mariana Gräfin Sternberg
geborene Gräfin Vílczek
Sternkreuzordens dame
geboren den 20ten Julij 1763
gestorben den 16ten Julij 1807.
Maryana Hrabenka z
Sternberkova, rozena
Hrabenka Vlčkova
Panij rádu zvězdnýho
křize, narozena dne 20tého
Czerwence 1763, umrzela
dne 16tého Czerwence 1807.
die der Stein
deckt
Gott euch weckt

Adolf Graf von Sternberg
Geboren den 29ten Now. 1805
Gestorben den 4ten May. 1806.

ZÁMEK. Tento zámek prodělal čtyři stavební periody. Kdy vznikl, známo není. Prvým známým držitelem byl Oldřich z Hradce r. 1358. Za něho a snad i jeho potomků stavěn hrad vlastní. R. 1393 koupil zboží Žirovnické Kamarét z Lukavce, který přijal jméno ze Žirovnice a stal se tak zakladatelem vladyků ze Žirovnice. Za něho hrad dostavěn a hradbami na západ, východ zpevněn a k městu, kde hrad s plošinou souvisel, hlubokým příkopem obehnán.

R. 1485 koupil Žirovnici Vencelík z Vrchovišť za 1500 kop grošů českých. Pocházel z rodiny havířské z Hory Kutné a byl se Smíšky r. 1492 císařem Fridrichem III. pošlechtěn. Za Vencelíka vystavěn palác jižní do dvou pater s domácí kaplí, kde se památné fresky nalézají. Trakt západní a východní při hradbách dostavěn, tak že dvůr do trojúhelníka uzavřen. Hradby v předhradí k hlásce vedoucí opraveny a zpevněny. V tu dobu byla i zde brána se zvoditým mostem vedle arkýře nynějšího.

Petr Vencelík z Vrchovišť zadlužil statek a po jeho smrti prodán r. 1544 Albrechtu z Guttenštejna. Tento zpevnil hrad v předhradí baštou

kruhovitou na západ a čtyřbokou na východ směrem k rybníku. Při hradbách vystavěl nové budovy pro čeleď a úřednictvo a bránu se zvoditým mostem.

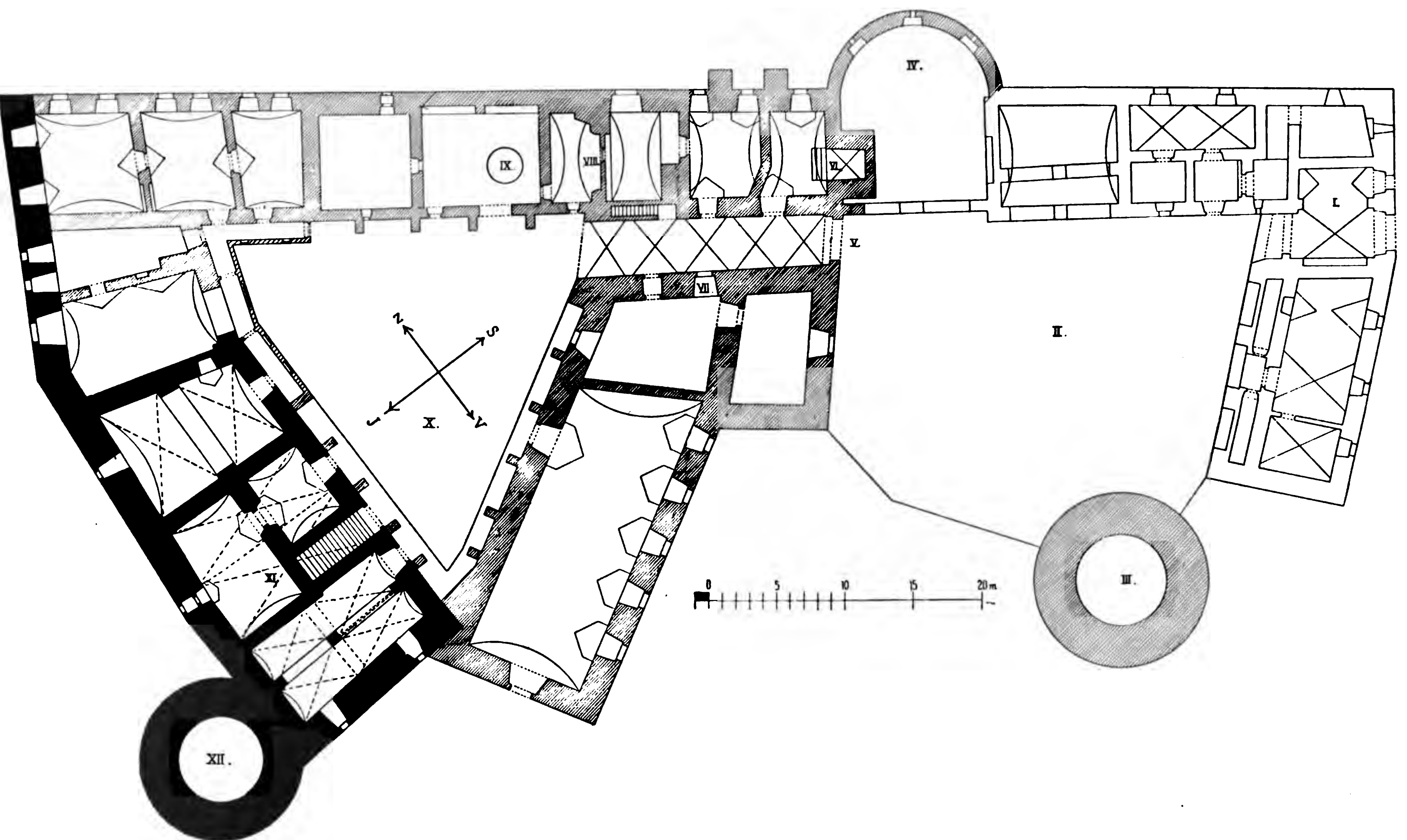
R. 1564 přešla Žirovnice na pány z Hradce, jak dosud sgrafittovaná omítka svědčí. R. 1614 přešel hrad na Slavaty a v tu dobu opět mnoho přestavováno a zámek na líci červenou rustikou opatřen.

Obr. 392. Žirovnice. Pohled na zámek.

Dědictvím přešla Žirovnice na Adolfa Vratislava ze Šternberka r. 1662 a tento také dal ihned zámek dle svého vkusu opraviti. Do této periody stavební spadá přistavění pokojů v traktu západním a domácí kaple. Tento rod jest dosud v držení Žirovnice.

Nad skalnatým úbočím směrem od jihu k severu, nad rybníkem, vypíná se zámek o třech (obr. 392.) frontách. Jižní fronta hladká s řadou moderních oken v prvém patře i v přízemí. Na straně jihovýchodní v přízemí střílnovitá okénka. Zde též přiléhá věž do dvou pater kulatá a

Obr. 393. Žirovnice. Půdorys zámku.

v III. patře mnohoúhelná, střechou mansardskou krytá. Od této věže na jih táhne se kamenná hradba, dosud zachovalá. Nad ní jsou v prvém patře věže okénka střílnovitá s gotickým kamenným obložením. V II. a III. patře věže jsou okna obdélná s kamenným ostěním, pozdně gotickým.

Západní trakt jest bez výzdoby, rovněž s moderními okny a jest hned při kraji u kruhovité bašty dvěma silnými opěráky vzepřen. Odtud směrem k městu, prostírá se mohutná, kruhovitá bašta z lámaného kamene stavěná se třemi střílnovitými okénky s kamenným obložením.

Severní trakt bývalého předhradí jest prostý a souvisí s hláskou třípatrovou, se vchodem ve výši prvého patra, do půlkruhu sklenutým, z ka-

Obr. 394. Žirovnice. (Vjezd do zámku a fortna.)

mene tesaným, zazděným, který z hradeb sem vedl. Hláska jest s palácem nejstarší část hradu. Hradby na stranu východní tvořily baštu čtyřbokou.

Zde za držení Slavatů prolomena brána (viz půdorys, obr. 393., I.), z kvádrů stavěná a most zvoditý odstraněn a zděným nahrazen. Vedle brány byla i fortna, rovněž půlkruhovitě sklenutá, s tesaným obložením, Mezi branou a fortnou jest ve výši 2 metrů kaplička, do zdi zapuštěná, která má goticky profilované ostění, do oslího hřbetu přecházející. Spodní římsa vyzdobena liliemi. Jest to zbytek stavby z doby (obr. 394.) Guttenštejnů. Brána uvnitř křížově sklenuta.

Obr. 395. Žirovnice. (První nádvoří s arkýřem gotickým a okny goticky profilovanými.)

Prvý dvůr jest nepravidelný čtyřúhelník s hláskou (půdorys II., III.) v boku, která má záchodové krákorce a i krákorce na ochoz. Nad krákorci jsou čtyři pravoúhlá okénka ze žuly tesaná s gotickým ostěním. Bývala kryta cibulovitou bání, avšak v posledních letech báň snesena. Ku pravé straně dvora přiléhá zmíněná půlkruhovitá bašta, která nemá stropu. (IV.)

První dvůr od druhého oddělen jest opět branou půlkruhovitě sklenutou, nad níž okno (obr. 393., půdorys IV., V.), pozdně gotické, mělké profilace. Na levo od brány opět okno s gotickou profilací v žule tesané, pravoúhlé se dvěma štítky ve žlábku v nad- i v podokenní římse. Z líce zdi prohlédá sgraffitová rustika.

Obr. 396. Žirovnice. Ostění okénka vrátného.

Ku pravé straně brány přiléhá arkýř se dvěma okny gotické profilace. Zde kol tohoto průčelí a arkýře táhl se příkop hluboký, dnes zavezený, jak tomu sám arkýř svědčí. Tento arkýř spočívá na dvou krákorcích goticky profilovaných a jen 1 *m* od země vzdálených. Tyto krákorce mají na líci po štítku. Na nich spočívá příčné kamenné břevno se šikmo seříznutou hranou a na líci má čtyři prázdné štítky vytesané. (Pohled na arkýř obr. 395.) Na břevnu vyčnívá výstupek s oknem profilovaným, téhož profilu, jako ve dvoře.

Obr. 397. Žirovnice. Rokoková kamna ze zámku.

Pod arkýřem jest sklep goticky křížovou klenbou sklenutý a to bez žeber. (VI.)

Brána uvnitř jest valeně sklenutá s kápěmi. Po levé straně okénko vrátného, goticky profilované. (Obr. 396.) (VII.) Vejdouce po schodech do prvého patra, vidíme v předsíni dvéře s kamenným ostěním, goticky profilovaným. Zde vstoupíme do bývalé zámecké kaple, za Šternberků užívané. Jest to místnost ploše krytá s malbami z XVIII. stol. (Půdorys 393. VI.) Z gotického arkýře upravena presbytář pravoúhlá ploše sklenutá, s lunettami při oknech. V lodi nalézají se dvě sošky svatých, uložením roucha a postojem na XVI. stol. upomínající. Západní trakt směrem k jihu má pokoje ploše kryté a dosud jsou čalouny i kamna polévaná z XVIII. st. zde zachovány, jinak jsou pokoje prázdné.

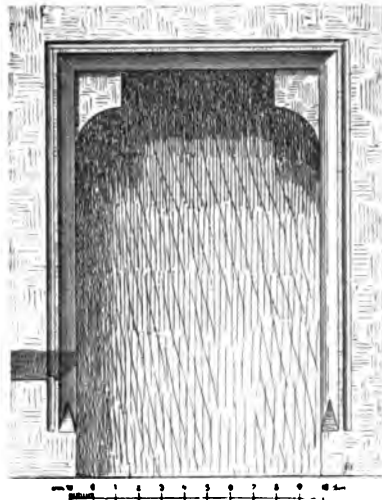
Kamna z doby rokoka a empiru jsou dobře koncipována a hojně ornamentem vyzdobena (obr. 397.).

V druhém dvoře (půdorys X., XII.) jsou místnosti na straně levé, tedy severovýchodně, proměněny v stáje a kůlny a to za Šternberků.

Jižní strana chová v sobě bývalý starý palác. Místnosti sklepní jsou valeně sklenuty a profilu parabolického. První místnost na východ má střílnovitá okénka se žulovým ostěním, druhá vedle ní rovněž tak klenutá má vchod pravoúhlý s pozdně gotickou profilací (obr. 398., v půdorysu XI.). Okno na jih skorem románskému oknu se podobá. Ostatní místnosti v tomto traktu i obytní jsou rovněž valeně sklenuty a jdou až do úhlu směrem k severu. (Viz půdorys obr. 393.)

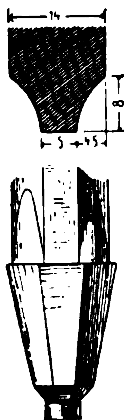
Z přízemku do prvého patra dostaneme se po schodech, které byly asi za Slavatů sem proraženy. Tato místnost, dříve pokoj, nyní předsíň, jest goticky sklenuta ve dvě pole. Dále na západ opět podobné dvě místnosti, nyní byt hospodářského úředníka.

Na východ prostírá se hradní kaple, do které se vstupovalo za Vencelíků vchodem, kde jsou nyní schody. Kaple jest sklenutá ve dvě travée, která jsou oddělena žebrem v žule tesaným, jednoduše profilovaným (obr. 399.) a v elliptický oblouk sklenutým. Toto žebro spočívá na konsolách tvaru obráceného osmibokého jehlanu. Obě pole jsou goticky sklenuta, bez žeber (půdorys kaple obr. 400.). Jedna z konsol a sice jižní spočívá na pilíři kamenném, v osm boků otesaném, který jest zapuštěn do přední zdi a jehož větší část v druhé místnosti patrna jest. Celá kaple jest vyzdobena malbami nástěnnými z r. 1490. Na východ této kaple okno s gotickou profilací na venek, avšak později nahoře segmentem sklenuté.

Obr. 398. Žirovnice. Ostění vchodu do sklepa.

Za kaplí směrem jižním místnost rovněž na 2 pole rozdělená, taktéž goticky bez žeber zaklenutá, bývalá to mučírna. Z ní vede do věže vchod s kamenným obložením, půlkruhovitě sklenutý s podpěrami. (Obr. 401.) Věž jest valeně sklenuta a má v prvém patře 4 okna (půdorys XII.), jež jsou sklenuta půlkruhovitě s kamenným obložením. V podlaze jest čtvercový otvor, kam se těžcí vězňové spouštěli, aby hladem byli mořeni. Tato místnost jest valeně sklenuta a užívalo se jí v XVII. st. za vězení. Rovněž i hořejší místnosti, která jest celá jmény vězňů popsána.

Obr. 399. Žirovnice. Konsole a profil žeber v kapli.

Po schodech se přijde do druhého bývalého patra, nyní půdy. Toto patro bylo za Šternberků sneseno až na 1·2 *m*. Dosud ve štítu při oknech a na stranu jižní i východní spatřiti lze sedátka okenní s kamennými plotnami na zpodu sešikmenými. Kolem na omítce zbytky gotické pásové ozdoby z rozvilin provedených v barvě měděnkové s ráznými černými obrysy. Zde nalézala se hodovní síň za časů p. Vencelíků. Bylyť asi i stěny příležitostnými malbami vyzdobeny. Vše padlo neznalosti ceny maleb za obět.

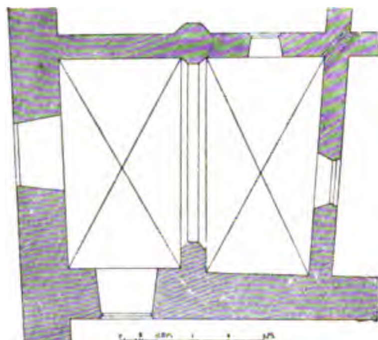
Hodovní síň jest 25 *m* dlouhá a 15 *m* široká a jest po délce kaple a soudní síně o stupeň zdvižena.

Odtud vede vchod do druhého patra věže, goticky profilovaný s vodorovným nadpražím.

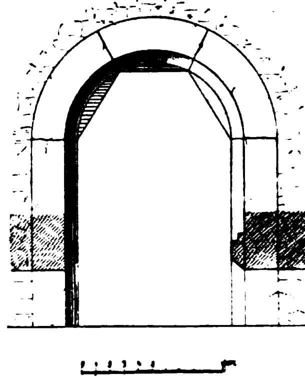
Bývalať věž celým otvorem do sálu hodovního otevřena, jak na trhlinách zdí jest patrno a byl otvor tento později zazděn.

Vnitřek věžní kobky činí velice milý dojem. Tvoří nepravidelný sedmiúhelník s delší stranou ku paláci. Na venek jeví se též sedmiúhelně. Sedm

žeber, lehké profilace (obr. 402.), sbíhá se ve hladkém svorníku, mimo střed místnosti pošinutém. Žebra spočívají na konsolách, různých tvarů, ve výši 1·35 *m* (obr. 402.). Pod bílou omítkou lze stopy maleb staršího původu zříti. Jsou v šedé barvě prováděny

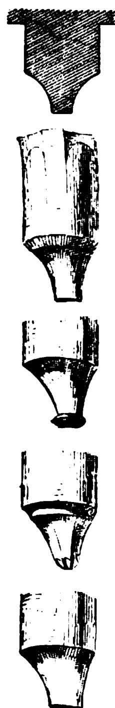

Obr. 400. Žirovnice. Půdorys kaple.

Obr. 401. Žirovnice. Vchod do věže.

se silnými konturami. Co představují, nelze poznati, neboť jsou silně porušeny. Do této místnosti prolomena jsou 3 okna s pravoúhlým kamenným ostěním, na hranách venkovních sříznutým. Dovnitř jsou segmentovitě sklenuta. Mají dosud kamenné sedačky.

Obr. 402. Žirovnice. Profil žeber a konsole ve věži.

V místnosti soudní vedle kaple leží cimbál sňatý s bývalé hlásky s hodinami a střechou. Je široký 60 *cm*, vysoký 34 *cm* a má následující nápis:

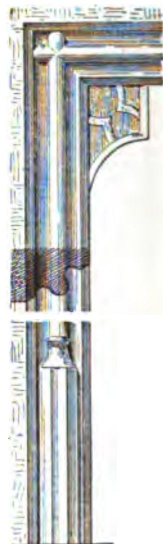
DVRCH - HEISSE - FEIERSCLVT - BIN - ICH
GEFLOSSEN - NICOLAUS LÖW - V. L. B. HAT MICH
GEGOSSEN.

U koruny akantová ozdoba. Uprostřed znak Šternberků a pod ním letopočet:

1700.

Ve traktu východním v přízemí černá kuchyně (půdorys VIII.), valeně sklenutá, jest oddělena od vedlejší komory obloukem triumfálním z tesaného kamene stavěným a asi 9 *m* vysokým, 1·5 *m* mocným, bez profilace. Sklenut jest skoro půlkruhovitým obloukem. Zdá se, že to byl vchod do schodiště a odděloval předsíň od něho. Na půdě patrný jest tambour, dnes již s velké části snesený, který v době Guttenštejnských tvořil světlík.

Z černé kuchyně vede vchod pravoúhlý s gotickým ostěním s dvěma příporami po stranách (obr. 403.) do vedlejší místnosti, kde se hluboká studna nalézá. (Půdorys IX.)

Obr. 403. Žirovnice. Ostění vchodu do černé kuchyně.

KAPLE HRADNÍ byla na můj návrh a za dohledu dp. Ed. Šittlera, faráře na Žižkově,

svědomitě, a pokud možno bylo, malby pokojové z XVIII. stol. zbavena a tu odhaleny malby staré na všech čtyřech stěnách a na stropě.

Obr. 404. Žirovnice. Ukřižování Krista a sv. Vavřinec.

Na východní straně dělí okno stěnu na dvě plochy a ty jsou vyzdobeny následovně: Část levá má šíři 75 *cm* a jsou zde dva obrazy nad sebou. Od podlahy 2·4 *m* jest kříž prázdný s dvěma lotry po boku. Tito jsou na kříž provazem přivázáni. Ve středu Kristovo tělo není namalováno,

protože asi sem křížek věšen býval. Pod křížem s jedné strany namalována jest Matka Boží se sv. Janem. Stojí po straně pravé v tunice modré a zahalena rouchem bílým, ruce má sepjaty. Sv. Jan, v zelenavé suknici s červeným pláštěm, shlíží ke kříži a má ruce zalomené. V pozadí skály a na nebi červánky.

Pod P. Marií klečí postava v šedozeleném úboru s černým spodním rouchem. Nad touto postavou blánka bílá nepopsaná. Snad to byl donátor vymalován. Nad postavou touto sv. Vavřinec (obr. 404.).

Obr. 405. Žirovnice. Obraz sv. Augustina.

Druhý obraz až ke klenbě se prostírající znázorňuje Krista v zahradě Getsemanské: apoštolé spící na skalách a sv. Petr stojí podepřen a klímá. Nad ním se vznáší anděl.

Na straně pravé u okna vymalován jest očistec jako rozštěpená skála a v ní spousta nahých těl, skreslených, ožehováných plamennými jazyky, na způsob kosatce namalovanými.

Pod tímto obrazem prostírá se namalovaný koberec, as v šíři 1 *m* vzoru granátového jablka. Půda jest žlutá, až oranžová, květy olivově zelené a oranžové, kontury silné a markantně vyjádřené. Obruba tato jest výborně komponována.

Stěna jižní rozdělena dvěma klenbovými poli na dvě velké malebné plochy. První u okna se nejlépe uchovala co do barvy. Veškeré postavy jsou v plné barvě i světle provedeny, obličeje s velkou něhou malovány. Zejména přechodní tony z pleťoví do stínu jsou delikátně podány a to tak, že činí dojem kreseb pastellových.

Obraz tento představuje klanění P. Marii. P. Maria stojí majestátně v klidném postoji, v zlatohlavovém rouše, vzoru granátového a v plášti, na půlměsíci a má hlavu k Ježíškovi lehce nakloněnu. Pravou rukou drží dítko nahé, tělem ve stranu otočené směrem k nějakému biskupovi. Kol hlavy Madonny jest gloriola zlatá a nad ní letopočet 1890 vyzlacený. Na pravo od Madonny stojí zmíněný sv. biskup, vedle něho sv. Tomáš apoštol s hlavou nekrytou. Po levici Madonny sv. Václav s praporcem v pravici a se štítem s černou orlicí v levici. Oděn jest v žluté brnění s pláštěm červeným, žlutozeleně podšitým. Má na hlavě mitru a krátký černý plnovous. Vedle něho sv. Ondřej v růžové tunice s olivovězeleným pláštěm. Hlavu

se rozpjatými křídly dotýkají a drží koberec, téhož vzoru, jak prve popsáno. (Tab. II)

V druhém poli klenbovém nade dveřmi až ke klenbě prostírá se obraz klanění sv. Tří králů. Uprostřed sedí Madonna pod chaloupkou, došky krytou, na prostém trůně. Za chaloupkou ozubená zeď, přes niž hledí postava jakási. Na pravé straně vůl a osel. Madonna, v rouchu modrém, drží

Obr. 408. Žirovnice. Malby světic ve výsečích.
Obraz sv. Doroty. Obraz sv. Anežky Římské.

Ježíška na klíně neoděného, ke skřínce se zlatem nachýleného, kterou mu jeden z tří králů nabízí. Tento oděn v roucho cinobrově červené s podšívkou žlutozelenou. Hlavu má lysou a tvář vousem obrostlou. Druhý král přináší kadidlo a v levé ruce korunu turbanovitě ovinutou. Za ním stojí třetí, tváře černé, se žlutým turbanem. Komposice tohoto obrazu jest scelená a ničím nerušená.

Pod obrazem opět pás andělů a koberec. (Tab. III.)

Celá stěna západní rozdělena jest dveřmi na dva díly. Dosud jest patrný gotický pásový ornament, kol dveří namalovaný.

Obraz nade dveřmi, až do klenby se prostírající, znázorňuje poslední soud (Tab. IV.).

Kristus sedí na dvojnásobné duze v plášti červeném, zeleně podšitém, obnažen a opírá se nohama o zeměkouli. U hlavy Kristovy s obou stran troubí andělé na pazouny. Po pravici Kristově P. Maria a po levici sv. Jan Křt., oba ruce drží sepjaté. Zde jsou barvy oprchalé a jen rázné

Obr. 409. Žirovnice. Sv. Markéta a sv. Apolena.

obrysy prokukují. V dolní partii jest znázorněn vlastní soud. Na pravici dav lidí nahých, skreslených, jež Kristus pravicí do nebe zve, a sv. Petr chystá se jim otevříti. Na levici zástup zatracenců, kteří jsouce zataženi provazem, jsou ďáblem taženi do pekel, která jsou jako skála rozeklaná znázorněna. Z malých okének vylétají diblíci. Komposice jest velmi pohnutá a bohatá postavami. Kde však tělo nahé se vyskytuje, tu umění kreslířské malíře opustilo.

Pod soudem po levé straně jest pruh 98 *cm* šir., na němž dva obrazy vedle sebe jsou vymalovány. V prvém postavy čtyř světců, kteří mají nad hlavami blánky s nápisem. Jsou to sv. Linhart, sv. Štěpán a u druhých dvou nápis jest nečitelný (Tab. V.). Druhý obraz vyličuje stětí sv. Jana.

Světec, vousatý, s dlouhými vlasy, klečí s rukama sepjatýma. Za ním kat v těsných kožených nohavicích s napřaženým mečem. Za ním skupina mužů, z domu vycházejících, s Herodesem v čele. Proti nim pak dcera Herodianina, provázena dvěma dívkama, mísku v rukou drží a na hlavu sv. Jana čeká. V pozadí krajina. Pod tímto obrazem opět týž koberec. (Tab. V.)

Na pravo ode dveří namalována jest skupina čtyř světic, z nichž zřetelna jest pouze sv. Kateřina a sv. Barbora. Druhé dvě postavy zničeny

Obr. 410. Žirovnice. Sv. Ludmila a sv. Hedvika.

omítkou. Tento pás pokračuje a jest na něm sv. Erazim v rouše biskupském patrný.

Severní pole malebné zničeno jest kamny, která zde přistavěna byla. Byli zde zobrazeni svatí a tu a onde jen část těl a hlav prokukuje, jako sv. Jan, sv. Jiljí, sv. Krištof a sv. Tadeáš. Na téže straně u vchodu do kaple jest po obou stranách namalováno Zvěstování P. Marie. Na levo, hledíce ke vchodu, klečí P. Maria na klekátku v rouše modrém, šedě odstínovaném a červeně podšitém. (Obr. 411.) Kol ramen pláštík zelenavý s rudou podšívkou. Kol jemně malovaného obličeje vlní se světlý vlas až na ramena. Madonna má ruce sepjaté.

Obr. 411. Žirovnice. Obraz P. Marie.

Obr. 412. Žirovnice. Obraz anděla.

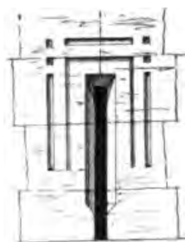
Na straně pravé anděl v dlouhé žluté říze, pěkného uložení záhybů, pravou, pozdviženou rukou na blánku, dvakrát stočenou, ukazující. Na této jest napsáno AVE GRATIA PLENA (obr. 412.). Hlavu má anděl světlým vlnitým vlasem vroubenou.

Na stropě, v klenbových polích i výsečcích, nalézají se namalované jednotlivé postavy světců a světic. V předním poli zobrazeny jsou čtyři symboly evangelistů s nápisovými blánkami. V druhém poli čtyři církevní otcové sedíce. Sv. Řehoř, Jeronym, Ambrož a Augustin. (Obr. 405.) Ve výsečích prvního pole namalováni sv. Apoštolé z nichž nejzachovalejší v barvě jest sv. Petr a Pavel. (Obr. 406. a 407.) a v druhém poli světice, z nichž ncjlépe s v malbě zachovaly sv. Dorota a sv. Anežka Římská. (Obr. 408.) Všechny tyto postavy stojí na listových konsolách, hrotitě zakončených. Všechny postavy jsou s velkou vervou kresleny. Mnohé z nich v barvě neuchovány, jen jadrné kontury ukazují mistra. Nejvýznačnější z nich byly sňaty; jsou to: Sv. Markéta, sv. Apoléna, sv. Ludmila a sv. Hedvika (Obr. 409. a 410.) U některých jsou kontury rukou a hlav dvojí. Jedny zkreslené a druhé korektní.

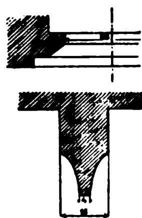

DOPLŇKY.

K textu na posavádních stránkách uvedenému a k illustracím tam podaným dodáváme.

Obr. 413. Dolní Cerekev. Střílnovitá okénka do věže.

Obr. 414. Horní Cerekev. Profil ostění vchodu do sakristie a žeber v presbytáři. *A* Profil ostění severního vchodu far. kostela. *B* Profil ostění hlavních vrat zámeckých.

Cerekev Dolní (str. 8., ř. 4. shora) Ostění střílnovitých okének ve věži prvého a druhého patra. (Obr. 413)

Obr. 415. Cetoraz. Pohled na kostel.

Cerekev Horní (str. 12., ř. 4. z dola.) Profil ostění severního portálu do lodi farního kostela. (Str. 14., ř. 4. s hora.) Profil ostění vchodu do sakristie (str. 18., ř. 13. z dola). Profil ostění zámeckých vrat. (Obr. 414.)

Cetoraz. (Str. 26.) Pohled na kostel se strany jihozápadní. (Obr. 415.)

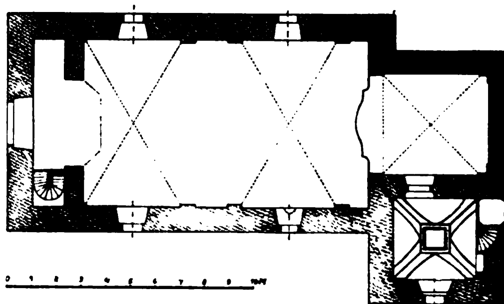
Ctiboř. (Str. 28.) Boží muka. (Obr. 416.)

Kamen. (Str. 69.) Obraz půdorysu filialního kostela. (Obr. 417.)

Pod záhlavím »Pelhřimov« (str. 150.) k literatuře: Statisticko-topografický a lesnický popis velkostatku královského města Pelhřimova r. 1901. Z dějin města Pelhřimova. Napsal Václav Petrů.

Obr. 416. Ctiboř. Boží muka.

Obr. 417. Kamen. Půdorys kostela.

Na stránce 192. ř. 14. s hora pojednáno o obrazu Nanebevzetí P. Marie, který kdysi v presbytáři na oltáři nyní rozebraném umístěn a mylně Skretovi připisován byl. Lze jej spatřiti na obr. 253. str. 189.

OPRAVY.

1. **Omylem místo velké latinky užito maiuskule v nápisech na str.: 3., 4., 5., 25., 27., 52., 57., 58., 64., 135., 149.**
2. **Nápis, na str. 94. řádkem 3. počínající, budiž opraven takto:**

LETHA MDLXVIII W AVTERY DEN S MATTAVSSE VMRZEL GEST VROZENY PĀ ZY GMVND MLADSSY KABA Z RYBNIĀ A LETHA VII MEZY CASĒ S. HAWLA A WSSIE (sic!) S. V̄RZELY VRZ̄E PAN̄Y KRYST̄YA MARIĀ MĀDELYNA ALZBIETA WLAST̄I SESTRY KABOWY Z RYBNIĀ TEEZ Y BVRIĀ KABA BRATR GEGYCH. POCHOWANY SAV. GEGICHZ TO DVSSĒ. PAN BVOCH RACZ MYLOSTIW BEYTI . . .

3. **Str. 118. při obr. 149. místo: Okno v presbytáři, čti: Profil žeber.**
4. **Na str. 174. řádek 4. zdola, má býti číslováno: obr. 224.**
   Z té příčiny i na str. 175. řádek 6. shora, čti: obr. 225.
   » » » » 11. » » » 226.
   » » 176. » 24. » » » 227.
   » » » » 3. zdola, » » 228.
   Na str. 245. řádek 6. shora má státi: obr. 304.
   Na str. 246. řádek 3. zdola má státi: obr. 306 *B*.
5. **Na str. 249. řádek 1. místo desítiboké, čti: osmiboké.**

Omyly jazykové jsou:

Str. 3. řádek 6. místo: spočívající, čti: spočívajícím.
Str. 78. řádek 6. zdola, místo: oblounu, čti: oblouku.
Str. 162. řádek 19. místo: tesané, čti: tesanými.
Str. 207. řádek 3. zdola, místo: podepřeném, čti: podepřeným.
Str. 217. řádek 3. shora, místo: spočívající, čti: spočívajícím.

SEZNAM MÍST.

SEZNAM UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ.

Příspěvky

věnované na vydávání „Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém“.

Na vydání jednotlivých svazků Soupisu dostalo se Archaeologické kommissi a dostává příspěvků jednak věnováním subvence na vydání, kterážto podpora obrací se na pořízení illustrací, tak že tímto způsobem jednotlivé svazky podle hojnosti subvence mohou býti prodávány poměrně lacino a dojíti tak nejširšího rozšíření ve veřejnosti. Na druhé straně podporuje se dílo hromadným zakupováním jednotlivých svazků od autonomních a jiných korporací.

Posud Archaeologické kommissi poskytli příspěvky*) obojího druhu tito jednotlivci a korporace:

Důstojný provincial augustinianů P. A. Tonder na Soupis okresu Lounského . . . . K 140·—
Konvent augustinianů v Ročově . . . . » 60·—
Město Kolín na Soupis okresu Kolínského . . . . » 400·—
Okresní výbor v Kolíně na Soupis okresu Kolínského . . . . » 400·—
Město Louny na Soupis okresu Lounského . . . . » 400·—
Okresní výbor v Kouřimi na Soupis okresu Kolínského . . . . » 400·—
J. J. Jiří kn. z Lobkowicz na Soupis okresů Mělnického, Píseckého a Jičínského . . . . » 1000·—
Pan ředitel Jan Vaněk zakoupil 80 výt. Soupisu okr. Kolínského
Okresní výbor v Kouřimi . . . 12 » » » »
J. M. opat Sigmund Starý na Soupis okresu Milevského . . . » 100·—
Město Roudnice na Soupis okresu Roudnického . . . . » 400·—
Okr. výbor v Bechyni na Soupis okresu Milevského . . . . . » 100·—
Okr. hospodářská záložna v Sedlčanech na Soupis okresu Sedlčanského . . . . » 40·—
Hrabě Jan Josef z Herbersteina na Soupis okresu Roudnického » 50·—
Pan August Fodermayer na Soupis okresu Plzeňského . . . . » 100·—
Rolnická záložna Podřipská na Soupis okr. Roudnického . . . » 200·—
Okresní školní rada v Sedlčanech zakoupila 45 výtisků Soupisu okresu Sedlčanského.
Hospodářská okresní záložna v Sedlčanech koupila 30 výtisků téhož Soupisu.
Okresní výbor v Sedlci koupil 15 výtisků téhož Soupisu.
Okresní výbor ve Voticích koupil 100 výtisků téhož Soupisu.
Městská rada v Roudnici zakoupila 25 výtisků Soupisu okresu Roudnického.
Okresní výbor v Bechyni zakoupil 10 výtisků Soupisu okresu Milevského.
J. J. Adolf Josef kníže ze Schwarzenberga věnoval na vydání Soupisů, které se týkají jeho panství . . . . » 2000·—

* Příspěvky uvádějí se, jak podle času byly poskytnuty.

Město Klatovy na Soupis okresu Klatovského . . . . K 200·—
Město Praha na vydání Soupisu památek města Prahy*) (I. lhůta) » 5000·—
Okresní výbor v Pardubicích na Soupis okresu Pardubického . » 200·—
Město Mělník na Soupis okresu Mělnického . . . . » 100·—
Okresní zastupitelstvo v Lomnici n. L. na Soupis okresu Třeboňského . . . . » 50·—
Okresní výbor v Karlíně na Soupis okresu Karlínského . . . . » 1000·—
Záložna ve Vysočanech » » » » . . . . » 50·—
Okresní zastupitelstvo ve Veselí n. L. na Soupis okresu Třeboňského . . . . » 50·—
Město Karlín na Soupis okresu Karlínského . . . . » 400·—
Okresní výbor v Třeboni na Soupis okresu Třeboňského . . . » 100·—
Městská rada v Rokycanech na Soupis okresu Rokycanského . » 200·—
Město Praha na Soupis památek města Prahy (II. lhůta) . . . » 5000·—
J. J. Ferdinand kn. Kinský na Soupis okresu Chrudimského . » 600·—
Občanská záložna v Hlinsku zakoupila 10 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.
J. J. Moric kníže z Lobkovic na Soupis památek zámku Roudnického . . . . » 6000·—
Okresní výbor v Hlinsku zakoupil 25 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.
Okresní výbor v Chrudimi na Soupis okresu Chrudimského . . » 400·—
Městská rada v Jindřichově Hradci na Soupis okresu Jindřichohradeckého . . . . » 100·—
Občanská záložna v Karlíně na Soupis okresu Karlínského . . » 400·—
Spořitelna v Příbrami na Soupis okresu Příbramského . . . . » 50·—
Město Kostelec n. L. na Soupis okresu Karlínského . . . . . » 100·—
Město Praha na Soupis památek města Prahy (III. lhůta) . . . » 5000·—
Okresní výbor v Slaném na Soupis okresu Slanského . . . . » 300·—
Občanská záložna v Slaném na Soupis okresu Slanského . . . » 300·—
Okresní výbor ve Velvarech » » » » . . . » 100·—
Město Vysoké Mýto na Soupis okresu Vysokomýtského . . . » 100·—
Okresní výbor v Novém Strašecí na Soupis okresu Slanského . » 100·—
Okresní výbor ve Vys. Mýtě na Soupis okresu Vysokomýtského » 200·—
Okresní výbor v Nechanicích na Soupis okr. Králové-Hradeckého » 50·—
Město Chrudim na Soupis okresu Chrudimského . . . . » 400·—
Spořitelna Chrudimská na Soupis okresu Chrudimského . . . . » 100·—
Spořitelna v Domažlicích na Soupis okresu Domažlického . . . » 300·—
Město Domažlice » » » » . . . » 400·—
Město Hradec Králové na Soupis okresu Královéhradeckého . » 400·—
Okresní výbor v Hradci Králové na Soupis okresu Královéhradeckého . . . . » 450·—
Městský úřad ve Vysočanech za 14 výtisků Soupisu Karlínského » 98·—
Občanská záložna v Karlíně (podruhé) na Soupis okresu Karlínského . . . . » 200·—

*) Prozatím povolena subvence 20.000 K.

